İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİNASINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEVCUT YAPILARIN KISITLAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazlı KANBUR

İç Mimari Tasarım Anabilim Dalı

İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı

NİSAN 2012

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİNASINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEVCUT YAPILARIN KISITLAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nazlı KANBUR
Enstitü No:418091021

İç Mimari Tasarım Anabilim Dalı
İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hasan ŞENER (İTÜ)

NİSAN 2012

İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 418091021 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Nazlı KANBUR** ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **"OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİNASINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEVCUT YAPILARIN KISITLAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME"** başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmustur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Hasan ŞENER**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Öğr. Gör. Dr. Özge CORDAN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Elmira Ayşe GÜR
İstanbul Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : **19 Nisan 2012**
Savunma Tarihi : **26 Nisan 2012**

ÖNSÖZ

Çalışmalarım boyunca fikirleriyle bana yol gösteren, kendimce çıkmaza girdiğim zamanlarda beni destekleyen tez danışmanım, hocam Sayın Prof. Dr. Hasan ŞENER' e ve 2 yıl boyunca bana kattıklarından ötürü tüm IMIAD ekibine ve arkadaşlarıma, beni kırmayıp bu çalışmada yer alan tüm kuruluşlara ve yöneticilerine, bana gösterdikleri ilgi, hoşgörü ve anlayışlarından dolayı ayrı ayrı çok teşekkür ederim.

Son olarak tüm hayatım boyunca yanımda olan, benim bu mesleği seçmemde ve sevmemde çok büyük emeği olan maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen canım anneme ve babama, bu süreçte her zaman yanımda olan beni destekleyen canım kardeşime ve dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Aralık 2011

Nazlı KANBUR

(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ..... **v**
ÇİZELGE LİSTESİ ..... **vii**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **xiii**
ÖZET ..... **xix**
SUMMARY ..... **xxi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Problemin Tanımı 1
1.1 Tezin Amacı 3
1.2 Çalışmanın Kapsamı 3
1.3 Çalışmanın Yöntemi 4
2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI **5**
2.1 Tanımı 5
2.2 Türleri 6
2.2.1 Kreş 6
2.2.2 Anaokulu 7
2.3 Amaç Ve Fonksiyonları 8
2.4 Okul Öncesi Eğitim Binalarının Tasarım Özellikleri ve Gereklilikler 9
2.4.1 Genel yerleşme özellikleri 9
2.4.1.1 Kent içindeki konumu ve çevresiyle olan ilişki 9
2.4.1.2 Maximum büyüklük ve çocuk sayısı 11
2.4.1.3 Yönlenme, ısıtma-havalandırma, rüzgar ve Güneş kontrolü 14
2.4.1.4 Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi 16
2.4.2 Fonksiyon analizi 18
2.4.3 İç mekan organizasyonu 19
2.4.4 Dış mekan organizasyonu ve açık oyun alanları 32
2.4.5 İç- Dış Mekan İlişkisi 36
2.4.6 Güvenlik 38
2.5 Okul Öncesi Eğitim Binasına Dönüştürülecek Yapıların Seçimi ve Yenilenmesi 40
3. OKUL ÖNCESİ ÇOCUĞUN GELİŞİMİ VE FİZİKSEL ÇEVRE İLİŞKİSİ İLE EĞİTİM YAKLAŞIMLARI **43**
3.1 Okul Öncesi Çocuğun Gelişimi ve Fiziksel Çevre İlişkileri 43
3.1.1 Fiziksel çevrenin çocuk gelişimine etkisi 45
3.1.1.1 Fiziksel- motor gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler 46
3.1.1.2 Sosyo-duygusal gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler 47
3.1.1.3 Entelektüel gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler 48
3.1.1.4 Bireysel gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler 49
3.1.1.5 Yaratıcı ifade gelişimi açısından fiziksel çevreye ait özellikler .. 49
3.1.2 Çocuk Ve Oyun 50
3.1.3 Fiziksel çevreye ait uyarıcılar 51
3.1.3.1 Işık 51

3.1.3.2 Renk 53
3.1.3.3 Doku 54
3.2 Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımları Ve Mekansal Karşılıkları 54
3.2.1 Reggio Emilia yaklaşımı 54
3.2.1.1 Kuramı 54
3.2.1.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü 56
3.2.1.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri 57
3.2.1.4 Örnek incelemesi 59
3.2.2 Montessori Yaklaşımı 61
3.2.2.1 Kuramı 61
3.2.2.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü 62
3.2.2.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri 63
3.2.2.4 Örnek incelemesi 65
3.2.3 Waldorf Yaklaşımı 69
3.2.3.1 Kuramı 69
3.2.3.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü 70
3.2.3.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri 71
3.2.3.4 Örnek incelemesi 72
3.2.4 High-scope Yaklaşımı 73
3.2.4.1 Kuramı 74
3.2.4.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü 75
3.2.4.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri 76
3.2.5 Çoklu Zeka Yaklaşımı 77
3.2.5.1 Kuramı 78
3.2.5.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü 79
3.2.5.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri 79
4. MEVCUT BİNALARIN KISITLAMALARINA İLİŞKİN ÖRNEK ANALİZİ VE ANKET ÇALIŞMASI 81
4.1 Örnek Mevcut Binaların Tasarım Kısıtlamalarına İlişkin Analizler 82
4.1.1 Beyaz Köşk Çocuk Evi-İstanbul 82
4.1.2 Mutlu Çocuk Anaokulu-İstanbul 92
4.1.3 Neşem Anaokulu-İstanbul 103
4.1.4 Çilek Anaokulu-İstanbul 114
4.1.5 Özel Ayışığı Anaokulu-İstanbul 124
4.1.6 Özel Pinokyo Işıl Anaokulu-İstanbul 135
4.1.7 İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu-İstanbul 146
4.1.8 Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu-Bartın 156
4.1.9 Mustafa Aydede Anaokulu-Bartın 165
4.1.10 Özel Güneş Anaokulu-Bartın 173
4.2 Analiz Başlıklarının Genel Değerlendirmesi 182
4.3 Anket Çalışması 195
4.3.1 Binanın önceki işlevine ait bilgiler 196
4.3.2 Yeni işlevine dönüştürülmesi 196
4.3.3 Hizmet verilen öğrenci ve personel bilgileri 197
4.3.4 Tercih edilen eğitim yaklaşımı 199
4.3.5 Program- zaman çizelgesi 200
4.3.6 İç mekana ait özellikler ve iç mekan organizasyonu 201
4.3.7 Açık oyun alanına ait özellikler 207
4.3.8 Acil durum tedbirleri 209
4.4 Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirmesi 209

5. SONUÇ VE ÖNERİLER 215
5.1 IMP3- Öneri Dönüştürme Projesi 219
5.1.1 IMP3 hakkında 219
5.1.2 Dönüştürme önerisi- İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu için iç mekan düzenlemesi 220
KAYNAKLAR 233
EKLER 237
ÖZGEÇMİŞ 267

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Min.- Önerilen- Max. Değerler İçin Bina Arsa Ve Otopark Alanı Hesaplama Çizelgesi 13
Çizelge 2.2 : Min.- Önerilen ve Max. Değerler İçin Bina Alanı Hesaplama Çizelgesi 25
Çizelge 4.1 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 89
Çizelge 4.2 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 91
Çizelge 4.3 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 99
Çizelge 4.4 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 102
Çizelge 4.5 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 109
Çizelge 4.6 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 113
Çizelge 4.7 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 120
Çizelge 4.8 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 123
Çizelge 4.9 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 130
Çizelge 4.10 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 134
Çizelge 4.11 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 141
Çizelge 4.12 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 144
Çizelge 4.13 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 152
Çizelge 4.14 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 155
Çizelge 4.15 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 161
Çizelge 4.16 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 164
Çizelge 4.17 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 170
Çizelge 4.18 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 172
Çizelge 4.19 : Mevcut Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 179
Çizelge 4.20 : Mevcut Açık Alan İle Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması 181
Çizelge 4.21 : Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Uyguladığı Yaklaşımlar..... 199

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Okul Öncesi Eğitim Merkezinin Konumu 10
Şekil 2.2 : Güneş Kontrolü 15
Şekil 2.3 : Binaya Yaklaşımda Ara Geçiş Bölgeleri 17
Şekil 2.4 : İdeal Erişim Grafiği (Kreş+ Anaokulu) 19
Şekil 2.5 : Mekan Biçiminin Çocuk Davranışı Üzerine Etkisi 26
Şekil 2.6 : Mekanlara Göre Tavan Yükseklik Farkı 26
Şekil 2.7 : Mutfak- Yemek Salonu- Çok Amaçlı Salon İlişkisi 27
Şekil 2.8 : Portatif Kampet Yer Yatağı 28
Şekil 2.9 : Lavabo- WC Alan ve Boyutları 31
Şekil 2.10: Açık Oyun Alanları İçin Çağdaş Bir Öneri 35
Şekil 2.11: Açık Oyun Alanları İçin Heykelsi Bir Öneri 35
Şekil 3.1: Okul Öncesi Çocuğun Gelişim Alanları 43
Şekil 3.2 : Doğal Işık Ve Tam Spektrum Lamba İle Genel Aydınlatma Sağlanması 52
Şekil 3.3 : Reggio- Emilia Yaklaşımında Çocuk- Çevre İlişkisi 55
Şekil 3.4 : Reggio- Emilia Yaklaşımında Mekan Organizasyonu 59
Şekil 3.5 : Genel Plan 60
Şekil 3.6 : Cam Yüzeylerle Çevrilmiş İç Bahçeler 61
Şekil 3.7 : Öğrenme Mekanı ve Mini Atölye İle Olan İlişki 61
Şekil 3.8 : Montessori Yaklaşımında Mekan Organizasyonu 64
Şekil 3.9 : Binanın Orijinal İlk Hali 65
Şekil 3.10 : Binanın Konstrüksiyon Diyagramı 66
Şekil 3.11: Öğrenme Mekanlarından Direkt Ulaşılan Teraslar 66
Şekil 3.12: Ortak Koridor Alanı 67
Şekil 3.13: 'L' Plan Tipi Sınıf Düzeni ve Kot Farkı Kullanarak Mekanların Tanımlanması 68
Şekil 3.14: Countryside Montessori Okulu Planı 68
Şekil 3.15: Waldorf Yaklaşımında Mekan Organizasyonu 72
Şekil 3.16: Bina Giriş Katı 73
Şekil 3.17: High/ Scope Öğrenme Çarkı 74
Şekil 3.18: High/ Scope Yaklaşımında Mekan Organizasyonu 77
Şekil 3.19: Çoklu Zeka Yaklaşımında Mekan Organizasyonu 80
Şekil 4.1 : Beyaz Köşk Çocuk Evinin Konumu 83
Şekil 4.2 : Beyaz Köşk Çocuk Evi Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi 84
Şekil 4.3 : Bina Giriş Kapısı 85
Şekil 4.4 : Bina Kesiti 86
Şekil 4.5 : Tavandan Sarkıtılan Süsler ve Sergilenen Objeler 87
Şekil 4.6 : Merdiven Kullanımı 87
Şekil 4.7 : Mekanların Yönlenmesi 88
Şekil 4.8 : Beyaz Köşk Çocuk Evi Kat Planları 88
Şekil 4.9 : Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 89
Şekil 4.10: Açık Oyun Alanı 92
Şekil 4.11: Mutlu Çocuk Anaokulunun Konumu 93
Şekil 4.12: Binanın Dış Görünüşü 94
Şekil 4.13: Bahçe Kapısı 95
Şekil 4.14: Girişe Ulaşan Merdivenler ve Rüzgarlıklı Bina Girişi 95
Şekil 4.15: Giriş Holü ve Bekleme Alanında Ormanda Yaşam Konulu Süslemeler. 96

Şekil 4.16: Giriş Holü ve Bekleme Alanında Çocukların Çalışmalarının Sergilenmesi 97
Şekil 4.17: Merdiven Kullanımı 97
Şekil 4.18: Mekanların Yönlenmesi 98
Şekil 4.19: Mutlu Çocuk Anaokulu Kat Planları 98
Şekil 4.20: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 99
Şekil 4.21: Mutfak ve Yemek Salonu 100
Şekil 4.22: Açık Oyun Alanı 103
Şekil 4.23: Neşem Anaokulunun Konumu 104
Şekil 4.24: Neşem Anaokulu Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi 105
Şekil 4.25: Bina Giriş Kapısı 106
Şekil 4.26: Bina Kesiti 106
Şekil 4.27: Merdiven Kullanımı 107
Şekil 4.28: Mekanların Yönlenmesi 107
Şekil 4.29: Neşem Anaokulu Kat Planları 108
Şekil 4.30: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 109
Şekil 4.31: Giriş Katındaki Öğrenme Mekanı 110
Şekil 4.32: Yemek Salonu 110
Şekil 4.33: Çok Amaçlı Salon 111
Şekil 4.34: Açık Oyun Alanı 113
Şekil 4.35: Çilek Çocuk Evinin Konumu 115
Şekil 4.36: Çilek Anaokulunun Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi 116
Şekil 4.37: Binanın Giriş Kapısı 117
Şekil 4.38: Bina Kesiti 117
Şekil 4.39: Merdiven Kullanımı 118
Şekil 4.40: Mekanların Yönlenmesi 119
Şekil 4.41: Çilek Anaokulu Kat Planları 119
Şekil 4.42: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 120
Şekil 4.43: Tüm Sınıfların Açıldığı Ortak Kapalı Oyun Alanı 121
Şekil 4.44: Çatı Katı 121
Şekil 4.45: Açık Oyun Alanı 124
Şekil 4.46: Özel Ayışığı Anaokulunun Konumu 125
Şekil 4.47: Özel Ayışığı Anaokulunun Dış Cephesi 126
Şekil 4.48: Bina Giriş Kapısı 127
Şekil 4.49: Merdiven Kullanımı 128
Şekil 4.50: Mekanların Yönlenmesi 128
Şekil 4.51: Doğuya Bakan Çatı Penceresi ve Güneye Açılan Pencere 129
Şekil 4.52: Özel Ayışığı Anaokulu Kat Planları 129
Şekil 4.53: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 130
Şekil 4.54: Öğrenci Giriş Kat Holü ve Vestiyerler 131
Şekil 4.55: Öğrenme Mekanlarının Açıldığı Birinci Kat Holü 131
Şekil 4.56: İdare Girişinden Ulaşılan Kapalı Oyun Alanı ve İdari Kısım 132
Şekil 4.57: Yemek Salonu ve Bahçe İle İlişkisi 132
Şekil 4.58: Açık Oyun Alanı 1 134
Şekil 4.59: Açık Oyun Alanı 2 135
Şekil 4.60: Pinokyo Işıl Anaokulunun Konumu 136
Şekil 4.61: Özel Pinokyo Işıl Anaokulunun Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi 137
Şekil 4.62: Bina Giriş Kapısı 138
Şekil 4.63: Bina Kesiti 139
Şekil 4.64: Merdiven Kullanımı ve Galeri Korkulukları 139

Şekil 4.65 : Mekanların Yönlenmesi 140
Şekil 4.66 : Özel Pinokyo Işıl Anaokulu Kat Planları- Ana Bina 140
Şekil 4.67 : Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 141
Şekil 4.68 : Giriş Holü- Bekleme ve Danışma Alanı 142
Şekil 4.69 : Girişten İdari Kısmın Algılanışı ve İç Mekanı 143
Şekil 4.70 : Giriş ve Bahçe Katındaki Öğrenme Mekanlarından Görüntüler 143
Şekil 4.71 : Yarı Kapalı Alan 145
Şekil 4.72 : Açık Oyun Alanı 145
Şekil 4.73 : İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulunun Konumu 147
Şekil 4.74 : Binanın Girişi 148
Şekil 4.75 : Bina Kesiti 149
Şekil 4.76 : Öğrenme Mekanı ve Uyku Odasında Asma Kat Kullanımı 149
Şekil 4.77 : Ana Merdiven ve Koridorlarda Kullanılan Merdivenler 150
Şekil 4.78 : Mekanların Yönlenmesi 150
Şekil 4.79 : İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu Kat Planları 151
Şekil 4.80 : Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 151
Şekil 4.81 : Giriş Holü 153
Şekil 4.82 : Yemek Salonu ve Kapalı Aktivite Alanı 153
Şekil 4.83 : Açık Oyun Alanı 155
Şekil 4.84 : Küçük Şeyler Anaokulunun Konumu 156
Şekil 4.85 : Binanın Dışarıdan Algılanışı ve Girişi 158
Şekil 4.86 : Merdiven Kullanımı 159
Şekil 4.87 : Mekanların Yönlenmesi 159
Şekil 4.88 : Küçük Şeyler Anaokulu Akademisi Kat Planları 160
Şekil 4.89 : Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 160
Şekil 4.90 : Ortak Kapalı Oyun Alanı 162
Şekil 4.91 : Mutfak ve Yemek Salonu 162
Şekil 4.92 : Öğrenme Mekanları 163
Şekil 4.93 : Açık Oyun Alanı 164
Şekil 4.94 : Mustafa Aydede Anaokulunun Konumu 165
Şekil 4.95 : Mustafa Aydede Anaokulu Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi 166
Şekil 4.96 : Binanın Giriş Kapısı 167
Şekil 4.97 : Merdiven Kullanımı 168
Şekil 4.98 : Mekanların Yönlenmesi 168
Şekil 4.99 : Mustafa Aydede Anaokulu Kat Planları 169
Şekil 4.100: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 169
Şekil 4.101: Yemek Salonu 171
Şekil 4.102: Öğrenme Mekanları 171
Şekil 4.103: Açık Oyun Alanı 173
Şekil 4.104: Özel Güneş Anaokulunun Konumu 174
Şekil 4.105: Binanın Dışarıdan Algılanışı ve Girişi 175
Şekil 4.106: Merdiven Kullanımı 176
Şekil 4.107: Mekanların Yönlenmesi 177
Şekil 4.108: Bahçe Katındaki Dans Odası ve Küçük Yaş Grubu Öğrenme Mekanı 177
Şekil 4.109: Güneş Anaokulu İç Mekan Organizasyonu 178
Şekil 4.110: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı 178
Şekil 4.111: Yemek Salonu ve Lavabo Bölümü 179
Şekil 4.112: Öğrenme Mekanları 180
Şekil 4.113: Ortak Kapalı Oyun Alanları 180
Şekil 4.114: Açık Oyun Alanı 182

Şekil 4.115: Binanın Fiziksel Çevresi 182
Şekil 4.116: Ulaşım Şekilleri 183
Şekil 4.117: Otopark ve Servis Yanaşma Alanı Bulundurma 184
Şekil 4.118: Binanın Bulunduğu Cadde Üzerinden Algılanışı 184
Şekil 4.119: Binanın Eski Fonksiyonu ve Dışarıdan Algılanışı 185
Şekil 4.120: İç Mekanın Dışarıyla Görsel ve İşlevsel İlişkisi 185
Şekil 4.121: Bina Girişinin Algılanabilirliği 186
Şekil 4.122: Bina Girişinin Konumu 186
Şekil 4.123: Ön Bahçe- Revak- Bina Girişi Hiyerarşisi 187
Şekil 4.124: Girişi Destekleyen Yarı Kapalı Alanın Kapasitesi 187
Şekil 4.125: Kat Adedi 188
Şekil 4.126: Binaların Konstrüktif Özellikleri 188
Şekil 4.127: Öğrenme Mekanları İle İlgili Özellikler 189
Şekil 4.128: Öğrenme Mekanlarına Ait Tavan Yüksekliği 189
Şekil 4.129: Katlar Arasında Tercih Edilen Sirkülasyon Elemanı 190
Şekil 4.130: Mekanların Yönlenmesi 190
Şekil 4.131: Mekan Büyüklükleri ve Çocuk Sayısı İlişkisi 191
Şekil 4.132: Eğitim Yaklaşımlarına Cevap Verebilirlik 193
Şekil 4.133: Dış Mekan Büyüklüğü ve Çocuk Sayısı İlişkisi 194
Şekil 4.134: Yarı Açık Alan Bulundurma 194
Şekil 4.135: Önceki İşlev 196
Şekil 4.136: İç- Dış Mekan Organizasyonu 196
Şekil 4.137: İç Mekan Düzenlemesi ile Renk ve Mobilya Seçimi 197
Şekil 4.138: Öğrenci Sayısı 197
Şekil 4.139: Hizmet Verilen Yaş Aralığı 197
Şekil 4.140: Bedensel Engelli Öğrenci Kabulü 198
Şekil 4.141: Öğretmen Başına Düşen Çocuk Sayısı 198
Şekil 4.142: Ebeveynli Oyun Grubu Bulundurma 199
Şekil 4.143: Yöneticilere Göre Yaklaşımlar Açısından Binalarının Yeterliliği 200
Şekil 4.144: Hizmet Zaman Aralığı 200
Şekil 4.145: Uyku ve Yemek Saati 201
Şekil 4.146: Uyku odası 201
Şekil 4.147: Yemek Salonu Kullanımı 201
Şekil 4.148: Yemek Salonunun Kapasitesi 202
Şekil 4.149: Yemeklerin Hazırlanması 202
Şekil 4.150: Mutfak- Yemek Yeme Alanı İlişkisi 202
Şekil 4.151: Aktivite Mekanlarını Bulundurma 203
Şekil 4.152: Servis Mekanlarını Bulundurma 203
Şekil 4.153: İdari Birimleri Bulundurma 204
Şekil 4.154: Lavabo- WC Başına Düşen Çocuk Sayısı 204
Şekil 4.155: Öğrenme Mekanlarının Diğer Mekanlar İle İlişkisi 205
Şekil 4.156: İdari Bölümün Konumu ve Diğer Mekanlar İle Olan İlişkisi 205
Şekil 4.157: Ortak Kapalı Aktive Alanının Konumu ve Diğer Mekanlar İle İlişkisi 206
Şekil 4.158: Ortak Kapalı Aktivite Alanının Kullanım Durumu 206
Şekil 4.159: Öğrenme ve Aktivite Alanlarının Sınırlandırılması 206
Şekil 4.160: Açık Oyun Alanının Mevsimlere Göre Kullanımı 207
Şekil 4.161: Açık Oyun Alanı Aktiviteleri ve Oyuncakları 207
Şekil 4.162: Açık Alanlarda Tercih Edilen Döşeme Malzemeleri 208
Şekil 4.163: Çocuklar Tarafından En Çok Tercih Edilen Mekanlar 208
Şekil 4.164: Okulların Almış Olduğu Güvenlik Önlemleri 209

Şekil 5.1 : Mevcut Plan..... 220
Şekil 5.2 : Önerilen Genel Plan Düzenlemesi 221
Şekil 5.3 : Yemek Salonuna Ulaşan Koridor, Lavabo Nişi Ve Sergi Duvarları... 223
Şekil 5.4 : Giriş, Islak Hacim, Öğrenme Mekanları Ve Kapalı Aktivite Alanı.... 223
Şekil 5.5 : Kapalı Aktivite Alanı İle Öğrenme Mekanları Arasında Oyun Alanlarına Dönüşen Bölücü Merdiven 223
Şekil 5.6 : Panel Ve Asma Tavan Kullanımı İle Öğrenme Mekanlarında Tavan Yüksekliğinin Düşürülmesi..... 225
Şekil 5.7 : Kesit 3 Boyutlu..... 225
Şekil 5.8 : 3-4 ve 4-5 Yaş Grup Odaları 225
Şekil 5.9 : 6 Yaş Grup Odası 226
Şekil 5.10 : Kapalı Aktivite Alanı 226
Şekil 5.11 : Koridorun Mevcut Durumu..... 228
Şekil 5.12 : Önerilen Mekan Önerisi 228
Şekil 5.13 : Öğrenme Mekanları Arası İlişki- Kesit..... 229
Şekil 5.14 : Öğrenme Mekanları Arası İlişki..... 229
Şekil 5.15 : İç- Dış Mekan İlişkisi..... 230

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİNASINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ MEVCUT YAPILARIN KISITLAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Okul öncesi dönem; çocuğun öğrenme isteğinin dorukta olduğu, her türlü yeni bilgiye ve fikre açık olduğu, insan hayatı boyunca yer alan önemli bir dönemdir. Ülkemizde de okul öncesi eğitim binalarının çoğunun mevcut binalardan dönüştürülmüş olması sebebiyle, 10 adet mevcut yapıdan dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binası seçilmiştir. Bu binaların önceki işlevlerinden kaynaklanan kısıtlamaları doğrultusunda; bir okul öncesi eğitim binası olarak mekânsal özellikleri ve düzenlemelerinin nasıl olduğu, eğitim yaklaşımlarına ne şekilde cevap verdiği ve kullanıcı memnuniyeti açısından ne derece iyi olduğu üzerinde araştırmalar yapılmıştır.

Birinci bölümde; problem tanımlanarak; problemin amacı, kapsamı ve yöntemi ifade edilmiştir.

İkinci bölümde; okul öncesi eğitim kurumlarının tanımı, türleri, amaç ve fonksiyonları, okul öncesi eğitim binalarının tasarım özellikleri ve standartları ile okul öncesi eğitim binasına dönüştürülecek yapıların seçilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde; okul öncesi çocuğun gelişimi ve fiziksel çevre ilişkisi irdelenerek, okul öncesi eğitim yaklaşımlarından Reggio Emillia, Montessori, Waldorf, Highscope ile Çoklu zekâ yaklaşımları; kuramları, ebeveyn ile öğretmenlerin rolü ve mekân tasarımına etkileri doğrultusunda araştırılmıştır.

Dördüncü bölümde; alan çalışmasına katılmayı kabul eden 10 okul öncesi eğitim kurumunda gerçekleştirilen anket ve örnek analizi çalışması yer almaktadır.

Beşinci bölümde; anket ve örnek analizi çalışmalarından elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Altıncı bölümde; dönüştürülmüş bir okul öncesi eğitim merkezi olan İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulu için öneri bir iç mekan düzenlemesi sunularak, okul öncesi eğitim binasına dönüştürelecek binaların seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar, yapılan anket ve örnek analizinden elde edilen veriler üzerinden belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim binaları, Okul öncesi eğitim yaklaşımları, Anaokulu, Anaokulu standartları

THE LIMITATIONS OF THE BUILDINGS, WHICH WERE BUILT FOR A DIFFERENT FUNCTION, CONVERTED TO KINDERGARTENS

SUMMARY

Preschool age is the most important period in people's lives. Because preschool child has too much learning desire and they are open minded to get new ideas and acquirements. Therefore, people gain their characteristic features in this period of life. In Turkey, kindergarden buildings are mostly converted buildings. In this thesis study, 10 this sort of kindergarden buildings are handled. Chosen converted buildings are analyzed to understand how they are used as a kindergarden in this research. Do they correspond to education approach of preschools? What kind of solutions are used to solve interior problems because of buildings'previous function? And what kind of diffuculties do users have at using period of these converted buildings?

In the first section, the problem and the aim of problem is defined. The scope of research and the method used are explained.

In the second section, the definition of preschool education and its sorts, objectives, functions are defined. Kindergarden buildings' design characteristics and standards are mentioned under the title ' Design Characteristics and Standarts'. And this title includes area components of building which converted to a kindergarden.

In the third section, analysis of growth of pre-school student and relationship between environment and according to that, among approaches to preschool teaching, Reggio Emillia, Montessori, Waldorf, Highscope and Multiple Intelligences are studied in terms of their effects on the design of the place and the roles of parents.

In section four, analysis of datas gathered from the survey applied in ten pre-school which accept to join our survey.

In section five, assessment of analysed survey results.

In the last section, presenting sample interior design project for later converted education central I.T.U Macka Pre-School and according to analysed survey results, determination of key cases must be considered when converting a building to a pre-school education building.

Key Words: Pre-school buildings, Pre-school education approaches, Kindergartens, Kindergartens' standarts.

1. GİRİŞ

1.1 Problemin Tanımı

Yüksek oranda genç nüfusa sahip ülkemizin yaklaşık %30' luk kısmını 0- 14 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. Bu gerçekle birlikte gelişiminin en önemli evresinde olan bu büyük nüfus; konutların, eğitim, sağlık, bakım, kültür (kütüphane, tiyatro, kültür merkezi vb.) yapılarının, açık alan ve kentsel parkların tasarım aşamasında göz ardı edilmemesi gereken bir çoğunluktadır. Ancak ülkemizde görülen örneklerde genç nüfusun ve onların gereksinmelerinin göz önüne alındığı tasarımlar çok az sayıdadır. Özellikle plastik oyuncaklarla yaratılan oyun alanlarının bir çocuk mekanı denilince ilk akla gelen olması bu durumun bir göstergesi niteliğindedir.

5 yaş ve altı insan gelişiminde önemli ve kritik bir dönemdir. Piaget, Montessori, Moore, Sanoff ve Prescott gibi pek çok araştırmacının bulguları bu dönemde gerçekleşen entelektüel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimin çocuğun fiziksel çevre ve kalitesiyle direkt ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu tez kapsamında ülkemizde çocuk mekanlarının yeterli önemi görmemesi göz önüne alınarak, bu sorunlu başlıklardan okul öncesi eğitim binaları üzerinde yoğunlaşılmıştır. Okul öncesi eğitim merkezleri gerek çocukları ilkokula hazırlama gerekse çalışan anneler için çocuklarını emanet edebilecekleri uzman kişilerden oluşan bir yer olması açısından günümüzde çokça ihtiyaç duyulan önemli kuruluşlardır. Özellikle 0- 3 yaş aralığındaki çocuklar için annelerin tercih ettiği bir çözüm olan 'bakıcı' ve 'büyükanne' yanında çocuğun büyümesi çok yaygın olsa da uzmanlarca önerilmemektedir. Çocuğun 'bakıcı' yı model olarak görmesi sonucu onun konuşmasındaki dilbilgisi hatalarını, örf ve adetlerini taklit etmesi kaçınılmazdır. Bunun yanısıra bu önemli dönemi 'büyükanne' yanında geçirmenin, aşırı hoşgörü ve şımartma sonucu eğitim açısından olumsuz etkileri olduğu görülmüştür. (Yavuzer, 2011) Bu dönemde çocuk için en ideal ortam kendi yaşıtları ve farklı yaşlardaki çocuklarla birlikte olabileceği, sosyalleşebileceği, paylaşımlarda bulunabileceği okul öncesi eğitim kuruluşlarıdır.

0- 6 yaş aralığı, bir çocuğun yaratıcılığının, öğrenme ve keşfetme isteğinin en yüksek olduğu çok verimli bir dönemdir. Buna karşılık olarak okul öncesi eğitim binaları, bu dönemdeki çocukların öğrenme isteğine, yaratıcılığına, keşfetme arzusu ile onların sosyo- duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimlerine en iyi derecede cevap verebilmeli; gerekli mekansal özelliklere, boyutsal- mekansal standartlara ve eğitim yaklaşımlarına göre düzenlenmelidir.

Okul öncesi eğitimde en üst düzeyde öğrenmenin gerçekleşmesi için müfredat ve eğitmenlerin kalitesinin yanısıra fiziksel çevrenin kalitesi de gereklidir. Hazırlanmış ve düzenlenmiş bir çevrede her türlü kaynak çocuğun çevresinde düzgün bir şekilde organize edilmiş ve onların kullanımına sunulmuştur. İyi organize edilmiş bir fiziksel çocuğa keşfetme, kendi kendini test etme ve farkında olmadan öğrenme imkanı sunar. (Sanoff, 1995)

Radikal gazetesinin 02.09.2011 tarihli sayısında Betül Kotan' ın bahsettiği üzere; 2011 yılı itibariyle Türkiye' de 71 ilde, 2 yıl içerisinde de tüm illeri kapsayacak yasa gereği '5 yaş eğitimi' zorunlu hale gelecektir. Ancak zorunlu eğitimin 12 yıla çıkmasıyla okul öncesi eğitim zorunluluğunun kalktığını belirten hükümet 71 pilot ilde uygulanan çalışmalara aynen devam edileceğini belirtmiştir. Ayrıca şu anda okul öncesi eğitimde varılan okullaşmanın % 70' lere ulaştığı, 2014' te ise % 100' lere ulaşacağının vaatleri verilmiştir. (Hürriyet Gazetesi, 28.02.2012) 2005- 2006 yılı sayısal değerlerine göre 60- 72 ay yaş grubu çocuk sayısı 1 344 000 olup, bunların 427 039' u okul öncesi eğitimden yararlanmıştır. (Yavuzer, 2011) Bu durum okul öncesi eğitimden yararlananların yararlanmayanlara oranla daha az olduğunu, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıyla adeta bir kaos ortamının oluşacağını ortaya çıkarmaktadır. Okul öncesi eğitim binalarının ülkemizde yetersizliği nedeniyle yeni açılacak okul öncesi eğitim merkezlerinin çoğunun kamu binalarının, okul binalarının bir bölümünün ya da kurumlarca bağışlanan binaların dönüştürülmesiyle elde edilen mekanlarda yer alacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde sıkça görülen bir durum olan mevcut yapıların okul öncesi eğitim binasına dönüştürülmesi işlemi kapsamında; önceki işlevi farklı olan okul öncesi eğitim binalarının, ilk işlevinden kaynaklanan birtakım zorlamalar ve kısıtlamalar altında yeni işlevine ne derece cevap verebildiği bu tez kapsamında araştırılarak, mekansal çözüm önerilerinin ne şekilde gerçekleştirildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Konuyla ilgili çalışmaların derlenmesi ve tez kapsamında yapılan örnek inceleme, anket ve değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgular ile çalışmanın, 'okul öncesi eğitim binasına dönüştürülecek binaların seçiminde bir kılavuz' olma özelliği açısından çocuk ve çocuk mekanlarının gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1.2 Tezin Amacı

Çalışmanın amacı; okul öncesi eğitim talebinin hızla arttığı günümüzde mevcut durumu sorgulayarak, çocuk mekanlarının önemine ve okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıyla ülkemizde oluşacağı öngörülen kaos ortamına dikkat çekmektir. Bununla birlikte ülkemizde sıkça görülen bir çözüm olan okul öncesi eğitim binalarına dönüştürülmüş yapıların, mekansal- boyutsal gereksinmelere, çocuk gelişimi ve fiziksel çevre kuramları ile eğitim yaklaşımlarına ne derece cevap verebildiğini mevcut örnekler üzerinden irdeleyip, aksayan ve çalışan yönleri belirleyerek okul öncesi eğitim için kullanılacak mevcut binaların seçiminde bir kılavuz olmaktır.

1.3 Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmada mevcut yapılardan dönüştürülmüş 10 adet okul öncesi eğitim binası ele alınmış ve binanın önceki işlevinden kaynaklanan yapısal kısıtlamaları doğrultusunda yeni işlevine ne şekilde cevap verdiği, bu süreçte ne gibi çözümlere gidildiği araştırılmıştır. Konu altı ana bölümde işlenmiştir:

- Birinci bölümde, problem tanımlanarak, amacı kapsamı ve yönteminden bahsedilmiştir.
- İkinci bölümde, okul öncesi eğitim kurumları tanımlanarak, türlerinden, amaç ve fonksiyonlarından, tasarım özellikleri ve standartlarından bahsedilerek mevcut binalardan dönüştürüldüğü takdirde dikkat edilmesi gereken hususlara değinilmiştir.
- Üçüncü bölümde, okul öncesi çocuğun gelişimi ve fiziksel çevre ilişkilesi ile okul öncesi eğitim yaklaşımlarından bahsedilmiştir.

- Dördüncü bölümde, Bartın' da 3, İstanbul' da 7 okulda gerçekleştirilen plan, kesit, fotoğraflarla desteklenen ve 10 alt başlıkta incelenen örnek mevcut binaların tasarım kısıtlamalarına ait analiz çalışması ile yöneticiler ile birebir yapılan anket çalışması ve sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz ve anket çalışmalarına ait genel değerlendirmeler yine bu bölüm altında sunulmuştur.
- Beşinci bölümde ise, yapılan araştırmalar ve analiz- anket sonuçlarından elde edilen veriler kapsamında konuyla ilgili sonuç ve öneriler ile öneri dönüştürme projesi sunulmuştur.

1.4 Çalışmanın Yöntemi

Yöntem olarak, öncelikle okul öncesi eğitim binalarına ait, tasarım özellikleri mekansal ve boyutsal standartlar ile fiziksel çevre ilişkileri ve eğitim yaklaşımlarına ait kuramlar irdelenmiştir. Tüm bu araştırmalar sonrasında oluşturulan 10 alt başlık altında Bartın' 3, İstanbul' da 7 olmak üzere toplam 10 okul öncesi eğitim binasında örnek analizi gerçekleştirilmiştir. Seçilen binaların tümü önceki işlevi farklı olup sonradan okul öncesi eğitim binasına dönüştürülmüştür. Örnek 10 okul öncesi eğitim binası temin edilen plan, kesit ve fotoğraflar yardımıyla belirlenen 10 alt başlık altında analiz edilmiştir.

Ayrıca, analiz çalışması öncesinde gerekli ön verilerin sağlanması amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarının yöneticileri ile 59 açık ve kapalı uçlu sorudan oluşan anket çalışması gerçekleştirilmiştir. (Örnek Anket için bkz. EK A)

Alan ve anket çalışması sonrasında hedeflenen, bu tarz okul öncesi eğitim binalarının yeterliliğini belirleyip, aksayan ve çalışan yönlerini göstermek olup, yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular sonrasında okul öncesi eğitim amaçlı kullanılacak mevcut yapıların seçiminde dikkat edilecek hususları sunmaktır.

2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

2.1 Tanımı

‘Okul öncesi çocuklarına eğitim veren resmi ve özel kurumlardır.’ (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği)

Okul öncesi eğitim kurumları olan kreşler ve anaokulları çocukların yer aldığı ilk toplumsal örgütler olup onları eğitici ve diğer personelleri ile toplumsal birer birey olmaya hazırlarlar. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

Milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine göre, çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini, iyi alışkanlıklar kazanımını sağlayarak; onları temel eğitime hazırlayan, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için de ortak bir yetişme ortamı sunan kuruluşlardır. (Yavuzer, 2011)

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan ilköğretim eğitimine başladığı güne kadar geçerli dönemi kapsayan; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişimlerini sistemli bir ortam içinde toplumun kültürel değerlerine uygun olarak yönlendiren, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, yeteneklerinin gelişmesine yardım eden ilköğretime hazırlayan ve temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim devresidir. (14. Milli Eğitim Şurası, 1993) Bu eğitim devresinin gerçekleştiği kurumlar da okul öncesi eğitim kurumlarıdır.

Okul öncesinde çocukların; fiziksel, zihinsel sosyal gelişimlerinin sağlanması açısından önemli; onlara gerekli ilgi, bakım, eğitim- öğretim, deneyim ve sosyal hayatı bir arada sunma becerisine sahip fiziksel özelliklere sahip, genellikle 0- 6 yaş arası çocukları kapsayan eğitim kuruluşlarıdır.

2.2 Türleri

2.2.1 Kreş

0-2 yaş arasında özellikle çalışan annelerin çocuklarına ya da kimsesiz ve özel bakıma muhtaç çocuklar için bakım ve hizmet veren kuruluşlardır. Bu yaş aralığında çocukların annesinden ayrılması durumunun kısıtlı olması sebebiyle, annenin günde 2 kez birer saat olmak üzere çocuğuyla vakit geçirmesinin sağlanabilmesi açısından çalışan annelerin bu ihtiyacına karşılık bulunması gereken birimlerdendir. (Özellikle fabrika, eğitim, hastane vb. yapılarda) (Yılmaz, 1994) Ülke ve aile ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla çalışan kadınların arttığı günümüzde, kreşlerin önemi göz ardı edilemeyecek boyuttadır. Özellikle çocuğun gelişimsel açıdan önemli bir evresi olan 0- 2 yaş aralığında çocuğun bakımının gerçekleştirileceği bu tarz mekanların onların gelişimini olumlu yönde etkileyecek yeterli fiziksel çevreye ve donanıma sahip olmasının yanısıra, çalışan ailelerin kolayca ulaşabilecekleri konumlarda yer alması gerekir.

Kreşler her ülkede belli yasa ve yönetmelikler kapsamında; 0-2 yaş grubundaki çocuklara hizmet verirler. Eğer anaokulu ile birlikte ise bu yaş grubuna 3-6 yaş arası çocuklar da dahil olur. Kreş tasarımında gözardı edilmemesi gereken en önemli unsurlardan biri de anne özlemini azaltacak güzel ve nezih ortamlarda tasarlanması gerektiğidir. Bununla birlikte; çoğunlukla bu yapılar işlevi gereği iş merkezlerine yakın, kalabalık yerlerde bulunmaktadırlar. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

Kreş mekan organizasyonunda; rüzgarlıklı girişler, fuaye, vestiyer, genel tuvaletler, veli görüşme ve toplantı odaları, müdür ve personel odaları,mutfak, süt ve mama mutfağı, çay ocağı, bakım odası(alt değiştirme, yıkama vb.), revir, karantina odası, oyuncak odası, grup odaları (0-2 yaş için, var ise 3- 6 yaş için ayrı olarak), uyku odaları, yemek odaları, çeşitli depo ve arşivler, gösteri ve konferans salonları, öğretmen ve bakıcı dinlenme odaları, tuvalet ve duşlar, ısıtma- havalandırma ve diğer tesisat birimleri için odalar bulunmalıdır. Açık oyun alanları ve bahçe gibi çocuğun daha özgür hareket edebileceği ve doğayla iç içe olabileceği mekanlar çocuğun gelişimi açısından önemli ve gereklidir. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

2.2.2 Anaokulu

Anaokulları 36- 72 ay arası çocukların bakım ve eğitimini karşılayan eğitim kurumları olup; bağımsız olarak veya gerekli görüldüğü yerlerde bir ilköğretim bünyesinde anaokulu olarak ya da anasınıfı denilen 60- 72 ay arası çocukları kapsayan uygulama sınıfları şeklinde de açılabilirler. (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği)

Bir anaokuluna kabul edilmenin kritik yaşı üçtür. Bunun sebebi bu yaştaki çocuğun artık kimsenin yardımına gerek duymadan tuvalete gidebilme ve beslenme alışkanlığını edinmiş olmasıdır. Bunların yanısıra anaokullarının kreşlerden farklı olarak amacı sadece çalışan anneler yardımcı olmak değildir. Anokulları çocukların uygun ortamlarda toplumsallaşmalarını ve becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

Günümüzde anaokullarının yaygınlaştırılmaya çalışıldığı ülkemizde hedeflenen her koşuldaki çocuğun içerisinde bulunduğu önemli yaş evresini bu kurumlarca sağlanan uygun sosyal ve fiziksel ortamda geçirmesini sağlamaktır. Sağlanan bu ortamlar yardımıyla çocuklar sahip olduklarını becerilerini keşfedebilir, yaratıcı faaliyetlerde bulunabilir, kendi yaşıtlarıyla, farklı yaş gruplarıyla ve çevresindeki yetişkinler ile olumlu sosyal bir çevre içerisinde etkileşimlerde bulunabilir.

Anaokulları çocuğa uygun eğitim ve yaklaşımla okullu olmaya hazırlarken aynı zamanda anaokullarının çocuğun psikolojisi üzerinde olumlu bir etki sağlayabilmesi için idarecisi, personeli, beslenme ve gıda kalitesi kadar bina kalitesi de önemlidir. Kendi sağlığı konusunda henüz bilinçlenmemiş olan küçük yaş grubunun oyun oynadığı, yürüdüğü, oturduğu, beslendiği vb. yerlerin ısısı, nemi, hava akımı, temizliği sağlık koşullarına uygun; mekanlar ise güvenlik açısından tedbirli ve işlevsel bir biçimde düzenlenmiş olmalıdır. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

Anaokulunun mekan organizasyonunda; rüzgarlıklı girişler, fuaye, vestiyer, genel tuvaletler, veli görüşme ve toplantı odaları, müdür ve personel odaları, mutfak, çay ocağı, revir, karantina odası, oyun odası, grup odaları, el işleri ve sanat atölyeleri, klüp odaları, uyku ve dinlenme odaları, yemek salonu, çeşitli depo ve arşivler, gösteri ve konferans salonları, öğretmen dinlenme odaları, tuvalet ve duşlar, güvenlik

sorumlusu – şoför odası ve diğer tesisat odalarının bulunma zorunluluğunun yanısıra açık alan ve bahçe düzenlemesi de gereklidir. (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

2.3 Amaç ve Fonksiyonları

Okul öncesi eğitim merkezleri çocuğun ev haricinde sosyal olarak etkileşimlerde bulunduğu ilk yerdir. İyi ele alınmış ve uygulanmış bir programın çocuğa ve ailesine katkısı büyüktür. Moore (1979) okul öncesi eğitim merkezlerinin 5 temel fonksiyonunu şu şekilde açıklamıştır;

- Bakım: Okul öncesi eğitim kurumları, çalışan ailelere, kendine vakit ayırmak isteyen ya da alış verişe çıkan ailelere çocuklarına bakarak onlara destek olduğu gibi; çocukların temel gereksinimlerini gidererek onların sağlığıyla, fiziksel durumuyla ve güvenliğiyle ilgili bakımını gerçekleştirir.

- Ailenin genişlemesi: Okul öncesi eğitim kurumları ailelere destek olarak, ama bu ailenin yerine geçmek anlamına gelmez, onları tamamlayarak çocuğun gelişimine ve bakımına katkı sağlarlar. (Cohen, 1974)

- Gelişime katkı: Okul öncesi eğitim kurumları, sahip oldukları uzmanlar,uyguladıkları programlar ve çocuklara sağladıkları fiziksel çevre ile, onların temel gereksinimlerini karşılamanın yanısıra, fiziksel, sosyal, entelektüel ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlarlar. Bilindiği üzere 3- 6 yaş insan hayatında çok önemli bir dönem olup; insanların en önemli gelişimleri bu dönemde gerçekleşmektedir. Bu dönemde çocuğa sunulan katkılar, sunulan programın kalitesi, yaşatılan deneyimler vb. etkenler onun ileriki yaşamını olumlu yönde etkileyecek ve biçimlendirecektir.

- Aile desteği: Kaliteli bir çocuk eğitim merkezi aileye bütün olarak pek çok destek sağlar. Bu destekler sadece ailelere yalnız zaman geçirmelerine olanak sağlamak ya da onlara çalışma zamanlarında yardımcı olmak değildir. Aynı zamanda doğum öncesi dönem için tavsiyeler, ebeveynlik kursları, aile

danışmanlığı , sağlıklı bebek klinikleri, yiyecek ve giyecek destekleri, finansal danışmanlık vb. pek çok hizmeti içerir.

- Aracılık: Kaliteli bir okul öncesi eğitim kurumu sahip olduğu gezici bir grupla, ekstra yardıma ihtiyacı çocuklar ve ailelerini, (bunlar doğuştan fiziksel engeli bulunan, zorlu bir bebeklik geçirmiş, gelişim açısından eksiklikleri bulunan ya da ailenin maddi- manevi sıkıntılar içinde olduğu vb. durumları içerebilir) belirleyerek onların ihtiyaçlarını giderebilir, özel servisler sunabilir, ailenin gelişmesinde ve güçlenmesinde yardımcı olabilir.

2.4 Okul Öncesi Eğitim Binalarının Tasarım Özellikleri ve Gereklilikler

2.4.1 Genel yerleşme özellikleri

Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin verimli bir şekilde gerçekleşmesi için önemli hususlardan biri de binanın çevre koşulları ve onun iyi bir şekilde düzenlenmiş olmasıdır. İyi organize edilmiş fiziksel ortam ve donanım, hem çocuk açısından hem de öğretmen açısından eğitimin verimli bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlar. Bunun yanısıra sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmış olması, çocukların gelişim özellikleri baz alınarak hazırlanmış eğitim programlarının uygulanabilmesi açısından olmazsa olmazlardandır. (Aral -Kandır- Yaşar, 2001)

2.4.1.1 Kent içindeki konumu ve çevresiyle olan ilişki

Okul öncesi eğitim kurumlarında Moore (1979); arsa ve çevre ilişkilerinde tasarımı ve arsa seçimini etkileyecek 4 ana unsur ve edinilmesi şart veriler sunmuştur. Bunlar:

- Arsanın konumu,
- Binanın algısı ve kendini savunabilirliği,
- Ulaşım olanakları, diğer aktivite ve komşu kullanım alanları ile ilişkisi
- Tehlike oluşturabilecek durumların belirlenmesidir.

Okul öncesi eğitim kurumu için seçilen alan bina kompleksi içerisindeki her türlü faaliyete cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Hem açık hem de kapalı mekan organizasyonu hizmet edeceği kapasiteye göre özenle düzenlenmeli; çocukların rahatça oyanayabilecekleri ve eğitimlerini gerçekleştirebilecekleri büyüklükte olmalıdır. (Yılmaz, 1994)

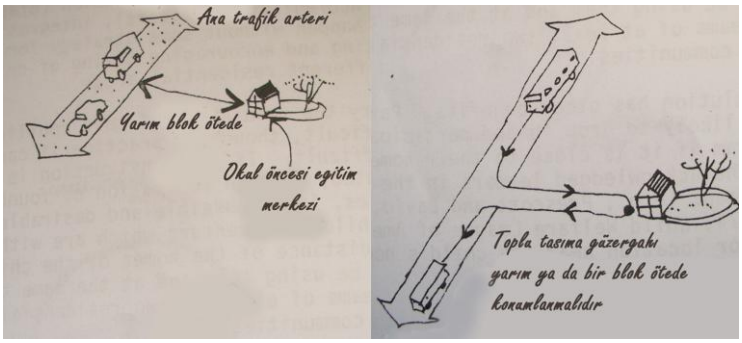
Ayrıca bina dışarıdan rahat algılanabilir bir konumda olmalı, bulunduğu sokak ya da cadde üzerinden işlevi, yoğunluğu, kullanılırlığı okunmalıdır. Böylelikle vandalizm, hırsızlık vb. olumsuzluklara karşı 'yaşayan' görünümdeki bina kendi kendini koruyabilir ve bu tarz istenmeyen olayları azaltabilir. (Moore, 1979)

Okul öncesi eğitim kurumları, hizmet ettiği alan içerisindeki çocukların kolay ve çabuk ulaşabilecekleri bir konumda yer almalıdır. Hizmet edilen bölgenin max. 400 metre çap içerisinde yer alması önerilmektedir. Özellikle soğuk havalarda olumsuzluklara neden olacağı için yürüme mesafesinin minimum değerlerde tutulması gereklidir. (Moore, 1979)

Diğer yandan; çevre psikolojisi uzmanı Terrance Lee (1963) İngiltere'de yaptığı bir çalışmada okullarına yürümek yerine pasif bir şekilde servis ya da araba ile bırakılan çocukların ev ile okul arasındaki fiziksel çevreyi detaylandırmada, okullarına yürüyerek ulaşan çocuklara göre daha zayıf olduklarını ortaya koymuştur. (Moore, 1979) Bu bulgulara göre; okul öncesi eğitim merkezlerinin yürüme mesafesinde yer almasının; hem kolay ve rahat ulaşımı, hem de çocuklarda fiziksel çevre algısının gelişmesine katkı sağlaması açısından önemli olduğu görülmüştür.

Cohen (1974) ise okul öncesi eğitim merkezlerinin yürüme mesafesinde olmasını ve araçla ulaşımların 15- 20 dakikadan uzun olmamasını önermiştir. Aksi durum; çocuklarda yorgunluğa neden olabileceği gibi, eğitim programının aksamasına ve kalitesinin düşmesine de neden olabilir.

Okul öncesi eğitim kurumunun, merkezi bir konumda yer almaması durumunda ise, arabayla kolay ulaşılabilir veya toplu taşıma noktalarına ve ana arterlere yakın bir konumda olması gereklidir. Ancak bu sağlanırken güvenlik açısından gerekli önlemler alınmalı ve okul öncesi eğitim merkezi ana arterlerden yarım yada bir blok ötede konumlandırılmalıdır. (Şekil 2.1) (Moore, 1979)

Şekil 2.1: Okul Öncesi Eğitim Merkezinin Konumu (Moore, 1979)

Anne- babaların çocuklarını araçları ile bırakmaları veya servis araçlarının yanaşması hali de göz önünde bulundurulmalı, bu tarz kullanımlar için gerekli alanlar, ve giriş-çıkışlar sağlanmalıdır. Servis ve park alanlarından okul binasına ulaşım kolay ve güvenli olmalı, bu tarz alanların karşı yolda konumlandırılması gibi çözümlerden kaçınılmalıdır.

Okul öncesi eğitim merkezleri doğal yaşamla iç içe olabileceği bir konumda yer almalıdır. (Moore, 1979) Bu şekildeki bir konumlanma çocuklara çevrelerindeki doğayla, bitki örtüsüyle hatta hayvanlar ile etkileşimde olma, değişimlere tanık olma imkanı sunar. Aynı zamanda yakın çevredeki olumsuz etkilerden (trafik, gürültü vs) sahip olduğu sakin ve doğal atmosfer ile sıyrılabilir.

Okul öncesi eğitim merkezleri; okul, kütüphane, müze, galeri, hayvanat ve botanik bahçesi gibi çocukların eğitiminde faydalı olabilecek mekanlara yakın olmalıdır. (Moore, 1979) Çocukların bu tarz binaları ve mekanları çevrelerinde görmeleri ve buralara yapılan düzenli geziler, onların bu mekanlara ait kalıcı fikirler edinmelerine yardımcı olur ve bakış açılarını geliştirir.

Kurum; çocuklar için tehlike arz etmeyecek, sakin, gürültüden uzak, yerleşim alanı çevresi açık, havadar, çevresinin havasını bozabilecek tesislerden uzak (endüstriyel kuruluşlar vb.), ulaşıma elverişli, trafikten ve tren yollarından uzak, güvenli bir yerde konumlanmalıdır. (Yılmaz, 1994) Park ya da konut bölgesine yakın merkezi alanlar okul öncesi eğitim merkezleri için önerilen güvenli alanlardır.

Okul öncesi eğitim merkezlerinin kent içerisindeki konumu ve komşu faaliyetler ile olan ilişkisi; binanın dışarıdan algısına önemli etkide bulunmasının yanısıra, kurum içerisinde uygulanan müfredatın kalitesine, çocukların anlayış kapasitesine, uygun fiziksel şartların sağlanmasına, çevreyle olan etkileşime kadar pek çok yönden etkili ve dikkate alınması gereken bir konudur.

2.4.1.2 Maksimum büyüklük ve çocuk sayısı

Bir okul öncesi eğitim merkezi açmadan yapılması gereken birtakım ön araştırmalar vardır. Bunların ilki hizmet verilecek bölgenin seçimi, çevre özellikleri ve komşu kullanımlar ile olan ilişkiler olup, bu konulardan bir önceki başlıkta bahsedilmiştir. İkinci önemli konu ise seçilecek arsanın kapasitesidir. Hizmet edilecek bölge ve

çocuk sayısının belirlenmesinin ardından, belirlenen hizmet kapasitesine göre arsa aranmalıdır.

Arsa alanı hesabı yapılırken dikkate alınması gereken fonksiyon alanları 3' e ayrılabilir. Bunlar;

- Bina alanı (Birincil aktivite alanları, ikincil aktivite alanları ve sirkülasyon alanları),
- Açık oyun alanı ve okul sonrası kullanımlar için gerekli alan,
- Araç alanıdır. (otopark ve servis alanları) (Moore, 1979)

Aşağıda verilen tablo bu konudaki pek çok araştırmacının bulgularından ve bazı standartlardan derlenmiş olup, okul öncesi eğitim için gerekli arsa, bina ve otopark alanı hesaplamalarını içermektedir. Birinci kolondaki veriler minimum ihtiyaçlara göre oluşturulan değerleri içerirken, ikinci kolondaki veriler önerilen, üçüncü kolondakiler ise maximum değerleri içermektedir. Veriler çocuk başına düşen m^2 ile önerilen genel alan m^2' lerini içermektedir. (Çizelge 2.1)

Çizelge 2.1: Min.- Önerilen.- Max. Değerler için Bina- Arsa ve Otopark Alanı Hesaplama Çizelgesi

(Moore,1979)

Min., Önerilen ve Max değerlerde arsa, bina ve otopark alanı hesabı	MİNİMUM	ÖNERİLEN	MAXİMUM
1.Bina -Birincil Alanlar (Aktivite Alanları)	3.25 M2 / Çocuk (N.F.P.A.; AR 608-1)	3.90 M2 / Çocuk (Evans; Prescott min.)	4.64 M2 / Çocuk (Prescott önerilen)
2.Bina -İkincil Alanlar (Personel- İdari Kısımlar)	2. 32 M2 / Çocuk (Moore)	3. 53 M2 / Çocuk (Moore)	3. 90 M2 / Çocuk (Moore)
3.Bina -Sirkülasyon Alanları	1.11 M2 / Çocuk	1.85 M2 / Çocuk	2.78 M2 / Çocuk
4.Toplam Bina Alanı (1+2+3)	6.68 M2 / Çocuk	9.28 M2 / Çocuk	11.32 M2 / Çocuk
5. Açık Oyun Alanı	6.96 M2 / Çocuk (N.F.P.A.)	9.29 M2 / Çocuk (AR 608-1; Evans; Osmon)	18.58 M2 / Çocuk (Presott)
6. Okul Sonrası Oyun Alanı	0	465 m2 (TM 5-803-10)	752.5 m2 (TM 5-803-10)
7. Toplam Oyun Alanı (5+6)	6.96 M2 / Çocuk	9.29 M2 / Çocuk + 465 M2	18.58 M2 / Çocuk + 752.5 M2
8. Personel Otopark ve Sürüş Alanı	2. 41 M2 / Çocuk 14. 21 m2 / Araç (Sadece Park için) 29. 26 m2/ Araç (Toplam)	6. 13 M2 / Çocuk 18. 58 m2 / Araç (Sadece Park için) 36. 78 m2/ Araç (Toplam)	6. 13 M2 / Çocuk 18. 58 m2 / Araç (Sadece Park için) 36. 78 m2/ Araç (Toplam)
9. Aile- ziyaretçi Otopark ve Sürüş Alanı	1. 48 M2 / Çocuk 14. 21 m2 / Araç (Sadece Park için) 29. 26 m2/ Araç (Toplam)	3. 71 M2 / Çocuk 18. 58 m2 / Araç (Sadece Park için) 36. 78 m2/ Araç (Toplam)	3. 71 M2 / Çocuk 18. 58 m2 / Araç (Sadece Park için) 36. 78 m2/ Araç (Toplam)
10. Öğrenci Servis İndirme- Bindirme Alanı	61.50 M2	147 M2	147 M2
11. Servis Aracı Park ve Sürüş Alanı	58 M2 (Sadece Servis), 116 M2 (Toplam)	67 M2 (Sadece Servis), 134 M2 (Toplam)	84. 72 M2 (Sadece Servis), 170 M2 (Toplam)
12. Toplam Otopark Alanı (8+9+10+11)	3. 89 M2/ Çocuk+ 177. 25 M2	9. 84 M2/ Çocuk+ 280. 93 M2	9. 84 M2/ Çocuk+ 316. 61 M2
13. Toplam Gerekli Arsa Alanı (4+7+12)	17. 55 M2/ Çocuk+ 177. 25 M2	28. 42 M2/ Çocuk+ 745. 45 M2	39. 76 M2/ Çocuk+ 1069.11 M2

Okul öncesi çocuk merkezinin hizmet edeceği çocuk sayısının belirlenmesi ve buna göre gerçekleştirilen düzenleme ve tasarımlar için yapılan çalışmalara göre; bir okul öncesi eğitim merkezi için önerilen çocuk sayısı 45- 60 (Evans, Shub ve Weinstein 1971)' tır. Bu büyüklükte okul öncesi eğitim merkezlerinde eğitmenlerin çocuklara daha hakim olduğu, materiyallerin kullanımının ve paylaşımının ise daha etkin olduğu görülmüştür. (Moore, 1979)

Prescott ve Jones (1967)' un yaptığı çalışmalar ise kurumun büyüklüğünün eğitim kalitesini, çocukların gelişimsel deneyimlerinin kalitesi ve çeşitliliğini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Öğrenci sayısı 60' tan az olan merkezlerde; çocuklardaki merak, memnuniyet ve keyifin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri olarak, sayının artmasıyla kuralların ve tekdüzeliğin artması da gösterilebilir.

Diğer yandan, büyük merkezlerdeki oyun alanlarının düzeninin ve imkanlarının küçük merkezlerdekilere oranla daha zayıf olduğu görülmüş olup bu durumun çocukların yapacakları aktivite çeşitliliğini sınırladığı gözlenmiştir. Aynı zamanda farklı yaşlarla olan etkileşim, sosyalleşme ve paylaşımların büyük merkezlerde çok etkin bir şekilde gerçekleşemediği pek çok çalışmada belirtilmiştir. (Sanoff, 1995)

Sonuç olarak; bir okul öncesi eğitim merkezi için önerilebilecek maximum çocuk sayısı 60- 75' tir. Ancak bu sayının artmasını gerektirecek bir okul tasarımı için binanın 60- 75' er kişilik modüller şeklinde planlanmasında fayda vardır. Bu modüller bir kampüs planı ya da köy konseptinde bir araya getirilebileceği gibi bina iyi tanımlanmış kollardan oluşacak şekilde de düşünülebilir. (Moore, 1979)

2.4.1.3 Yönlenme (İklimsel), ısıtma- havalandırma, rüzgar ve Güneş kontrolü

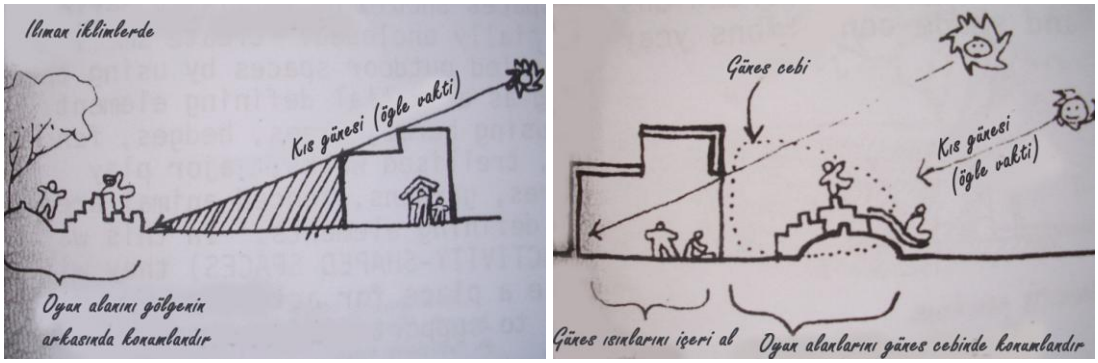
Okul öncesi eğitim merkezlerinin kullanım ve planlama açısından iç- dış mekan sürekliliğinin olması nedeniyle, bu mekanlar arasında etkin bir kullanımın gerçekleşmesi için bina içerisinde yaratılacak olan mikroiklim tasarım sürecinde göz ardı edilmemelidir. (Moore, 1979) Binanın iklimsel olarak yönlendirilmesinde, mekanların kullanılış amacı, havalandırılması ve mekanlarda güneş kontrolünün nasıl gerçekleştirileceği düşünülmelidir. Bunların uygun bir şekilde sağlanması mekanlarda gerçekleştirilecek faaliyetlerin kalite düzeyini belirleyecektir.

İklim koşullarına uygun şekilde, sabah güneşi almak üzere doğu yönünde konumlandırılması gereken pencereler, doğal havalandırmaya da olanak sağlamalıdır. Pencereler çocukların dışarıyı görebilmelerine imkan vermeli, aynı zamanda uyku zamanı veya film izleme gibi aktiviteler için gereken loş ortamı sağlayacak, kolaylıkla hareket edebilen, koyu ve sade perde ya da güneş kırıcıları ile desteklenmelidir. (Yılmaz, 1994) Farklı hava şartları için gerekli olabilecek donanımlar (saçak, panjur vb.) ve doğal perdelemeyi sağlayacak bitkiler pencere yüzeylerini destekleyecek şekilde düşünülebilir.

Isıtma ihtiyacı farklı iklimlere göre değişen bir durum olduğundan bu problemi çözmenin en kolay yolu, güneş ve rüzgarı tasarım sürecinde göz önünde bulundurmaktır. İç mekandaki mikroiklimi dışarıdan sıcak tutmayı hedeflediğimiz soğuk iklimli bölgelerde, soğuk rüzgarlar kapalı cephe veya doğal- yapay engeller (çevredeki ağaç ya da bina gibi) ile bloke edilmeli, güneş ışınları ise bina tarafından kolayca yakalanabilmelidir.

İç mekandaki mikroiklimi dışarıdan soğuk tutmaya çalıştığımız sıcak bölgelerde ise, sıcak rüzgarlar kapalı cephe veya çevredeki birtakım engeller ile bloke edilmeli ve bina serin esintilerin yönüne açılmalıdır. Güneş ışınları ise yine çevredeki yapay veya doğal engeller ile binada düşünülmesi gereken güneş kırıcıları yardımıyla azaltılmalıdır.

Ilıman iklimlerde ise açık oyun alanlarının güneşten etkin bir şekilde yararlanması için, arsanın kuzeydoğusu veya kuzeybatısında konumlandırılmasında fayda vardır. Böylelikle öğle saatlerinde bina üzerinden gelen güneş ışınlarıyla, binanın oluşturduğu gölge minimize edilmiş olur. (Şekil 2. 2) (Moore, 1979)

Şekil 2.2 : Güneş Kontrolü (Moore, 1979)

Çok sıcak yaz ya da çok soğuk kış günleri için; kapalı alanlarda gerçekleştirilen aktiviteler süresince mekanların ısı derecesinin ve nemin bütün mekanlarda eşit olması gerekir. Bu değer bağıl nemde yaz ve kış ayları için değişken olup %30-50 arasında iken (ASHRAE Standard 55-1992), ısı derecesi için 20- 21 C civarındadır. (Cohen, 1974)

2.4.1.4 Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Nasıl ki insanlar sahip oldukları elbise, saç şekli, araba veya yaşadıkları evler ile birbirlerinden farklı olduklarını dışarıya bir şekilde yansıtırlar, binalar da aynı şekilde; sahip oldukları dış görünüş sayesinde içeride gerçekleşen eylemi sembolik olarak dışarıya yansıtırlar. Bu yansıtma ile bina insanları içeriye davet edebilir, ya da tam tersi bir izlenim de yaratabilir. (Sanoff, 1995)

Binaların imajının ve görüntüsünün çocuklar üzerinde de çok derin ve önemli etkileri vardır. Bir okul öncesi eğitim binasının tasarımında ya da bu işlev için kullanılacak bir binanın seçiminde bu durum göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konudur.

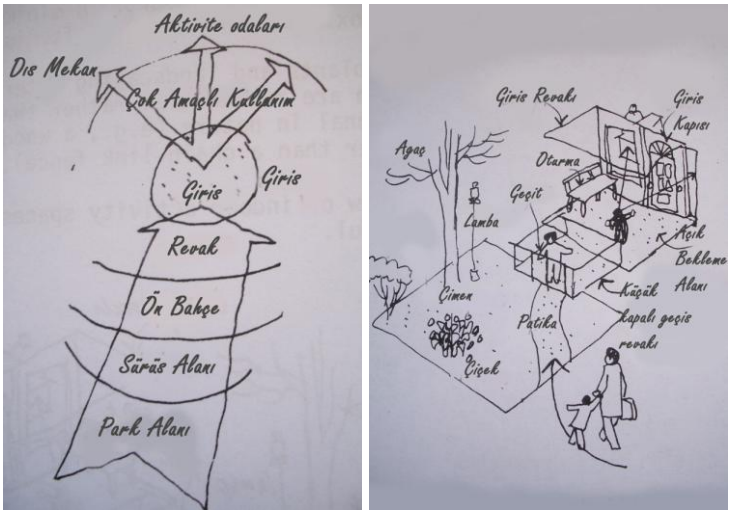
Okul öncesi eğitim binalarında; aileler, çocuklar ve çevredeki diğer insanlar üzerinde olumlu bir etki yaratacak bina imajını oluşturmak için kurumun;

- Çevresini saran binalar ile uyumlu olması,
- Çevresini saran doğal çevre ile uyumlu olması,
- Sıcak, davetkar ev görünüşünde olması ve bunu sağlayacak materyaller ile desteklenmesi,
- Aktivite alanları ile sokak arasında görsel bağlantısının olması,
- Yenilikçi ve titiz hizmet anlayışını yansıtması gerekir. (Moore, 1979)

Diğer yandan; Pollowy (1977)' nin yapmış olduğu alan çalışması da, çocukların ev benzeri sıcak ortamlarda, kendilerine tanıdık gelen mekanlarda daha mutlu olduklarını, ailelerinden daha sorunsuz bir şekilde ayrıldıklarını ortaya koymuştur. Bu yaklaşıma göre çocuklara en tanıdık gelen mekan onların 'ev'leridir. Kurumlarda sıcak bir karşılama ve 'ev' atmosferini yaratmayı sağlamak için tasarlanacak binaların;

- Konut ölçeğinde,
- Koruma ve kapalılık hissi veren (sahip olacağı kütlesel biçim ve doğal çevre ile),
- 'Ev' atmosferini güçlendirecek materyaller ve elemanlar ile desteklenmiş (revaklı girişler, ahşap malzemenin daha soğuk malzemeler yerine tercih edilmesi),
- İçerideki aktivitenin dışarıdan algılanmasını (Büyük pencereler ile yaratılan şeffaflık, arsa girişinden bina girişine uzanan kesintisiz görsel bağ) sağlayacak şekilde düşünülmesi gerekir. (Moore, 1979)

Binaya yaklaşımda ön bahçe; min. 4.5x 4.5 m. revaklı bir giriş ile desteklenerek kapalılık ve koruma hissi yaratılabilir. (Moore, 1979) Revakla yaratılan geçit ön bahçe ile bina girişi arasında bir yönlenme sağlayacağı gibi davetkar bir görüntü de oluşturur. Tasarlanmış ara geçiş bölgeleri binaya ulaşana kadar kullanıcıya eşlik eder ve iç mekan hakkında ilk izlenimlerin oluşumuna yardımcı olur. (Şekil 2.3)

Şekil 2.3: Binaya Yaklaşımda Ara Geçiş Bölgeleri (Moore, 1979)

Bina girişi, kütlesel oynamalar veya peyzaj ve çevre düzenlemesi ile belirgin hale getirilmeli, iç mekandaki aktivitelerin dışarıdan görülebileceği şeffaflığı sağlamalıdır. Binaya yaklaşırken yaratılan ara geçişlerin yanısıra, yaratılan patika yollar, döşemedeki renk farklılıkları, kot farkları ya da kullanılan aydınlatma elemanları ile de giriş vurgulanabilir. Böylelikle yeni başlayan çocukların

tedirginliklerini azaltacak, onları kolayca girişe ulaştıran, iç mekanı algılayabildikleri girişler yaratılabilir. (Moore, 1979)

2.4.2 Fonksiyon analizi

Okul öncesi eğitim binaları kullanım amacına göre; oyun alanları, idare ve personel alanları, servis alanları ve sirkülasyon alanları olmak üzere dört ana mekan grubuna ayrılabilir.

Oyun alanları

Çocukların en büyük gereksinimi olan oyun faaliyetlerini gerçekleştirdikleri ana mekanlar olup, grup odası sayısı anaokulunun kapasitesine göre değişmektedir. Oyun alanları; grup odaları ve çok amaçlı salonlar ile kapalı aktivite alanlarını kapsar.

İdare ve personel alanları

İdare ve personel alanları; müdür odası, sekreter, muhasebe, öğretmenler odası, toplantı odası, revir ve karantina odası, psikolog odası ile hizmetli personel odalarını kapsamaktadır.

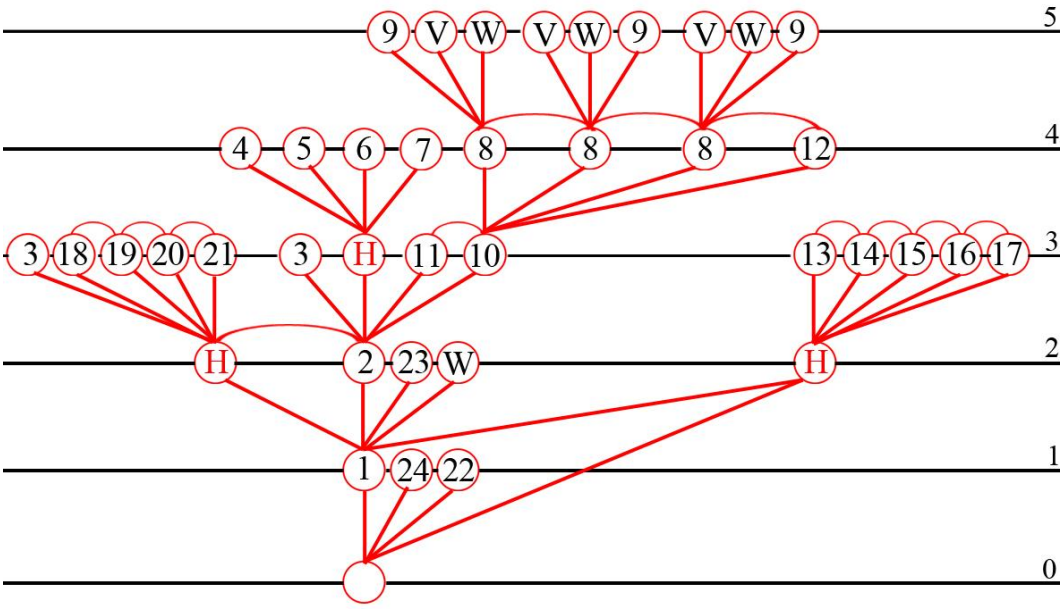
Servis alanları

Servis alanları; yemek salonu, uyku odası, mutfak, tuvalet, lavabo, depo ve çamaşır odalarını kapsamaktadır.

Sirkülasyon alanları

Mekanları birbirine bağlayan alanlar ile koridor ve giriş holünün içerisinde bulunduğu alanlardır.

Şengül Öymen Gür ve Tülay Zorlu' nun Çocuk Mekanları isimli kitabında (2002), çeşitli anaokulları ve kreşler üzerinden yapılan çalışmalar sonucunda anaokulu+ kreş için ideal bir erişim grafiği önerilmiştir. Mekan organizasyonunda görülen fonksiyonlar; rüzgarlık, giriş holü- danışma, veliler için bekleme odası, yönetici odası, personel odaları (psikiyatrist, hemşire vb.), velilerle görüşme odası, grup odaları/ vestiyerler, etkinlik odaları, çok amaçlı alanlar, iç bahçeler (kum havuzları, kil bahçeleri vb.), yemek odası, mutfak,kiler, depo, bulaşıkhane, çamaşırhane, yatak koğuşu, bakım odası, beslenme odası, süt mutfağı, tuvalet ve lavabolar, teknik birimler, güvenlik personeli ve şoför alanıdır. (Şekil 2.4)

1. Rüzgarlık 2. Giriş holü/ danışma 3. Veliler için bekleme odası 4. Yönetici odası 5. Personel odaları 6. Velilerle görüşme odası 7. Grup odaları/ vestiyerler 8. Etkinlik odaları 9. Çok amaçlı alanlar 10. İç bahçeler 11. Yemek odası 12. Mutfak 13. Kiler 14. Depo	15. Bulaşıkhane 16. Çamaşırhane 17. Yatak koğuşu 18. Bakım odası 19. Beslenme odası 20. Süt mutfağı 21. Tuvalet ve lavabolar 22. Teknik birimler 23. Güvenli personeli 24. Şoför H. Hol W. Tuvalet+ lavabo V. Vestiyer

Şekil 2.4 : İdeal Erişim Grafiği(Kreş+ Anaokulu) (Öymen Gür- Zorlu, 2002)

2.4.3 İç mekan organizasyonu

Çocuğun evden okula geçişinin ilk adımı olan okul öncesi eğitim kurumları için, konut ile çelişki yaratan bir tasarıma sahip olmaması önerilmesinin yanısıra, çocuklar için yaratılmış, onların ilgisini çekebilecek özel tasarımlar da mevcuttur. Bir okul öncesi eğitim binası tasarlarken asıl dikkat edilmesi gereken meseleler iç mekanda;

- Gerektiğinde genişleyebilmesi ve daralabilmesi,
- İç ve dış oyun alanlarının farklı oyun ve aktiviteler için yeniden düzenlenip,

dönüştürülebilmesi,

- Estetik açıdan çocuğun ilgisini çekebilecek, onun isteklerine cevap verebilecek nitelikte olması gibi gereklilikler dikkate alınmalıdır. (Durmuş, 2006)

Dudek ise, bir anaokulu yöneticisinin, mimarların anaokulu veya kreş denildiğinde akıllarında canlanan şeyin 'kaymak, sallanmak, tırmanmak' olduğunu söylemiş. Halbuki çocukların ihtiyacı olan şey tüm bu aktivitelerin yanısıra; ihtiyaçlarını giderebilecekleri ve bireysel deneyimlerde bulunabilecekleri mekanların onlara en iyi şekilde sağlanmasıdır. Bu nedenle bir mimarın kreş tasarımında mekanları birer eğitici olarak tasarlaması (designing space as educator) (Dudek, 2008) gerekir. Çocuklara mümkün olduğunca direkt bilgi vermek yerine, ki bu yöntem çoğunlukla zayıf mekansal performanslara sahip okullarda tercih edilen bir yöntemdir,onlara uygulayarak öğretecek diğer bir deyişle gerçekçi, orijinal deneyimler sağlayacak öğrenme mekanları tasarlanmalıdır.

Bir kreş veya anaokulu tasarlamadan önce bir mimar kendisine şu soruları sormalıdır:

- Çocuklar kreş binasının içinde veya çevresinde koşabiliyor mu? Zıplayabiliyor mu? Özgürce koşup oynayabiliyor mu? dans edebiliyor mu? Tırmanabiliyor mu? Jimnastik yapabiliyor mu?

- Partiler, etkinlikler düzenleyebiliyor mu? El işi faaliyetlerini yapabiliyor mu? Müzik yapabiliyor mu? İnşa yapabiliyor (blok alanı gibi) mu? Boyama yapabiliyor mu? Gözlem yapabiliyor mu?

- Etkin bir şekilde okuyup, sayıp, yazabiliyor mu?

- Tekil ya da grup faaliyetlerini gerçekleştirebiliyor mu?

- Rahatlayabiliyor mı? Uyuyabiliyor mı? (Dudek, 2008)

Tasarım süreci boyunca öğretmenler, anaokulu müdürü ve mimar arasında sürekli ve karşılıklı bir ilişki olmalıdır. Bütün bir günü kreşte veya anaokulunda geçirmek, çocukların hareketlerini, davranışlarını gözlemlemek, boyutlarını, hızlarını, adım büyüklüklerini keşfetmek başlangıçta çok iyi bilgiler verecektir. (Birinci elden gözlem) Ardından yapılması gereken ise; aktiviteler için gereklilikleri, güvenliği, sakinliği (örneğin uyku odası vb. için) ve öğrenmeyi en iyi şekilde cevaplayacak mekanları yaratmaktır. (Dudek, 2008) Bu gözlemlerin yanısıra, okul müdürü ve öğretmenlerden tercih edilen eğitim yaklaşımı hakkında bilgilerin alınması ve bu konuda yapılacak araştırmalar yardımı ile eğitim yaklaşımlarına uygun bir iç mekan organizasyonunun yaratılması önemlidir.

Giriş holü

Giriş holleri, ön bahçe ve binanın dış görünüşünden sonra çocuklara ve ailelerine kurum hakkında ön bilgi veren ilk iç mekandır. Bu mekan dışarıdan algılanabilecek şeffaflıkta ve ilgi çekicilikte olmalıdır. Yapılan çalışmaların burada sergilenmesi çocuklara içeride yapılan etkinlikler hakkında fikir vermesi açısından yararlıdır. Bu mekan binanın çocukların ailelerinden ayrıldığı bölümü olduğu için özenli bir şekilde ele alınmalıdır.

Giriş holünün bir bölümü yerleştirilecek rahat koltuklar ile değerlendirilmelidir. Yaratılacak bu bekleme ve oturma alanında, çocuklar ailelerini, ailelerde çocuklarını bekleyebilir aynı zamanda personel ve velilerin informal görüşmeleri yine burada gerçekleştirilebilir. (Cohen, 1974)

Ön giriş kısmında, saçaklı ve korunmalı bir kapı bulundurulması çocukların yağmurlu ve karlı havalarda geliş gidişlerinde fayda sağlaması açısından gereklidir. Vestiyerlerin giriş holleriyle direkt ilişkili olarak düşünülmesi genel kullanım açısından yarar sağlayacaktır. (Aral- Kandır- Yaşar, 2001)

Vestiyerler

Vestiyer kısmı giriş holü ve grup odalarıyla ilişkili bir şekilde düşünülmeli ve her grup için ayrı olarak düzenlenmelidir. Giriş holünde yeterli alanın bulunmaması durumunda koridorlarda veya nişlerde raf sistemi şeklinde de yaratılabilir.

Vestiyerler, çocukların rahatça, kendi kendilerine soyunup giyinebilmelerine onların bu çabalarına destek olacak şekilde tasarlanmalıdır. Askılar çocukların boyutlarına uygun olmalı ve her çocuk için ayrılan bölümler 30 cm genişliğinde ve derinliğinde ve 135 cm yüksekliğinde olmalıdır. Bu alan açık alanlar (dışarıdan geliş, açık oyun alanından geliş) ile sürekli bir ilişki içerisinde olduğundan zemin döşemesini diğer alanlardan farklı tutmakta fayda vardır. (Yılmaz, 1994)

Öğrenme mekanları

İyi organize edilmiş bir fiziksel çevre, çocuklara neyi yapmaları neyi yapmamaları gerektiğinin mesajını verir. Öğrenme mekanlarında bulunan donanım ve mobilyalar ile yüzeylerin dokusu, rengi; mekanın şekli- biçimi gibi fiziksel çevreye ait özellikler çocuklar ile mekan arasındaki sessiz iletişimi sağlayan önemli unsurlardır. Düzenlenmiş bir oyun alanı ya da öğrenme mekanı; çocuğa kural ve düzeni sunarken aynı zamanda onu çevresinde planlanmış aktiviteleri yapmaya teşvik eder ve çocuk çevresindeki düzen ile hangi aktiviteyi ne zaman ve nasıl yapacağını kestirebilir. (Sanoff, 1995)

Öğrenme mekanlarının düzeni ve tasarımı, çocukların aktivetelerini ve aktivitelerin gereksinimlerini baz almalıdır. Gerçekleştirilecek aktivite sessiz mi, gürültülü mü, ıslak mı ya da kuru mu?... Bunların belirlenmesi ve mekanların bu gereksinimlere göre sınıflandırılarak konumlandırılması, öğrenme mekanlarının işleyişini en uygun seviyeye çıkartır. Öğrenme mekanları aşağıdaki 3 uyarıma cevap vermelidir;

- Duyusal uyarım: Duyusal uyarım öğrenme mekanlarında kullanılan renklerin, dokuların, yüzeylerin, nesnelerin ve mekanların biçim ve şekillerinde yaratılan çeşitlilik ile geliştirilebilir.
- Faaliyet uyarımı: İyi tanımlanmış alanlar çocuğa aktivitenin kapsamını ve sınırını sunarak, onu sunulan aktiviteleri yapmaya teşvik eder.
- Bilişsel uyarım: Öğrenme mekanı içerisinde eğitmenler tarafından başarılı, ve gelişimsel olarak uygun bir şekilde düzenlenmiş materyaller çocukların bilişimsel gelişimine katkı sağlar. (Sanoff, 1995)

Diğer yandan Anita Olds (1989)' a göre bir öğrenme mekanı tanımlanmış 5 özelliğe sahip olmalıdır;

- Fiziksel konumlama: Öğrenme mekanı içerisinde yer alacak aktiviteler, özelliklerine göre konumlandırılmalı, özellikle zıtlıklar içeren mekanlar (müzik ve okuma gibi) farklı yerlerde düşünülmelidir. Bölgeleme yöntemi ve aktivite cepleri oluşturma düzenlemede yardımcı olabilir.
- Sınırlar: Öğrenme mekanındaki aktivite alanları; döşeme ve kot farkları, mobilyalar, renk kullanımı ve ışıklandırma ile birbirinden ayrılabilir. Tanımlanmış alanlar ile istenmeyen davranışlar da azaltılmış olunur.
- Oyun ve oturma alanları: Alanların yaratımı çocukların hareketlerini etkileyen önemli bir unsurdur. Özellikle çocukları uzun süre bir yerde oturtmak oldukça güçtür. Sürekli masa ve sandalyelere oturmak yerine masa sayısını az tutup farklı çözümlere gitmek, hem mekan içindeki çeşitliliği hem de güvenliği artıracaktır.
- Materyallerin sergilenmesi ve depolama alanları
- Öğrenme mekanının atmosferi: Öğrenme mekanının atmosferi içeride gerçekleşen faaliyetleri etkilediği gibi çocukların enerjisini ve yaratıcılığını da etkiler. Farklı aktivite alanlarının farklı atmosferlere sahip olmalıdır. Bu şekilde düzenlenmiş alanlarda çocuklara zengin ve eşsiz mekanlar sunularak, farklı deneyimler yaşamaları sağlanabilir.

İyi düzenlenmiş bir öğrenme mekanı çocuğa bütün aktiviteleri sunar, seçimi çocuğa bırakar, öğretmeni bir gözlemci ve yönlendirici konumuna sokar. Öğrenme mekanlarının planlama sürecinde alan gereksinimleri ve birbirleriyle olan ilişkileri göz önünde bulundurulmalı, farklı aktiviteler arasındaki bağlantı yolları iyi tanımlanmalıdır. Bir öğrenme mekanı aşağıda sıralanan şu aktivite alanlarına sahip olmalıdır;

- Sanat alanı
- Blok alanı (Drama alanıyla ilişkili düşünülebilir)
- İnşa alanı (Alet ve ahşap deposu bulunmalıdır)
- Yemek pişirme alanı (Alet- edavat ve mekan özellikleri çocukların kabiliyet ve boyutlarına uygun olmalı)

- Drama alanı (Kostüm, yüz boyaları, kukla vb. yanısıra boy aynası bulunmalıdır)
- Dinleme (Dinleme, konuşma, kayıt cihazları vb. bulunmalıdır.)
- Kapalı aktivite alanı (Tüm öğrenme mekanlarının açıldığı merkezi bir alanda, sessiz alanlardan uzak olacak şekilde konumlanabilir)
- Manipulatif oyun alanı (yap- boz, lego vb.)
- Matematik alanı
- Müzik ve dans alanı (Müzik ve dans için alan, enstrumanlar içinse deposu olmalıdır)
- Okuma ve yazma alanı (Çocukların boyutlarına uygun kitaplıklarda kitaplar ile harf çalışmaları için daktilo, ekipman vb. bulunmalıdır)
- Kum- su oyunları alanı (Bu alan kapalı aktivite alanıyla ilişkili konumlanabilir)
- Bilim alanı (Sanoff, 1995)

İyi tanımlanmış aktivite alanlarını ve öğrenme mekanlarını yaratmak için; bölücü elemanlar, depolama dolapları vb. sınırlayıcılar kullanılabileceği gibi; döşemede yaratılan kot farkları; kullanılan döşeme, duvar, tavan malzemelerindeki renk, doku farklılıkları ve aydınlatmada yaratılan çeşitlilikler farklı aktivite alanlarını birbirinden ayırmada yardımcı olacaktır. Bu şekilde iyi tanımlanmış mekanlar ile, çocukların sosyal etkileşimleri, paylaşma istekleri ve keşfetme arzuları desteklenmiş olur. (Moore, 1986; Smith& Connolly, 1980) İyi düzenlenmiş aktivite alanları aynı zamanda, devam eden oyunların, komşu aktivite alanlarından kaynaklanabilecek, bölünmesini ya da engellenmesini de en aza indirecektir. (Field, 1980) Böylelikle çocuk başlamış olduğu aktiviteyi sonuna kadar rahatlıkla gerçekleştirmiş ve sunulan materiyallerden etkin bir şekilde faydalanmış olur.

Öğrenme mekanları sade, çekici, fonksiyonel ve esnek bir şekilde tasarlanmalı, alan gerektiğinde hem bireysel hem de grup aktivitelerine cevap verebilmelidir. Öğrenme mekanlarının kapalı aktivite alanının etrafında organize edilmesi, farklı yaş gruplarının ortak bir alana açılması, çocuk gelişimi açısından faydalı bir çözümdür.

Ayrıca öğrenme mekanlarının bir uzantısı olan açık oyun alanları ile direkt ilişkili düşünülmesi aktivitelerin iç ve dış mekan arasında serbest bir şekilde gerçekleşmesine imkan verir. (Moore ve ark., 1994)

İlgi köşeleri, oyuncak dolapları, masa ve sandalye gibi hareketli eşyalar konumlandırıldıktan sonra öğrenme mekanı içerisinde kalan alan çocukların rahat hareket etmelerine olanak sağlayacak, onların hareketlerini kısıtlamayacak genişlikte olmalıdır. (Yılmaz, 1994)

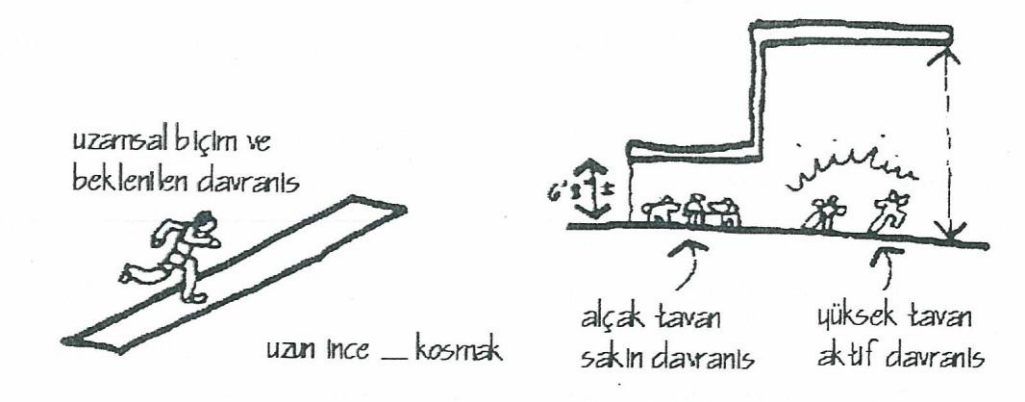
Aşağıdaki tablo (Çizelge 2.2) pek çok araştırma bulgusundan derlenmiş olup, öğrenme- oyun (aktivite) alanları, idare- personel alanları ve sirkülasyon alanı hesabı için çocuk başına düşen minimum, önerilen ve maximum m^2' leri içermektedir. Buna göre oyun ve öğrenme alanları için çocuk başına düşen m^2 3.25- 4.64 arasında değişmekte olup, ideal değer 3.90 m^2' dir. Oyun ve öğrenme mekanları için yapılan bu alan hesabında depolama, lavabo, tuvalet, sirkülasyon vb. alanlar dahil değildir. Diğer yandan ülkemizde uygulanan standartlar incelendiğinde; *Özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesi*'ne (Bkz EK C; Madde 18, 6. Oyun ve Etkinlik Odası) göre öğrenme ve oyun mekanlarında (birincil alanlar) çocuk başına 1,5 m^2 düşmektedir. Bu değerin yurt dışında gerçekleştirilen pek çok çalışmaya göre belirlenmiş değerlerin ve standartların çok altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 2.2: Min., Önerilen ve Max. Değerler İçin Bina Alanı Hesaplama Çizelgesi (Moore, 1979)

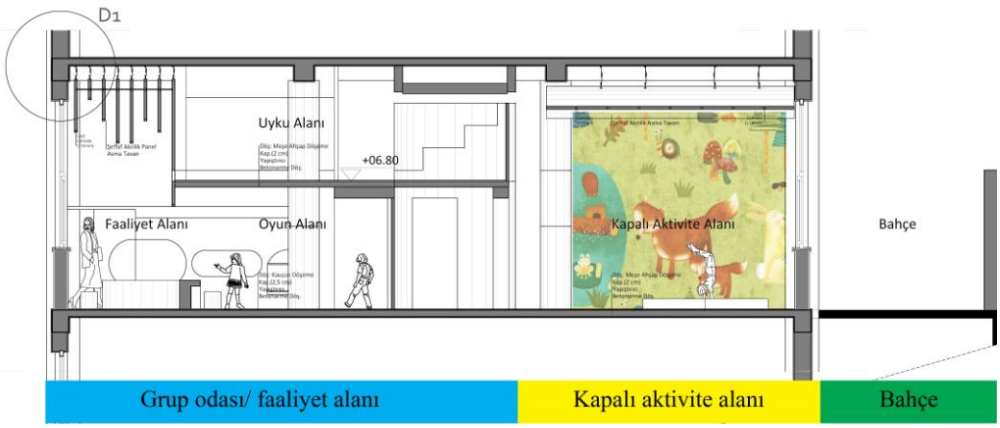
Min., Önerilen, Max. değerlerde bina alanı hesabı	Minimum	Önerilen	Maximum
Birincil Alanlar (Aktivite Alanları)	3.25 m2/ Çocuk (N.F.P.A., AR608-1)	3.90 m2/ Çocuk (Evans,Prescott min)	4.64 m2/ Çocuk (Prescott önerilen)
İkincil Alanlar (İdari- personel)	2.32 m2/ Çocuk (Moore)	3.53m2/ Çocuk (Moore)	3.90 m2/ Çocuk (Moore)
Sirkülasyon Alanları	1.11 m2/ Çocuk	1.85 m2/ Çocuk	2.78 m2/ Çocuk
Toplam Bina Alanı	6.68 m2/ Çocuk	9.29 m2/ Çocuk	11.33 m2/ Çocuk

Öğrenme mekanları için önerilen tavan yüksekliği *Özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesi* Madde 11' e göre 3 m.' den az olmamalıdır. 3 m' den az olduğu durumlarda ise çocuk başına 4, 5 m^3 hacim düşecek şekilde mekan hesaplamasının yapılması istenmektedir. (Bkz EK C)

Öğrenme mekanlarında aktivite alanlarının biçimsel özellikleri, orada gerçekleşecek aktiviteye göre düşünülmelidir. Cohen (1974), uzun ince mekanların kıvrımlı mekanlara göre çocuklarda daha çok koşma isteği uyandırdığını söylemiştir. Diğer yandan, tavanı alçak bir mekan çocuğu sakin davranışlara yönelttiğinden okuma-dinleme, resim yapma vb. aktiviteler için bu tarz tavan yüksekliği tercih edilebilir. Aynı şekilde, tavanı yüksek mekanlar da çocukların daha çok hareket ettikleri (koşma, zıplama vb.) kapalı aktivite alanları için uygundur. (Şekil 2.5) (Şener, 2001)

Şekil 2.5: Mekan Biçiminin Çocuk Davranışı Üzerine Etkisi (Moore ve diğ., 1994; Şener, 2001)

Şekil 2.6: Mekanlara Göre Tavan Yükseklik Farkı

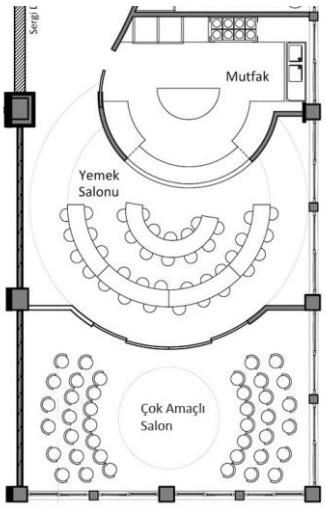
Şekil 2.6' daki örnek projenin kesitinde görüldüğü gibi; grup odası içerisindeki tavan yüksekliği asma tavan elemanları ve asma kat ile düşürülmüş, böylelikle faaliyet alanlarında çocuklar üzerinde sakinleştirici bir etki yaratılmak istenmiştir. Aynı şekilde bahçe ile ilişkili olan kapalı aktivite alanında ise fonksiyonu gereği çocukların hareket etme isteğini desteklemek maksadıyla tavan yüksekliği diğer mekanlara göre yüksek tutulmuştur.

Grup odalarında tavan yüksekliği 2.80- 3.20 m. arasında değişirken; kapalı aktivite alanında bu yükseklik 4 m.' ye kadar ulaşır. Bu örnekte grup odalarından, kapalı aktivite alanına ve son olarak da bahçeye doğru giden mekan hiyerarşisi içinde, tavan yüksekliği aktivitenin özgürce yapılıyor olabilmesine doğru artmıştır ve sonunda bahçede gökyüzü üst örtü olarak kabul edilmiştir.

Çok amaçlı salon

Grupça gerçekleştirilen etkinliklerin, belirli günlerde gösterilerin, eğlencelerin veya sergilerin düzenlenebileceği mekanlardır. Kendi içinde kapalı bir alan olarak düşünülebileceği gibi, tüm öğrenme mekanlarının açıldığı ortak bir iç mekan olarak da konumlanabilir. (Yılmaz, 1994)

Çok amaçlı salonun mutfak ve yemek salonuyla ilişkili bir şekilde düşünülmesi bu mekanın farklı işlev gereksinimlerine katkıda bulunabilir. Şekil 2.7' deki örnek projedeki gibi, gerektiğinde yemek salonuyla bu mekanın birleştirilmesine olanak veren açılır kapanır panel bölücüler, kullanılan alanın büyümesini sağlamıştır. Aynı zamanda yeme içme hizmetlerine gereksinim duyulabilecek sergi, parti gibi aktivitelerde bu şekildeki bir yerleşim kullanım sürecinde mutfakla olan ilişkisinden ötürü yararlı olacaktır.

Şekil 2.7: Mutfak- Yemek Salonu- Çok Amaçlı Salon İlişkisi

Yemek Odası

Yemek odasının mutfakla bağlantılı olması servis açısından kolaylık sağlayacağı gibi, öğrenme mekanları veya çok amaçlı salonla birlikte düşünülmesi de bu mekanın farklı ihtiyaçlarda dönüştürülebilmesi olanağını sağlayacaktır.

Ayrıca açık alanlarla direkt ilişkili bir şekilde konumlandırılması güzel havalarda dışarıda yemek yeme imkanını sunacaktır.

Masa ve sandalye yükseklikleri çocukların ebatlarına uygun olarak düzenlenmelidir. Önerilen masa yüksekliği 57 cm., sandalye yüksekliği 35 cm.' dir. (Yılmaz, 1994)

Mutfak ve yemek odası

Mutfağın büyüklüğü ve ekipmanlar; hizmet verilecek çocuk sayısına, uygulanan programın özelliklerine ve belirlenen servis yöntemine uygun olmalıdır. Eğer uygulanacak program yemek servisi içermiyorsa; buzdolabı, dondurucu, depolama alanları, ekipmanlar ve bir adet ocak ile oluşturulacak mini bir mutfak çocuklara atıştırmalık öğünler hazırlamak için hizmet verebileceği gibi program tarafından sunulabilecek yemek yapma aktiviteleri için çocuklar tarafından da kullanılabilir. Tüm yemeklerin ve atıştırmaların okulda hazırlandığı programlarda ise olması gereken mutfak; buzdolabı, dondurucu, ocak, fırın, bulaşık makinesi, dolap ve depolama alanları ile yeterli ekipmana sahip olmalıdır. Mutfak yemek alanından ayrı fakat direkt ilişkili bir şekilde konumlandırılmalıdır. (Cohen, 1974)

Mümkünse kuzeyde konumlandırılması gereken mutfağın bir de dışarıya açılan servis kapısı olmalıdır. (Yılmaz, 1994)

Uyku odası

Uyku odaları; okul öncesi eğitim binalarında mümkün olduğunca öğrenme mekanlarından ayrı fakat direkt bağlantılı bir şekilde düşünülmelidir. Öğrenme mekanları içerisinde düşünüldüğü durumlarda ise yatak, yastık ve örtülerin depolanabileceği alanlar düşünülmelidir. (Cohen, 1974) Bu tarz sınıflar içerisinde çoğunlukla kullanılan yataklar, üst üste istiflenebilir portatif 'kampet' yataklardır. (Şekil 2.8)

Şekil 2.8: Portatif Kampet Yer Yatağı (Url 1)

Özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesi' ne göre uyku odalarında çocuk başına önerilen alan 3 m^2 iken hava hacmi 10 m^3' tür. (Bkz EK C; Madde 18, 5. Uyku odası)

Diğer yandan uyku odalarında aydınlatma kontrollü olmalıdır. Bunu sağlamak için kontrol edilebilir aydınlatma elemanları ile gün ışığını perdeyelecek, ortamı loşlaştıracak güneş kırıcıları ve perdeler düşünülmelidir. Aynı şekilde gürültü de uyku odaları için istenmeyen diğer bir konudur. Bunun için tasarım sürecinde sesli-sessiz mekanlar arasındaki ilişki göz önünde bulundurulmalı, gerekiyorsa mekanlar arasında ses izolasyonu sağlanmalıdır. (Cohen, 1974)

Personel odası ve servis alanları

Çamaşırlık, bakıcı odası, temizlik odası ile hizmet veren personelin giyinip soyunmaları, dinlenmeleri, temizlenmeleri ve yemek yemelerini kapsayan mekanlardır. Bu mekanlar servis kapsamında olduklarından ayrı bir giriş üzerinden düzenlenmelidir. (Yılmaz, 1994) Soyunma kabinleri, dolaplar, dinlenme alanları, tuvalet ve banyo bulunması gereken birimler olup, 8 personele 1 wc ve 1 lavabo önerilmektedir. (Pre- School Services, 2007) Ülkemizdeki standartlarda ise, personele ait lavabo- WC sayısı belirtilmemiştir.

İdari kısımlar

Okul öncesi eğitim kurumunun kapasitesine göre büyüklüğü değişen idari birimler; kurucu veya kurucu temsilcisi odası, müdür odası, müdür yardımcısı odası, öğretmenler odası, büro hizmetleri ve arşiv- dosya odası, toplantı odası ve bu mekanlara ait ıslak hacimleri içerir. Ülkemizde *Özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesi*' ne göre, müdür ve müdür yardımcısı odaları en az 10' ar m^2 olmalıdır. Öğretmen odası ise 8 öğretmene kadar en az 10 m^2 alana, 8 öğretmenden fazla olduğu durumlarda ise öğretmen başına 1, 5 m^2 alan eklenerek bulunan alana sahip olmalıdır. Lavabo ve WC alanlarına bakıldığında ise 30 öğretmene kadar 1 lavabo ve 1 WC önerildiği görülmüştür. (Bkz EK C, Madde 18) Ülkemizde lavabo-WC sayısı standardının yurtdışındaki pek çok standardın altında olduğu görülmüştür.

İdari birimler ayrı bir bölümde veya katta organize edilebileceği gibi asıl önemli olan nokta tüm mekanlara hakim bir konumda olmasıdır. Öğrenme mekanlarıyla, giriş holüyle veya tüm mekanların açıldığı ortak bir iç mekan ile ilişkili şekilde çözümlenebilir.

Revir

Hasta çocuklar için , aktivite alanlarından uzak izole edilmiş bir konumda olmalıdır. Ancak uzaklık çocuğun kendini yalnız hissetmemesi ve kolay gözlemlenebilmesi açısından çok fazla tutulmalıdır. Oda neşeli ve aydınlık olmalı, yatak- ranza, lavabo, ilaç depolama alanları ile diğer amaçlar için kullanılacak (yastık, örtü vb.) yeterli depolama alanına sahip olmalıdır.

İlaç depolama alanları çocukların ulaşamayacağı konumlarda ve açamayacakları kilit düzeninde olmalıdır.

Aynı zamanda revirler tuvaletlerle direkt ilişkili konumlandırılmalıdır. (Cohen, 1974)

Bu mekanın büyüklüğü çocuk sayısına göre değişmekle birlikte, önerilen alan her 20 çocuk için 4 m^2' dir. (Yılmaz, 1994)

Psikolog odası

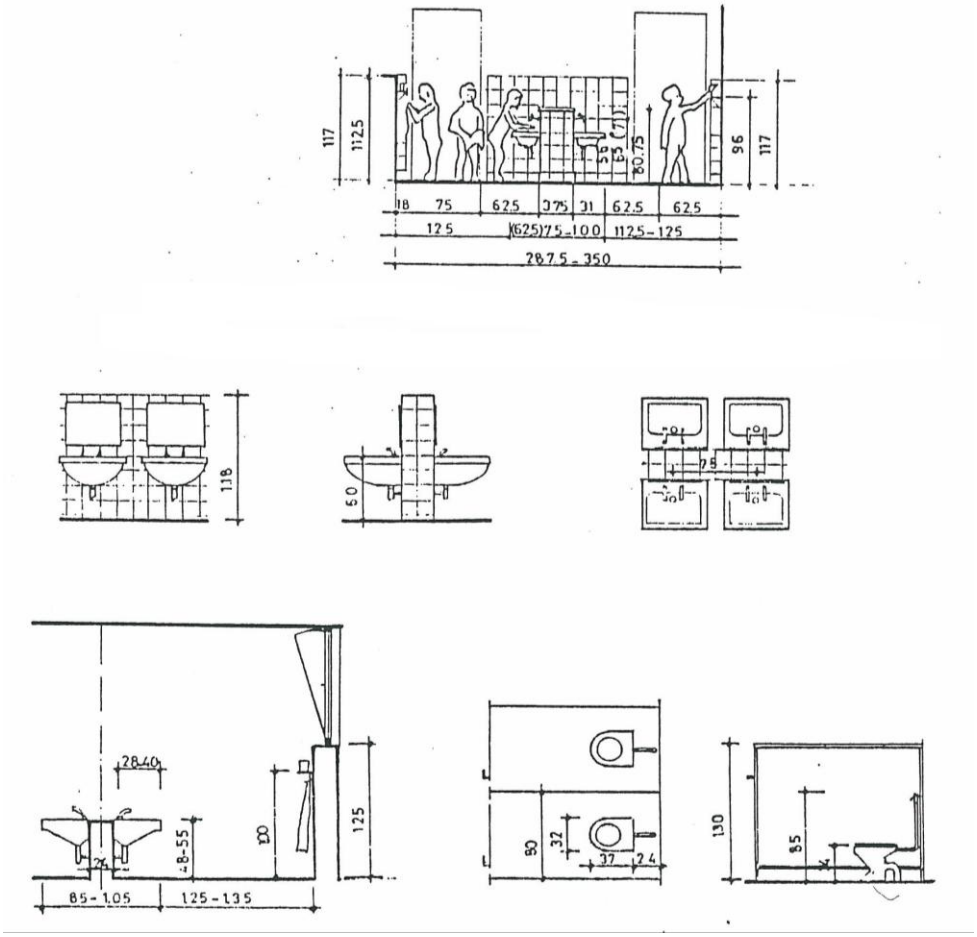
Bu odada, psikolog için masa, sandalye, dolap, raf vb. donanımlar ile çocuk ve veli görüşme alanları bulunmalıdır. Çocuk ve psikolog arasında spontane bir görüşme sağlayabilmek için oyuncakların bulunduğu bir alana da ihtiyaç duyulabilir. Böylelikle konuşma esnasında çocuğun normal bir durum içerisinde olduğu hissettirilmiş olunacaktır ve konuşmalar daha verimli gerçekleşecektir.

Lavabo- WC

Lavabo- WC' lerin okul öncesi eğitim binalarında öğrenme mekanlarıyla ilişkili bir şekilde, mahremiyetin sağlanabileceği kapalılıkta ve kontrolün sağlanabileceği şeffaflıkta olması önerilir. Yetişkin gözlemi altında bu mekanın çocuklar tarafından rahatça kullanılabilmesi için, ulaşımın kolay; kapı, lavabo ve WC boyutlarının çocukların fiziksel özelliklerine uygun olması önemlidir. Onlara bu mekanların güvenlik çerçevesinde gerekli donanımlar ile sunulması, temizlik alışkanlığını en iyi şekilde kazanmalarını sağlayacaktır.

Ülkemizde *Özel öğretim kurumları standartlar* yönergesi'ne göre her 30 çocuğa 1 lavabo ve 1 WC düşmektedir. (Bkz, EK C; Madde 18, 10. Tuvalet) Yurtdışında gerçekleştirilen pek çok araştırmacıya (Cohen, 1974) ve mevcut standartlara (Pre-school services, 2007) göre ise her 8- 10 çocuğa 1 WC ve 1 lavabo önerilmektedir. Bu değerlere göre ülkemizde bu standartların dünya genelindeki standartlara göre yetersiz kaldığı görülmüştür.

Lavabo ve WC' lerin çocukların boyutlarına ve fiziksel kabiliyetlerine uygun olması onların bu ihtiyaçlarını en iyi şekilde gidermelerini sağlayacaktır. Çocukların boyutlarına göre, lavabolar 50- 60 cm, musluklar 65- 71 cm. yüksekliğinde olmalıdır.Klozetler ise 34 cm. yükseklikte, 80 cm eninde ve 120 cm derinliğinde olmalıdır. Bununla birlikte tuvaletler arası bölücü panolar 80 cm- 130 cm yüksekliğinde olmalı; tuvaletler kız- erkek ortak kullanılmalıdır. (Yılmaz, 1994)

Şekil 2.9: Lavabo- WC Alan ve Boyutları (Yılmaz, 1994)

Depolama alanları

Depolama bir anaokulu için çok önemli bir ihtiyaçtır. Anaokullarının çok amaçlı kullanılabilen mekanlara sahip olması, gerektiğinde bazı mobilyaların kaldırılmasını gerektirdiğinden depolama birimlerinin düşünülmesi şarttır. Dışarıda ve içeride uygun bir depolamanın sağlanabilmesi için; her anaokulunda tüm araç ve gereçlerin bulunduğu bir depo ile, grup odalarına özgü özel depolar bulunmalıdır. Depolanan malzemeler mümkün olduğunca gruplandırılmalı ve düzenli bir şekilde yerleştirilmelidir.

Depolama alanlarında pek çok rafın ve kapalı dolabın bulunması konumlandırmayı kolaylaştıracak ve yerden tasarruf edilmesini sağlayacaktır. (Yılmaz, 1994)

2.4.4 Dış mekan organizasyonu ve açık oyun alanları

Okul öncesi eğitim binalarında dış mekan organizasyonu iç mekan organizasyonu kadar önemlidir. Dış mekan; otopark alanı, servis yanaşma alanı, çocuk indirme-bindirme alanları ile, ön bahçe ve açık oyun alanlarından oluşur. Dış mekan organizasyonunda; otopark, servis ve çocuk indirme bindirme alanları güvenlik amacıyla, ön bahçe ve açık oyun alanlarından uzak, güvenli bir konumda düşünülmelidir. Diğer yandan Cohen (1974) arsa çevresinde yer alacak, duvar, çit ya da bitki örtüsü gibi bölücülerin yüksekliğinin çok fazla tutulmaması gerektiğini söyleyerek (min. 120 cm) çocuğun binanın içinde bulunduğu sokaktan veya caddeden bahçe ve bina hakkında fikir edinebilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Okul öncesi eğitim amaçlı kullanılacak bir bina için arsa seçiminde; önceden belirlenmiş hizmet verilecek çocuk sayısına uygun m^2' lerde alanlar tercih edilmelidir. Bu konuyla ilgili hesaplama tablosu 2.4.1.2 Maximum büyüklük ve çocuk sayısı bölümünde Çizelge 2.1' de verilmiştir. Pek çok araştırmacının yaptığı çalışmalardan elde edilen verilerden ve mevcut standartlardan derlenen Çizelge 2.1' e göre açık oyun alanları için çocuk başına düşen minimum alan 6, 96 m^2, ideal alan 9, 29 m^2 ve maximum alan 18, 58 m^2' dir. Ülkemizde ise *Özel öğretim kurumları standartlar yönergesi*' ne göre bu değerin 1,5 m^2 olduğu görülmüştür. (Bkz EK C, Madde 18) Bu durumda ülkemizde bu değerin, yurtdışındaki standartların çok altında olduğu söylenebilir.

Açık oyun alanları, kapalı oyun alanlarıyla aynı gelişimsel amaçları ve tasarım kriterlerini izlemeli ve bu mekanlar arasındaki ilişki sürekli olmalıdır. Açık oyun alanları ile kapalı oyun alanlarının bir bütün olarak ele alınması, çocuğun ve gerçekleştirilen aktivitelerin bu mekanlar arasındaki akışını sağlayacaktır. Bu şekilde iç ve dış mekanın bir bütün olarak ele alındığı binalarda çocuk her iki mekanı özgürce kullanabilecektir. (Sanoff, 1995)

Moore (1979) ise açık oyun alanları ile kapalı oyun alanları arasındaki tek farkın mekanlardan birinin çatı ile örtülü olmasını söylemiştir.

Ayrıca Moore (1979), gerçekleştirdiği pek çok alan araştırmasından elde ettiği sonuçlara göre açık oyun alanları için aşağıdaki tasarım ilkelerini sunmuştur;

- Açık ve kapalı oyun alanları arasında görsel bağlantı ve hareket özgürlüğü,
- Aktivite çeşitliliği (yapısal aktivitelerden yapısal olmayan aktivitelere kadar),
- Sahip olunan doğal çevre içinde iyi planlanmış çevre ve peyzaj bileşenleri,
- Açık ve kapalı oyun alanları arasında yarı açık geçiş alanları (bu tarz mekanlar açık oyun alanlarının farklı hava şartlarında kullanımı sağlayacağından, sene boyunca açık oyun alanının kullanılmasına fırsat verir)
- Farklı tip ve stildeki oyun alanları- farklı gelişimsel olanakları çocuklara sunan- arasındaki bağlantılar tasarlanmış olmalı ve çocuğa birinden diğerine özgürce ulaşma imkanı sunmalı,
- Açık oyun alanlarında çok sayıda depolama alanı olmalı,
- Manipule edilebilir oyun ekipmanları ile özel oyun ekipmanları arasında denge olmalı,
- Farklı hava şartlarına elverişli, üstü kapalı aktivite alanları yer almalı,
- Komşu aktivitelerden doğabilecek gürültü ve istenmeyen görsel bağlantılar çok yüksek olmayan bitki ve yeşillikler ile giderilmeli,
- Çocukların gözlemlenmesi için gerekli oturma alanları vb. yerler oyun alanları çevresinde çocukların ilgisini ve doğallığını kaybettirmeyecek şekilde konumlandırılmalı,
- Açık oyun alanları içerisinde yer alacak aktiviteler özelliklerine göre yerleştirilmelidir. Sessizden gürültülüye, aktiften pasife, büyük gruptan küçük gruplara nasıl hizmet vereceği tasarım sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır.

Sanoff (1995) ise, açık oyun alanlarındaki akitiviteleri çocukların motor, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin ihtiyaçlarına göre; hareket- egzersiz alanları, konstrüktif, dramatik sembolik oyun alanları ile organize edilmiş veya kurallı oyun alanları olmak üzere ayırmıştır. Çocukların gelişimleri için gerekli aktivite alanları açık oyun alanı içerisinde en iyi şekilde düzenlenmeli ve aktivite alanları içerisinde ve arasında

gerçekleşecek hareketlere izin vermelidir. Öğrenme merkezleri nasıl ki kendi içerisinde öğrenme ve oyun istasyonlarına ayrılıyor, açık oyun alanları için de aynı şey geçerlidir. Sanoff (1995), açık oyun alanlarını kendi içinde oyun bölgelerine (Playzones) ayırmıştır. Buna göre bir açık oyun alanı içerisinde olması gereken oyun bölgeleri;

- Macera oyun alanı- bilişsel -motor gelişim-,
- Dramatik oyun alanı - bilişsel, motor ve sosyal gelişim-,
- Yaratıcı oyun alanları - bilişsel, motor ve sosyal gelişim-,
- Kas gelişim oyun alanları - motor gelişimi-,
- Manipulatif oyun alanları- motor ve bilişsel gelişim-,
- Doğal oyun alanları (bitki, hayvan yetiştirme, doğal obje koleksiyonları – bilişsel gelişim-,
- Serbest oyun alanları – motor ve sosyal gelişim-,
- Özel- bireysel oyun alanları – bilişsel ve sosyal gelişim-,' dır.

Diğer yandan açık oyun alanlarında yüzey materyalleri gerçekleşecek eylemlere uygun olarak seçilmelidir. Tırmanma yüzeylerinin altında kum ya da minder gibi yumuşak nesneler; geniş oyun alanlarında gerçek ya da yapay çim yüzeyler; üç tekerlekli bisiklet, oyuncak araba kullanılan alanlarda ise kauçuk döşeme kaplamaları tercih edilmelidir. Yumuşak ve dayanıklı iç- dış mekan halıları çocuklara ilgi çekici ve maniple edilebilir alanlar yaratacaktır. Farklı eylemler farklı yüzey materyalleriyle, korkuluk veya çitlerle yada bitkilerle sınırlandırılarak birbirinden ayrılabilir. Aynı zamanda açık oyun alanlarında su kaynağı ve tuvalet bulunması kullanım sürecinde faydalı olacaktır. (Cohen, 1974)

Küçük çocuklar her zaman her yerde her koşulda oyun oynayabilirler. Önemli olan kendi potansiyellerini gerçekten ortaya koyabilecekleri zengin mekanları onlara sunmaktır. Bu nedenle öğrenme ve oyun mekanları çocukların hayal güçlerini, yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri, çeşitli aktivitelere kolay ulaşabilecekleri, faaliyet meydanı olarak kullanabilecekleri ve her türlü oyun ihtiyaçlarını giderebilecekleri mekanları içermelidir. (Şener, 2001)

Şekil 2.10: Açık Oyun Alanları İçin Çağdaş Bir Öneri (Url 2)

Günümüz oyun bahçeleriyle ilgili hem mimari, hem de eğitim alanında yapılan araştırmalardan çıkarılan ortak sonuç; günümüz oyun bahçelerinin 'geleneksel' oyun bahçelerinden farklı olarak tasarlanması gerektiğidir. (Şener, 2001) Geleneksel oyun bahçeleri hakkındaki eleştiriler; bu mekanların sadece egzersiz ve fonksiyonel oyun amaçlı tasarlanmış olmasıdır. Günümüz oyun bahçelerinde ise; heykelsi (Şekil 2.10-11) oyun elemanları, yeni şekiller, renk, doku ve estetik değerler ön plandadır. (Şener, 2001)

Şekil 2.11: Açık Oyun Alanları İçin Heykelsi Bir Öneri (Url 2)

2.4.5 İç- dış mekan ilişkisi

İç- dış mekan ilişkisi, tercih edilen eğitim yaklaşımının en iyi şekilde gerçekleşebilmesi, çocuğun hem iç mekana hem de dış mekana hakim hissedebilmesi, her iki mekandaki farklı eylemleri özgürce gerçekleştirebilmesi, binayı çevreleyen fiziksel, doğal ve toplumsal çevre hakkında fikir edinebilmesi gibi pek çok nedenden ötürü okul öncesi eğitim binalarında sağlanması gereken bir özelliktir.

Moore (1979) okul öncesi binalarının tasarımında iç- dış mekan ilişkisini 3 başlık altında ele almıştır. Bunlar; toplumla olan ilişki ve etkileşim, açık ve kapalı aktivite alanları arasındaki hareket ile manzara ve doğal ışıktır.

Toplumla olan ilişki ve etkileşim

- Genel yerleşmede, yerleşmenin gelişiminde ve binanın tasarımında, okul öncesi eğitim merkezinin toplum tarafından kolay algılanabilir ve görülebilir bir konumda olması gerekir.
- İç mekan dış mekana uzanmalı, dış mekanla iç mekan birbirinin içine girmelidir.
- Giriş mevcut kamusal yaya yollarına (kaldırım, patika vb.) göre düzenlenmelidir.
- Açık oyun alanları, çocukların mahremiyetini koruyacak düzeyde, çevredeki kamusal alanlardan görülebilmelidir.
- Bina pencerelerinin 6 m. ve min. 3m. yakınına kadar iç mekanın algılanabileceği kamusal yürüme alanları bulunabilir.
- İlgi çekici ve güzel manzaralar pencerelerden çocuklara sağlanmalıdır. Bu manzara; park, havuz ya da kamusal bir meydan olabilir.
- İdari odalar ya da bazı çocuk mekanları binaya yaklaşım patikalarından görülebilmelidir.
- Bina girişinin belirgin olduğundan emin olunmalıdır.
- Çevrede yaşayan çocuklar okulun kapandığı saatlerde açık oyun alanlarından faydalanabilmelidir.

- Çevredeki insanlara bilgi verecek, oradan geçerken onları yavaşlatabilecek, duyuru panoları, posterler bina çevresinde bulunmalıdır.

Açık ve kapalı aktivite alanları arasındaki hareket

- İç ve dış mekan arasındaki engeller asgari düzeyde tutulmalı; çok sayıda pencere ve çocukların açabileceği geniş kapılar bulunmalıdır. Ayrıca iç- dış mekan arasındaki gereksiz merdiven ve rampalardan kaçınılmalıdır.
- Sağlanması gereken min. kapı yüksekliği 1. 82 m.' dir.
- Açık ve kapalı aktivite alanları arasında yarı açık geçiş alanları yaratılmalıdır.(min. genişlik: 180 cm, ideal genişlik 300 cm) Bu tarz mekanlar iç ve dış mekan arasındaki mikroiklimi de destekleyecektir. Bu mekanların alçak tutulması sevecen bir atmosfer yaratılmasını sağlayabilir.
- Binaya girişin sağlandığı cephelerde, gölgeleme ve kötü hava şartlarından koruma amaçlı saçak bulunmalıdır.
- Yaratılan revak ve arkadlı geçişler ile aynı zamanda oyun alanlarının kısmen gölgelenmesi de sağlanabilir.
- 'Dutch door' tarzı denilen, hem çocuk hem de yetişkin ölçeğine cevap veren kapılar çocukların açık oyun alanlarına kolay ulaşabilmesi için tercih edilebilir.
- Doğal yaşam çalışma alanları, botanik bahçesi ya da kış bahçesi gibi mekanlar, bir kısmı açık oyun alanında, bir kısmı kapalı oyun alanında yer alacak şekilde konumlandırılabilir.
- Doğal yaşam çalışma alanları bitkilerin büyümesi için gereken maximum güneş ışığını yakalayabilmesi için binanın daha çok güney ve güneydoğusunda yer alacak şekilde düşünülmelidir.
- İç mekandaki kapalı aktivite alanları, dış mekanda motor aktivitelerin gerçekleştiği açık oyun bölgeleriyle ilişkili olarak konumlandırılmalıdır.
- Çift kapılar iç- dış mekan arasındaki görsel bağlantıyı artıracağı gibi mekanlar arası ulaşımı da kolaylaştıracaktır.
- Bütün yaş grupları, kendi yaşlarına uygun açık aktivite alanları ile görsel olarak ve kullanım açısından bağlantılı olmalıdır.

- Kapalı oyun alanlarından açık oyun alanlarına ulaşan yollar düşünülmelidir. Bu yollar döşemede kullanılan malzeme farkıyla belirginleştirilebilir. Ancak dışarıda ve içeride devam eden bu yolların başka aktivitelerin gerçekleştiği bölgeleri kesmemesi gerekir. Hedeflenen yönlenme iç mekandaki meydandan dış mekandaki meydana doğru olmalıdır.
- İç mekandaki aktivite odalarından dışarıya ulaşan en az 2 adet yangın çıkışı bulunmalıdır.

Manzara ve doğal ışık

- Bakıcılar dışarıdaki aktiviteleri içeriden, içerideki aktiviteleri dışarıdan rahatça izleyebilmelidir.
- Alçak seviyede yaratılacak pencereler ile çocuklar dış mekanı iç mekan aktiviteleri kadar rahat bir şekilde algılayabilir. Ancak bu şekilde alçak pencerelerde gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gerekir.
- Aynı şekilde zemine yakın pencereler ile dış mekan ve iç mekan arasındaki görsel bağlantı da artırılabilir.
- Açılır- kapanır tenteler ile yaz aylarında güneyden gelen güneş ışınlarının olumsuz etkileri azaltılabilir, aynı zamanda tentelerin kışın kapalı tutulması ile zayıf güneş ışıklarından maximum derecede faydalanılabilir.
- Dönüştürülebilir esnek açık oyun alanlarının tasarımında güneş ışığının gelişi göz önünde bulundurulmalıdır.

2.4.6 Güvenlik

Güvenlik, birtakım gereksinmelerini kendi başına gideremeyen çocukların bulunduğu okul öncesi eğitim binalarında çok önemli ve göz ardı edilmemesi gereken bir konudur.

Cohen (1974), okul öncesi eğitim kurumlarında güvenliğin sağlanması ve tehlikelerin en aza indirilmesi için şunları önermiştir:

- Zemin katta konumlanan okul öncesi eğitim merkezleri, bodrum veya üst katlarda konumlananlara göre daha güvenli ve uygundur.
- Her personelin ulaşabileceği ve bina içerisinde haberleşmelerin gerçekleşeceği telefonlar bulunmalıdır.

- Çocuklara ayrılmış her odadan dışarıya açılan en az 2 kapı bulunmalıdır.
- Ocak ve ısıtma elemanları çocuklardan uzak ve izole bir konumda yer almalıdır.
- Su sıcaklıkları bir termostat tarafıından kontrol edilmeli, ve bu sıcaklığın 48C' nin üzerine çıkmasına izin verilmemelidir.
- Tercih edilen mobilya ve materyaller, yanmaz ya da yanmayı geciktirici malzemelerden üretilmiş olmalıdır.
- Kullanılan camlar güvenlikli cam ya da kırılmaz plastikten üretilmiş olmalıdır. Özellikle cam kapıların ya da geniş pencerelerin kullanıldığı binalarda kesinlikle bu tarz malzemeler tercih edilmelidir.
- Pencereler çocukların düşmelerini önlemek amacıyla sağlam çerçevelere ya da gerekli koruma mandallarına sahip olmalıdır.
- Bina içerisinde keskin köşelerden kaçınılmalı, seçilecek mobilyalar ve genel planlamada bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.
- Temizlik malzemelerinin, ilaçların ve çocuklar için tehlike oluşturabilecek diğer malzemelerin depolandığı alanlar güvenli bir şekilde kilitlenmeli ve çocukların ulaşamayacağı noktalarda konumlandırılmalıdır.
- Açık oyun alanlarının çit, duvar vb. ile etrafları sarılmalı, giriş kapıları kapı mandalları ile kilitli olmalıdır.
- Sürüş ve park alanları çocukların bulunduğu alanlardan izole bir konumda bulunmalıdır.
- Açık oyun alanlarında yer alan, yükseltilmiş oyun alanları ve ekipmanların korkulukları olmalı ve kalıcı oyuncaklar- salıncak, kaydırak gibi- beton ile birlikte yaklaşık 45 cm gömülecek şekilde temellendirilmelidir.

2.5 Okul Öncesi Eğitim Binasına Dönüştürülecek Yapıların Seçimi ve Yenilenmesi

Okul öncesi eğitim amaçlı seçilecek binaların tipi ve yapısal özellikleri, uygulanacak programı büyük oranda etkiler. Binanın sahip olduğu özellikler, bazı aktivitelerin gerçekleşmesine olanak sağlayabileceği gibi, bazı aktiviteleri de kısıtlayabilir. Uygulanacak program binanın boyutunu, planını, ve ekipmanını belirler. Bu nedenle program gereği içeride gerçekleşecek aktivitelerin gerektirdiklerinin önceden belirlenmesiyle en uygun bina seçilebilir.

Seçilecek binanın, strüktürel olarak sağlam, program için yeterli büyüklükte, sahip olduğu odaların kullanılabilir boyutta ve şekilde, aynı zamanda elektrik, su, ısıtma gibi tesisatlarının da iyi durumda olmasına dikkat edilmelidir. Yenilenmesi düşünülen binalar, sahip oldukları ilgi çekici görünüş özellikleri ile seçilmemelidir. Strüktürel eksikliklerin giderilmesi, strüktürel olmayanlara göre daha zor ve pahalı olacağından strüktürel açıdan sağlam ve tesisat bakımından iyi durumda olan binaların seçimi pek çok açıdan yararlı olacaktır. (Cohen, 1974)

Moore (1979), yenileme amaçlı seçilecek binaların seçiminde dikkat edilmesi gereken konuları şu şekilde sıralamıştır:

- Seçilecek binanın uygun konumda olduğundan emin olunmalıdır. Bu konuda taviz verilmemelidir.

- Yenileme ile bina çocuklar için eğlenceli, sıcak ve ilgi çekici hale gelebilmeldir.

- Binayı seçmeden önce binanın; strüktürel açıdan sağlam, elektrik, su ve ısıtma tesisatının çocuk eğitimine uygun, mevcut mutfak ve ıslak hacimlerin yenilemeye uygun, mevcut duvarların ihtiyaca göre kaldırılması mümkün, havalandırmasının yeterli, engelli ulaşımına uygun ve gerekli yangın çıkışlarına sahip olduğundan emin olunmalıdır.

- Yaratılan imaj ile aileler kurumun yeni, yenilikçi ve profesyonel olduğunu anlayabilmelidir. Bunu sağlamak için yeni ve belirgin bir giriş yaratılmalı ve arazinin imajı yeni işlevine uygun olarak değiştirilmelidir. Aynı zamanda kamusal alanlara yakın konumda; yeni, güvenli ve çocukların fiziksel özelliklerine uygun oyun alanlarının olması binanın imajını kolayca değiştirecektir.

- Açık alanlar, çocukların ölçeğine uygun hale getirilmeli ve iç mekanın gözlemlenmesine imkan vermelidir.

- Seçilecek okul öncesi eğitim binaları, zemin katta yer almalıdır. Konstrüktif duruma özel standartların uygulandığı ve yangın çıkışlarının düzenlendiği çok katlı binalar ise 5 yaş ve üzeri çocuklara eğitim veren programlar için tercih edilebilir. (AR 608-1; NFPA)

- Yanmayı geciktirici strüktürel malzemelerin kullanılmadığı ve 3 yaş altına hizmet veren kurumlarda;

    - Binanın girişi otomatik yangın söndürücülerle korunmalı,

    - Bebek odaları ile 3 yaş ve altı çocukların oyun ve uyku odaları; diğer odalardan yanmayı 45 dakika geciktirici bölücüler ile ayrılmalıdır.

    - Bebek odalarında dışarıya direkt açılan kapılar bulunmalıdır. Ayrıca diğer tüm oyun ve uyku odalarının her birinde 2 tane yangın çıkışı bulunmalıdır.

Farklı amaçta olup okul öncesi eğitim binası olarak kullanılacak pek çok yapının karakteristik özelliklerinden kaynaklanan avantajları ve dezavantajları olabilir. Cohen (1974) okul öncesi eğitim binası olarak kullanılabilecek, önceki işlevi farklı binaları, artılarını ve eksilerini sunarak şu şekilde açıklamıştır:

Eski evler; çoğunlukla kent içindeki konumlarının uygunluğundan ötürü tercih edilirler. Aynı zamanda sahip olduğu uygun açık alanlar ile kullanışlı odalar, mutfak ve ıslak hacim alanları ile tesisatın değiştirilmeye müsait oluşu ve sıcak ev

atmosferini yansıtması diğer tercih edilme sebepleri arasındadır. Ancak binanın strüktürel olarak zayıflığı yenileme sürecinde masraflıdır.

Çok amaçlı binalar; apartmanlar, hayır kuruluşları ve kamusal binalar bu sınıfa girebilir. Bu tarz binalar yenileme masraflarının az olmasından ve merkezi konumda yer almalarından ötürü tercih edilebilir. Bu tür çözümlerde okul öncesi eğitim merkezleri zemin katta yer almalıdır ve mümkünse giriş ve çıkışlar diğer kullanımlardan ayrı olmalıdır. Dezavantaj olarak; diğer kullanıcılardan oluşabilecek gürültü, farklı kullanımlardan kaynaklanabilecek uygunsuzluklar ile mekan içerisinde gerçekleştirilmek istenen değişikliklerde karşılaşılan zorluklar sayılabilir.

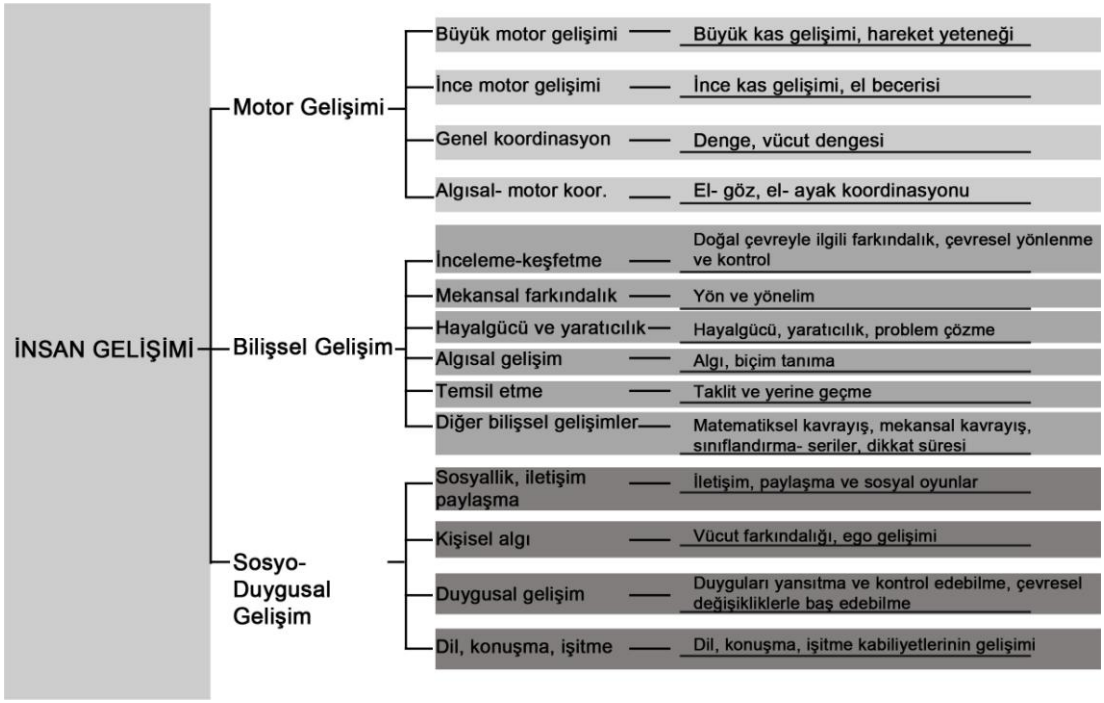
Okullar; benzer fonksiyonu barındırması nedeniyle etkin bir şekilde düzenlenebilecek birkaç odayı ya da bir mekanı bu amaçla kullanmak için verebilir. Tesisat ve diğer ekipmanların çocukların kullanımına göre dizayn edilmiş olması bu tarz binaların önemli seçilme nedenleri arasındadır. Aynı zamanda okulların sunduğu ortamlar farklı yaşlar arası etkileşime de olanak sağlar. Ancak bu tarz kullanımların; gürültü, diğer aktivitelerin yakınında olma nedeniyle oluşabilecek dikkat dağınıklığı ve ortak mekanları- açık oyun alanları, spor salonu vb.- kullanmak için doğru zamanı belirlemek zorunda kalmak gibi dezavantajları olabilir.

Endüstri yapıları, üniversiteler, hastaneler vb.; çoğunlukla buralarda çalışan ailelere hizmet vermek amacıyla tercih edilirler. Böylelikle aileler çocuklarını kolay bir şekilde ziyaret edebilir, onlarla öğle yemeklerini yiyebilir ve çıkış saatlerinde onları alabilirler. Bu tür çözümlerde karşılaşılan dezavantajlar; ulaşımın uzun sürmesi ve tehlikeli ya da hoş olmayan endüstriyel çevrelerden kaynaklanabilecek durumlardır.

3. OKUL ÖNCESİ ÇOCUĞUN GELİŞİMİ VE FİZİKSEL ÇEVRE İLİŞKİSİ İLE EĞİTİM YAKLAŞIMLARI

3.1 Okul Öncesi Çocuğun Gelişimi ve Fiziksel Çevre İlişkileri

6 hafta ve 6 yaş arasındaki çocuğun gelişimi; motor, bilişsel ve sosyo- duygusal olmak üzere 3 gelişim başlığı altında incelenmektedir. Aşağıdaki tabloda, çocuğun gelişim alanları kendi içlerinde sınıflandırılarak verilmiştir. (Şekil 3. 1)

Şekil 3. 1: Okul Öncesi Çocuğun Gelişim Alanları (Moore, 1979)

Cohen (1974) ise, çocukta gelişimin ön şartları olarak;

- Sahip olunan sağlıklı genetik özellikleri,
- Doğum öncesi bakımı,

- Doğum sonrasındaki fiziksel bakım ve çocuğa gösterilen sevgi ve dikkat ile

- Rol- modellerin niteliğini göstermiştir.

Bu öncelikler çocuğun sahip olduğu gelişim potansiyelini oluşturan; onların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimini önemli ölçüde etkileyen ve onun özellikle gelişimsel açıdan önemli ilk 3 yılında dikkate alınması gereken faktörlerdir.

Bu ön şartların en iyi şekilde gerçekleşmesi ilk olarak ailenin görevidir. Çocuklar ailelerini gözlemleyerek, konuşmayı, problemleri çözmeyi, nerde ne yapmaları ve nasıl davranmaları gerektiğini öğrenirler. Anne- baba günlük rutin işlerini gerçekleştirirken- fatura hesaplamak, yemek pişirmek, telefon tuşlamak, gazete okumak, not almak, bozuk para saymak, problemlerle uğraşmak gibi- çocuk onları izler, hareketlerini ve davranışlarını taklit eder. (Anne- babanın rol model olması) Ailelerin çocuğa sergilediği davranış ve hareketler çocuğun ileri yaşlarda sahip olacağı davranış ve hareketleri belirler. (Cohen, 1974)

Diğer yandan, Knobloch ve Pasaminick; çocuk gelişiminin ilk beş yılında bazı kritik ay ve yaşların olduğunu savunmuşlardır. Bu kritik ay ve yaşlara değinilecek olursa;

- Birinci yılın ilk üç ayında bebekler, göz kürelerinin hareketini sağlayan kasların kontrolünü kazanırlar. Dört haftalık bebek, başının üzerinde asılı duran objeyi fark etmez, ancak obje, çocuğun görme alanı içerisinde hareket ettirildiğinde, çocuk objeyi sınırlı bir alan içinde baş ve göz hareketleriyle takip eder.

- İlk yılın ikinci çeyreğinde (16.- 28. Haftalarda), başı ve bedenin üst kısmını destekleyen kas ile el ve kolların hareketini sağlayan kasların kontrolü kazanılır. Bu dönemde bebek yastıklarla desteklenmiş olarak oturabilir, başını destek olmadan dik tutabilir ve bazen kolunu bir objeye uzatabilir.

- İlk yılın içinci çeyreğinde (28.- 40. Haftalarda), gövde ve parmaklardaki kontrolün geliştiği görülür. Çocuk bu dönemde yakalama kabiliyetini geliştiren başparmağını, objeleri tutmada kullanır.

- 40. ve 52. haftalarda, çocukların bacak ve ayak kontrolleri destek yardımıyla ayakta durup yürüyebilecekleri kadar gelişmiştir. Bu dönemde bacaklar gövdeyi taşıyabilecek kadar güçlü olsa da vücuttaki denge tam gelişmemiştir. Çocuk rahatça oturabilir, vücudunu döndürebilir, düşmeden bir yana eğilebilir, yüzükoyun yatarken dönüp oturabilir, yerde sürenerek ya da emekleyerek ilerleyebilir.

- İkinci yılla birlikte çocuklarda yürüme ve koşma gelişir. Aynı zamanda çocuklar bu dönemde tuvaletlerini kontrol etmeye başarırlar. Konuşmaya başlama ve kişisel kimliğe sahip olma isteği yine bu dönemde görülür.

- 2. ve 3. yılda çocuklar dili bir düşünce aracı olarak kullanmaya başlar.

- 4. yılda çocuklar, gerek kişisel hayatlarında gerekse ev hayatında daha bağımsızdırlar. Dört yaş çocuğunda motor davranışları mükemmelleşmiştir. Bu dönemde çocuk hareketi kendi başına yapabilecek kabaliyettedir.

- 5. Yılda motor kontrol gelişmiş, dil oldukça yeterli biçimde kullanılık hale gelmiş ve sosyal uyum görülmeye başlamıştır. Bu dönemde çocuğun dengesi ve hareketleri kusursuz hale gelmiştir. (Yavuzer, 2011)

3.1.1 Fiziksel çevrenin çocuk gelişimine etkisi

Günümüzde artık, okul öncesi eğitim binalarının sahip olduğu mimari özelliklerin ve fiziksel çevrenin kalitesinin uygulanan eğitim programının kalitesiyle direkt ilişkili olduğu kabul edilmiştir. İyi tanımlanmış bir fiziksel çevre içerisinde; çocuğun algılamasının ve öğrenmesinin daha kolay gerçekleştiği, dikkatini yaptığı işe daha iyi verdiği, sosyal ve bireysel gelişimlerini üst seviyelerde gerçekleştirdiği görülürken; eğitmenlerin aşırı müdahalelerden uzak yönlendirici- eğitici konumuna geldiği görülmüştür.

Pek çok araştırmaya göre kaliteli çocuk bakımının gerçekleşebilmesi ve kaliteli eğitim programlarının uygulanabilmesi; yönetime ait kurallar, sağlık ve güvenlik önlemleri, personelin nitelik ve eğitimi, personel- çocuk oranı, uygulanan müfredat

ve program kadar sahip olunan sosyal ve fiziksel çevreye de bağlıdır. (Australian Council of Social Welfare Ministers, 1993)

Planlanmış ve tasarlanmış çevrelerin, okul öncesi çocuklara ait gelişimsel davranışlarda önemli etkileri olduğu, bu konuyla ilgili pek çok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. (Evans, Kliewer & Martin, 1991; Gump, 1975; Johnson, Muirhead& Hierlihy, 1993; NICHD, 1995; Philips, 1987; Prescott& David, 1976) Aynı şekilde Moore (1986, 1987) 'un yapmış olduğu alan çalışmaları da, planlanmış ve tasarlanmış fiziksel çevrelere sahip okul öncesi eğitim binalarının, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinde önemli etkileri olduğunu göstermiştir. (Moore, 2001)

Sanoff (1995) okul öncesi çocuğun; fiziksel- motor, sosyo- duygusal, entelektüel ve bireysel gelişimi ile yaratıcı ifade gelişiminin en iyi şekilde gerçekleşmesi için aktivite ve öğrenme mekanlarının sahip olması gereken özellikleri bu gelişim başlıklarıyla ilişkili olarak açıklamıştır:

3.1.1.1 Fiziksel- motor gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler

Çocukların küçük kas gelişimlerini destekleyecek aktivite alanlarının yanısıra, büyük kas gelişimleri için gerekli imkanları sunan geniş hareket alanları sağlanmalıdır. Bunun için öğrenme mekanlarında:

- Özellikle kötü hava şartlarında açık oyun alanlarının kullanımının mümkün olmadığı durumlar göz önüne alınarak, iç mekanda çocukların hareketlerine cevap verebilecek kapalı aktivite alanları bulunmalıdır.

- Sağlanan ekipmanlar,- sallanma, asılma, tırmanma vb. amaçlı- farklı yaş gruplarına ve onların fiziksel boyutlarına göre ayrılmalı ve konumlandırılmalıdır. (Her yaş grubuna ait ekipman, o yaş grubuna ait öğrenme mekanı ile ilişkili düşünülmelidir.)

3.1.1.2 Sosyo- duygusal gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler

Öğrenme mekanları, çocukların dürtülerini kontrol etmesine ve mücadele ederek problemleri çözmesine yardımcı olmalıdır. Bunun sağlanması için öğrenme mekanları:

- Korkutucu , endişe verici olmayan, öğrenme mekanını yöneten, sınırları, kuralları ve düzenlemeleri sunmalı,

- Anlaşılabilir sınırlarda, cezalandırıcı yaptırımlar yerine alternatif davranış şekilleri gösterebilen otoriter yetişkin rolünü desteklemeli,

- Çocuk ve yetişkin arasındaki özel ilişkiyi teşvik edebilmeli, paylaşmayı ve öğrenme mekanındaki görevleri öğretmede kılavuz olmalıdır.

Öğrenme mekanları çocukların sahip oldukları toplumsal çevreye ait bilgileri geliştirmelidir. Bunun sağlanması için öğrenme mekanları:

- Toplumsal çevreyi gözlemlemeye yardımcı olacak sergiler veya buraya düzenlenecek ziyaretlere ev sahipliği yapabilmeli,

- Kitaplarla, gösterilerle, yaratıcı oyunlarla – çalışma hayatı, insan rolleri gibi- öğrenmeyi desteklemeli,

- Güncel olayların tartışılabileceği, sergilenebileceği, canlandırılabileceği mekanları sunabilmeli,

- Sunduğu oyun ve aktivite alanları ile çocukların sahip olduğu kültürel çevreye ait farkındalıkları yaratabilmelidir.

Öğrenme mekanları çocuklara, kendilerine ve başkalarına güvenebileceklerini hissettiren pozitif bir atmosfere sahip olmalıdır. Bunun sağlanması için:

- Çocuklar, öğretmenler aileler ve kurum arasında sözlü ya da sözsüz formel olmayan iletişim kanalları yaratılmalı,

- Çocukların ve farklı yaş gruplarının birlikte olabilecekleri, işbirliği ile yardımlaşabilecekleri projeler düşünülmeli ve öğrenme mekanları bu ortak projelere ev sahipliği yapabilmeli,

- Yetişkinler için yaratılan destekleyici roller –rahatlık ve huzurun kaynağı, problem giderici gibi- öğrenme mekanı ile çocuğa aktarılmalıdır.

3.1.1.3 Entelektüel gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler

Öğrenme mekanları, bilişsel stratejilerde düzenlenmiş aktivite alanlarında gerçekleştirilen deneyimlerin potansiyelini geliştirmelidir. Bunun sağlanması için:

- Öğrenme mekanları, algılsal- motor gelişimi için gerekli deneyimlerin çeşitliliği artırılabilmeli ve geliştirilebilmeli, (Aktivite alanlarının biçimsel özellikleri, 3. boyutta yaratılan hareketlilik ve kullanılan materyallerin çeşitliliği çocuğun algısal- motor gelişimini destekleyecektir.)

- Tanımlı alanlar içerisinde çocukların hareketlerle kendilerini ifade edebileceği, tiyatro ve kukla alanları düşünülmeli, (Bu alanların farklı konseptlere kolay dönüştürülebilecek esneklikte, yeterli materyale ve mekansal özelliklere sahip olması; çocuğun temsili hareket ve sunumlarındaki yaratıcılığını artıracaktır.)

- Çocukların kelimelerin anlamını ve kullanım alanlarını öğrenebilecekleri kelime dağarcıklarını geliştirebilecekleri, anlamlı sözlü iletişimlerde ve açıklamalarda bulunabilecekleri, dil kullanımını destekleyecek tanımlı aktivite alanları düşünülmelidir. (Bu alanlar, çocukların kitapları inceleme, okuma gibi sessiz ve bireysel aktiviteleri ile öykü dinleme gibi grup aktivitelerini desteklemelidir.)

- Öğrenme mekanları sahip olduğu aktivite alanları, materyaller ve diğer ekipmanlar ile çocukları oyun oynamaya teşvik etmeli, onlara özgürce seçebileceği, gerçek hayatla ilgili deneyimlerde bulunabileceği aktivite alanlarını sunmalıdır.

3.1.1.4 Bireysel gelişim açısından fiziksel çevreye ait özellikler

Okul öncesi eğitim merkezleri, çocuğa kendi imajının gelişiminde yardımcı olur ve çocuğun kendini, kendine has özellikleri ve yetenekleri ile tanımasını sağlar. Bunun en iyi şekilde gerçekleşmesi için:

- Öğrenme mekanında sunulan aktiviteler çocuğun, kendi yeteneklerini keşfedilebileceği çeşitlilikte ve donanımda olmalı,

- Çocuğun kullandığı alanı kişiselleştirebileceği ve kimliğini yansıtabileceği imkanlar ile (Dolaplarda, askılıklarda, vestiyerlerde çocukların kendilerini ifade eden resimlerin sergilenmesi, fotoğrafların yapıştırılması bu amacı destekleyecektir.) bireysel çalışmalarda bulunabileceği ve kendi kendine vakit geçirebileceği alanlar sunulmalı,

- Çocukların kendilerini ifade edebileceği kum, ahşap, blok vb. materyallerin bulunduğu konstrüktif ve manipletif aktivite alanları zengin materyaller ile birlikte tanımlı bir alan içerisinde düşünülmeli, (Bu alanlarda çocukların burda gerçekleştirdiği faaliyetlerin sergilenebileceği yüzeyler yer alabilir.)

- Depolama alanları çalışma yüzeyleriyle yakın ve çocuğun boyutlarına uygun olmalı, (Açık ve iyi tasnif edilmiş materyaller, çocuk tarafından özgürce seçilebilir, kullanılmak için alınabilir ve tekrar yerine konulabilir.)

- Mekan bir mantık çerçevesi içerisinde düzenlenmelidir. Böylelikle çocuk mekanı daha kolay algılar ve benimser.

3.1.1.5 Yaratıcı ifade gelişimi açısından fiziksel çevreye ait özellikler

Okul öncesi eğitim merkezleri çocuğun yenilikçi fikirler üretmesinin gelişiminde ona yardımcı olur. Bunun en iyi şekilde sağlanması için öğrenme mekanları:

- Sembolik oyun- pretend play- alanları ve ekipmanları gelişimsel açıdan uygun olarak düzenlenmeli,

- Çocuklara maniple edebileceği, doğaçlama kabiliyletlerini kullanabileceği mekanlar ve materyaller sunulmalıdır.

3.1.2 Çocuk ve oyun

Okul öncesi çocuğun oyun oynamadığı bir an düşünülemez. Oyun, onların hayatının bir parçasıdır. Banyo yaparken, yemek yerken, merdiven çıkarken, alış- verişe giderken ve hatta uykuya dalarken bile çocuklar kendilerine oyunlar yaratır. Çoğu aile çocuklarının hasta olduğunu oyun oynamayı kestiklerinde anlar. Bu nedenle oyun aynı zamanda sağlığın da bir göstergesidir. (Cohen, 1974)

Çocukların hayatında çalışmak ve oynamak ile hayaller ve gerçekler arasında kesin sınırlar yoktur. Oyun ile çocuk farkında olmadan keşfeder, yeni rol ve becerileri uygular. Çocuklar oyun ile yeni materyaller tanırlar, sosyal kabiliyetler kazanırlar ve mücadele etmeyi öğrenirler. Oyun ile çocuk farklı çevrelerde, farklı seviyelerde olmayı öğrenir. Çocuklar; hareketli ya da hareketsiz olmayı, kazanmayı ya da kaybetmeyi, sevmeyi ya da nefret etmeyi, sıkıcı ya da yaratıcı olmayı, sosyal ya da iş hayatında olmayı oyun yardımıyla deneyimlerek öğrenirler. (Cohen, 1974)

Haluk Yavuzer (2011), oyunu çocuğa edindirdikleri açısından 4 ayrı değer olarak ele almıştır.

- Bedensel değeri: Aktif oyunlar; çocukta kas sistemini geliştirir ve çocukların biriken enerjilerini boşaltmalarını sağlar. Biriken enerjinin atılamaması, çocuğun içe dönük ve alıngan bir yapıya sahip olmasına neden olabilir.

- İyi edicilik niteliği: Oyun ile çocuk günlük yaşamda çevresinden aldığı uyaranlardan kaynaklı gerilimden kurtulabilir.

- Eğitimsel değeri: Çeşitli biçim ve boyuttaki oyun malzemeleri, çocuğun renk, boyut ve objelerin anlamlarını kavramasını sağlar. Aynı zamanda çocuk oyun ile içinde bulunduğu yaşamı kavrayarak, gerçek ile gerçek olmayanı ayırt etmeye başlar.

- Toplumsal ve ahlaki değeri: Arkadaşlarla oynamak, çocuğa işbirliğini ve toplu yaşama kurallarını öğretir. Oyun ile sosyalleşen çocuk 'ben' ve 'başkası' kavramlarının bilincine vararak, almayı ve vermeyi öğrenir.

Çocukların hayatında ayrılmaz bir parça olan oyunun okul öncesi eğitim binalarının tasarımında göz ardı edilmesi düşünülemez. Çocuğa kattığı değerler ve çocuğun oyunsuz yapamaması, oyunla büyümesi ve öğrenmesinin sonucu olarak, okul öncesi eğitim binaları çocukların bu önemli gereksinimine en iyi şekilde cevap verebilmelidir. Tasarlanacak oyun alanları onlara farklı bakış açıları sunabilmeli, onların yaratıcılıklarını destekleyebilmelidir. Gerçek hayatla ilişkili eğitim (Life-related education ; Dudek, 2008) olması gereken bir yaklaşım olduğundan, bunun en iyi şekilde gerçekleşmesi için oyuna ihtiyaç duyulur. Çocukların kendilerinden bir şeyler katıp maniple edebilecekleri mekanlar yaratmak, mekanları oyunlaştırmak çocuğa pek çok şeyi deneyimleme ve keşfetme imkanı sunacaktır.

3.1.3 Fiziksel çevreye ait uyarıcılar

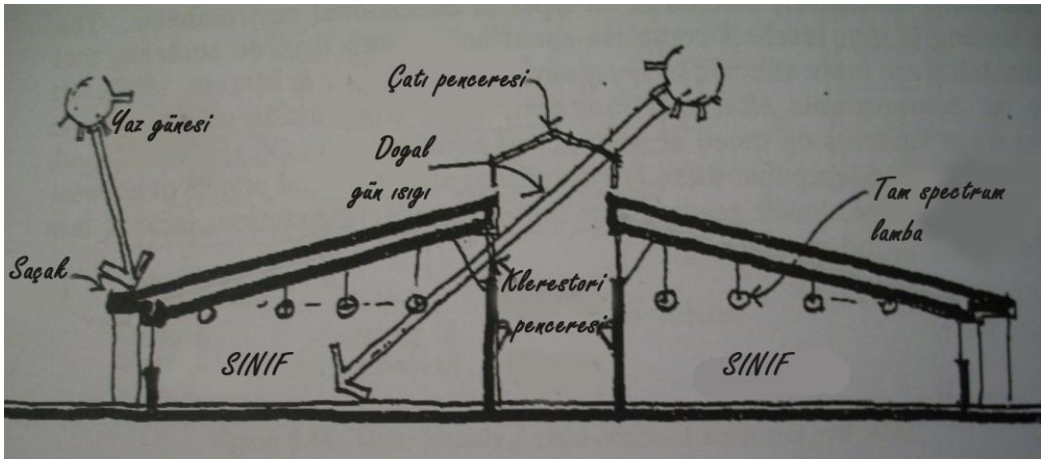
Çocukların sahip oldukları fiziksel çevre içerisinde gerçekleştirdikleri aktiviteleri; yönlenme, yükseklik, oran, ölçek, ışık, renk, doku, yüzeyler, sınırlar, mekana ait hacim ve şekil ile uygulanan mekansal düzenleme gibi tasarım bileşenleri biçimlendirir. (Sanoff, 1995) Bu bileşenlerin tasarım sürecinde dikkate alınması mekanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerden en üst düzeyde verim alınmasını sağlayacaktır.

3.1.3.1. Işık

Öğrenme mekanları enerjisini ışıktan alır. Güneş ışığı, yapay aydınlatmaların aksine, vücut sisteminin ve algısal sistemin çalışmasını destekleyen bir ışık türüdür. Bu nedenle okul öncesi eğitim binalarında aktivite ve öğrenme merkezleri maximum miktarda gün ışığından yararlanabilmelidir. Yüksek ışık kontrastlarının oluşmaması için, öğrenme mekanları birden fazla yönden gün ışığı alacak şekilde düşünülmelidir. Çatı pencereleri ve diğer pencereler gün ışığını içeri alan tek kaynaklardır. Bu yapı elemanlarının düzgün konumlarda, boyutlarda ve sayıda tasarlanması ile ucuz yoldan kaliteli bir genel aydınlatma sağlanabilir. Ayrıca pencereler çocukların dışarıyı

görmelerine imkan sağlayacak yükseklikte olmalıdır. Bunun sağlanamadığı durumlarda pencere önlerine platformlar konulabilir.(Sanoff, 1995)

Çoğu okul öncesi eğitim binasında yapay aydınlatmalarda, florosan lambalar, uniform bir aydınlatma sağlaması ve ucuz olması nedeniyle tercih edilmektedir. Aynı zamanda florasan lambalar, gölge oluşumunu azaltıcı etkisiyle, aydınlık ve karanlık alanlar arasında oluşabilecek ışık kontrastlarını minimize ederek çocukların görsel algısını destekler. (Sanoff, 1995) Ancak King& Marans(1979)' ın yapmış olduğu çalışmalar, florasan lambaların çocuklar üzerinde stres ve hiperaktiviteyi artırıcı olumsuz psikoljik etkileri olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle öğrenme mekanlarının genel aydınlatmasında florasan lamba yerine tam spektrum ya da enkandesen lambalar ile birlikte doğal aydınlatma uygun bir çözüm olarak önerilebilir. (Moore ve diğ., 1994) (Şekil 3.2)

Şekil 3.2: Doğal ışık ve tam spektrum lamba ile genel aydınlatmanın sağlanması (Moore ve diğ., 1994)

Öğrenme mekanları ve aktivite alanlarında, uniform bir aydınlatmanın yanısıra, farklı aktivitelerin gerektirdiği (uyku ve film izleme alanları gibi) az aydınlık ve loş alanların sağlanması da gerekir. Bunun için özel armatürler ya da gölgeleyici elemanlar kullanılabilir. (Sanoff, 1995) Aydınlık mekanlardan karanlık mekanlara geçişlerde doğru bir kademelenme yaratılmalıdır. Ayrı aktivite alanları için 'lokal' aydınlatmalar ya da 'ışık havuzları' tercih edilebilir. Özellikle okuma merkezi ya da blok merkezi gibi aydınlatma seviyesinin artırılmasının gerektiği durumlarda; ışık

seviyesinin kontrol edilebileceği lambaların kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. (Shreiber, 1996; Şener, 2001)

Okul öncesi eğitim kurumlarında mekanlar için önerilen aydınlatma değerleri;

- Oyun ve yemek alanı 300 lux
- Merdivenler 200 lux
- Tuvaletler 200 lux
- Koridorlar 100 lux
- Mutfak 300 lux
- Ofisler 300 lux
- Personel Odası 300 lux
- Giriş Holü 300 lux' tür. (Pre- School Services, 2007)

3.1.3.2. Renk

Renklerin psikolojik etkileri canlandırıcı ya da dinlendirici olabilir. Bu nedenle mekanlar için renkler orada gerçekleştirilecek faaliyetin özelliğine göre seçilmelidir. Parlak kırmızı hareket yaratırken, koyu mor ve yeşil dengeleyici ve yatıştırıcıdır. Sarı ise dinlendirici ve bebekler tarafından ilk algılanan renk olma özelliğinden ötürü bebek odalarında tercih edilebilir. Okul öncesi eğitim binalarında tercih edilecek renkleri sadece bunlarla sınırlamak doğru değildir. Yaratılmak istenen atmosferin önceden detaylı bir şekilde belirlenmesi gerekir. Bu atmosfer etnik renkleri de, çocuğun okulunu evi gibi hissetmesini sağlayacak renkleri de barındırabilir. Önemli olan rengin doğru yerde doğru kullanılmasıdır. (Caples, 1996)

Duvar, zemin ve tavanda kullanılan yüzey renkleri ile kullanılan mobilyaların renkleri; oyun ve öğrenme mekanlarının atmosferini belirlerken, aynı zamanda çocukların mekan organizasyonunu algılama kabiliyetini de etkiler.

Geniş alanlarda neşeli bir atmosfer yaratmak için tercih edilen parlak ve canlı renkler, dışarıdan gelen kişiye çekici de gelebilir, itici de. Bu tarz kullanımlar, göz şeklinde fiziksel değişikliklere ve istenmeyen görme sorunlarına neden olabileceğinden tercih edilmemelidir. Bu nedenle öğrenme mekanlarının arka planında, el- göz koordinasyonunu olumlu yönde etkileyen, doğal renkler tercih

edilebilir. (Sanoff, 1995)

3.1.3.3. Doku

Öğrenme mekanında kullanılacak dokular, çocukların cilt ve vücutlarına dost ve çocuklar için ilgi çekici olmalı, onların fiziksel çevreyi algılarına katkıda bulunmalıdır. İşlenmiş ahşap, seramik ve plastik karolar, pürüzlü ve pürüzsüz sıvalar, yırtılmaya dayanıklı kumaşlar ve minderler, deri, metal, güvenlikli camlar ve mantar yüzeyler öğrenme mekanı içerisinde kullanılabilecek, mekanda çeşitliliği artırabilecek önerilen uygun dokulardır. (Caples, 1996)

3.2 Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımları Ve Mekansal Karşılıkları

3.2.1 Reggio- Emilia yaklaşımı

İtalya' da 1970' li yıllarda hükümet tarafından okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi amacıyla belediyelere kreş ve anaokulları açma ve yürütme talimatı verilmiştir. Bu proje okul öncesi eğitim kurumlarının sayısının artırılmasını hedeflediği gibi; yeni, orijinal ve güncel eğitim metodları belirleyerek, bu metodların okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılıp, yaygınlaştırılmasını amaçlamıştır. (Temel, 2005) Bu talimat gereği, İtalya' nın kuzeyinde yer alan Regio Emilia şehri belediyesi, çok sayıda üniversiteden bilim adamı ile görüşerek bir okul öncesi eğitim projesi oluşturmuş ve başlatmıştır. Bu dönemde şehirde 3-6 yaş arasındaki çocuklar için 22, 0- 3 yaş arasındaki bebekler için ise 13 okul öncesi eğitim kurumu kurulmuştur. 1991' de Newsweek' te yayımlanan bir makaleye göre, bu şehirde uygulanan sistem, en iyi okul öncesi eğitim yaklaşımı olarak tanıtılmıştır. Aradan geçen 40 yılın ardından ise bu yaklaşım Regio Emilia ismiyle anılmaktadır ve okul öncesi eğitim için özel bir felsefe, müfredat ve fiziksel çevre geliştirmiştir. (Sanoff, 1995)

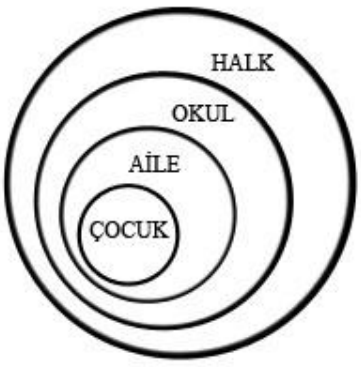
3.2.1.1 Kuramı

Reggio Emilia projesindeki amaç şu şekilde belirtilmiştir; basmakalıp, eski ve katı kurallar, güncelliğini yitirmiş kavramlar, yetişkinlerce benimsenmiş ancak çocuklar tarafından kavranması zor ve geçerliliğini kaybetmiş davranış ve tutumlar, geleneksel eğitim metodları gibi pek çok kavram çocuklara büyüme sürecinde bir

‘duvar’ oluşturmaktadır. Gelişim süresi boyunca çocuk öncelikle yaşadığı toplum içerisindeki yeni kültürel değerleri ve rolleri öğrenmesi içi desteklenmeli, sonrasında ise kendi gelişimini engelleyecek, eski değer yargılarından kaynaklanan bir ‘duvar’ la karşılaştığında bunu aşabilecek kabiliyete sahip bir durumda olmalıdır. Yani bu proje kapsamında önemli olan çocuğu; onun gelişimi ve yaratıcılığını engelleyecek her türlü kalıplaşmış, katı, geçerliliğini kaybetmiş değer yargılarına ve geleneksel eğitim metodlarına karşı koyabilecek; bağımsız, aktif, yaratıcı, gözlemci ve zihinsel potansiyelini en iyi şekilde kullanabilecek bireyler olarak yetiştirmektir. (Temel, 2005)

Reggio Emilia yaklaşımında ortamın önemi büyüktür. Bu yaklaşımda, çocuğa sunulan fiziksel çevre diğer iki öğretmenle birlikte ‘üçüncü öğretmen’ olarak ifade edilir ve fiziksel çevre ile sosyal çevrenin aynı derecede önemli olduğu vurgulanır. (New, 1989; Sanoff, 1995) Reggio Emilia yaklaşımın kurucularından Loris Malaguzzi (1984), estetik bir duyarlılıkla hazırlanmış ortamın çocuğun gelişiminde önemli rol oynadığını belirterek; çocuğun farklı yaşlardaki kişiler ile ilişki kurabilmesine, onlara değişimler, etkinlikler ve alternatifler sunulmasına ve onların sosyo- etkin ve bilişsel öğrenmelerinin gelişimine olanak sağlaması açısından ortamın önemini vurgulamış ve onu içinde yaşanılan kültürü, fikirleri, değerleri ve davranışları yansıtan bir tür akvaryuma benzetmiştir. (Sanoff, 1995)

Aile, öğretmen, okul, halk ve daha geniş olarak toplum tarafından çevrelenmiş çocuğun bu çevre ile olan karşılıklı ilişkisi ve yaratılan toplumsal değiş- tokuş Reggio Emilia yaklaşımının en önemli unsurlarından olup, bu tutum Reggio Emilia yaklaşımında, sosyal ve bilişsel gelişimin ayrılmazlığının bir göstergesidir. (Şekil 3.3) (Şener, 2001)

Şekil 3.3: Reggio- Emilia Yaklaşımında Çocuk- Çevre İlişkisi (Babaoğlu, 2007)

3.2.1.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü

Fiziksel çevre kadar, sosyal çevrenin de önemli olduğu Reggio Emilia yaklaşımında ebeveyn ve öğretmenlerin yeri de bu karşılıklı etkileşim ve toplumsal değiş- tokuş çerçevesinde bir o kadar önemlidir.

Reggio Emilia yaklaşımı, ortaya çıkışından bu yana ev ve okul ilişkisini destekleyen ,öğretmen ve aile arasındaki işbirliğini savunan bir tutumu yansıtmıştır.

Günümüzde artık öğretmen ve ailelerin ortak çalışmalarının olmadığı programlar; ailelerin, çocukların ve öğretmenlerin ortak çalışmalarda bulunduğu hatta yaşanılan çevre içerisindeki diğer ailelerin de katılabileceği etkinlikleri barındıran programlarla yer değiştirmiştir. Çünkü aile ve öğretmenlerin birbirinden izole edilmesi; toplumsal değiş- tokuş' lar ile oluşacak öğretmen ve aile gelişiminin engellenmesine ve formal-informal stratejilerin gelişmesi için gerekli ortamın oluşmamasına neden olacaktır. (New, 1989)

Reggio Emilia yaklaşımında her okul, okulun kendine ait problemlerin tartılabileceği ve üzerinde çalışılabileceği aile, öğretmen- personel ve vatandaş komitelerine sahiptir. Her komitenin bir temsilcisi vardır ve bu temsilciler asıl komiteyi oluşturur. Komiteler okulun büyüklüğüne göre 13- 51 arasında değişen üye sayısına sahip olabilir. Bu gruplar sadece okulla ilgili alınan kararları değil, eğitimle ilgili yerel yönetim kararlarını etkileyebilecek önemli güçlere sahip topluluklar oluşturabilir. (New, 1989)

Reggio Emillia yaklaşımı; öğretmenlerin, ebeveynlerin, pedagogların ve atölye görevlilerinin birlikte çalışarak oluşturduğu müfredat çerçevesi içerisinde, çocukların ve yetişkinlerin karşılıklı olarak etkileşim içerisinde bulunduğu, akışkan olduğu kadar genelleyici, dinamik bir programdır. (Hendrick, 1997; Temel, 2005) Ebeveynler ortamın hazırlanması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine katkıda bulunmak amaçlı, öğretmenler ile sürekli bir ilişki ve gerektiği durumlarda eleştirilerde, önerilerde bulunabilecekleri aktif bir yapı içerisindedirler. (Şener, 2001)

Reggio Emilia yaklaşımına göre öğretmen de bir 'öğrenen' dir ve program stratejisi sürekli bir araştırma üzerine kurulmuştur. (Palestis, 1994) Bu nedenle programları ileri derecede yapılandırılmamıştır. (Temel, 2005) Programı yapılandıran ve biçimlendiren öğretmenler olup, programı hazırlama sürecinde çocuklardan birtakım veriler alırlar ve onları kullanırlar. Bu da öğretmenin çocuklarla olan ilişkisinin

varlığının ve sürekliliğinin zorunluluğunu gösterir.

Yapılan faaliyetlerin sergilenmesi Reggio Emilia yaklaşımında toplum ve çevre ile bir iletişim aracı olarak görüldüğü için önemli yer tutar. Bu sergileme süreci içerisinde öğretmen, çocuk ve atölye görevlileri bir ilişki içerisindedir. Ve sergileme eylemi ile toplum da bu ilişkiye katılır. (Şener, 2001)

Okul öncesi öğrenim süreci içerisinde (3 yıl) öğretmen hep aynı grupla çalışır ve seneler içerisinde onlar için bir 'bellek' haline gelir. (Şener, 2001)

Reggio Emilia öğretmenleri; çocuklara yakın gözlem güçlerini kullanmalarını sağlayacak fırsatlar sunar. Bu, çocukların 'hayatta resim çizmeleri' olarak adlandırılır. Bunun için örneğin, öne atılan bir konu hakkında çocukların genel fikri sorgulanır. Daha sonra konu ya da nesne alanında görülerek incelenir. Çocuklar onu yaşayarak öğrenirler. Bu öğrenme süreci sonrasındaki fikirleri ile önceki fikirleri karşılaştırılır. Bu nesne ya da konu doğadan bir hayvan, çiçek ya da herhangi bir şey olabilir. Burada önemli mesele çocuğun; onun hakkında öncesinde fikir yürütebilmesi ve sonrasında yerinde deneyimleyebilmesidir. Amaç kopyalamaktan uzak; çocuklara öğrenme imkanının en iyi şekilde verilmesidir. (Temel, 2005)

3.2.1.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri

Bu yaklaşımda anaokulu ve onun çevresi çocuk için bir diğer 'öğretmen' dir. Bu nedenle özellikle grup odaları çocuğun sosyal, bilişsel ve motor gelişimiyle orantılı olarak her sene değiştirilmelidir. Malaguzzi (1984)' ye göre Reggio Emilia' da amaç, farklı yaş gruplarından insanların bir arada olacakları, fikirlerini, kültürlerini, bakış açılarını ve değer yargılarını karşılıklı olarak en iyi şekilde yansıtacakları; sunulan alternatif ve aktiviteler ile çocukların bilişsel ve sosyal gelişimini destekleyen mekanlara sahip olmaktır.

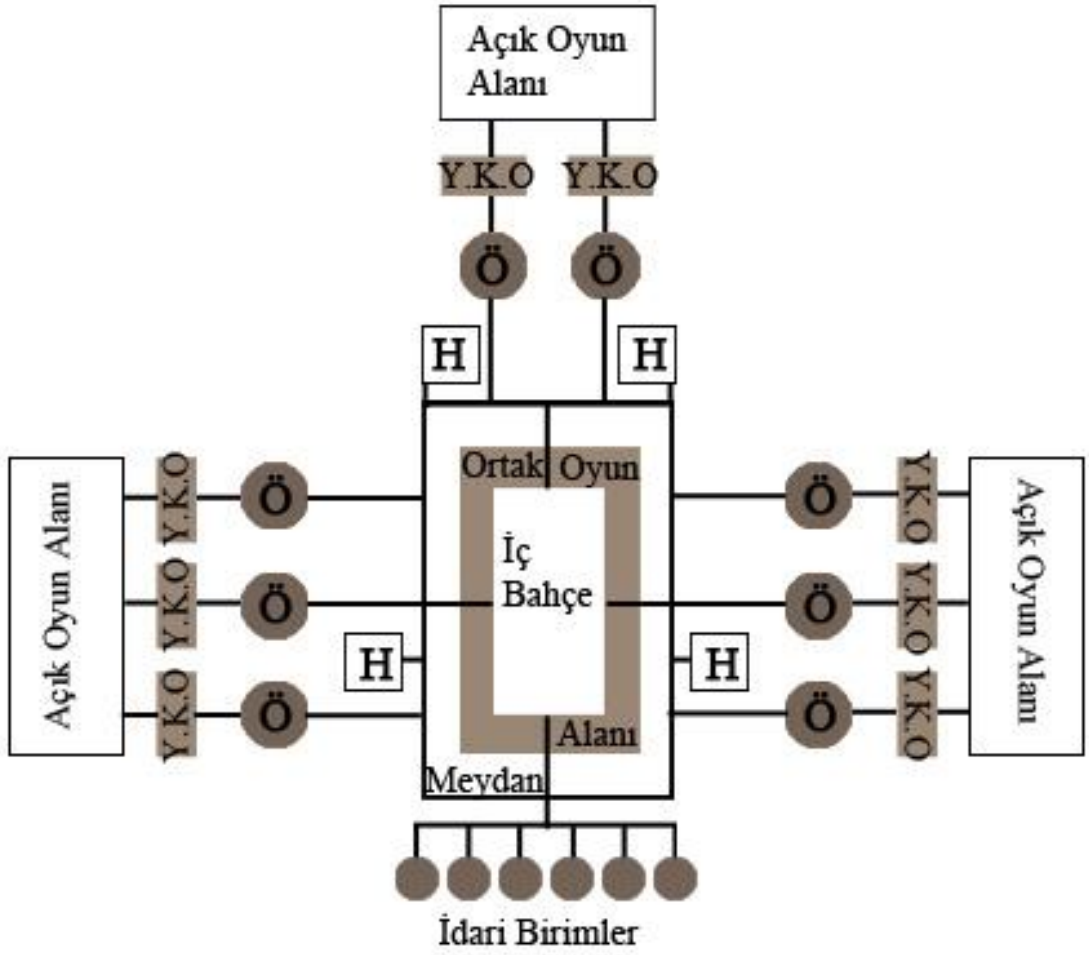
Fiziksel çevrenin organizasyonu Reggio Emilia yaklaşımında önemli bir konudur. Yeni alanların planlanmasında ya da eski binaların yeniden biçimlendirilmesinde; sınıflar arası etkilişimin ve okulu çevreleyen toplumsal çevre ile olan ilişkinin sağlanması temel amaçtır. Reggio Emilia okullarında sınıflar ve diğer birimler merkezi bir meydana (Piazza) açılır. Çocukların ve yetişkinlerın gün boyunca bu meydanı kullanmasıyla sürekli bir ilişki içerisinde olmaları sağlanır.

Okula giriş- çıkışlar; ana giriş kapısının yanısıra, meydana açılan kapıdan ve öğrenme mekanlarından sağlanmalıdır.

Reggio Emilia yaklaşımında, sahip olunan doğal ve toplumsal çevre ile direkt ilişkinin sağlanabilmesi için bu kapıların cam yüzeylerden oluşması önerilir. Zeminden tavana uzanan camlar bu yaklaşıma ait fiziksel çevrenin diğer bir karakteristiğidir. Bu yaklaşımda; duvar, tavan ve döşemede kullanılan aynalarla, fotoğraflar ve çocukların çalışmalarıyla bezenmiş ana giriş holü oldukça ilgi çekicidir. Sergileme alanları toplumla olan etkileşimi sağlaması açısından bu yaklaşımda önemli yer tutarken, iç mekanda çocukların çalışmaları pek çok yere serpiştirilmiş durumdadır. Dolayısıyla iç mekan izleyene karşı ilgi çekici ve bilgi vericidir. (New, 1993)

Reggio Emilia yaklaşımında mekana ait gereksinimlerin ve estetik özelliklerin sağlanabilmesi için geniş alanlara ihtiyaç duyulur. Her öğrenme mekanında; geniş stüdyo alanları, merkezi bir mekanda konumlanmış atölye ve mini atölye ile iyi tanımlanmış büyük ve küçük grup aktivitelerine cevap verecek alanlar bulunmalıdır. Okulun genel tasarımında farklı yaş gruplarının etkileşimde olması önemlidir. Bunu sağlamak için, piazza' da ortak vestiyer alanları ve sınıflar arası geçitler ya da pencereler düşünülmeli, yemek salonları ve ıslak hacimler ortak kullanımlara cevap verebilmelidir. (New, 1993)

Reggio Emilia yaklaşımının mekan kurgusuna bakıldığında; dış bahçe, öğrenme mekanları, sirkülasyon alanları ve iç bahçe arasındaki görsel ilişkinin ve mekanlar arası şeffaflığın ön planda olduğunu görülür. Öğrenme mekanları ve hizmet birimleri iç bahçeyi ve onunla yakın ilişkide olan ortak oyun alanı ve meydanı çevreler. Öğrenme mekanları ile dış oyun alanı arasındaki bağlantıda, yarı kapalı oyun alanlarını içeren bir geçiş önerilir. (Şekil 3.4) (Şener, 2001)

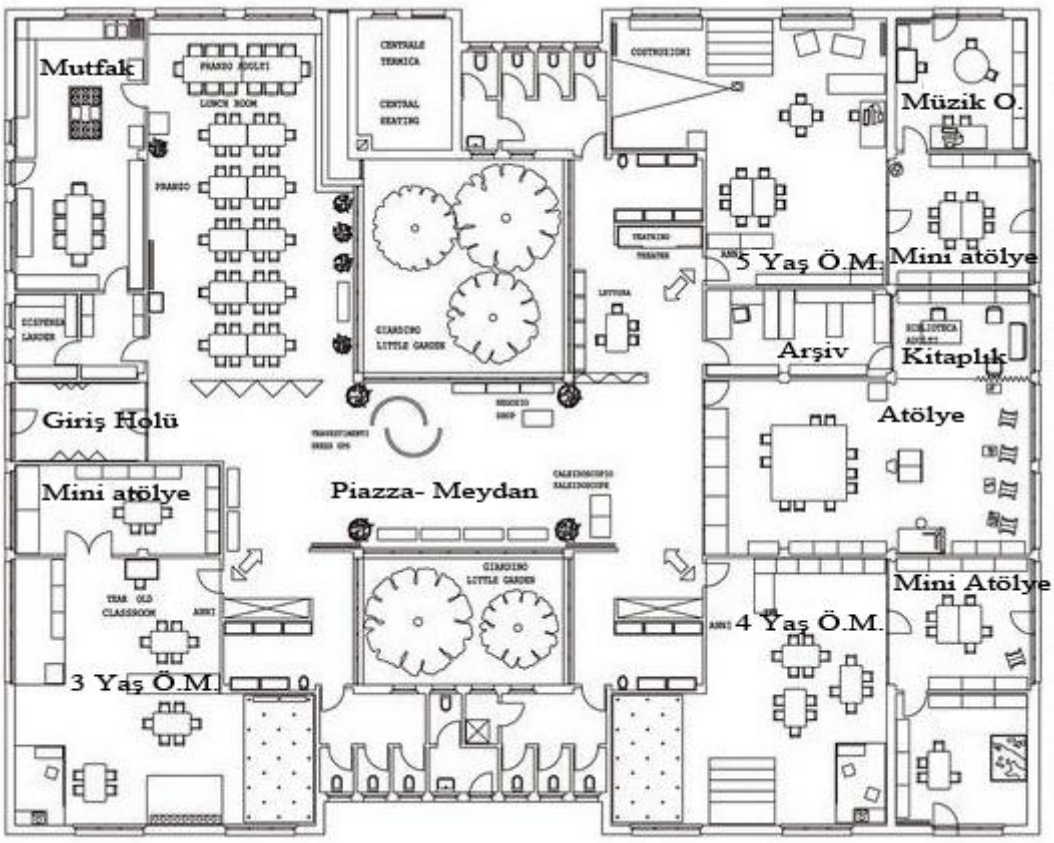
Şekil 3.4: Reggio- Emilia Yaklaşımında Mekan Organizasyonu(Şener, 2001)

Çevre ve doğanın çok önemli olduğu bu yaklaşımda; doğal aydınlatma da bir o kadar önemli olup; ortak oyun alanı ve sirkülasyon alanları iç bahçe ile ilişkili konumlandırılarak doğal ışıktan faydalanması sağlanır. (Şener, 2001)

3.2.1.4 Örnek incelemesi

Diane Okulu, Reggio Emilia- İTALYA

İtalya' da Regio Emilia kentinde yer alan Diane okulu sahip olduğu 800 m^2 bina alanı ile 60- 80 arasında çocuğa 1960' tan bu yana hizmet vermektedir. (Url 3)

Şekil 3.5: Genel Plan (Url 3)

Genel plana bakıldığında, merkezi ortak alanın (piazza) kentsel meydanlar ile olan benzerliği göze çarpmaktadır. Okuldaki tüm iç mekanların bu meydana açılması ile, okulun çevredeki toplumsal hayatın bir yansıması olduğu vurgulanmıştır. Atölye ve stüdyo alanları bütün öğrenci ve yetişkinlerin kullanımına açıktır. (Şekil 3. 5) (Sanoff, 1995) Böylelikle burada sanat faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve sergilenmesi yoluyla, farklı yaş gruplarının birbirleriyle ve yetişkinler ile olan etkileşimi sağlanacaktır.

Bina içerisinde cam yüzeylerle çevrilmiş iç bahçeler, hem doğal ışığın piazza' ya kadar ulaşmasını sağlamış hem de farklı mekanlar arasında bütünlük yaratmıştır. (Şekil 3. 6) Cam yüzeyler mekanlar arası sürekli ilişkiyi sağlamak için aynı zamanda öğrenme mekanlarını ve çalışma alanlarını bölmek için de kullanılmıştır. Ayrıca her yaş grubuna ait öğrenme mekanları, mini atölyeler gibi daha küçük fakat sıcak ortamlara sahip ve bireysel faaliyetlere cevap verebilecek cam yüzeylerle bölünmüş mekanlara sahiptir. (Sanoff, 1995) (Şekil 3.7)

Şekil 3.6: Cam Yüzeylerle Çevrilmiş İç Bahçeler (Url 3)

Şekil 3. 7: Öğrenme Mekanı ve Mini Atölye ile olan İlişki (Url 3)

3.2.2 Montessori yaklaşımı

1870- 1952 yılları arasında yaşayan Maria Montessori, İtalya' nın ilk kadın tıp dokturu olup, Montessori metodunu ilk olarak zeka geriliği olan çocuklar için uygulamış ve geliştirmiştir. Zeka geriliği bulunan çocuklarda elde ettiği başarı sonrası bu yöntemin normal çocuklarda da faydalı olabileceğini düşünerek, Roma' nın fakir mahallelerinde bu yöntemi 2- 6 yaş arası normal çocuklar üzerinde deneme fırsatı bulmuş ve oluşturduğu ortama 'Çocuklar Evi', 'Case de Binitimi' adını vermiştir. (Aytaç, 2006)

3.2.2.1 Kuramı

Montessori yaklaşımı çocuklara; araştırma, deneme, hata yapma imkanını sunarak, onların kendi hatalarını düzeltebilme erişkinliğine ulaşmalarını hedefler. Çocuk hata yaptığı taktirde hatalı olduğu öğretmeni tarafından söylenmez. Çocuk bu yaklaşıma göre hatasını kendi görmelidir. Eğer ki göremiyorsa bu onun yeterince gelişmediğinin bir göstergesidir. Zamanı geldiğinde çocuk yaptığı hatayı

düzeltecektir. (Temel, 1994)

Montessori felsefesini şu şekilde tanımlar; çevre basit bir biçimde hazırlanmış olmalı ve çocukları yüksek bir zeka seviyesine yönlendirmeli, tabi bu iş Montessori felsefesini özümsemiş bir yetişkinle birlikte gerçekleştirilmelidir. Bu anlayış, yetişkinin her şeyi çocuk için yaptığı ya da onu tamamıyla yalnız bıraktığı bir anlayış değildir. Amaç çocuğu sadece fiziksel ve boyutsal kapasitesine uygun nesnelerle bırakmak değildir. Yetişkin kişinin de bu işi nasıl gerçekleştireceği konusunda, işe başlamadan önce yetkin bir hale gelmiş olması gerekir. (Dopyera- Dopyera, 1990, s. 201; Tuğluk- Gündoğdu- Kaya, 2006)

Hazırlanmış- düzenlenmiş ortam içerisinde Montessori yaklaşımı gereği etkinliklerde ve dolaşımda serbestlik söz konusudur. Bu nedenle bu yaklaşımda; çalışma, dinlenme, oyun zamanı diye bir ayrım yoktur. Çocuk seçtiği materyali bulur, seçtiği etkinliğe kimse tarafından bölünmeden devam eder, işi bitince materyali tekrar yerine koyar ve böylece çocuk sınıf içerisinde düzenin bir parçası olur. (Lillard, 1972; Temel, 2005)

Bu serbest ortam içerisinde çocuk; kendi başına, yaşıtlarıyla ve yetişkinlerle yaşadığı deneyimler ile öğrenir. Yetişkinler de bu süreçte onlarla keşfetmenin zevkini yaşar. Montessori yaklaşımında farklı yaş gruplarının birlikteliğine önem verilir. Çünkü küçük olan, eylemlerde nasıl yer alacağını kendinden büyük olanları gözlemleyerek ya da taklit ederek öğrenir. (Temel, 1994)

3.2.2.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü

Bu yaklaşımda öğretmen fiziksel çevreyi hazırlamaktan ve çocuk ile çevre arasındaki etkileşimi sağlamaktan sorumludur. Montessori öğretmeni için ‘yöneltici’ veya ‘kılavuz’ demek uygundur. (Linnard, 1972) Montessori öğretmeni 3 yıl süresince aynı grupla çalışır. Bu süreç içinde çocuk, çevre ve malzeme arasındaki bağı oluşturarak, gerektiğinde ortamı ve malzemeyi değiştirebilir. (Şener, 2001)

Çocukların çalıştığı ortamda Montessori öğretmeni güçlükle fark edilen bir durumdadır. Çocuklara müdahalesi çocuk geliştikçe azalır ve onların hatalarını kendilerinin bulmasına fırsat tanır.

Montessori öğretmeni, çocuklar için iyi bir model olmalı, çocuklarda saygı uyandırmalı ve esnek, yaşamı seven, sıcak, anlayışlı ve saygılı olmalıdır. (Temel, 1994)

Bu yaklaşımda, ebeveynler ile öğretmenler sürekli bir bilgi alış verişi içerisinde olup, gerektiğinde ebeveynler de çevrenin hazırlanmasına katkıda bulunabilirler. (Şener, 2001)

3.2.2.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri

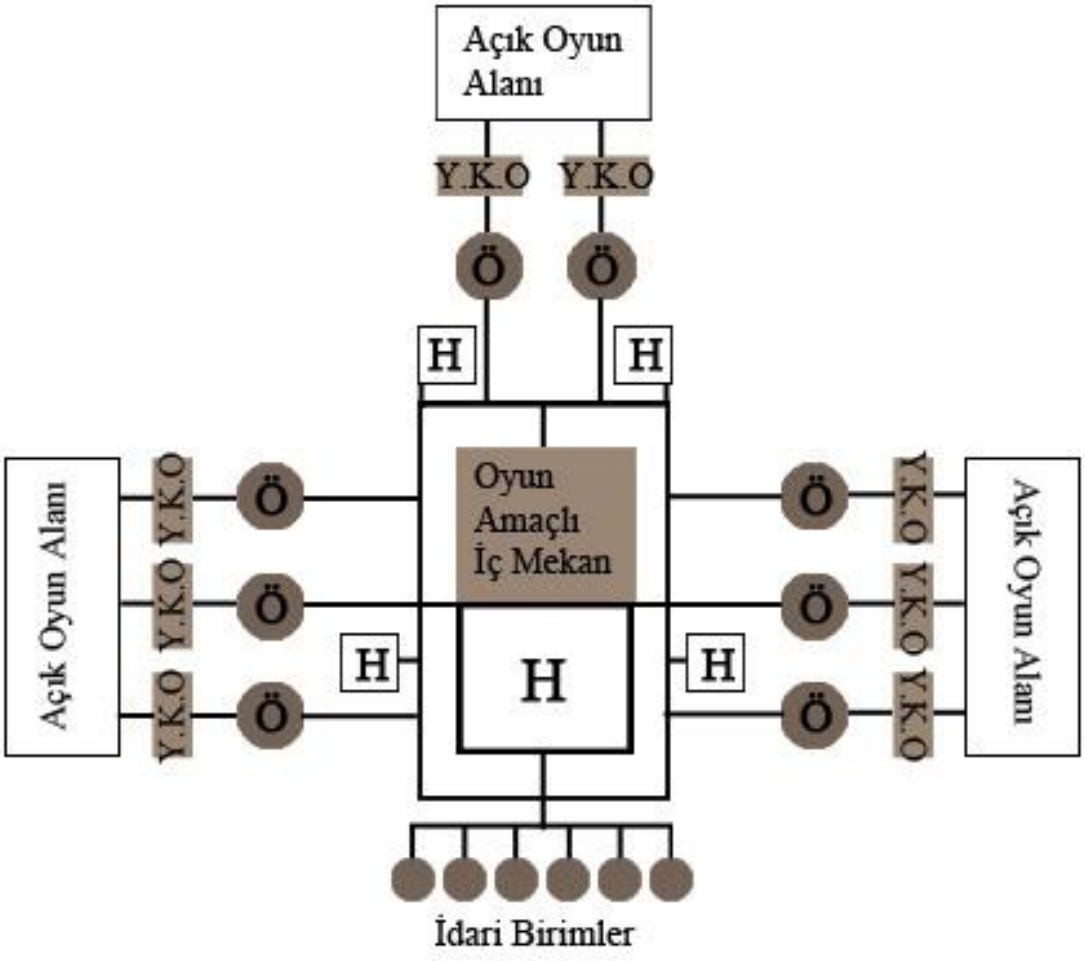
Montessori yaklaşımına göre çocuk en iyi, düzenlenmiş ve hazırlanmış bir çevrede öğrenir. Bu yaklaşımda çevrenin düzenleniş amacı, çocuğu yetişkinden bağımsız hale getirmek ve öğretmenin bilgiyi ortamla aktması ile çocuğun her türlü aktiviteyi ve ihtiyacını bu ortamda kendi kendine gerçekleştirebilmesini sağlamaktır. (Tuğluk-Gündoğdu- Kaya, 2006)

Montessori yaklaşımı çocuklara etkinliklerde ve dolaşımda serbestlik sunduğundan; çocuklar sınıf içerisinde özgürdürler hatta isterlerse bahçeye de çıkabilirler. Hareket ve etkinliklerdeki bu serbestliğin bir sonucu olarak Montessori okulları geleneksel okullardaki gibi; oyun, dinlenme, çalışma vb. gibi zamanlarına bölünmemiştir. (Morrison, 1976; Temel, 1994) Bu serbestliğin en iyi şekilde gerçekleşmesi ve yaklaşıma uygun halde olması, düzenlenmiş ve hazırlanmış çevrenin kalitesine bağlıdır.

Montessori sınıflarında; kullanılan eşya ve materyaller gerçek hayat şartlarını yansıtacak şekilde olmalıdır. (Aytaç, 2006) Bu materyaller sayesinde çocukların gerçekle yüz yüze gelmesi, bu düzenlenmiş ve hazırlanmış çevre içerisinde kolaylaşmış olur. Kırılmaz plastik bardak yerine cam bardaklar, ütü yapmak için gerçek ısınabilen ütü, meyve ve sebze kesmek için gerçek keskin bıçaklar bu yaklaşım çerçevesinde tercih edilir. Bu materyallerin gerçek olanlarla tek farkı çocukların vücut ve güç yapısına uygun olmalarıdır. (Temel, 1994) Doğallık ve gerçekliği en iyi şekilde yansıtan çok basit bir şekilde düşünülmüş Montessori materyalleri, çocuğun kendi hatasını bizzat düzeltmesini ve dikkatini yoğunlaştırmasını sağlamayı hedefler. (Aytaç, 2006) Montessori materyalleri çocukların büyümesiyle orantılı olarak basitten zora doğru derecelendirilirler. (Sanoff, 1995)

Bu yaklaşımda ‘hazırlanmış çevre’ başlığı altında öğrenme mekanlarında aktivite ceplerinin konumlandırılması ve düzenlenmesi; çocuğun mekansal deneyimleri ve bu deneyimler sonucu duyularının uyarılması ve gelişmesi açısından üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. (Şener, 2001) Öğrenme mekanının ilgi köşelerinde gerçek yaşamı yansıtan duyu ve dil ile ilgili bölümlerin yanısıra, kültürel, matematik, manipülatif konuları içeren köşeler ve çocukların boyutlarına uygun yemek hazırlama ve pişirme tezgahları da bulunabilir.

Montessori yaklaşımının mekan organizasyonunda; öğrenme mekanları, dış oyun mekanı, kütüphane, personel ve idari birimler, lavabo- wc ve depo alanları bulunur. Öğrenme mekanları farklı yaş gruplarının birlikte vakit geçirebilecekleri iç mekanda ortak bir oyun alanı ilişkili olup, bu iç mekan Reggio Emilia yaklaşımındaki iç bahçe gibi çift taraftan da kuşatılmayabilir. (Şekil 3.8) (Şener, 2001)

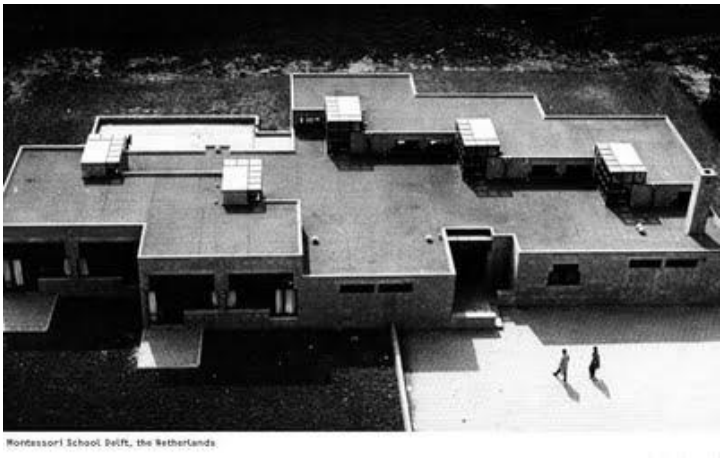

Şekil 3.8: Montessori Yaklaşımında Mekan Organizasyonu(Şener, 2001)

3.2.2.4 Örnek incelemesi

Delft Montessori Okulu, Delft- HOLLANDA

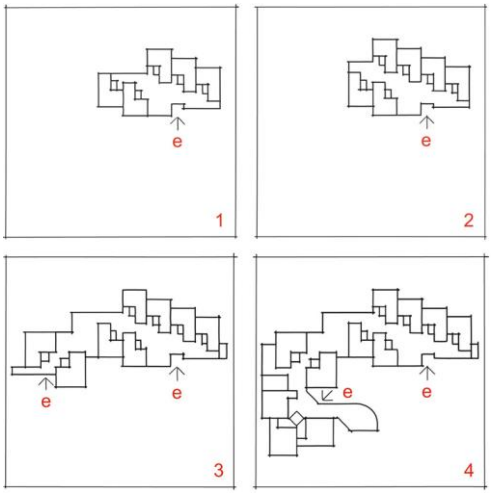
Delft Montessori okulu 1960 yılında, Hollanda eğitim standartlarına göre önerilen 6 dersliğe değil sadece 4 dersliğe sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. (Şekil 3. 9) Planın kademeli olarak genişletilmesi ise (aslında ilk tasarımda düşünülmeyen ve hesaba katılmayan bir durum) eklenecek sınıfların ihtiyacına göre belirlenmiştir. (Url 4)

Şekil 3. 9: Binanın Orijinal İlk Hali (Url 5)

Hollandalı Mimar Herman Hertzberger tarafından tasarlanan bina daha sonrasında yine Hertzberger tarafından 3 kademede genişletilmiştir. 1966' dan 1968'e kadar süren birinci kademede, 6 adet ilkokul sınıfına sahip olmak için 2 tane sınıf ve bu sınıfların ihtiyacını fazlasıyla karşılayacak sirkülasyon alanları, aktivite alanları, merkezi servisler, oyun ve informal öğrenme aktiviteleri için gerekli açık oyun alanları eklenmiştir. (Url 4)

1970 yılındaki ikinci kademede, binaya ayrı giriş ve oyun alanlarına sahip olacak şekilde düşünülmüş 2 adet okul öncesi eğitim sınıfı eklenmiştir. 1981' de yani üçüncü kademede ise, 3 adet ilkokul sınıfı, müzik etkinlikleri ve oyunları için kullanılabilecek çok amaçlı oda, personel odası ve okul öncesi grubuna ait giriş ve oyun alanının yerine yine bu gruba hizmet edecek yeni bir avlulu giriş eklenerek okul bugünkü haline ulaşmıştır. (Şekil 3.10) (Url 4)

Şekil 3.10: Binanın Konstrüksiyon Diyagramı (Url 4)

Şekil 3. 10' daki diyagrama göre; 1. resim binanın orijinal ilk halini; 2., 3. ve 4. resimler ise binanın geçirdiği 3 gelişim kademesini göstermiştir. göstermiştir. Bina eklemeler sonrasında, sola doğru kademeli olarak genişlemiş ve oluşturduğu ' L' formu ile tanımlı bir açık alan yaratmıştır. Diyagramdan binanın ana girişinin hep aynı yerde kaldığı görülürken, okul öncesi çocuklar için olan girişin son haline ulaştığında daha tanımlı ve korunaklı olduğu görülür.

Ulaşılan genel planlamaya bakıldığında; 6 adet sınıf lineer olarak ortak alan etrafında, 4 tanesi arka cephede, 2 tanesi ana girişin hemen yanında yani ön cephede yer alacak şekilde konumlanmıştır. Ayrıca arkadaki 4 sınıfın kendilerine ait açık alanlara açılan kapıları bulunmaktadır. Sınıflarla direkt ilişkili olarak yaratılan bu ufak teraslarda çocuklara bitki yetiştirme ve doğal yaşamı inceleme imkanı sunulmuştur. (Şekil 3. 11) (Url 4)

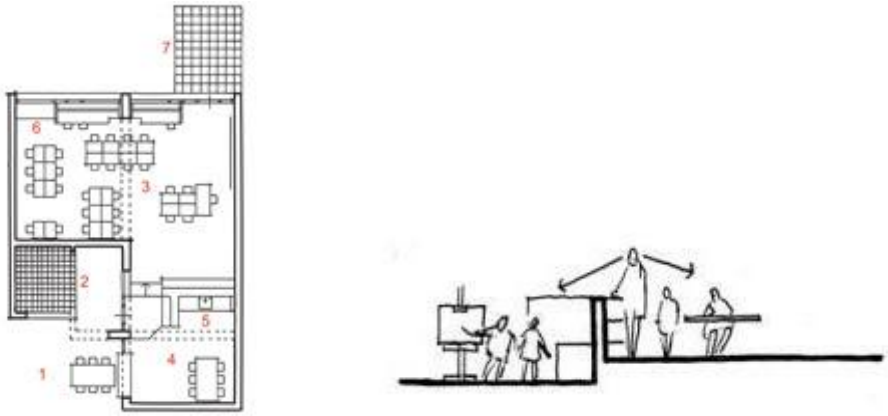
Şekil 3. 11: Öğrenme Mekanlarından Direkt Ulaşılan Teraslar (Url 4)

Ortak alan olarak kullanılan kompleks girintili- çıkıntılı koridor çevresindeki ‘L’ formlu sınıflar, sokak boyunca yer alan evleri anımsatır. Aynı zamanda koridor boyunca devam eden girintili- çıkıntılı yüzeyler, ortak alan olarak kullanılan koridordan özel alan olarak kullanılan sınıflara ulaşırken, sokak- ev ilişkisindeki gibi bir geçiş alanı yaratmıştır. (Şekil 3. 12) (Url 4)

Şekil 3.12: Ortak Koidor Alanı (Url 5)

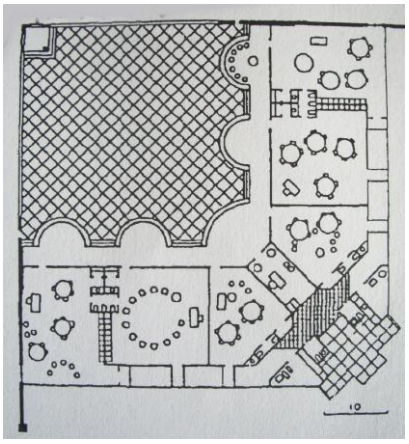
Bina genelinde öğrenme mekanlarında kullanılan ‘L’ formu ile yaratılan sınıf içerisindeki iki farklı bölge ile öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki daha minimize edilmeye çalışılmıştır. Bu iki farklı bölge farklı aktiviteleri ve etkileşimleri sunacak şekilde ele alınmıştır. Sınıftaki asıl açık alan sağlanan geniş pencere ve klerestori pencereleri ile ışıktan maximum derecede faydalanacak şekilde düşünülmüş ve bu alanda konsantrasyonun daha çok gerektiği, okuma, matematik gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. İç kısımda yer alan alan ise evin ayrı bir odası gibi ele alınmıştır. Bu alan, küçük grup faalietlerine ya da açık alanla ilgili gözlemlerin yapılabileceği faaliyetlere cevap verebilir. Bu ikinci alan, ana alana göre daha alçak tavanlıdır ve birkaç adım daha aşağıda konumlanmıştır. (Şekil 3. 13) Bu şekildeki çözüm, hem mekanın tanımlanmasını hem de üst kottan alt kotun rahat gözlemlenmesini sağlamıştır. (Url 4)

Şekil 3. 13: 'L' Plan Tipli Sınıf Düzeni ve Kot Farkı Kullanarak Mekanların Tanımlanması (Url 5)

Countryside Montessori Okulu, North Carolina- A.B.D.

Countryside Montessori Okulu, David Furman tarafından Kuzey Carolina Üniversitesi Kampüsü içerisinde tasarlanmıştır. Bina sahip olduğu ' L' formu sayesinde açık oyun alanı öğrenme mekanları tarafından kısmen çevrelenerek kapatılmıştır. Bina tek bir girişe sahip olup, ortak kullanımlara açık bir hole sahip değildir. Ortak holün yerine, hedeflenen etkileşim sınıfların tek bir yönden dizildiği koridor üzerinden gerçekleşir. (Şekil 3. 14) (Sanoff, 1995)

Şekil 3. 14: Countryside Montessori Okulu Planı (Sanoff, 1995)

Ortak koridorun haricinde öğrenme mekanları arasındaki ilişki, her sınıfa özel yarım daire verandalardan oluşan açık oyun alanları arasındaki bağlantılar ile gerçekleşir.

Sınıfları bitişik oyun alanlarıyla birleştirme fikri, açık ve kapalı alan aktivitelerinde farklı yaş grupları arasındaki etkileşimi sağlamaktır. Böylelikle çocuklara, belli aktivitelere katılma ya da seyredip, gözlemleme imkanı sunulmuştur. Ayrıca sunulan bu gözlem imkanı ile informal öğrenmenin kapsamı da genişletilmiştir. (Sanoff, 1995)

Her öğrenme mekanı sahip olduğu mobilyalar ile kendine özel bir karakteristiğe sahiptir. Zemindeki hasırlar üzerine dağılmış işler ve geniş masalar çalışma alanlarını tanımlamıştır. Aynı şekilde minderlerin, yastıkların ve yorganların bulunduğu yerler de uyku alanlarını tanımlamıştır. Bütün materiyaller, çocukların ulaşabileceği konumlarda ve göz seviyelerine göre düzenlenmiş raflarda sunulmuştur. Bu şekilde Montessori metoduna göre hazırlanmış çevre, bireysel ya da az sayıda çocuğun aktiviteleri ile grup aktivilerine aynı anda ve aynı yerde cevap verebilir. (Sanoff, 1995)

3.2.3 Waldorf yaklaşımı

Birinci dünya savaşı yıkımı sonrası Almanya' nın Stuttgart kendindeki Waldorf-Astoria sigara fabrikasındaki işçi çocuklarının, iyi eğitim alıp gelişebilmelerini sağlayabilmek ve bu konudaki eksikliklerini giderebilmek amacıyla, fabrika sahibi Emil Molt Avusturyalı bilim adamı ve düşünür Rudolf Steiner' i görevlendirmiştir. Rudolf Steiner Waldorf yaklaşımını oluşturmuş ve geliştirmiştir. Steiner' in o dönemin aksine, okul öncesi eğitimde üzerinde durduğu konu; çocukların entelektüel gelişiminin yanısıra tüm insanlığı geliştirmek ve dönemin eğitimsel uygulamalarına sızmış olan tüketici, mekanist, materyalist ve parçalayıcı anlayışı yok etmekti. (Dündar, 2007)

3.2.3.1 Kuramı

Waldorf eğitim yaklaşımında amaç kafa, kalp ve el koordinasyonunu birlikte sağlayarak düşünme, hissetme ve üretmeyi bir arada gerçekleştirebilmektir. Bu üç amaç okul öncesi eğitimden yüksek öğrenime kadar hayatta her öğrenme kademesinde var olması gereken aktivitelerdir. Çok yönlü, çoklu duyumsal öğrenme deneyimlerinde, zekanın farklı yönlerinin geliştirilmesi bu üç kapasitenin gelişmesine bağlıdır. (Dündar, 2007)

Waldorf eğitim yaklaşımı 3 konu üzerinde yoğunlaşır. Bunlar;

- İnsan kendini geliştirebilmek için en üst çabayı göstermeli ve kendi kendine amaçlarını belirleyecek yetiye sahip olarak hayatını yönlendirebilmelidir.

- Temel ihtiyaç sanattır. Sanatın insanda uyandırdıkları ile insan 'insan' olduğunu hisseder.

- Hayalgücü, dürüstlük ve sorumluluk duygusu çocuğun gelişiminde 3 büyük güçtür. (Sanoff, 1995)

Bilim ve sanatı bir bütünün ayrılmaz parçaları olarak kabul eden Waldorf eğitim yaklaşımında eğitimin 'sanat' olduğu görüşü hakim olup entelektüel gelişimle birlikte duygusal ve ahlaki gelişim de ön plandadır. Yani çocuğu eğitmek için; akla olduğu kadar; kalbe ve arzulara da bu yaklaşımda önem verilir. Akademik başarının yanında kişisel başarının da sağlanması amaçtır. (Şener, 2001)

Waldorf eğitim yaklaşımı geleneksel ezberci yöntemleri reddederek çocuğun yaratıcı düşünce ve hayal gücünü destekleyen akademik, sanatsal ve bilimsel bir birliktelik ile öğrenimini sağlamayı hedefler. (Şener, 2001)

3.2.3.2 Ebeveyn ve öğretmenin rolü

Waldorf öğretmenleri yeri geldiğinde; müzisyen, bilim adamı, düşünür, şair, çevreci veya sanatçı olabilmelidir. Öğretim süresince Waldorf öğretmeni sanatı ve her türlü etkinliği yetkin bir şekilde kullanabilmelidir. Waldorf öğretmenleri bir üniversite diploması ve Waldorf okulu öğretmen koleji ya da enstitüsünün diplomasına ve deneyimli öğretmenlerin yanında 2- 3 yıllık bir geçmişe sahip olmalıdır. (Bayhan-Bencik, 2008)

Waldorf okullarında öğretmen sınıflarda anne babanın yerini alır. Bu yaklaşımda amaç sınıfı bir ev ortamı atmosferinde sıcak ve cana yakın hale getirmektir. Böylelikle öğretmen ile öğrenci arasında yakın bir ilişki sağlanır ve bu yakın ilişki ile çocuğun öğrenmesi ve gelişmesi hedeflenir. (Url 6)

Öğretmen ve ebeveynler arası ilişki ve işbirliği bu yaklaşımda önemli yer tutar. Onların ve çocukların birlikte paylaştıkları ortak hayat deneyimleri, bütünsel eğitim sürecinin bir parçası olarak görülür. (Şener, 2001)

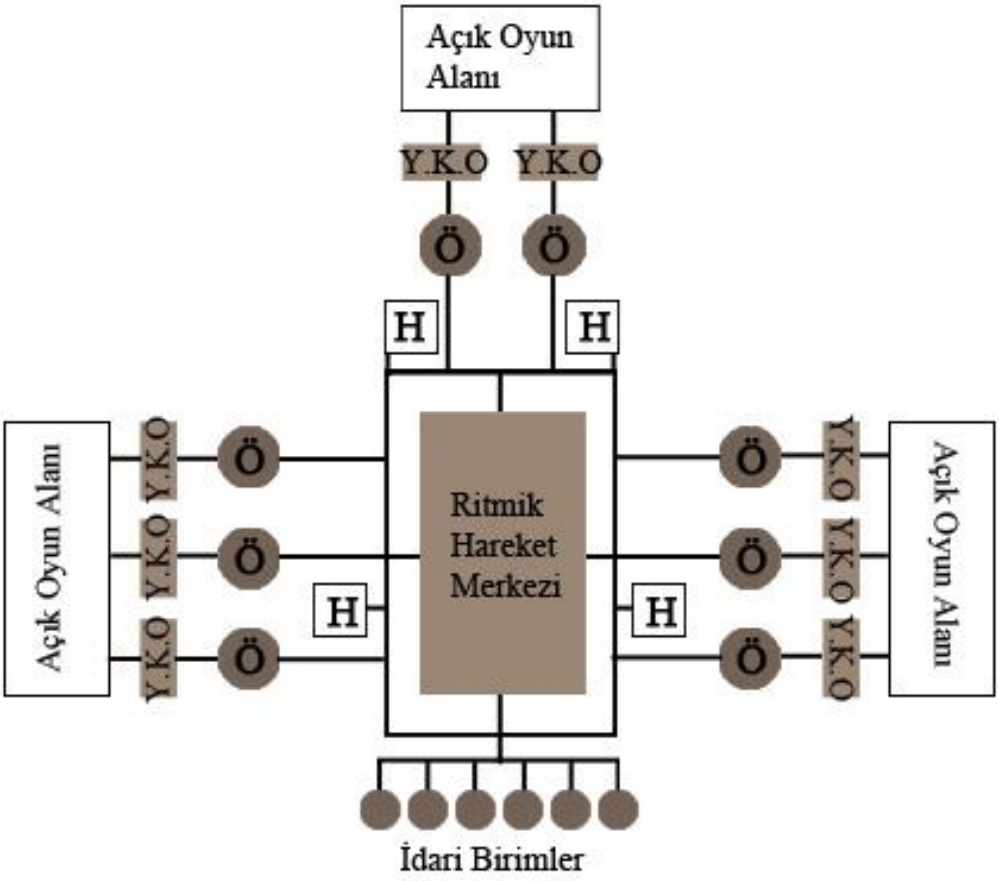
3.2.3.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri

Waldorf okulları çocukların akademik ve yaratıcı yeteneklerini destekler şekilde onların bireysel olarak sahip oldukları entelektüel, sanatsal ve uygulamalı gücünü de destekler şekilde tasarlanır. (Şener, 2001)

Güven duygusunun ve sakinliğin ön planda tutulduğu Waldorf okullarında net ve açık renkler tercih edilir. Bunun yanısıra öğrenme mekanlarında mevsim köşesi veya doğa masasına yer verilir. Bu alanlar çocukların doğal malzemeler ile yapabilecekleri aktivitelere ev sahipliği yapar ve onların doğa ile olan ilişkisini kuvvetlendirir niteliktedir. (Şener, 2001)

Öğretmen rehberliğinde; aktif kazanımların sağlanabileceği oyunlar (çember oyunları, yemek yapma, pişirme gibi) ile algısal kazanımların sağlanabileceği oyunların (öykü dinleme, boyama, resim yapma gibi) arasında olması gereken denge önemlidir. Sunulan bu aktiviteler ile çocuktan, grubun bir parçası olduğunu hissetmesi ve davranışlarını bu şekilde geliştirmesi beklenir. (Sanoff, 1995)

Bu yaklaşım çerçevesinde ritmik hareket ve dramaya verilen önem mekan organizasyonuna da önemli derecede yansımıştır. Waldorf yaklaşımında ‘ Ritmik hareket ve drama merkezi’ bu yaklaşımdaki okul öncesi eğitim binalarının en önemli karakteristiğidir. Öğrenme mekanları ile hizmet mekanları tarafından çevrelenen sirkülasyon alanlarının bu merkez ile bağlantılı olmasına özen gösterilir. Böylelikle her mekandan bu alana açılım gerçekleşmiş olur. (Şekil 3.15) (Şener, 2001)

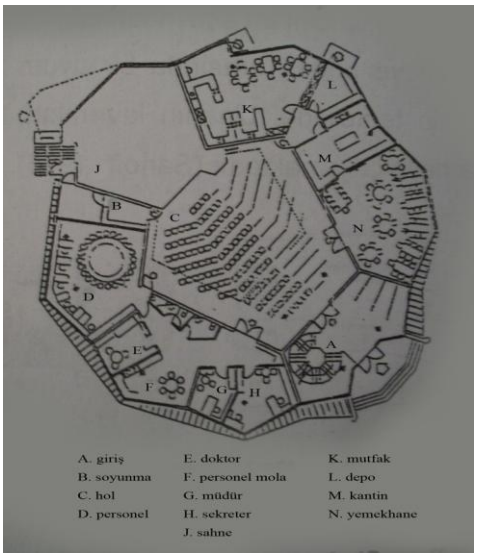
Şekil 3.15: Waldorf Yaklaşımında Mekan Organizasyonu (Şener, 2001)

3.2.3.4 Örnek incelemesi

Christian- Morgenstern Waldorf Okulu, Rultingen- ALMANYA

Bu okulun amacı, Waldorf eğitim yaklaşımını içeriden dışarıya taşımakla birlikte Rudolf Steiner' in oluşturduğu eğitim yaklaşımının gerektirdiği özel gereksinimleri barındıran öğrenme mekanlarını çocuklara sunmaktır.

Binanın giriş katı, idare ve personel odaları, servis alanları ile ritmik hareket merkezini; üst katı ise öğrenme mekanları ile rekreasyon alanlarını içermektedir. (Şekil 3. 16) Binanın beşgen formu içerisinde ritmik hareket alanı merkezi bir konumdadır. Servis girişlerinin haricinde binanın tek bir ana girişi bulunmaktadır. (Sanoff, 1995)

Şekil 3. 16: Bina Giriş Katı (Sanoff, 1995)

Üst katta yan yana dizilmiş öğrenme mekanları dairesel bir koridor yardımıyla birbirine bağlıdır. Aynı zamanda bu katta birinci kattan merdivenle de ulaşılan, öğrenme mekanlarının arasında koridorun ulaştığı geniş bir ortak rekreasyon alanı bulunmaktadır. (Sanoff, 1995)

Binanın merkezinde yer alan ve kalbini oluşturan ritmik hareket merkezine doğrudan ulaşım giriş fuayesinden mümkündür. Ayrıca bu salon tanımlı bir sahne alanını da barındırmaktadır. Diğer idare ve servis alanları bu mekanın önemini vurgularcasına onun çevresinde konumlanmıştır. Bina sahip olduğu özel mekan organizasyonu ile Waldorf eğitim yaklaşımını çok net bir şekilde yansıtmaktadır. (Sanoff, 1995)

3.2.4 High/ Scope yaklaşımı

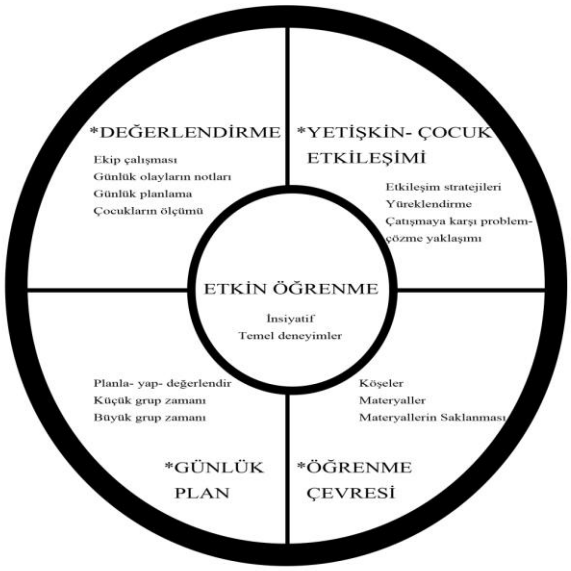
High/ Scope yaklaşımı 1960' lı yıllarda David P. Weikart tarafından, ABD' nin Michigan eyaleti Ypsilanti kentindeki yoksul mahallelerde yaşayan 'risk altındaki' çocuklara hizmet vermek amacıyla geliştirilmiştir. 1962 yılında Ypsilanti devlet okullarının özel hizmetler müdürü olan Weikart, Perry Okul Öncesi Projesi' ni başlattı. Bu proje kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda, lise ve ortaokul çağındaki çocukların başarısızlıklarının sebebi olarak Weikart; doğuştan gelen zekadan çok, çocukların okula yeterli derecede hazır olabilmeleri için gerekli olanaklara sahip olmadıkları sonucuna varmıştır. Weikart daha sonrasında oluşturduğu ekip ile okullardaki başarısızlıklara karşı uygulanabilecek programlar

üzerinde çalışarak, 3 ve 4 yaşındaki çocuklara uygulanacak erken müdahale programını geliştirmişlerdir. Bu program günümüze kadar geliştirilmiş haliyle yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. (Hohmann& Weikart, 2000)

3.2.4.1 Kuramı

High/ Scope yaklaşımını temelini oluşturan 'Etkin Öğrenme' yani uygulayarak öğrenmenin gerçekleşmesi 4 temel ilkeye bağlıdır. Bunlar:

- Yetişkin- çocuk etkileşimi,
- Öğrenme çevresi,
- Günlük program akışı,
- Değerlendirme' dir. (Hohmann& Weikart, 2000) (Şekil 3. 17)

Şekil 3.17: High/ Scope Öğrenme Çarkı (Hohmann& Weikart, 2000)

Etkin öğrenme ile çocuklar sadece izleyip dinlemez. Aynı zamanda sürece ve eylemlere aktif olarak katılırlar. Özgür bir şekilde hareket ederek birtakım keşiflerde bulunurlar ve çevresindeki materyalleri özgürce kullanarak keşfederek öğrenirler. Etkin öğrenme çocuklara ezmek, sürtmek, yerlerde sürünmek gibi dolaysız deneyimler sunabildiği gibi onlara tırmanma, dönme gibi etkin araştırma olanakları da verir. (Günay Bilaloğlu, 2004)

Etkin öğrenmede çocuklara çeşitli malzemeler sunulur. Çocuk bu malzemeler ile yapacağı şeyi kendi seçer ve malzemeleri kendine özgü bir üslupla kullanır. Bu süreçte de çevresindeki yetişkinden bazı noktalarda destek alır. Bu süreç içerisinde seçim, malzeme, kullanma, dil ve destek gibi beş önemli uygulama unsuru ortaya çıkar. (Günay Bilaloğlu, 2004)

High/ Scope yaklaşımında çocuklar için gelişimsel açıdan önemli 58 adet temel deneyim(key experiences) vardır ve bunlar bulundukları çevre içerisinde onlara sunulur. Bu temel deneyimler 10 başlık altında toplanabilir. Bunlar; yaratıcı temsil, dil ve okuryazarlık, girişim ve sosyal ilişkiler, hareket, müzik, sınıflandırma, sıralama, sayı, yer ve zamandır. (Hohmann& Weikart, 2000)

3.2.4.2 Ebeveyn ve öğretmenlerin rolü

High/ Scope öğretmenlerinin görevi etkin öğrenmeyi sağlayacak ortamı çocuklar için hazırlamak ve çocukların aktivitelerinde onlara destek olmaktır. Bu yaklaşımda öğretmen çocuklar için yönetici veya denetçiden çok birer ortaktır. High/ Scope yaklaşımında eğitim birbirini pozitif etkileme planları üzerinden gerçekleşir. Bu planları; kontrolü çocukla paylaşma, çocukların güçlü yanlarını bulup ona odaklanma, çocuklar ile doğru ve seviyeli ilişkiler kurma, çocukların oyun fikirlerini destekleme ve zıtlaşmalar karşısında problem çözme yaklaşımı oluşturur. (Anlı, 2005)

High/ Scope yaklaşımına göre; öğretmenler çocukların günlük normal aktiviteler içerisinde onların gelişimleri için önemli olabilecek hareket ve davranışları kaydederler ve bunları toplantılar düzenleyerek tartışırlar. Öğretmenlerin tuttukları bu kayıt belgesine ‘ Okul Öncesi Çocuk İnceleme Belgesi’ (preschool child observation record) adı verilir. Bu belge ile çocukların gelişimindeki değişimler kaydedilerek değerlendirilir. (Anlı, 2005)

High/ Scope eğitim yaklaşımında ebeveynlerin eğitmenler ile birlikte eğitim ve aktivite kararlarına katılma imkanları vardır. (Şener, 2001)

3.2.4.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri

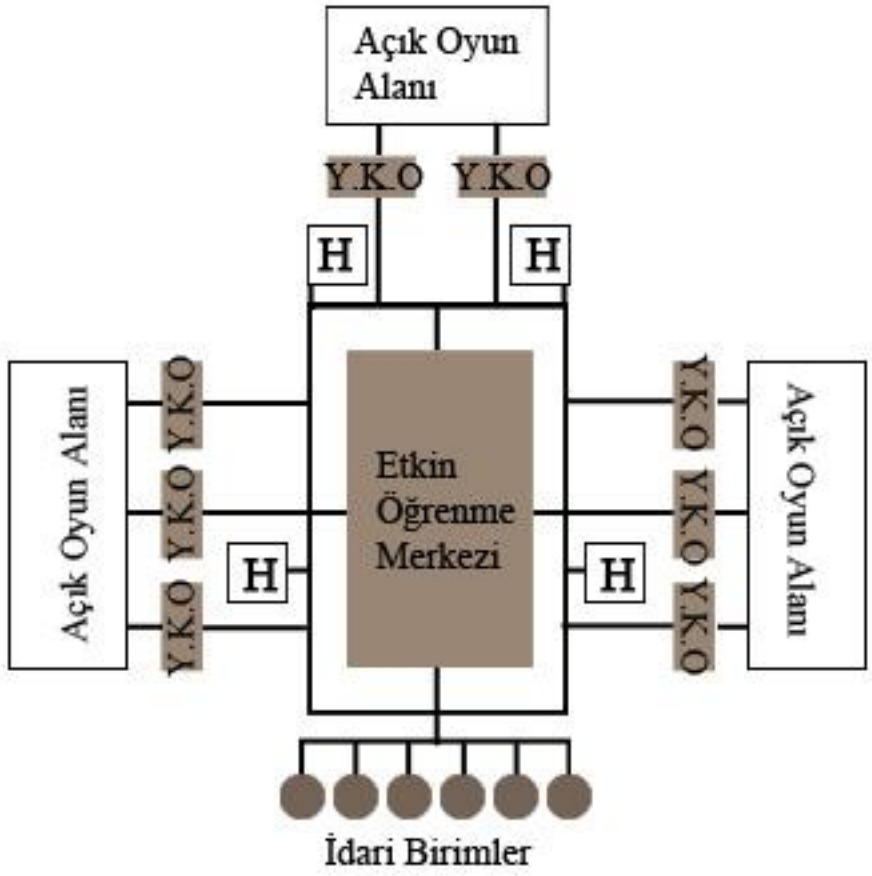
Öğrenme çevresi ve sınıfın düzeni sorumlu yetişkinlerin eğitimle ilgili düşünceleri doğrultusunda biçimlenir. High/ Scope yaklaşımında sınıf, çocuklar için uyarıcı fakat düzenli hareketlilik içerisinde, iyi bir şekilde tanımlanmış farklı ilgi alanlarını içerecek şekilde düzenlenmelidir. El altında çocukların rahatça ulaşabileceği çok sayıda malzeme bu farklı ilgi alanlarına belli mantık ve düzen çerçevesinde yerleştirilir. Böylelikle çocukların özgür bir şekilde sınıf içerisinde hareket edebilecekleri, istedikleri eyleme yönelebilecekleri, mekana hakim olabilecekleri bir düzen sağlanır. Sınıf içerisinde düzenin sağlanması şu 5 maddeye bağlıdır:

- Yer bulmak, mekanın aktivitelere yeterliliği
- Sınıfın ilgi alanlarına belli bir mantık çerçevesinde bölünmesi
- Malzemelerin seçimi, kaldırılması ve etiketlenmesi
- Çocukların sınıfı öğrenmesi, ilgi alanlarının tanımlanması
- Çocukların çalışmalarının sergilenmesi (Poyraz- Dere, 2001; Günay Bilaloğlu, 2004)

Diğer yandan, Hohmann& Weikart (2000) etkin öğrenmenin gerçekleşmesi için oluşturulan ortamda, çocuğun yapmasını hedefledikleri davranış ve aktiviteleri şu şekilde açıklamışlardır:

- Tek başına veya başkalarıyla, araştırma, inşa etme, rol yapma, çizme, boyama yapması, basit oyunlar ve farklı oyun türlerini oynaması,
- Kendi plan ve istekleri doğrultusunda kendilerine ilginç gelen materyalleri bulması, kullanması ve yerine koyması,
- Kendilerini güvende, değerli, maceracı, meraklı, yeterli ve başarılı hissetmesidir.

High/ Scope okullarında mekan organizasyonu incelendiğinde Elmira Şener ‘ in (2001) doktora tezinde sunduğu değişebilir- dönüşebiler ve esnek modele göre; etkin öğrenme merkezi odaklı bir ortak şema çıkarılabilir. Bu şemaya göre etkin öğrenme merkezini; sirkülasyon alanları, hizmet ve idari birimler ile dış oyun alanları kuşatır. (Şekil 3.18)

Şekil 3.18: High/ Scope Yaklaşımında Mekan Organizasyonu (Şener, 2001)

3.2.5 Çoklu zeka yaklaşımı

Prof. Howard Gardner bir nöro- psikolog olup ‘ Aklın Çerçeveleri’ kitabında zeka kavramına bilinenden farklı bir tanım getirmiştir. Gardner’ a göre zeka kişinin yaşadığı toplum içerisinde faydalı bir şeyler yapabilme ve üretebilme kapasitesi olup (1993); ona göre zeka bilimadamları tarafından yıllardır kısıtlı bir şekilde tanımlanmış ve ele alınmıştır. Gardner için zeka her insanda kişiye özgü olan yetenekler bütünüdür. Kişinin bu yetenekleri bulunduğu ortama, zamana, mekana

göre değişebilir ve her birey sahip olduğu bu özgün zeka ile farklı bir öğrenme, problem çözme ve iletişim kurma kabiliyetine sahiptir. (Çakır, 2009)

3.2.5.1 Kuramı

Bu kuram ilk ortaya atıldığında bahsedilen 7 zeka türü vardı; ancak bunlara 1995' te Doğa Zekası (Naturalist Intelligence), 2001'den sonra da Ruhsal Zeka (Spiritual Intelligence) eklenmiştir. Kısaca bunların sekizinden bahsedilecek olunursa:

- Sözsel- Dilsel Zeka: Dilin kullanılması ve yaratılmasında kullanılan zekadır. Bu zekaya sahip bireyler; okuma, dinleme, konuşma yoluyla yapılan eylemlerde başarılı olurlar.

- Matematiksel- Mantıksal Zeka: Bu zeka türüne sahip kişiler soyut kavramları anlama, karmaşık konuları ve problemleri, mantık ve akıl yürüterek çözme yetisine sahiptirler.

- Görsel- Mekansal Zeka: Çevresindeki mekanı, şekilleri veya nesneleri birebir algılama ve onlar üzerinde düşünerek yorumlama kabiliyetine sahiptirler. Resmetmek vb. eylemlerde başarılı olmalarının yanısıra bu tarz görsel öğelerle öğrenmeleri kolaydır.

- Müziksel- Ritmik Zeka: Müzikle ilgili kavramları anlama, dinleme, yorumlama, akılda tutma, yeni sesler yaratabilme, her türlü sese karşı duyarlılığa sahip olup enstrüman çalabilme yetisine sahip kişiler bu zeka türüne sahiptirler.

- Bedensel- Kinestetik Zeka: Beden dilinin etkin bir biçimde kullanılabilmesini sağlayan zeka türüdür.

- Kişilerarası- Sosyal Zeka: İnsanlarla birlikte nasıl etkin bir iletişim kurabileceğini bilme kabiliyetini sağlayan zeka türüdür. İnsanlarla birlikte çalışmak, onları yönetmek, ikna etmek, geniş bir çevreye sahip olmak,

konuşmak ve dinlemek bu zekaya sahip kişilerin başarılı olabileceği konulardır.

- Kişisel- İçsel Zeka: Bu zekaya sahip bireyler kendi iç dünyalarını tanıma ve onu kullanma yeteneğine sahiptirler. Böyle kişiler, kendi iç dünyalarını dışarıdan bir gözlemci gibi ele alıp, onu kendi iç sorgulamalarıyla yönlendirebilir.

- Doğa Zekası: Bu zeka türü; bireyin doğayı sevmesini, onunla ilgilenmesini, her türlü doğayla ilgili varlığı inceleyip, gözlemleyip onlar hakkında kişide bilinç ve ilgi oluşmasını sağlar. (Çakır, 2009)

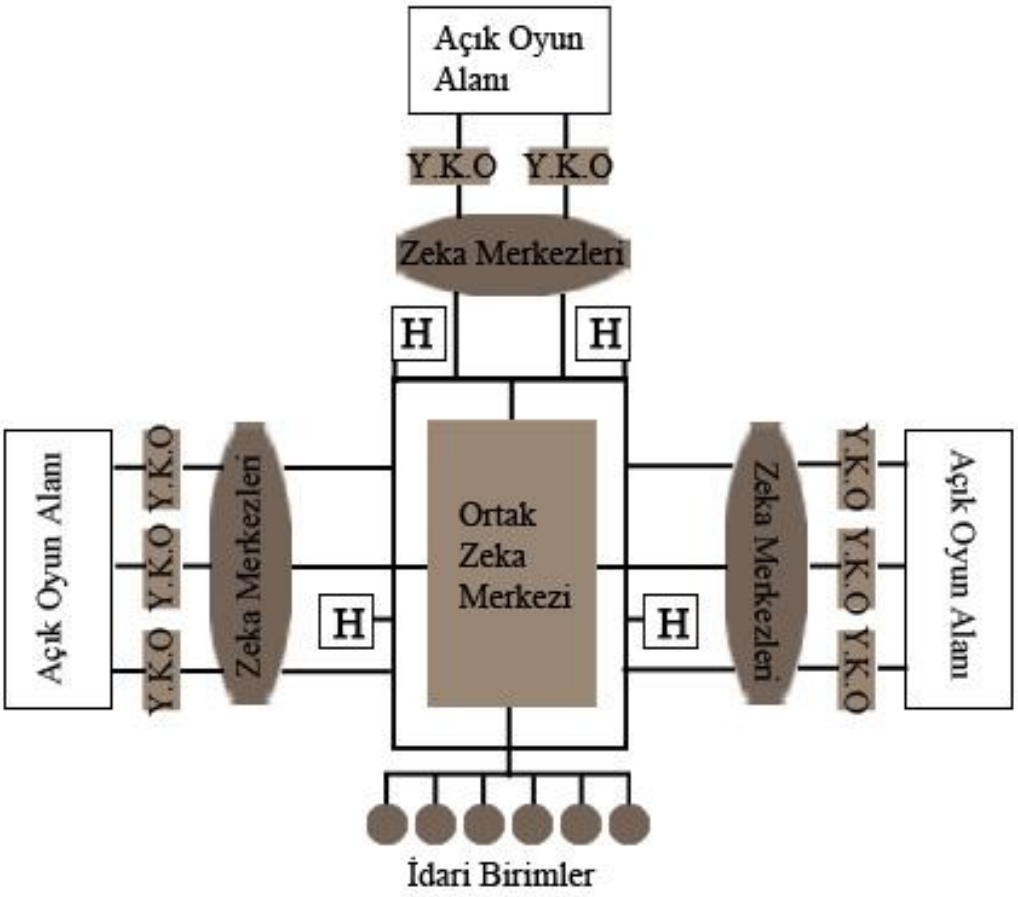
3.2.5.2 Ebeveyn ve öğretmenlerin rolü

Öğretmenin çoklu zeka yaklaşımını uygulayabilmesi ve çocuk ile olan iletişimini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmesi için, öğretmenin farklı zeka türlerine hakim olması gerekir. Farklı zeka türlerini ortaya çıkarmak ise öğretmenin değişik malzeme ve metodları çocuğa sunma yeteneğine bağlıdır. Farklı zeka türlerinin çocuğa etkin bir şekilde sunulması yardımıyla çocuk birtakım baskın yeteneklerini geliştirebileceği gibi, baskın olmayan farklı zeka türlerini de geliştirebilir. (Çakır, 2009)

3.2.5.3 Mekan organizasyonu ve tasarım özellikleri

Çoklu zeka yaklaşımının tercih edildiği okul öncesi eğitim kurumlarında, öğrenme mekanlarında farklı zeka alanlarına göre merkezler oluşturulabilir. Oluşturulan ortam içerisinde öğretmen ise çocuğu denetler, zeka türünü seçtiği aktiviteler üzerinden belirler ve onu yönlendirir.

Mekan organizasyonuna bakıldığında ise değişebilir- dönüşebilir ve esnek modele (Şener, 2001) göre; farklı zeka merkezleriyle oluşturulan öğrenme mekanı merkezde alacak şekilde konumlandırılabilir. Bu mekanı, farklı yaşlara göre tercih edilebilecek zeka merkezleri ile hizmet, servis alanları ve idari alanlar kuşatabilir. (Şekil 3.19)

Şekil 3.19: Çoklu Zeka Yaklaşımında Mekan Organizasyonu (Şener, 2001)

4. MEVCUT BİNALARIN KISITLAMALARINA İLİŞKİN ÖRNEK ANALİZİ VE ANKET ÇALIŞMASI

Bu bölümde Bartın' da 3, İstanbul' da 7 olmak üzere toplam 10 okul öncesi eğitim binasında gerçekleştirilen anket ve analiz çalışması yer alacaktır. Çalışmanın başında toplam 18 okul öncesi eğitim kurumuyla görüşülmüştür. Fakat bunlardan 10 tanesi çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Seçilen okul öncesi eğitim binaları tez konusu gereği; farklı bir işlev için tasarlanıp sonrasında okul öncesi eğitim binasına dönüştürülmüş yapılardır. Dönüştürme esnasında bazı okulların mevcut binaları aynen kullandığı, bazılarının ise binanın yeni işlevi için birtakım müdahalelerde bulunduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim işlevinin çoğunun dönüştürülmüş binalarda gerçekleştirildiği ülkemizde, yapılan bu örnek analizi ve anket çalışması ile;

- Bu tarz kullanımların yeni işlevine nasıl cevap verdiği,
- Ne gibi çözüm önerileri ile mevcut binaların kullanıldığı ve biçimlendirildiği,
- Önceki işlevden kaynaklı yapısal zorlama ve kısıtlamaların neler olduğu,
- Okul öncesi eğitim merkezi için kullanılacak bina seçiminde ne kadar bilinçli olunduğu,
- Kullanım sürecinde ne gibi sıkıntıların ortaya çıktığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Aşağıda yer alan 4.1 ve 4.2 alt bölümlerinde, dönüştürülmüş 10 okul öncesi eğitim binasında gerçekleştirilen analiz ve anket çalışmaları, izlenilen çalışma yöntemleri ve elde edilen verilerle sunulmuştur.

4.1 Örnek Mevcut Binaların Tasarım Kısıtlamalarına İlişkin Analizler

Örnek analizinin gerçekleştirilmesi için çalışmaların gerçekleştiği 10 okuldan mimari plan ve kesitler temin edilmiştir. Aynı zamanda okulların gezilmesi, incelenmesi, gözlemlenmesi ve fotoğraflanması ile bu bölüm desteklenmiştir. Ele alınan kreş yapıları gerçekleştirilen örnek analizinde, önceki işlevlerin farklılığından kaynaklanan kısıtlamalar ve zorlamalar doğrultusunda şu başlıklar altında incelenmiştir:

- Binanın fiziksel çevresi
- Ulaşım özellikleri ve trafik içindeki durumu
- Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi
- Yapısal ve strüktürel özellikler
- Yönlenme özellikleri- doğal aydınlatma ve havalandırma olanakları
- İç Mekan organizasyonu
- Tercih edilen eğitim yaklaşımı açısından iç mekan özellikleri
- Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri
- Acil çıkış
- Servis çıkışları

4.1.1 Beyaz Köşk Çocuk Evi- İstanbul

Beyaz Köşk Çocuk Evi; Suadiye Akkurt sokakta yer alan bahçeli müstakil bir köşkten dönüştürülmüştür ve 17 yıldır bu binada hizmet vermektedir. İç mekanda yaklaşık 210 m^2 kullanım alanı olup şu anda hizmet verilen çocuk sayısı 50’ dir. Binanın iç ve dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmıştır, iç

mekanda tercih edilen mobilya ve renk seçimi ise eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina çevresinde, okul öncesi eğitim binasının kendisi gibi müstakil bahçeli köşkler ile 3-4-5 katlı konutlar bulunmaktadır. Binanın içerisinde bulunduğu Akkurt sokak, Suadiye'de Ayşe Çavuş caddesinin paralelinde yer alan genellikle konutların bulunduğu sakin ve nezih bir sokak olup, konutların çoğunun bahçeye sahip olması ağaç ve yeşillikler bakımında sokağı zengin kılmıştır. Bu özelliklerinden ötürü binanın yakın çevresinde okul öncesi eğitim binası olarak kullanılan yapılar mevcuttur. (Şekil 4. 1)

Şekil 4. 1: Beyaz Köşk Çocuk Evinin Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Suadiye Minibüs yolu caddesine yakınlığı ulaşım açısından kolaylık sağlarken, binanın cadde üzerinde değil de ara bir sokakta olması binanın çevresinde cadde trafiğinin yoğunluğunun yaşanmamasını sağlamıştır. Bu özelliklerden dolayı okul öncesi eğitim binasının içerisinde bulunduğu sokak yakın olduğu Minibüs yolu caddesi ve Ayşe Çavuş caddesine oranla daha az trafik yoğunluğuna sahiptir. Ulaşım ve trafik açısından iyi bir konumdadır. Binanın konut bölgesi içerisinde olması, gerektiğinde ailelerin çocuklarını yürüyerek anaokuluna bırakmalarına fırsat vermektedir. Aynı zamanda okulda servis aracı hizmeti de görülmektedir. Ancak

servis aracının yanaşma alanının olmaması binanın içerisinde bulunduğu sokakta zaman zaman trafik sıkışıklığına neden olabilmesi açısından düşünülmesi gereken bir problemdir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Binanın sokaktan algılanışı: Beyaz Köşk Çocuk Evi' nin sokaktan algılanışı gerek tabela ve bayrak, gerekse binanın arasında bulunduğu konutlar içinde sahip olduğu bahçenin büyüklüğüyle yarattığı boşluktan ötürü oldukça kolaydır. Bina ve bahçe çevresi duvar ve tel örgüyle çevrelenmiştir. Duvar yüksekliğinin alçak tutulması binanın dışarıdan algılanması kolaylaştırmıştır. Bahçeye girildiği anda binanın rahat bir şekilde algılanabileceği mesafe bulunmaktadır. (Şekil 4. 2)

Şekil 4.2: Beyaz Köşk Çocuk Evi Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi

Binanın imajı: Bina, önceki işlevinden dolayı sıcak ev atmosferini yansıtan bir imaja sahiptir. Binanın seçiminde sahip olduğu dış görünüş özellikleri etkili olmuştur. Kullanılan ahşap dış cephe kaplaması, binanın sahip olduğu pencere ve kapıların karakteristiği ve kırma çatı binanın bu imajını destekleyen özellikleridir.

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Binaya ait pencere boyutları büyük olsa da iç- dış mekan sürekliliğini sağlayabilecek kapasitede ve konumda değildir. Yapının kütlesel olarak uzun veya yaygın tek kat çözüm yerine kısıtlı bir zeminde çok katlı olması iç- dış mekan sürekliliğini azaltmıştır. Binanın önceki işlevinden

kaynaklanan kütlesel özellikleri, binaya yaklaşımda iç mekanın dışarıdan izlenmesine ve dış mekanların iç mekanlar tarafından sarılması ile oluşacak korunaklı ve sürekli (iç- dış mekan sürekliliği) alanların yaratılmasına imkan vermemiştir.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binaya giriş binanın sağ cephesinden sağlanır. Bahçe kapısının solda, bina giriş kapısının ise sağda konumlanması nedeniyle bina girişi dışarıdan rahat bir şekilde algılanamamaktadır. Girişe yönlendirme zayıf olup genel yaklaşımda göz ardı edilmiştir. Binaya yaklaşımda ön bahçe- revak- giriş kapısı ilişkisi, mekanlar arasındaki kopukluk nedeniyle yaratılamamıştır.

Bina giriş kapısı saçak ile desteklenmiştir. Ancak saçak yeterli büyüklükte değildir. (Önerilen min. 4.5mx 4.5 m- Moore, 1979)

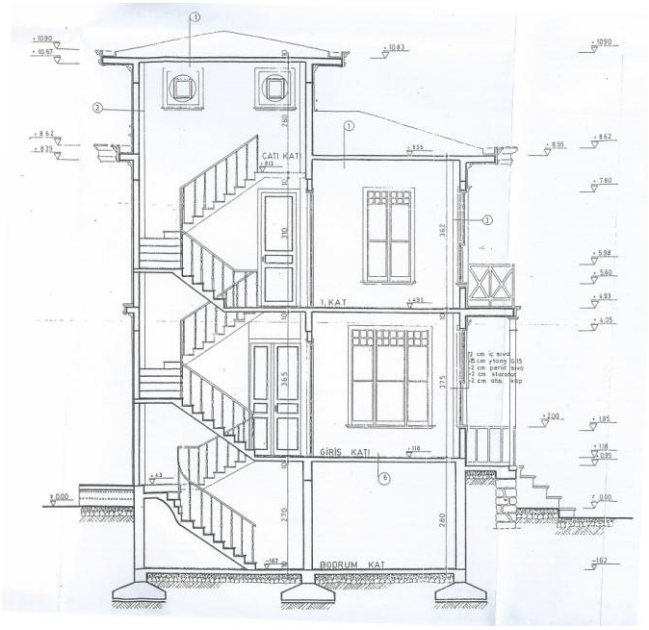
Şekil 4.3: Bina Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adeti: Bina; bodrum kat, giriş katı, normal kat ve çatı katı olmak üzere toplam 4 kattan oluşmaktadır.

Konstrüktif özelliği: Orijinalinde ahşap bir yapı iken bina anaokuluna dönüştürülme sürecinde yıkılmış ve eski özelliklerine bağlı kalınarak betonarme olarak tekrar inşa

edilmiştir. Sonrasında dış cephe ahşap malzeme ile kaplanmıştır.

Şekil 4. 4: Bina Kesiti

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapının 4 katlı olması öğrenme mekanlarının farklı katlarda ve farklı $m^{2'}$ lerde çözülmesine neden olmuştur. Giriş katındaki öğrenme mekanları 34, 91 m^2 ve 11, 68 m^2, birinci kattaki öğrenme mekanları ise 18, 15 m^2 ve 15, 27 $m^{2'}$ dir.

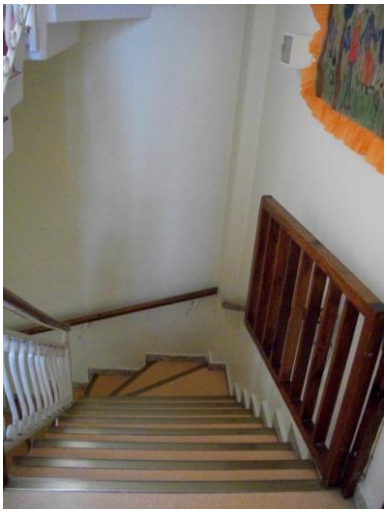
Kat yüksekliği: Kat yükseklikleri yapının kendi özelliğinden ötürü her katta farklılık göstermektedir. Tavan yüksekliği bodrum katta 2,70 m., giriş katında 3,65 m., birinci katta 3,10 m. ve çatı katında 2,60 m.' dir.

Giriş katında mekanların açıldığı holde, tavandan sarkıtılan süsler ve çocukların yaptığı işler, hem sergileme işlevi yürütürken hem de tavan yüksekliğini bu mekanda çocuklar için olması gereken ideal seviyeye yakınlaştırması açısından başarılı ve önerilebilir bir çözümdür. (Şekil 4. 5)

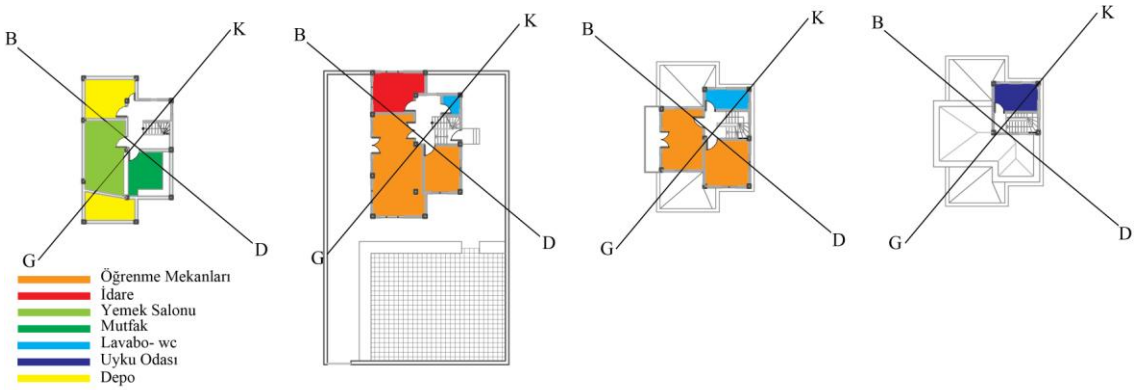
Şekil 4. 5: Tavandan Sarkıtılan Süsler ve Sergilenen Objeler

Katlar arası sirkülasyon: Katlar arası sirkülasyon binanın mevcut merdivenleri ile gerçekleşir. Burada binanın mevcut merdiveni değiştirilmeden kullanıldığından, çocuklar için onların boyutlarına uygun ayrıca bir korkuluk eklenmiştir. Hollerin merdivenle direk ilişkisinden kaynaklabilecek kazalara yer vermemek için merdiven başlarına korkuluk görevi gören kapılar konulmuştur. (Şekil 4. 6)

Şekil 4. 6: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

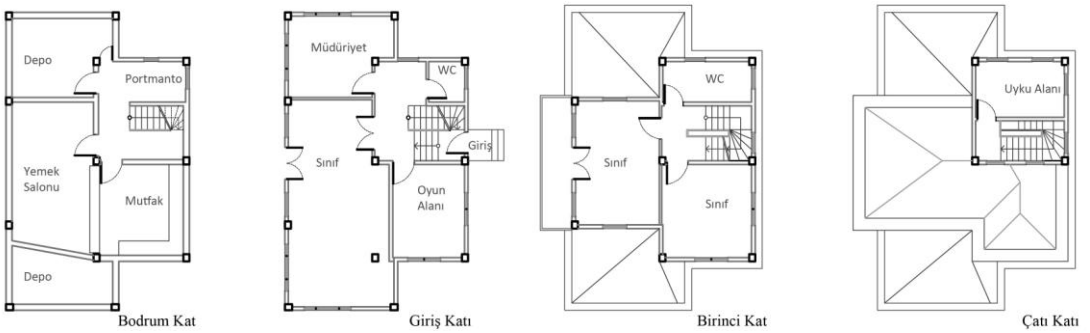

Şekil 4. 7: Mekanların Yönlenmesi

Bu binada öğrenme mekanları batı, güney- batı, güney- doğu ve doğuya açılırken, uyku odası ve ıslak hacimler ise kuzey cephesinde konumlanmıştır. Bina içerisinde mekan düzenlemesinde yapısal kısıtlamalardan dolayı yönlenme dikkate alınmamıştır. Mevcut odalar yeni işleve göre değerlendirilmiştir.

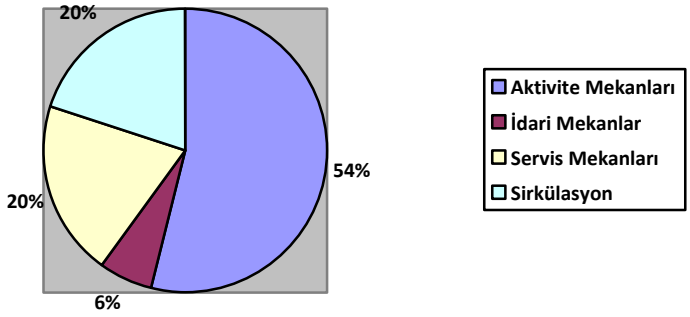
Mutfak ve yemek yeme alanları, mekansal kısıtlamalar yüzünden bodrum katta yer almıştır. Bu durum bu mekanların etkin bir şekilde gün ışığından ve doğal havalandırmadan yararlanamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle burada gündüz saatlerinde yapay aydınlatmanın kullanıldığı gözlenmiştir. Havalandırma bu mekanlardan küçük pencereler ile doğal olarak sağlanmaktadır ancak yeterli değildir.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 8: Beyaz Köşk Çocuk Evi Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 54' lük kısmını öğrenme mekanları, yemek salonu ve uyku odası, %6' lık kısmını idari mekanlar, % 20' lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 20' lik kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 9)

Şekil 4. 9: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.1' de; mevcut çocuk sayısına (50) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda mevcut değerlerin ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.1: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	80	195	162, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	90	176, 5	116
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	37, 75	92, 5	55,5

Mekanlar arası ilişki: Dört adet öğrenme mekanı yapısal zorlamalardan ötürü; giriş katında iki, birinci katta iki adet olmak üzere konumlandırılmıştır. Mekanların m^2 açısından farklı olması, farklı faaliyetler için farklı öğrenme mekanlarının kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Her öğrenme mekanı merdiven holüne açılır ve her iki katta da bu hollerle bağlantılı WC ve lavabolar bulunmaktadır.

İdare kısmı giriş katındaki holle ilişkili olup, hem gelen misafirleri karşılama hem de sınıflarla ilişkili olma özelliği vardır. Veli bekleme ve görüşme odasının olmayışı bu mekanın aynı zamanda bu işlevler için de kullanılmasına neden olmuştur.

İç mekanın yapısal zorlamaları sonucu bodrum katta konumlandırılan mutfak ve yemek salonu çocuk sayısı için yeterli olsa da doğal havalandırma ve aydınlatma açısından yeterli değildir. Ayrıca mutfağa dışarıya açılan bir servis çıkışı konumundan ötürü sağlanamamıştır.

Çatı katındaki uyku odası yeterli doğal havalandırma olanaklarına sahip olsa da çocuklar için yeterli büyüklükte değildir. Ayrıca mekanın darlığı sebebiyle uyku zamanında bakıcı denetiminin sağlanması için gerekli bakıcı alanı bulunmamaktadır. Çatı katındaki uyku alanının direkt merdivenle ilişkili olması kazalara sebebiyet vermesi açısından tehlike arz etmektedir.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Beyaz Köşk Çocuk Evi' nde ağırlıklı olarak M.E.B.' nin onayladığı klasik çağdaş eğitim yaklaşımı ile kısmen Montessori ve High/ Scope eğitim yaklaşımları kullanılmaktadır.

Okul iç mekanında binanın yapısal zorlamaları, grup odalarının alansal büyüklüklerinin birbirinden farklı olmasına neden olmuştur. Her sınıf High/ Scope yaklaşımı gereği etkin öğrenmenin gerçekleştirilmesi için farklı materyal ve malzemeleri çocuklara sunmaktadır. Ancak bazı grup odalarının alansal yetersizliği sunumların ve uygulamaların etkin bir şekilde gerçekleşememesine neden olmaktadır.

Alan yetersizliği ve yapısal zorlamalar, Montessori yaklaşımının öngördüğü grup odalarının aynı kat içerisinde birlikte konumlanmasına izin vermemiştir. Bununla birlikte bütün grupların birlikte oyun oynayabileceği kapalı bir oyun alanı yine yapısal zorlamalardan ötürü bulunmamaktadır. Binanın çok katlı olması okul öncesi eğitim yaklaşımlarının önerdiği öğrenme mekanlarının açık oyun alanına açılması gerekliliğini sağlayamamıştır. Bu örnekte hiçbir sınıf direkt olarak bahçeye açılmamaktadır.

Beyaz Köşk Çocuk Evi için, yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.2' de; mevcut çocuk sayısına (50) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.2: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	300 m2	464, 5 m2	348 m2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	306, 5 m2	120, 5 m2
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala.	3, 71 m2	1, 48 m2	0	185, 5 m2	74 m2
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala.	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 300 m2	Toplam= 1702 m2	Toplam= 720 m2

Açık oyun alanında tercih edilen portatif oyuncaklar gerektiğinde mekanın farklı işlevler için kullanılmasına olanak sağlamıştır. Yaz aylarında da hizmet veren bu anaokulunda portatif oyuncaklar gerektiğinde kaldırılarak, bahçenin birtakım gösteri, sergi vb. faaliyetler için de kullanılmasını sağlamıştır. (Şekil 4. 10)

Şekil 4.10: Açık Oyun Alanı

Bahçede tercih edilen döşemeler çeşitlilik ve çocuklara farklı deneyimler sağlamak açısından zengindir. Çim ve beton döşemenin yanısıra oyun alanlarında emniyet açısından önemli yumuşaklıkta, modüler kauçuk zemin kaplaması tercih edilmiştir.

Acil çıkış

Giriş kapısı haricinde, giriş katındaki öğrenme mekanının birinde acil çıkış kapısı bulunmaktadır. Ayrıca birinci kata ulaşan yangın merdiveni mevcuttur.

Servis Çıkışları

Binanın herhangi bir servis çıkışı yoktur. Mutfak servis giriş- çıkışı ana girişten sağlanmaktadır.

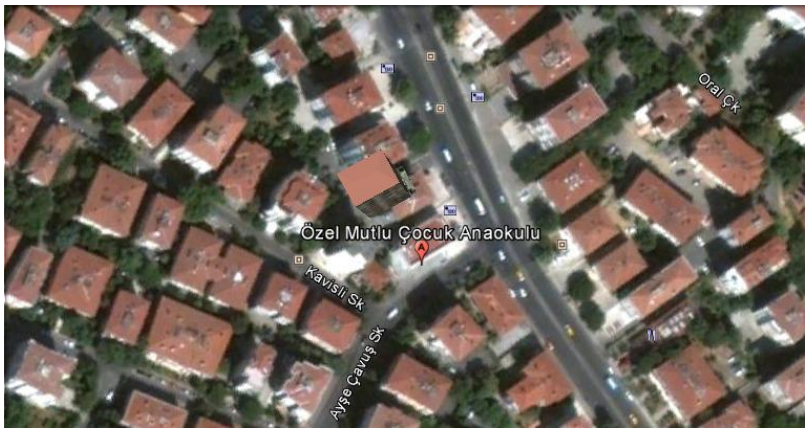
4.1.2 Mutlu Çocuk Anaokulu- İstanbul

Mutlu Çocuk Anaokulu, Suadiye' de Ayşe Çavuş Caddesi üzerinde yer alan müstakil bir köşkten kreşe dönüştürülmüştür ve 2 yıldır bu binada hizmet vermektedir. İç mekanda kullanılan alan 191 m^2 olup, hizmet verilen çocuk sayısı 47' dir. Binanın iç ve dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından gerçekleştirilirken, iç mekanda

kullanılan mobilya ve renk seçimi bir eğitim uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Ayşe Çavuş caddesinin Minibüs Yolu Caddesi' ne bağlandığı yere çok yakın bulunan Mutlu Çocuk Anaokulu çevresinde bahçeli müstakil yapılar, 3- 4 katlı ile 5 kat üzeri apartmanlar, işyerleri, alış- veriş merkezleri ve anaokulları yer almaktadır. Binanın hemen yakınından trafiğin yoğun olduğu Minibüs yolu caddesi geçmektedir. Bulunduğu konum konut bölgesi ile işyeri bölgesinin kesiştiği bir noktadır. Binanın kendi bahçesinde ve çevresindeki yapıların bahçelerinde yeşil alan görmek mümkündür. (Şekil 4. 11)

Şekil 4. 11: Mutlu Çocuk Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içindeki durumu

Binanın konut bölgesi ile işyeri alanlarının kesiştiği bir noktada olması çalışan ve çalışmayan ebeveynlerin ulaşımı açısından oldukça elverişlidir. Konut bölgesine yakınlığı ailelerin çocuklarını yürüyerek anaokuluna bırakma fırsatı tanıdığı gibi, aynı durum işyerlerinden ulaşım için de geçerlidir. Binanın bulunduğu bölgenin minibüs yolu caddesi ile bağlantılı olması pek çok yerden buraya ulaşımı kolaylaştırmaktadır.

Ayrıca çocukların getirilip- götürülmesinde okula ait servis araçları da hizmet vermektedir. Servisle gelen çocukların giriş- çıkışı binanın yoğun bir trafik alanı

içerisinde bulunmasından ötürü arka cephede yer alan servis kapısından sağlanmaktadır.

Binanın bahçesine açılan dış giriş kapısı yoğun trafiğin olduğu Ayşe Çavuş caddesinde değil, trafik yoğunluğunun daha az olduğu ara sokaktan sağlanmaktadır.

Ancak ailelerin çocuklarını araçla bırakacakları zaman gerekli olan bir otopark sistemi söz konusu değildir. Bu da özellikle çocukların giriş ve çıkış saatlerinde trafiği aksatacak bir duruma neden olabilir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Şekil 4.12: Binanın Dış Görünüşü (Url 7)

Binanın sokaktan algılanışı: Bahçe duvarın yüksek tutulması binanın dışarıdan bazı noktalardan algılanmasını zorlaştırmıştır. Aynı zamanda bahçe alanının darlığı ve bahçe duvarlarının binaya yakınlığı, binanın belli alanlardan görüntüsünü engelleyen diğer etkenlerdir. (Şekil 4. 12)

Binanın imajı: Bina, önceki işlevinden dolayı sıcak ev atmosferini yansıtan bir imaja sahiptir. Binanın seçiminde sahip olduğu dış görünüş özellikleri etkili olmuştur. Kullanılan ahşap dış cephe kaplaması, binanın sahip olduğu pencere ve kapıların karakteristiği ve kırma çatı binanın bu imajını destekleyen özellikleridir. (Şekil 4. 10) Aynı zamanda binanın lila renkli cephesi, özel tasarım bahçe kapısı ve bahçeyi çevreleyen duvarın arkasından algılanan özgün bahçe oyuncakları oldukça ilgi çekici ve davetkardır. (Şekil 4. 13)

Şekil 4.13: Bahçe Kapısı

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Bina geniş pencerelere sahip olsa da, binanın kütlesel özellikleri (tek kat yerine kısıtlı bir zeminde çok katlı olması) ve dış mekanın m^2 açısından yetersizliği iç- dış mekan ilişkisinin yaratılamamasına neden olmuştur.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binaya yaklaşımda açık alanın yetersizliği, ön bahçe oluşumuna ve girişi destekleyen revaklı bir girişe izin vermemiştir. Ön bahçe- revak ve bina girişi hiyerarşisi bu örnekte açık alanın yetersizliği nedeniyle sağlanamamıştır. Dış kapıdan bahçeye girildiği anda gelenleri binanın girişine ulaşan merdivenler karşılar. Girişte korunaklı bir alan sağlayabilmek için, sadece bir saçak ile korunan bu alanda camekan kullanılarak rüzgarlık yaratılmak istenmiştir. Ancak bu alan önerilen büyüklükte değildir. (min. 4,5m.x4,5m; Moore, 1979) (Şekil 4. 14)

Şekil 4.14: Girişe Ulaşan Merdivenler ve Rüzgarlıklı Bina Girişi

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adeti: Bina; bodrum kat, giriş katı ve birinci kat olmak üzere toplam 3 kattan oluşmaktadır.

Konstrüktif özelliği: Yığma bir bina olup, dış cephesi ahşap kaplamadır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Binanın 3 katlı olması, öğrenme mekanlarının giriş katta 1 adet, birinci katta 3 adet olmak üzere farklı katlarda ve m^{2}' lerde yaratılmasına neden olmuştur. Giriş katındaki öğrenme mekanı 22, 77 m^{2} iken, birinci kattaki öğrenme mekanları 24, 58 m^{2}, 21, 23 m^{2} ve 11, 37 $m^{2'}$ dir.

Kat yüksekliği: Kat yükseklikleri binanın yapısal özelliklerinden ötürü her katta farklılık göstermektedir. Tavan yüksekliği giriş katında 3,25 m., birinci katta 3m. ve bodrum katta 2,70 m.' dir.

Giriş katında giriş holü ve bekleme alanı olarak kullanılan mekanda ise tavan yüksekliği, belirli ve özel günlere göre sürekli olarak yenilenen tavan süsleri ile ideal seviyeye yaklaştırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda giriş holünde gerçekleştirilen bu çözüm çocuklar için ilgi çekici ve onları içeri davet edicidir. (Şekil 4.15, 4.16)

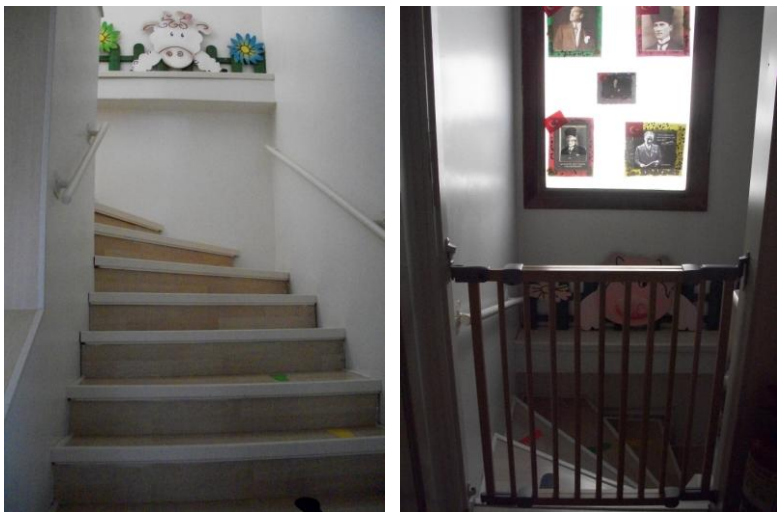

Şekil 4.15: Giriş Holü ve Bekleme Alanında Ormanda Yaşam Konulu Süslemeler

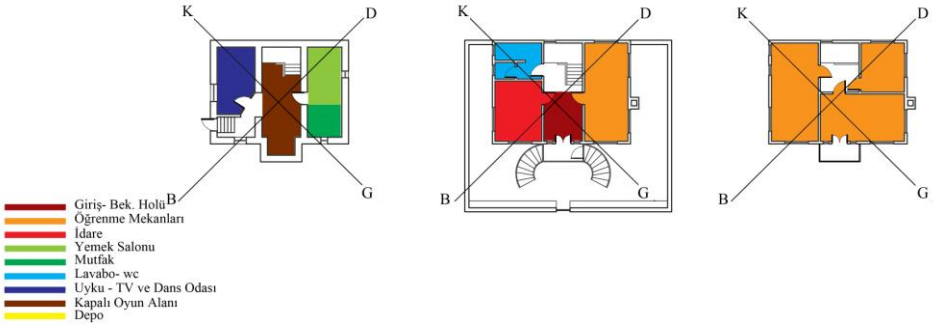
Şekil 4.16: Giriş Holü ve Bekleme Alanında Çocukların Çalışmalarının Sergilenmesi (Url 7)

Katlar arası sirkülasyon: Mevcut merdivenler aynen kullanılmıştır. Oluşabilecek kazalara yer vermemek için mevcut merdivene çocukların boyutlarına uygun korkuluklar eklenmiş ve merdiven başlarına korkuluk görevi gören kapılar yerleştirilmiştir. (Şekil 4.17)

Şekil 4.17: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

Şekil 4.18: Mekanların Yönlenmesi

Bina içerisinde mevcut odalar yeni işlevine göre değerlendirildiğinden mekanların yerleşiminde yönlenme dikkate alınmamıştır. Giriş katındaki öğrenme mekanı doğu, güney- doğu ve güney yönlerine açılırken, birinci katta yer alan iki sınıf aynı şekilde doğu, güney- doğu ve güneye açılmaktadır. Birinci katta yer alan diğer sınıf ise batı, kuzey- batı yönleri ile kuzey yönüne yönelecek şekilde konumlandırılmıştır. İdari kısım ise batıya açılan pencerelere sahiptir. WC ve lavabolar ise kuzeyde konumlanmaktadır.

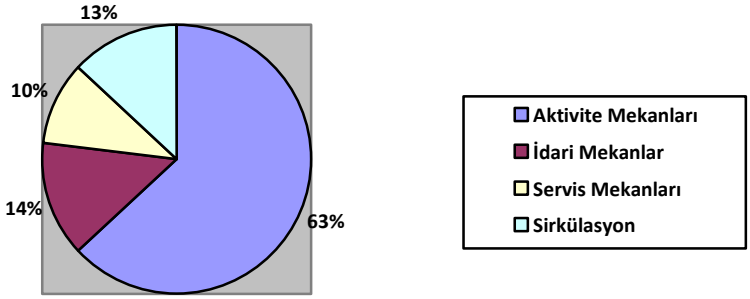
Mutfak, yemek yeme alanı ile uyku alanı; binanın mekansal kısıtlamaları sebebiyle bodrum katta konumlanmaktadır. Binanın 1,5 m. civarındaki su basman seviyesi bu katın dış mekan ile ilişkili olmasına imkan verse de burada konumlanan mekanlar için zorunlu olan gün ışığı ve doğal havalandırma etkin bir şekilde gerçekleşememektedir.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4.19: Mutlu Çocuk Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 63’ lük kısmını öğrenme mekanları, kapalı oyun alanı, uyku alanı ve yemek salonu, % 14’ lük kısmını idari mekanlar ve bekleme alanı, % 10’ luk kısmını servis mekanları ve geri kalan % 13’ lük kısmı ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 20)

Şekil 4. 20: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.3’ te; mevcut çocuk sayısına (47) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda mevcut değerlerin ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 3: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	120, 72	183, 3	152, 75
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	58, 3	165, 91	109, 04
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	24,48	86, 95	52, 17

Mekanlar arası ilişki: Öğrenme mekanları yapısal zorlamalardan ötürü, giriş katı ve birinci katta üzere farklı katlarda konumlandırılmıştır. Giriş katında öğrenme mekanı giriş holüne ve aynı zamanda bekleme alanı olarak kullanılan hole açılır. Bu hol idari kısım, lavabo- WC ve sirkülasyon alanlarıyla da ilişkilidir. Birinci katta ise 3 adet öğrenme mekanı bulunmaktadır. Ancak bu katta lavabo-WC bulunmamaktadır.

Uyku odası binanın m^2 açısından yetersizliğinden bodrum katta bulunmaktadır. Bu oda farklı zamanlarda televizyon izleme ve dans odası gibi farklı işlevlere de cevap vermektedir. Ancak bu alan m^2 açısından bir uyku odası için olması gereken büyüklükte değildir. Ayrıca bodrum katta konumlanması doğal aydınlatma ve havalandırma açısından bu mekanın yetersiz kalmasına neden olmuştur. Bu mekanın kapalı oyun alanı ile direkt ilişkili konumlanması ise kullanım sürecinde konforsuzluklara neden olacaktır.

İdare kısmı giriş holüyle direkt ilişkilidir. Giriş holü bekleme alanına da hizmet vermesi açısından idari kısmın bir uzantısı haline gelmiştir.

Yemek salonu bodrum katta mutfak ile direkt ilişkili bir konumda olup, öğrencilerin toplu olarak yemek yiyebilecekleri büyüklükte değildir. (Şekil 4. 21) Ayrıca bodrum katta konumlanması bu mekan için önemli olan doğal havalandırmanın ve aydınlatmanın etkin bir şekilde gerçekleşememesine neden olmuştur.

Şekil 4.21: Mutfak ve Yemek Salonu

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Mutlu Çocuk Anaokulunda tercih edilen eğitim yaklaşımları; High/ Scope ve Çoklu Zeka eğitim yaklaşımları ağırlıklı olmak üzere kısmen Montessori, Reggio Emilia ve Waldorf yaklaşımlarıdır.

Öğrenme mekanlarında High/ Scope yaklaşımına göre yeterli sayıda materyal ve malzeme çocuklara sunulduğu gözlense de özellikle çoklu zeka yaklaşımının önerdiği farklı zeka merkezlerinin öğrenme mekanlarında yeterli miktarda ve özellikte bulunamadığı tespit edilmiştir. Bunun da en büyük nedeni mekanın etkin bir şekilde kullanılabilecek büyüklükte ve biçimde olmamasıdır. Ayrıca her sınıfın farklı büyüklükte olması bazı sınıflarda gerçekleştirilen eylemlerin kalitesinin diğer sınıflara göre düşük olmasına neden olmaktadır. Yapısal zorlamalar öğrenme mekanlarında belirli bir standart içerisinde olması gereken düzenlemelerin gerçekleşememesine neden olmuştur. Okulda özellikle waldorf yaklaşımının da savunduğu dramaya çok önem verildiği ve zaman ayırıldığı görülmüştür. Ancak drama ve dans odası binanın mekansal kısıtlamalarından ötürü pek çok çocuğa hizmet edebilecek yeterli büyüklükte ve kalitede değildir.

Reggio Emilia yaklaşımına göre olması gereken iç- dış mekan ilişkisi ile iç mekanların birbiriyle ilişkisi bina içerisindeki mekanlar arasında yoktur. Özellikle öğrenme mekanlarının farklı katlarda konumlanması ve bölücü olarak şeffaf olmayan duvarların tercih edilmesi bu durumun en önemli sebeplerindendir. Ayrıca Reggio Emilia yaklaşımına göre olması gereken iç bahçeye de binanın yapısal özellikleri izin vermemektedir.

Bütün yaklaşımların önerdiği öğrenme mekanlarının açık oyun alanları ile direkt ilişkisi yine bu örnekte görülmemektedir.

Tüm bu belirlemeler sonucunda Mutlu Çocuk Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verdiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.4' te; mevcut çocuk sayısına (47) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin oldukça altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 4: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	90 m2	436, 6	327, 12
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	288, 1	113, 2
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala.	3, 71 m2	1, 48 m2	0	174, 3	69, 5
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan 465 m2	0	0	465 m2	0
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala.	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 90 m2	Toplam= 1645 m2	Toplam= 687, 3m2

Şekil 4.22: Açık Oyun Alanı

Binanın bahçesi küçük olmasına rağmen, sahip olduğu yerine özgün ve farklı tasarım açık oyun alanları ile maximum kullanım hedeflenmiştir. Çocuklara iki farklı kotta oyun alanı sunan bu çözüm ile hem oyun alanının genişletilmiş hem de çocuklara farklı mekansal deneyimler sunulmuştur. Ayrıca bahçenin her mevsim kullanıma cevap verebilmesi için yapay çim döşeme kaplaması tercih edilmiştir. (Şekil 4. 22)

Acil çıkış

Binanın yan cephesinde bir giriş kat ve birinci kat ile bağlantılı bir yangın merdiveni bulunmaktadır. Bunun yanısıra bodrum katta yer alan servis çıkışı bu kat için acil durumlarda kullanılabilir.

Servis Çıkışları

Bodrum katta mutfağı destekleyen bir servis çıkışı bulunmaktadır. Ancak mutfak ile direkt ilişkili değildir. Ayrıca rampa yerine bu çıkışa 4 adım merdiven ile ulaşılması pek kullanışlı bir çözüm değildir.

4.1.3 Neşem Anaokulu- İstanbul

Neşem Anaokulu, Suadiye' de Ayşe Çavuş Caddesi üzerinde yer almakta olup müstakil bir köşkten kreşe dönüştürülmüş ve bu güz dönemi içerisinde hizmete başlamış yeni bir okuldur. İç mekanda yaklaşık olarak 416 m^2 kullanım alanı bulunmaktadır. Okul yeni açıldığından dolayı şu anda az sayıda çocuğa hizmet verilmektedir. Ancak yetkililerden alınan bilgiye göre okul 70 çocuğa hizmet verebilecek şekilde düşünülmüştür.

Binanın iç mekan organizasyonu, renk ve mobilya seçimi iki iç mimar tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Binanın çevresinde çoğunlukla müstakil köşkler, 3- 4- 5 katlı konutlar ile az sayıda işyeri ve okul öncesi eğitim binaları bulunmaktadır. Neşem Anaokulu, Ayşe Çavuş ile Emin Ali Paşa caddelerinin kesiştiği yer üzerinde, özellikle trafik açısından yoğun olan bir konumdadır. Bina çevresinde bahçeli konutların bulunması yeşilin ve ağaçların bu bölgede hissedilmesini sağlamıştır. (Şekil 4. 23)

Şekil 4. 23: Neşem Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Binanın Ayşe Çavuş caddesi ile Emin Ali Paşa caddesinin kesişiminde konumlanması, ortada bir kavşak adasının bulunmasına rağmen trafik ışıklarının bulunmayışından ve trafiğin yoğun olmasından ötürü binaya ulaşımda kişiyi oldukça karışık ve yoğun bir trafiğin içerisine sokmaktadır.

Bina Alt Bostancı ve Üst Bostancı' dan ulaşımın mümkün olduğu bir noktada olup, Minibüs caddesine yakınlığından ötürü farklı bölgelerden de ulaşımın sağlanabileceği, trafik açısından ulaşımın kolay olduğu bir konumdadır. Binanın konut bölgesi içerisinde yer alması gerektiğinde velilerin çocuklarını yürüyerek bırakmalarına imkan vermektedir.

Ancak binanın giriş kısmında velilerin araçlarının veya servis aracının yanaşabileceği bir alan veya otoparkın olmaması, trafik açısından yoğun olan bu noktada çocukların giriş- çıkış saatlerinde problemlere neden olabilir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Binanın sokaktan algılanışı: Neşem Anaokulu' nun sokaktan algılanışı kolay olsa da bahçe içerisinden bu algılamanın oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Bahçe alanının yetersizliği ve yapının kütlesel olarak bahçedeki konumu ve yapısı bu durumun en önemli sebeplerindendir. (Şekil 4. 24)

Şekil 4. 24: Neşem Anaokulu Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi (Url 8)

Binanın imajı: Bina önceki işlevinden dolayı sahip olduğu karakteristik özellikleri ile sıcak ev atmosferi imajını yansıtmaktadır. Binanın bu özelliği okul öncesi eğitim binası olarak tercih edilmesindeki önemli nedenlerdendir. Ayrıca büyük harflerle bina cephesine yazılan okul adı yoldan geçenlerin binanın yeni işlevi hakkında fikir edinebilmesine yardımcı olmuştur.

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Bina geniş pencerelere sahip olsa da, bahçenin m^2 açısından yetersizliği ve binanın bahçe içerisindeki konumu ve kütlesel özellikleri nedeniyle iç mekan dışarıdan izlenememektedir. Aynı zamanda iç mekanların dışarıya taşması yine aynı nedenlerden ötürü sağlanamamıştır.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Bahçeye girildiği anda binaya giriş kısmı gelene karşılar. Burası saçak ile birlikte rüzgarlık yaratılmak amacıyla sonradan kapatılmış bir eklenti şeklindedir. Bina girişinde yaratılan rüzgarlık önerilen boyutların altındadır. Aynı zamanda önerildiği gibi yarı açık değildir. Döşeme malzemesinde yaratılan farklılık girişe yönlenmeyi sağlamıştır.

Ancak bahçe alanının yetersizliği, ön bahçe- giriş revakı ve bina girişi hiyerarşisinin yaratılamamasına neden olmuştur. (Şekil 4. 25)

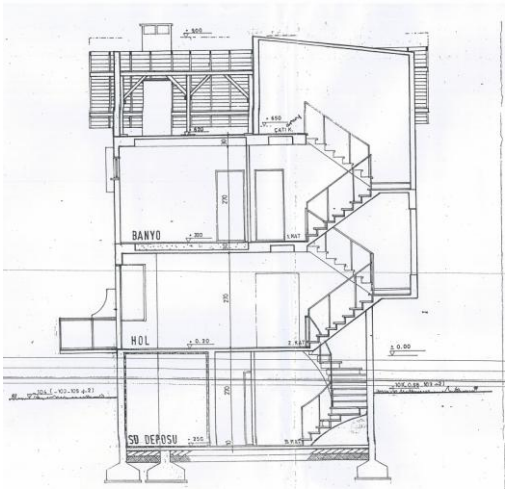
Şekil 4.25: Bina Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adedi: Bina bodrum kat, giriş katı, birinci kat ve çatı katı olmak üzere toplam dört kattan oluşmaktadır.

Konstrüktif özelliği: Bina betonarme bir yapıdır.

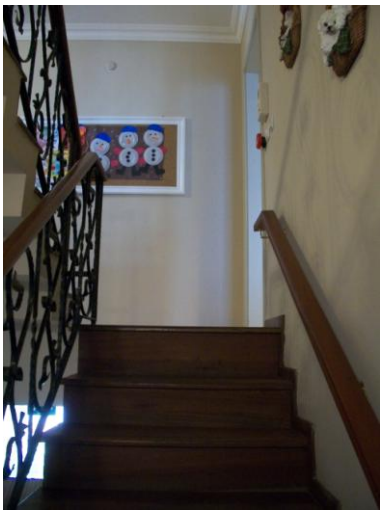
Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapının çok katlı olmasından ötürü, öğrenme mekanları giriş katında 1, birinci katta 3 tane olacak şekilde farklı katlarda konumlandırılmıştır. Aynı zamanda öğrenme mekanlarının büyüklükleri yapısal zorlamalardan ötürü farklıdır. Giriş katındaki öğrenme mekanı 56, 88 m^2 iken birinci kattaki öğrenme mekanları 23, 38m^2, 16, 88 m^2, 15, 65m^2' dir.

Şekil 4. 26: Bina Kesiti

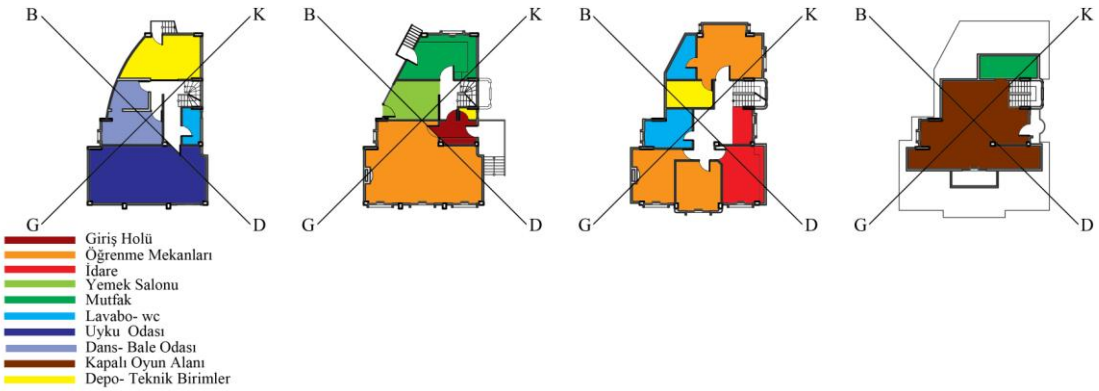
Kat yüksekliği: Giriş katı ve birinci katın tavan yüksekliği 2, 70 m., bodrum katın 2, 60 m. ve çatı katının tavan yüksekliği 2, 60 m.' dir. Çatı katında tavan yüksekliğinin bazı noktalarda düştüğü gözlenmiştir. Tavan yüksekliğinin düştüğü bu noktalar çocuklar için maniple edilebilir oyun nişleri şeklinde değerlendirilmiştir. (Şekil 4. 26)

Katlar arası sirkülasyon: Katlar arası sirkülasyon binanın mevcut merdivenlerinden gerçekleşir. Çocukların merdiven kullanımını kolaylaştırmak için burada onların boyutlarına uygun korkuluklar yerleştirilmiştir. (Şekil 4. 27) Fakat diğer okullarda örnekleri görülen merdiven başlarında kullanılan korkuluk görevi gören kapılar burada kullanılmamaıştır.

Şekil 4. 27: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

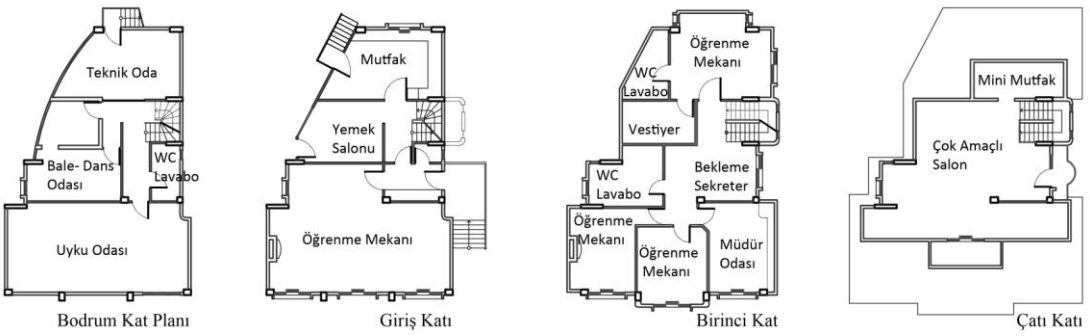
Şekil 4. 28: Mekanların Yönlenmesi

Bina içerisinde mekan düzenlemesi mevcut odaların kullanılması şeklinde gerçekleşse de, binanın yapısal özellikleri okul öncesi eğitim binaları için önerilen çoğu yönlenmeye cevap verebilmiştir. Öğrenme mekanları önerildiği gibi kuzey, güney, kuzey- doğu, güney- doğu ve doğu yönlerine açıldığı bu örnekte bu mekanların sabah güneşinden etkin bir şekilde faydalanabileceğini görülmüştür. Aynı şekilde idari kısımın kuzey- doğu ve güney- doğu yönüne bakacak şekilde konumlanması bu mekanın da gün içinde doğal ışıktan yararlanabilmesini sağlamıştır. Çatı katında yer alan kapalı aktivite alanı ise 4 yöne de açılan bir konumdadır.

Bu örnekte mutfak ve yemek salonu giriş katında konumlandırılmıştır. Özellikle bu mekanlar için olması gereken doğal ışık ve havalandırma yeterli düzeyde sağlanmıştır. Mutfak önerildiği gibi kuzey yönünde yer almaktadır. Ancak yemek salonunun batı yönü yerine doğuya açılması bu mekanın sabah güneşinden daha iyi bir şekilde faydalanmasını sağlayabilirken, yapısal kısıtlamalar bu yöndeki konumlandırmaya izin vermemiştir.

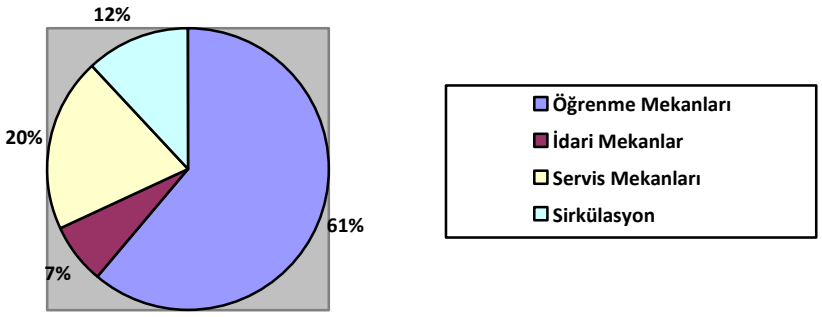
Uyku odası ve dans odasının bodrum katta bulunması doğal havalandırma ve aydınlatma açısından bu mekanların yetersiz kalmasına neden olmuştur. Bu nedenle bu mekanlarda klimanın kullanıldığı gözlenmiştir.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 29: Neşem Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında % 61’ lik kısmını öğrenme mekanları, çok amaçlı salon ve dans odası, % 7’ lik kısmını idari mekanlar, % 20’ lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 12’ lik kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 30)

Şekil 4. 30: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.5' de; mevcut çocuk sayısına (70) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda öğrenme ve sirkülasyon alanlarına ait m^{2}' lerin ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülürken, idari ve personel alanlarına ait m^{2}' lerin minimum ve ideal değerler arasında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 5: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	195	273	227, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	173	247, 1	162, 4
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	49	129, 5	77, 7

Mekanlar arası ilişki: Öğrenme mekanları yapısal zorlamalardan ötürü tek bir katta değil; giriş katında bir, birinci katta üç tane olacak şekilde konumlandırılmıştır. Giriş katındaki öğrenme mekanı diğer öğrenme mekanlarından m^2 açısından oldukça büyük olup, bu sınıf 6 yaş için düşünülmüştür. Birinci kattakiler ise 2- 3- 4 ve 5

yaşları içindir. Ancak şu anki kullanımda öğrenci sayısının azlığından dolayı giriş katındaki öğrenme mekanı tüm sınıfların farklı zamanlarda faydalanabilecekleri bir öğrenme mekanı olarak kullanılmaktadır. Diğer sınıflara göre bu sınıfın daha büyük olması, içerisinde pek çok aktivitenin gerçekleştirilmesine ve farklı ilgi alanlarının bulunmasına olanak vermiştir. Bu öğrenme mekanı diğer sınıflarda olmayan tv izleme, sinevizyon, yabancı dil eğitimi, kukla oyunları, matematik eğitimi, kitap okuma, ve müzik eğitimi gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesine imkan vermesinin yanında çok sayıda öğrenciyi bir araya getirecek şekilde donanımlı ve büyüktür. (Şekil 4. 31)

Şekil 4. 31: Giriş Katındaki Öğrenme Mekanı

Yemek salonu ve mutfak giriş katında birbiriyle ilişkili şekilde konumlandırılmıştır. Mutfağın ayrıca servis girişi de bulunmaktadır. Yemek yeme alanı yönetimce belirtilen kapasite olan 70 çocuğa aynı anda hizmet verecek büyüklükte değildir. Bu durum bu mekanın gruplar tarafından farklı zamanlarda kullanılmasını zorunlu kılabilir. Görüldüğü üzere mekan en fazla 30 kişiye hizmet verebilir. (Şekil 4. 32)

Şekil 4. 32: Yemek Salonu

Birinci katta ise 2- 5 yaş arası çocuklar için üç tane öğrenme mekanı bulunmaktadır. Ayrıca katta müdüre odası ve bu odayla ilişkili holde konumlandırılmış sekreter ve bekleme alanı, personel ve idare tuvaletleri de bulunmaktadır. Böylelikle katta sınıflar ve idari kısımla sürekli bir ilişki sağlanmıştır. Bu katta bulunan üç sınıftan sadece birinin içerisinde tuvalet/ banyo ve vestiyer bulunmaktadır. Diğer sınıflar ise holde bulunan lavabo- WC' yi kullanmaktadır.

Çatı katında yer alan çok amaçlı salon, hem çocuklar için kapalı aktivite ve oyun alanı olarak hem de doğum günü partilerinin gerçekleştirebildiği bir alan olarak kullanılmaktadır. Ayrıca burada yer alan mini mutfak bu tarz faaliyetleri desteklemektedir. Çatı katının tavan yüksekliğinin düştüğü noktalar, çocuklar için onların boyutlarına daha yakın oyun alanları olarak düşünülmüştür. (Şekil 4. 33)

Şekil 4. 33: Çok Amaçlı Salon

Uyku odası yapısal zorlamalardan ötürü bodrum katta konumlandırılmıştır. Bu durum bu mekan için son derece önemli olan doğal havalandırma ve aydınlatmanın etkin bir şekilde gerçekleşmesini engellemiştir. Aynı durum bodrum katta yer alan dans odası için de geçerlidir.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Neşem Anaokulu' nda High/ Scope, Çoklu Zeka ve Montessori eğitim yaklaşımları kısmen kullanılmaktadır. Okul iç mekanı High/ Scope ve Çoklu Zeka yaklaşımlarına cevap verebilir nitelikte çocuklara farklı materyalleri farklı ilgi ve zeka alanlarında sunabilmektedir. Bunun yanısıra özellikle Montessori yaklaşımınca önerilen tüm

sınıflar tarafından kullanılabilen kapalı aktivite ve oyun alanı çatı katında bulunmaktadır. Bu oda farklı yaş grubu çocukların birlikte vakit geçirmelerine imkan vermektedir.

Tüm eğitim yaklaşımlarının önerdiği iç mekan ve dış mekan arasında yaratılması gereken süreklilik ve direkt ilişki binanın yapısal özelliklerinden ötürü sağlanamamıştır. Hiçbir öğrenme mekanın açık oyun alanı ile direkt bir ilişkisi yoktur. Ayrıca kapalı öğrenme mekanları kadar önemli olan açık oyun alanları bu anaokulu için son derece yetersiz ve küçüktür. Bu da binanın mevcut halinin değiştirilemez olmasından kaynaklanan diğer bir sorundur.

Neşem Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalarından ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Aşağıda verilen Çizelge 4.6' da; mevcut çocuk sayısına (70) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme-bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 6: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	180	650, 3	487, 2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	429, 1	168, 7
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	259, 7	103, 6
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan 465 m2	0	0	465 m2	0
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 180 m2	Toplam= 2085 m2	Toplam= 937 m2

Bahçede oyun alanı olarak kullanılan yerlerde tercih edilen döşeme malzemesi toprak, çimen ve tuğla yer döşemesi olup, bu durum özellikle farklı hava şartlarında bahçe kullanımını elverişsiz kılmaktadır. Bu da bahçenin etkin kullanımını azaltan bir değer unsurdur.

Şekil 4. 34: Açık Oyun Alanı

Acil çıkış

Binanın birinci katına uzanan bir yangın merdiveni mevcuttur. Bunun dışında bodrum katta da bir acil çıkış kapısı bulunmaktadır.

Ancak çatı katında acil çıkış kapısı bulunmamaktadır.

Servis çıkışları

Giriş katında bulunan mutfak ile direkt ilişkili bir servis kapısı bulunmaktadır.

4.1.4 Çilek Anaokulu- İstanbul

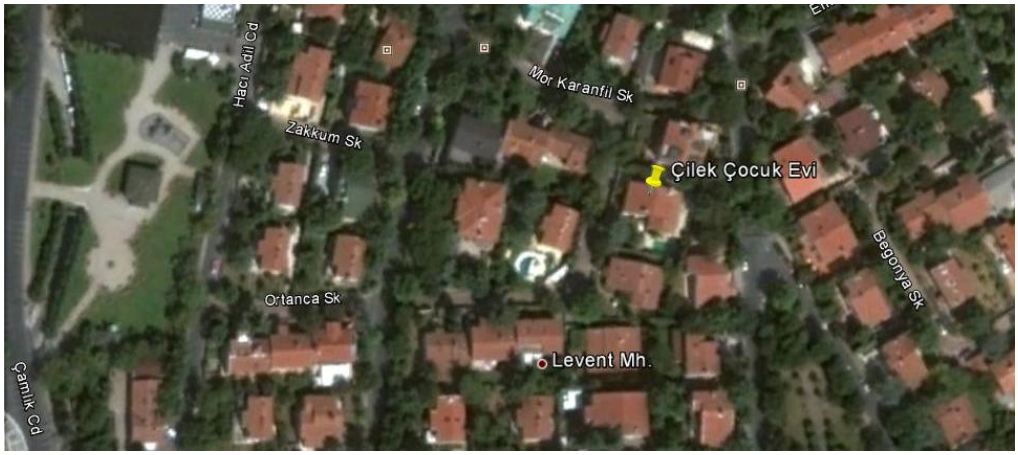
Çilek Anaokulu; Levent, Mor Karanfil sokakta yer alan, zamanında emlak bankası tarafından yapılmış olan evlerden olup 27 yıl önce kreşe dönüştürülmüştür ve hala aynı binada hizmet vermektedir. İlk kullanımlarında sadece tek katlı bir yapı iken daha sonra çatı katı da hizmet vermek amacıyla düzenlenmiştir. Şu anda iç mekanda yaklaşık 157 m^2 kullanım olup hizmet verilen çocuk sayısı 30' dur. İç ve dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmıştır. İç mekanda tercih edilen renk ve mobilya seçimi eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Çilek Anaokulunun bulunduğu Levent Mahallesi 1950' lerde uygulanan modernleşme programı sürecinde başkent Ankara' daki Saraçoğlu Mahallesinden sonra İstanbul' da ilk olan modern mahalle örneğidir. Her türlü donanımı içinde barındıran bu uygar yaşam uygulamasında bahçeli evler, evlere özel otoparklar, parklar, okullar, çarşılar, ibadethaneler de bu mahalle kapsamında düşünülmüştür. Bu süreçte mahalleye yaklaşık otuz bin ağaç dikilmiştir. 1980 ve 90' lardan itibaren globalleşen dünya ile bu mahallenin kaderi bambaşka bir şekilde devam etmiştir. Normal konutlardan, villalara bugün ise yüksek gökdelenlere ev sahipliği yapan bu bölge kapsamında bu konutlar yüksek gökdelenlerin birer uzantısı konumunda konut görünümlü işyerlerine dönüştürülmüştür. Bugün bakıldığında yapılan son araştırmalara göre 700 Levent evinin 210 kadarı işyeri olarak kullanılmaktadır. (Karabey, 2009) Çilek Anaokulu da bu şekilde işyerine dönüştürülmüş konutlardan biridir.

Binanın yakın çevresi işyeri ve plazalardan oluşsa da bahçeli villa konutların bulunduğu bu mahalle son derece nezih ve sakindir. Anaokulunun bulunduğu

sokağın sadece orada bulunan konutlara ulaşım amaçlı kullanılması yerin sessiz ve sakin olmasının en önemli nedenidir.

Şekil 4. 35: Çilek Çocuk Evinin Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Çilek Anaokulu, Sarıyer' den başlayıp Şişli' ye kadar uzanan Büyükdere caddesi' nin paralelinde yer alan ve bu caddeye göre çok daha az trafik yoğunluğuna sahip Karanfil caddesiyle direkt ilişkili olan Mor Karanfil Sokakta bulunmaktadır. Buraya ulaşım Büyükdere caddesinin ulaştığı noktalardan kolaylıkla sağlanabileceği gibi, Beşiktaş merkez, Balmumcu, Gayrettepe gibi noktalardan da oldukça kolaydır. Aynı zamanda metro çıkışından buraya ulaşım yürüyerek yaklaşık olarak 15 dk. sürmektedir. Büyükdere caddesi çevresindeki plazalarda ve bahçeli villalarda yer alan işyerlerinde çalışan aileler için kreşin konumu oldukça elverişlidir.

Binaya yakın çevreden araçla veya yürüyerek ulaşım oldukça kolaydır. Ancak araçla ulaşım söz konusu olduğunda binaya ait bir otopark alanının bulunmayışı nedeniyle özellikle okula giriş- çıkış saatlerinde sokakta araç trafiği istenmeyen boyutlara ulaşabilir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Şekil 4. 36: Çilek Anaokulunun Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi

Binanın sokaktan algılanışı: Binanın yol seviyesinin üzerinde yer alması, bahçeyi çevreleyen duvarların alçak tutulması ve okula ait tabela binanın sokaktan net bir şekilde algılanmasını sağlamıştır.

Binanın imajı: Tek katlı bir binada hizmet veren çilek anaokulu, çocukların ölçeğine uygun yapısal özelliklerinden ötürü, bir okul öncesi eğitim binası için uygun bir seçimdir. Aynı zamanda dış cephesinde yer alan sarmaşıklar, çocukevinin ismiyle ilişkili kırmızı dış cephe boyası, küçük pencereleri ve masal evi görüntüsü çocukların ilgisini çekebilecek özellikleridir. (Şekil 4. 36)

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Binanın bahçeyi saran 'L' biçimindeki formu ve ortak oyun alanından dışarıya açılan sürgülü camlar, oyun alanlarında iç- dış mekan sürekliliği sağlamıştır. Kullanım sürecinde bu özellikler, iç mekanın dışarıdan izlenebilmesine imkan sunmuştur.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binanın giriş kapısı bahçeye girer girmez geleni karşılar ve kapıya ulaşan merdivenler, saçak ve saçağı taşıyan taşıyıcılar yardımıyla girişe yönlendirir. (Şekil 4. 36) Kapı sürekli güncellenen süslemeler ile oldukça ilgi çekici olup, sıcak bir atmosferin hissini önceden verir. (Şekil 4. 37) Ancak bahçe alanının yeterli büyüklükte olmayışı binaya yaklaşımda ön bahçe oluşumuna izin vermemiştir. Bu örnekte de önerilen ön bahçe- revaklı geçit ve bina

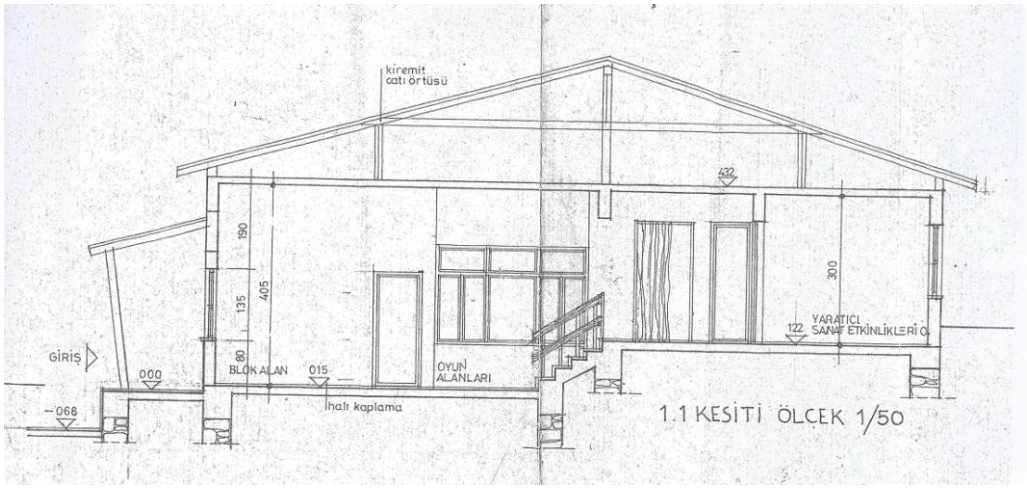
girişi hiyerarşisi yaratılamamıştır. Binanın sahip olduğu saçak, önerilen değerlerin altında bir büyüklüktedir.

Şekil 4. 37: Binanın Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adeti: Bina ilk kullanım sürecinde tek katlı olarak hizmet verirken daha sonraki zamanlarda çatı katının da düzenlenmesi ile şu anda iki katlı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4. 38: Bina Kesiti

Konstrüktif özelliği: Yığma bir yapıdır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Giriş katında, küçük bir giriş holünden geçildikten sonra bu katta yer alan iki öğrenme mekanının ve idari kısmın açıldığı

ortak kapalı oyun alanına ulaşılır. Öğrenme mekanları bu ortak kapalı oyun alanından yaklaşık 1, 05 m.' lik bir kot farkı ile ayrılmaktadır.

Öğrenme mekanları yapısal zorlamalardan ötürü farklı büyüklükte ve kalitedir. Giriş katında yer alan öğrenme mekanlarından biri 12, 5 m^2 iken diğeri 22, 94 $m^{2'}$ dir. Bu da bu mekanların farklı zamanlarda farklı eylemler için dönüşümlü olarak kullanılmalarını zorunlu kılmıştır.

Kat yüksekliği: Öğrenme mekanlarının, idari kısmın ve öğrenci lavabo ve WC' lerinin bulunduğu yerde tavan yüksekliği 3, 00 m. iken, ortak kapalı oyun alanında 4,05 m.' dir. Çatı katında ise tavan yüksekliği yaklaşık 2, 5 m.' dir.

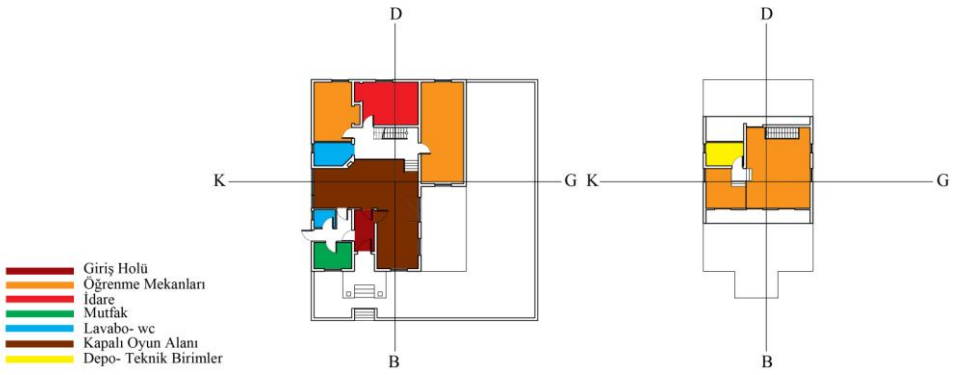
Çocukların daha sakin durmasının beklendiği öğrenme mekanlarında tavan yüksekliği daha düşükken, kapalı aktivite alanında tavan yüksekliği olması gerektiği gibi diğer mekanlara göre daha yüksektir. Bu sebeple burada, tavan yüksekliğindeki yapısal farklılık eylemlerin farklılaşmasına göre uygundur.

Katlar arası sirkülasyon: Çatı katına ulaşım sonradan eklenmiş, çelik ve son derece dik bir merdiven ile sağlanır. Yerin yetersizliği böyle dik bir merdiven kullanımını zorunlu kılmıştır. Ancak bu merdiven çocuklar için son derece kullanışsız ve tehlikelidir. Özellikle rıht yüksekliklerinin ideal değerlerin üzerinde olması sebebiyle kullanımı yetişkinler açısından bile oldukça zordur. Bu örnekte merdiven başlarında güvenlik amaçlı kapı korkuluklar kullanılmıştır. Ancak çocukların boyutlarına uygun, iniş çıkışlarda tutunabilecekleri bir korkuluk yoktur. (Şekil 4. 39)

Şekil 4. 39: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

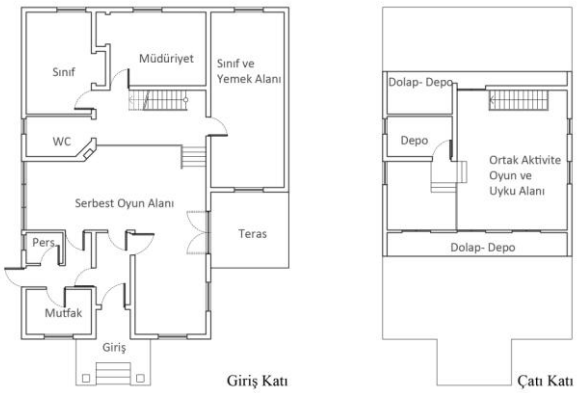

Şekil 4. 40: Mekanların Yönlenmesi

Giriş katında yer alan öğrenme mekanları ve idari kısım gün ışığından verimli olarak faydalanabileceği kuzey yönüne bakmaktadır. Tüm mekanların açıldığı ortak kapalı oyun alanı ise önerildiği kuzey- güney doğrultusunda konumlanmıştır. Aynı zamanda batı yönüne de bakan cephesi bulunmaktadır. Çatı katı ise yine kuzey- güney doğrultusundadır. Ancak buradaki pencerelerin küçük olması bu mekanı biraz karanlık kılmaktadır.

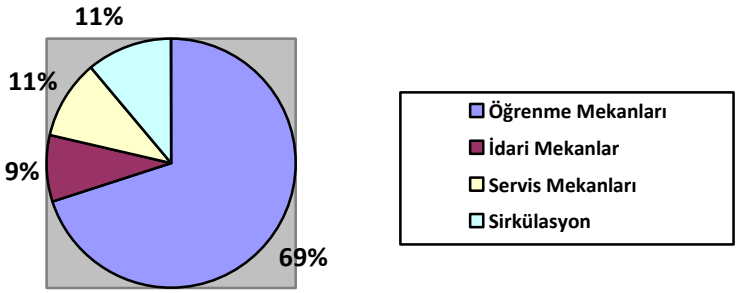
Islak hacimler ve mutfak önerildiği gibi kuzey yönündedir ve dışarıya açılan pencerelere sahip olduklarında bu mekanlar doğal havalandırma açısından yeterlidirler.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 41: Çilek Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 69’ luk kısmını öğrenme mekanları ile ortak kapalı oyun alanı, % 9’ luk kısmını idari mekanlar, % 11’ lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 11’ lik kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmektedir. (Şekil 4. 42)

Şekil 4. 42: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.7’ de; mevcut çocuk sayısına (30) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda; öğrenme mekanlarına ait m^2’ nin ideal ve minimum değerler arasında, idari mekanlar ile sirkülasyon alanlarına ait m^2’ nin ise ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.7: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	110	117	97, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	29, 72	105, 9	69, 6
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	17, 23	55, 5	33, 3

Mekanlar arası ilişki: Bütün sınıflar ve idari kısım ortak kapalı oyun ve aktivite alanına açılmaktadır. Bu mekan okulun kalbi niteliğinde olup, herkesin geçtiği ve kullandığı özellikle Reggio Emilia yaklaşımında bahsedilen meydana benzetilebilir. Ayrıca bu mekandan açık oyun alanına direkt bir ulaşım da söz konusudur. (Şekil 4. 43)

Şekil 4. 43: Tüm Sınıfların Açıldığı Ortak Kapalı Oyun Alanı

Giriş katında yer alan öğrenme mekanları yapısal zorlamalardan ötürü farklı m^2 ve kalitede olup bu mekanlar ile çatı katındaki öğrenme mekanı gruplar tarafından dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Giriş katında öğrenme mekanına göre büyük olan sınıf yemek saatinde yemek salonu olarak kullanılmaktadır.

Sanat atölyesinin bulunduğu çatı katı ise aynı zamanda farklı kullanım saatlerinde uyku salonu olarak da kullanılmaktadır. (Şekil 4. 44) Çatı katında, farklı işlevlerin gerçekleşmesi nedeniyle gerekli olacak depolama alanları ile çatı eğiminden yararlanılarak oluşturulmuş gizli dolaplar bulunmaktadır.

Şekil 4. 44: Çatı Katı

Öğrenci lavabo ve WC' leri sınıfların açıldığı ortak holde bulunmaktadır. Ancak sanat atölyesi ve uyku odası olarak kullanılan katta mekansal yetersizliklerden ötürü bulunmamaktadır.

Giriş holünün darlığı gelenleri karşılama açısından oldukça yetersiz olup, mekansal kısıtlamalardan ötürü veliler için oluşturulması gereken bir bekleme alanı bulunmamaktadır. Gerekli görüşmeler yönetici odasında gerçekleşmektedir.

Mutfak girişe yakın olup, kendine ait servis çıkışı bulunmaktadır. Ancak mutfak yemeklerin yendiği sınıfa oldukça uzak bir konumdadır.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Çilek Anaokulu' nda çocukların daha çok oyunla öğrenmeye teşvik edildiği bütün yaklaşımların entegre bir şekilde ele alındığı bir program uygulanmaktadır.

Bu çerçevede genel olarak incelendiğinde bütün sınıfların açıldığı ortak oyun alanının bulunması ve binanın merkezinde konumlanması bütün yaklaşımların önerdiği bir çözümdür.

Öğrenme mekanlarının yeterli düzeyde ilgi alanlarına ve zeka merkezlerine sahip olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca yapısal kısıtlamalar öğrenme mekanlarının farklı büyüklükte ve kalitede olmasına neden olmuştur. Bu durum bu mekanların dönüşümlü olarak kullanılmasını zorunlu kıldığından eğitim yaklaşımlarının önerdiği çocukların öğrenme mekanlarını benimsemesi ve sahiplenmesini güçleştirici bir durum yaratmıştır. Ayrıca her yaş grubuna özgün öğrenme mekanı düzenlenmesi yine aynı sebepten ötürü gerçekleşememiştir.

Yapısal özellikler, ortak oyun alanından açık oyun alanına ulaşımı karşılıyor olsa da aynı durum öğrenme mekanları için geçerli değildir.

Çilek Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımına kısmen cevap verdiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.8' de; mevcut çocuk sayısına (30) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin çok altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.8: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	142 m2	278, 7	208, 8
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	183, 9	72, 3
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala.	3, 71 m2	1, 48 m2	0	111, 3	44, 4
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala.	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 142 m2	Toplam= 1320 m2	Toplam= 503 m2

Açık oyun alanı birtakım oyuncaklara, bitki yetiştirme ve hayvan besleme alanlarına sahiptir. Ancak geri kalan alan çocukların koşup rahatça oynayabilecekleri büyüklükte ve kalitede olmayıp, buna izin vermeyecek niteliktedir. (Şekil 4. 45)

Açık oyun alanında döşeme malzemesi olarak sadece çimenin kullanılması, farklı hava şartlarında bu alanın kullanımını güçleştirecektir. Aynı zamanda farklı hava şartları için düşünülmesi gereken yarı kapalı oyun alanları bulunmamaktadır.

Şekil 4. 45: Açık Oyun Alanı

Acil çıkış

Binanın giriş katından acil durumlarda dışarıya ulaşmak mümkün iken, çatı katına ulaşan bir yangın merdiveni bulunmamaktadır.

Servis çıkışları

Mutfak ile direkt ilişkili bir servis çıkışı bulunmaktadır.

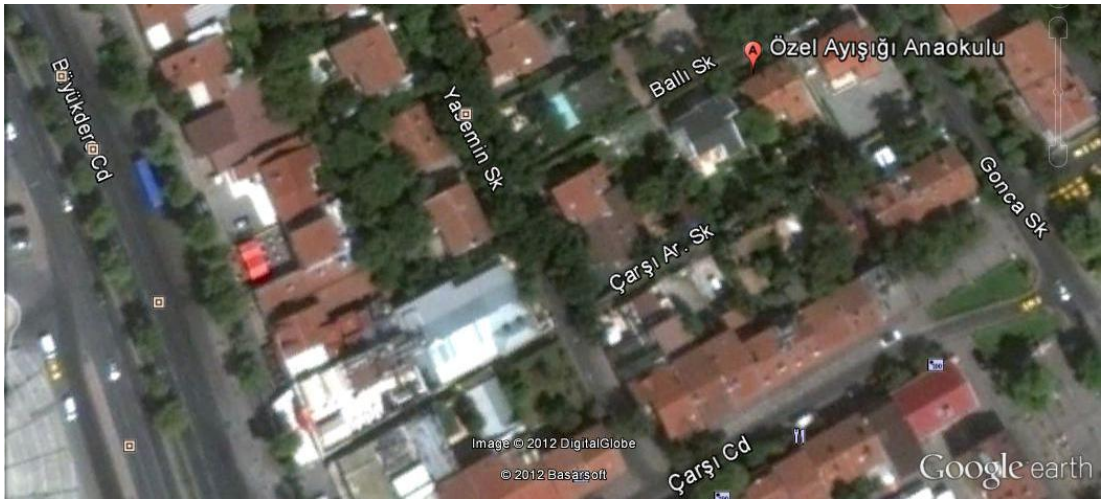
4.1.5 Özel Ayışığı Anaokulu- İstanbul

Özel Ayışığı Anaokulu, Levent mahallesi Tekirler sokakta yer alan bahçeli bir villadan dönüştürülmüş olup, 27 yıldır hizmet vermektedir. İç mekanda yaklaşık 390 m^2 kullanım alanı bulunmaktadır ve 70 çocuğa hizmet verilmektedir. İç ve dış mekan düzenlemesi bir eğitim uzmanı ve inşaat mühendisi tarafından düzenlenmiş olup, iç mekana ait renk ve mobilya seçimi ise eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 3- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina çevresinde, konut ve işyeri amaçlı kullanılan bahçeli müstakil villalar, parklar ve eğitim binaları bulunmaktadır. Ayrıca bahçeli villalardan bazıları okul öncesi eğitim merkezi olarak da kullanılmaktadır. Bu yapıların herbirinin bahçesinin olması ve çok katlı yapılar olmaması buranın yeşilliğin bol görüldüğü, sessiz, sakin ve ferah

bir mahalle olmasının en büyük sebebidir. Bu özelliklerinden dolayı bu okul öncesi eğitim binası için olması gereken bir fiziksel çevreye sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 4. 46: Özel Ayışığı Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içindeki durumu

Özel Ayışığı Anaokulu Levent, İstanbul çevreyolu ve Etiler' den araçla ulaşımın sağlanabileceği orta bir noktada bulunmaktadır. Özellikle Levent, Etiler bölgesindeki ve binanın yakın çevresindeki çok sayıda işyerine olan yakınlığı çalışan aileler açısından bu anaokulunun önemli bir konumda olmasını sağlamıştır. Binanın bulunduğu Tekirler sokağın açıldığı Yeni Sülün Caddesi' ne tüm bu noktalardan ulaşım söz konusu iken bazı saatlerde oluşan trafik sebebiyle çok da yoğun olarak kullanılmayan bu caddeye ulaşım zaman zaman zor da olabilmektedir. Bununla birlikte Levent Çarşı ve Etiler' den yürüyerek ulaşım yaklaşık her iki noktadan 15-20 dk. dolaylarındadır.

Anaokuluna yaya olarak ulaşım, sahip olunan fiziksel çevrenin uygunluğundan ötürü tercih edilen bir yöntemdir. Ancak servisle ve aileler tarafından araçla ulaşımda otopark ve servis yanaşma alanının olmaması, özellikle çocukların giriş ve çıkış saatlerinde binanın bulunduğu sokakta trafik sıkışıklıkları meydana getirebilir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Şekil 4. 47: Özel Ayışığı Anaokulunun Dış Cephesi

Binanın sokaktan algılanışı: Özel Ayışığı Anaokulu çevresindeki yoğun ağaç dokusu, binanın çevresinde korunaklı bir alan yaratmış olsa sokaktan algısını imkansız kılmıştır.

Binanın imajı: Özel Ayışığı Anaokulunun bahçesine girildiği anda, binanın rahatça algılanabileği mesafe bulunmaktadır. Bina, küçük pencereleri ile masal evlerini anımsatan, çevresindeki doğaya saygılı ve son derece ilgi çekici bir dış görünüşe sahiptir. (Şekil 4. 47)

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Binanın giriş ve arka kısmındaki eklenti kısımları bahçeyi çevreleyen ve ona hakim bir iç- dış mekan ilişkisi yaratsa da iç- dış mekan bütünlüğü kütlesel ve yapısal kısıtlamalardan ötürü yeterli değildir.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binanın giriş kapısı bahçeye girildiği anda fark edilebilecek bir konumdadır. Kişi döşemedeki farklılaşmayla girişe yönlendirilir. Binanın girişinde önerildiği gibi binanın algılanabileceği ön bahçe alanı bulunsa da, bu mekanı ve girişi destekleyecek yarı kapalı alanlar düşünülmemiştir. Ön bahçe- girişi destekleyen revak ve bina girişi hiyerarşisi yine bu örnekte görülmemiştir. Giriş saçağı önerilen boyutların altındadır. (Şekil 4. 48)

Şekil 4. 48: Bina Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adeti: Bina; bodrum kat, giriş katı ve normal kat olmak üzere toplam 3 kattan oluşur.

Konstrüktif özelliği: Yığma bir yapıdır. Ancak giriş katındaki yemek salonu ve idari kısım, binaya sonradan eklenmiş tek katlı betonarme bölümleridir.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapının üç katlı olması öğrenme mekanlarının farklı katlarda çözümlenmesine neden olmuştur. Bu nedenle giriş katında 3- 4 yaş grubu için öğrenme mekanı bulunurken, birinci katta ise 5 ve 6 yaş için iki tane öğrenme mekanı bulunmaktadır. Öğrenme mekanları yapısal kısıtlamalardan ötürü farklı m^2 ve kalitededirler. Giriş katındaki öğrenme mekanı 45 m^2, birinci kattaki öğrenme mekanları ise 40 m^2 ve 31, 5 $m^{2'}$ dir.

Kat yüksekliği: Kat yükseklikleri giriş katı ve birinci katta yaklaşık 2, 90 m.' dir. Uyku odası, personel odası ve teknik birimlerin bulunduğu bodrum kat ise yaklaşık 2, 70 m. tavan yüksekliğine sahiptir.

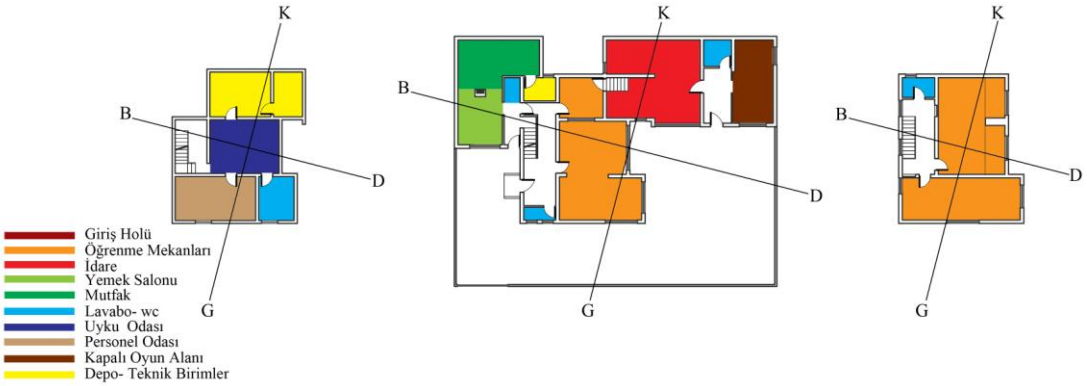
Katlar arası sirkülasyon: Katlar arası sirkülasyon binanın mevcut merdivenleri ile gerçekleşir. Binanın mevcut merdiveni değiştirilmeden kullanıldığından, çocuklar için onların boyutlarına uygun ayrıca bir korkuluk eklenmiştir. Ancak merdiven

başlarında güvenlik amaçlı korkuluk görevi gören kapılar kullanılmamıştır. (Şekil 4. 49)

Şekil 4. 49: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

Şekil 4. 50: Mekanların Yönlenmesi

Öğrenme mekanları binanın yapısal özelliklerinden dolayı, önerildiği gibi bu örnekte kuzey, doğu ve güney yönlerinde yer almıştır. Kuzey yönünde konumlanan ve binaya sonradan eklenen idari kısım, güneye ve doğuya açılan pencerelere sahiptir. Doğuya açılan pencereler çatı pencereleri olup, bu mekanın gün ışığından etkin bir şekilde faydalanmasını sağlamak için düşünülmüştür. (Şekil 4. 51)

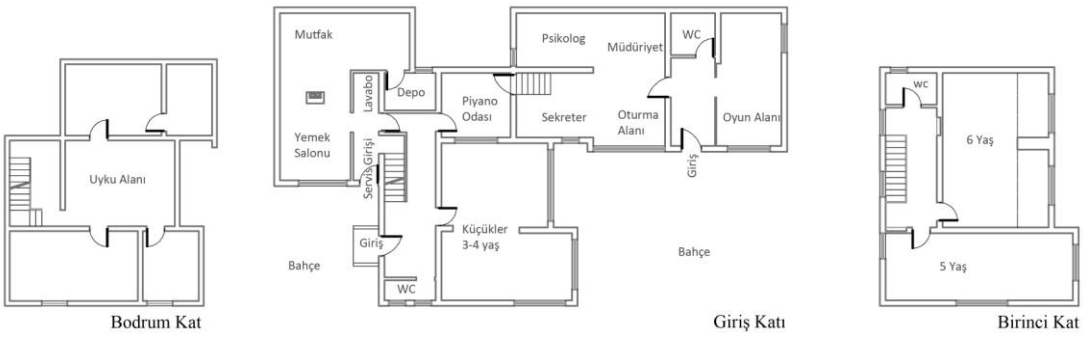

Şekil 4. 51: Doğuya Bakan Çatı Penceresi ve Güneye Açılan Pencere

Mutfak, depolama alanları ve ıslak hacimlerin çoğu önerildiği gibi kuzeyde konumladırılmıştır. Ancak yemek salonun güney batıda konumlanması ve çevredeki ağaçların engellemesi gün ışığının bu mekana ulaşımını kısıtlamıştır. Yemek salonu ile direkt ilişkili olan mutfağın kendine ait bir penceresi bulunmamaktadır. Bu durum mutfağın karanlık olmasına neden olmuş ve doğal havalandırmadan faydalanmasını azaltmıştır. Bu nedenle mutfakta çalışma esnasında çoğunlukla yapay aydınlatmanın kullanıldığı gözlenmiştir.

Mekansal kısıtlamalardan ötürü bodrum katta yer alan uyku odası ve personel odası, doğal aydınlatma ve havalandırma açısından yetersiz konumdadırlar.

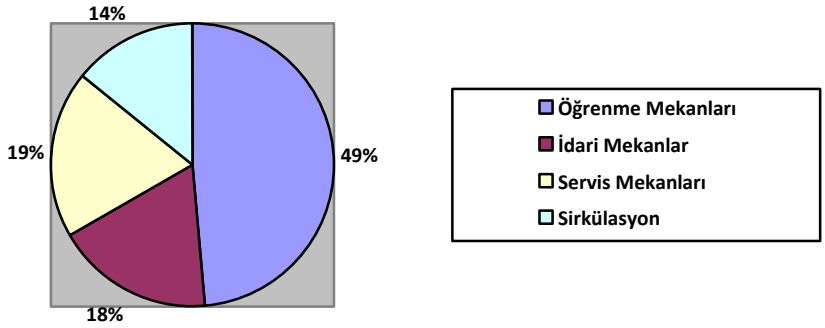
İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 52: Özel Ayışığı Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 49’ luk kısmını öğrenme ve oyun mekanları, yemek salonu ve uyku odası, % 18’ lik kısmını idari kısım ve personel

odası, % 19’ luk kısmını servis mekanları ve geri kalan % 14’ lük kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 53)

Şekil 4. 53: Mekanları Yüzde Olarak Dağılımı

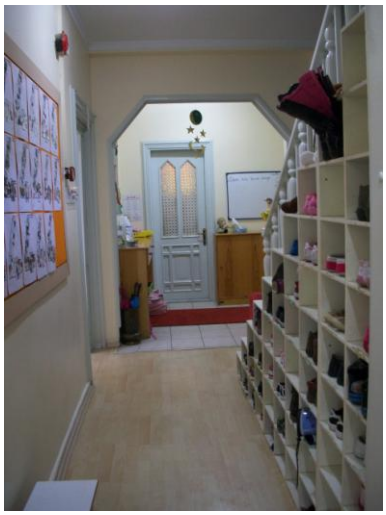
Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.9’ da; mevcut çocuk sayısına (70) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda mevcut değerlerin ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 9: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	148, 5	273	227, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	183, 27	247, 1	162, 4
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	57, 05	129, 5	77, 7

Mekanlar arası ilişki: Bina girişi, idari giriş ve öğrenci girişi olmak üzere iki ayrı kapıdan gerçekleşir. Öğrenci girişi daha çok öğrencilerin kullandığı giriş olup, giriş

holünden sonra bu kattaki sınıfa ve birinci kata ulaşan merdivene erişilmektedir. Aynı zamanda burada öğrenciler tarafından kullanılan vestiyer için merdiven altında özel bir çözüm getirilmiştir. Ancak bu çözüm çocukların boyutlarına ve erişebilme kabiliyetlerine tam olarak cevap vermemektedir. (Şekil 4. 54)

Şekil 4. 54: Öğrenci Giriş Kat Holü ve Vestiyerler

Öğrenme mekanları yapısal kısıtlamalardan ötürü açık oyun alanı ve lavabo- WC' ler ile direkt ilişkili değildir. Ancak giriş katında ve birinci katta sınıfların açıldığı hollerde lavabo- WC' ler bulunmaktadır. (Şekil 4. 55)

Şekil 4. 55: Öğrenme Mekanlarının Açıldığı Birinci Kat Holü

İdari girişten; kapalı oyun alanının, lavabo- WC ile bekleme alanının, yönetici, sekreter ve psikolojik danşmanın bir arada bulunduğu idari kısmın açıldığı hole ulaşılır. (Şekil 4. 56) İdari kısımdan birkaç adım merdiven ile giriş katında yer alan öğrenme mekanının ve yemek salonunun açıldığı hole ulaşılır. Bu çözüm ile, mekanlar ayrı girişleri olsa da iç mekanda birleştirilmiştir. Binanın asıl girişinin idari kısmı ve bekleme alanlarını içerecek büyüklükte olmaması böyle bir çözüme gidimesine neden olmuştur.

Şekil 4. 56: İdare Girişinden Ulaşılan Kapalı Oyun Alanı ve İdari Kısım

Yemek salonu mutfak ile direkt ilişkili olup, bu mekan güzel havalarda açık alana taşabilecek konumdadır. (Şekil 4. 87) Ancak yetmiş öğrenciye aynı anda hizmet verebilecek kapasitede değildir.

Şekil 4.57: Yemek Salonu ve Bahçe İle İlişkisi

Uyku odasının mekansal kısıtlamalardan ötürü bodrum katta düşünülmesi, bu mekanın doğal ışık ve havalandırmadan etkin bir şekilde faydalanamamasına neden olmuştur.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Özel Ayışığı Anaokulu' nda tercih edilen eğitim yaklaşımı Çoklu Zeka Yaklaşımı ile kısmen High/ Scope yaklaşımıdır.

Sınıfların m^2 bazındaki farklılığı mekansal kalite açısından farklılıklara neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda çoklu zeka yaklaşımının önermiş olduğu farklı zeka istasyonlarının özgün ve etkin bir şekilde sınıf içerisinde tasarlanmalarını kısıtlamıştır.

Bütün eğitim yaklaşımlarınca olması gereken öğrenme mekanlarının açık oyun-öğrenme mekanları ile ilişkili düşünülmesi bu örnekte binanın yapısal özelliklerinin değiştirilememesinden ötürü gerçekleşmemiştir.

Özel Ayışığı Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.10' da; mevcut çocuk sayısına (70) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda, mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 10: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	240	650, 3	487, 2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	429, 1	168, 7
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	259, 7	103, 6
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan 465 m2	0	0	465 m2	0
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 240 m2	Toplam= 2085 m2	Toplam= 937 m2

Açık oyun alanında doğal dere taşı, yapay çim ve toprak- çim alan olmak üzere farklı döşeme malzemeleri kullanılmıştır. Çocukların farklı döşemeler üzerinde farklı deneyimeri yaşamaları istenmiştir. Yapay çim kullanılan alanlar, çocukların bahçede bisiklete binmelerine, top oynamalarına fırsat vermiştir. (Şekil, 4. 58) Toprak ve çimenlerin kullanıldığı yerler ise, tırmanma, asılma, oyun evleri, köprüler ve kum havuzunu içeren macera oyun alanları olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4. 59) Aynı zamanda yapay çim döşeme kullanımı farklı hava durumları için elverişli zeminler yaratması açısından doğru bir tercih olmuştur.

Şekil 4. 58: Açık Oyun Alanı 1

Şekil 4. 59: Açık Oyun Alanı 2

Açık oyun alanı çocukların bitki yetiştirmelerine ve hayvan beslemelerine de olanak sağlamaktadır. Ayrıca yemek salonu ile direkt ilişkili olması güzel havalarda bahçenin yemek yeme alanı olarak kullanılmasını sağlamıştır. Ancak kapalı oyun alanlarından açık oyun alanlarına geçişlerde olması gereken yarı kapalı oyun alanı mekansal ve yapısal kısıtlamalardan ötürü bulunmamaktadır.

Acil çıkış

Giriş katında üç ayrı çıkış kapısı acil çıkış kapısı olarak kullanılabilmekte olup çatı katına ulaşan bir yangın merdiveni de bulunmaktadır. Ancak bodrum kat için düşünülmüş bir acil çıkış kapısı bulunmamaktadır.

Servis çıkışları

Mutfak ile ilişkili bir servis çıkışı bulunmaktadır.

4.1.6 Özel Pinokyo Işıl Anaokulu

Özel Pinokyo Işıl Anaokulu; 4. Levent Akağaç sokakta yer alan emlak bank tarafından yapılmış iki adet müstakil bahçeli villadan dönüştürülmüştür ve 26 yıldır bu binada hizmet vermektedir. İç mekanda birinci binada yaklaşık 400 m^2, ikinci binada ise yaklaşık 190 m^2 kullanım alanı olup toplam 590 m^2 alanda 100 çocuğa hizmet verilmektedir. Bina konut işlevinden sonra bir süre işyeri olarak kullanılmış daha sonra okul öncesi eğitim binasına dönüştürülmüştür. Dönüştürülme sürecinde

iç- dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmıştır. Aynı zamanda iç mekanda tercih edilen renk ve mobilya seçimi yine aynı mimar tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Binanın bulunduğu sokakta yer alan villa sırasının çoğu okul öncesi eğitim binası ve yabancı öğrencileri kabul eden okullardan oluşmaktadır. Bu sokakta yaklaşık 5 tane okul bulunmakta olup hepsi villalardan dönüştürülmüştür. Binanın bulunduğu sokak villalardan oluşsa da bu villaların hepsi işyeri olarak kullanılmaktadır. Bu sokak haricinde binanın bulunduğu konum değerlendirilirse Sabancı kulelerinin çok yakınında olmasından ötürü ticaret merkezlerinin bulunduğu önemli bir noktada olduğu söylenebilir. Bu nedenle, bu bina daha çok buradaki işyerlerinde çalışan ailelere hizmet vermektedir. (Şekil 4. 60)

Şekil 4. 60: Pinokyo Işıl Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Buraya ulaşım gerek Levent' ten gerekse Sarıyer' den Büyükdere caddesine yakınlığından ötürü oldukça kolaydır. Bu nedenle bu mevkiilerde oturan veya çalışan kişiler için oldukça elverişli bir konumdadır. Okul, 4. Levent metro çıkışına yakın olsa da, yayalar tarafından çok fazla kullanılmayan, araç trafiğinin yoğun olduğu Levent bağlantı yolu ile birleşen Akçam sokaktan gerçekleşmektedir. Ancak yüksek

kulelerin ve araç trafiğinin içerisinde bu sokağın yayalara ve çocuklara iyi bir şekilde hitap ettiği söylenemez.

Veliler okula çocuklarını kendi araçlarıyla bırakabilecekleri gibi, okulun servis hizmetinden de yararlanabilirler. Ancak okul çevresinde bir otoparkın veya servis aracı için yanaşma alanının bulunmaması okul giriş- çıkış saatlerinde çok sayıda okulun olduğu ve tek yönde ilerleyen bu sokakta ciddi trafik sıkışmalarına neden olacağından düşünülmesi gereken önemli bir problemdir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Şekil 4. 61: Özel Pinokyo Işıl Anaokulunun Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi

Binanın sokaktan algılanışı: Özel tasarım ahşap dış kapı ve doğal doku arkasından binanın sokaktan algılanışı çok azdır. Dış kapı aynı zamanda bir tabela görevi görmektedir. Okulun adı ve logosu uygun ve algılaması kolay bir şekilde bu kapı üzerinde yer almaktadır. Bina dışarıdan net bir şekilde algılanamasa da tabela görevi gören dış kapı iç mekan hakkında fikir vermektedir. (Şekil 4. 61)

Binanın imajı: Binanın arsanın eğiminden faydalanarak konumlandırılması, giriş katında binanın tek katlı olarak algılanmasını sağlamıştır. Binanın tek katlı görüntüsü çocukların ölçeğine yakın olmasından ötürü ilgi çekici ve güvenli bir imaj sunmuştur.

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Dış kapıdan içeri girildiğinde, bu kısma bakan bütün mekanlar (idari kısım, öğrenme mekanı, ve giriş holü) sahip

oldukları sürgülü cam kapılar yardımıyla giriş kısmı ile görsel ve direkt ilişkilidir. Bu örnekte binanın sahip olduğu yapısal özellikler, okul öncesi eğitim binalarında önerilen iç- dış mekan sürekliliğini karşılamakta ve kişiye iç mekan hakkında fikir vermektedir. (Şekil 4. 61)

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Bahçeye girildiği anda döşemedeki farklılaşma ve bina girişini destekleyen geniş saçak geleni girişe yönlendirir. Bina girişinin geniş bir revakla desteklenmesi bu alanda aynı zamanda bekleme alanlarının yaratılmasına da imkan vermiştir. Bu örnekte okul öncesi eğitim binalarında önerilen ön bahçe- revak ve bina girişi hiyerarşisi yaratılmıştır. (Şekil 4. 62)

Şekil 4. 62: Bina Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adeti: Binalar giriş cephesinden tek katlı görünseler de, açık oyun alanlarının bulunduğu arka cepheden iki katlı olduğu görülür. (Şekil 4. 63)

Konstrüktif özelliği: Okula ait 2 bina da yığma yapıdır. Merkez olarak kullanılan bina, pek çok ekleme ile mevcut halinden daha büyük alana sahip olmuştur. Diğer binada ise bu tarz eklemeler yapılmamıştır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapısal zorlamalar öğrenme mekanlarının farklı alanlarda ve farklı katlarda olmasına neden olmuştur. Giriş katındaki öğrenme mekanları 40 m^2 ve 32 m^2 iken bahçe katındaki öğrenme mekanları 47 m^2, 46, 5 m^2 ve 69 $m^{2'}$ dir.

Sahip olunan arazinin özelliklerinden ötürü binanın yapısı, öğrenme mekanlarının gerek giriş katından gerekse bahçe katından dışarıya açılmasını sağlamıştır.

Kat yüksekliği: Tavan yüksekliği giriş katında 2, 75 m. iken bahçe katında 2, 80 m.' dir. Bu değerler ile öğrenme mekanları, önerilen 2, 70- 3, 00 m. ideal değer aralığındadır. (Şekil 4. 57) Galeri boşluğunun baktığı ortak kapalı oyun alanında ise tavan yüksekliği burada çocukların daha özgür hareket edebilme eylemlerine cevap verir nitelikte diğer mekanlara göre daha yüksektir ve 5, 55 m. yüksekliğindedir.

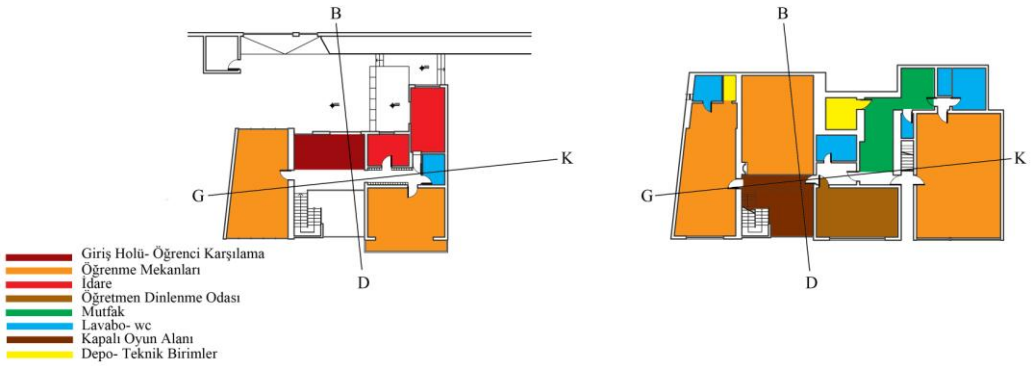
Şekil 4. 63: Bina Kesiti

Katlar arası sirkülasyon: Binanın iç mekanında mevcut merdivenler kullanıldığında, merdivenlerin basamak yükseklikleri çocuklar için uygun değildir. Düşme ve kazalara yer vermemek için merdiven korkulukları çocukların boyutlarına uygun olarak düşünülmüştür. Ancak binanın yapısal özelliği olan galeri boşluğu, güvenlik açısından bir okul öncesi eğitim merkezi için olması gereken yeterli korumaya sahip değildir. (Şekil 4. 64)

Şekil 4. 64: Merdiven Kullanımı ve Galeri Korkulukları

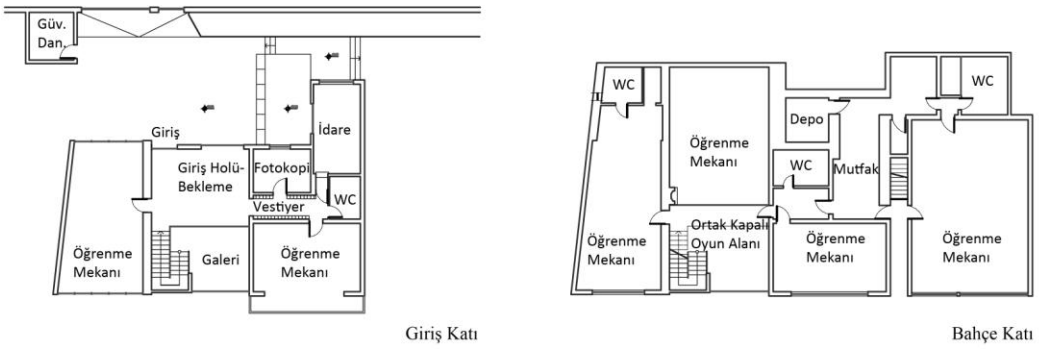
Yönlenme özellikleri

Şekil 4. 65: Mekanların Yönlenmesi

Binanın bütün öğrenme mekanları ve öğretmenlerin dinlenme odası direkt olarak doğu yönüne açılan pencerelere sahiptir. Böylelikle bu mekanların sabah güneşinden etkin bir şekilde faydalanması sağlanmıştır. Aynı şekilde doğuya açılan galeri boşluğu ve büyük pencereler binanın merkezini yani giriş ve bekleme alanı ile bahçe katında yer alan ortak oyun alanının güneş ışığından gün boyunca yararlanmasını sağlamıştır. Diğer yandan bütün sınıflarda yer alan büyük pencereler yardımı ile bu mekanların doğal olarak havalandırılabilmektedir.

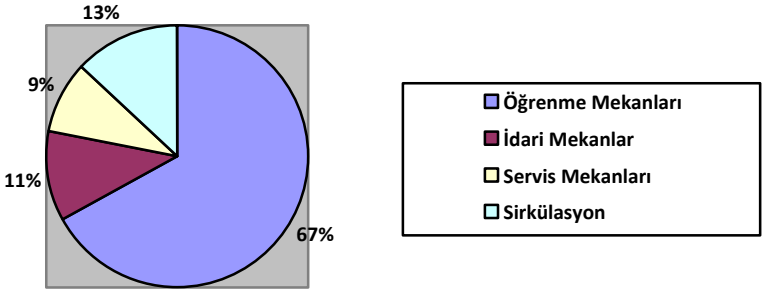
İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 66: Özel Pinokyo Işıl Anaokulu Kat Planları- Ana Bina

Anaokulunun kullandığı iki binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 67’ lik kısmını öğrenme mekanları, oyun alanları, egzersiz odası ve atölyeler, % 11’ lik

kısmını idari mekanlar, % 9' luk kısmını servis mekanları ve geri kalan % 13' lük kısmını ise sirkülasyon alanları oluşturmuştur. (Şekil 4. 67)

Şekil 4. 67: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.11' de; mevcut çocuk sayısına (100) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda öğrenme mekanlarına ait m^2' nin ideal değere yakın- ideal değerin üzerinde- olduğu görülürken, idare+ personel+ servis alanları ile sirkülasyon alanlarına ait m^2' nin ideal ve minimum değerlerin altında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.11: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	395	390	325
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	120	353	232
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	85	185	111

Mekanlar arası ilişki: İki binada konumlanan bu okul öncesi eğitim merkezinde; ana binada idari kısım, karşılama bölümü, öğrenme mekanları, öğretmen dinlenme ve toplantı odası ve servis bölümleri yer alırken diğer binada bütün grupların kullanabileceği sanat atölyesi ve egzersiz odası bulunmaktadır.

Giriş katındaki ve bahçe katındaki her öğrenme mekanından bahçeye direkt ulaşım bulunmaktadır. Dört öğrenme mekanından ikisinin lavabo- WC ile direkt bağlantısı varken diğer 2 öğrenme mekanı hollerde yer alan lavabo- WC' leri kullanmaktadır. Yapısal kısıtlamalar öğrenme mekanlarının aynı zamanda uyku ve yemek alanları olarak kullanılmalarına neden olmuştur. Sınıflar bu eylemleri karşılayabilecek büyüklükte ve donanımdadır. Ancak mutfağın konumu her sınıf için elverişli değildir.

Asıl giriş ve karşılama bölümü, ana binanın giriş holünde gerçekleşmektedir. Diğer binada böyle bir yere ihtiyaç duyulmamıştır. Çünkü diğer bina daha çok gün içindeki ek faaliyetlere cevap vermektedir. Giriş holü, danışma- bekleme alanına sahiptir. (Şekil 4. 68) Hem giriş holü hem de dış mekan ile ilişkili olan idari kısım, binaya giren çıkanı gören, sürgülü büyük camları ile dışarıya direkt ulaşımın mümkün olduğu bir konumdadır. (Şekil 4. 69)

Şekil 4. 68: Giriş Holü- Bekleme ve Danışma Alanı

Şekil 4. 69: Girişten İdari Kısmın Algılanışı ve İç Mekanı

Yapısal zorlamalar nedeniyle, bir anaokulu iç mekanında olması gereken bütün çocukları bir araya getiren, ortak yemek alanı, çok amaçlı salon ya da ortak kapalı oyun alanı bu örnekte bulunmamaktadır.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Özel Pinokyo Işıl Anaokulu' nda etkin öğrenme ve sorgulamaya dayalı PYP (Primary Years Programme) yaklaşımının yanısıra Çoklu Zeka ve kısmen Reggio Emilia yaklaşımı kullanılmaktadır.

Okul iç mekanı eğitim yaklaşımları çerçevesinde incelendiğinde, öğrenme mekanlarının yeterli malzeme ve zeka alanlarına sahip olduğu ve farklı eylemlere cevap verebilecek mekanların okul bünyesinde yer aldığı gözlenmiştir. Aynı zamanda öğrenme mekanlarının dış mekanla görsel ilişkisinin ve direkt bağlantısının olması çocuklar ve mekanlar arası şeffaflığı yaratmıştır. Bu özellik, Reggio Emilia yaklaşımına dayalı çocuk- çevre ilişkisini kısmen karşılar niteliktedir. (Şekil 4. 70)

Şekil 4. 70: Giriş ve Bahçe Katındaki Öğrenme Mekanlarından Görüntüler

Özel Pinokyo Işıl Anaokulu velilerle olan etkinliklere de önem vermektedir. Özellikle sahip olunan bahçe bu etkinlikleri karşılayabilecek büyüklüktedir. Ancak iç mekanda bu tarz faaliyetlere (sergi, gösteri, özel gün toplantıları vb.) cevap verebilecek çok amaçlı salonun bulunmaması bu okulun tercih ettiği yaklaşım çerçevesindeki en büyük eksiğidir.

Özel Pinokyo Işıl Anaokulu için yapısal kısıtlamalar ve zorlamalar dahilinde tercih edilen eğitim yaklaşımlarına iyi bir şekilde cevap verdiğii söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.12' de; mevcut çocuk sayısına (100) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanına ve servis alanlarına ait aracın otopark alanına sahip olduğu görülmüştür. Bu örnekte otopark ve öğrenci servisi yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı ve servis aracı otopark alanı göz önünde bulundurulduğunda, açık oyun alanının m^2 açısından ideal seviyenin üzerinde yeterli m^2' de olduğu görülürken, servis aracı park alanının ideal ve minimum değerlerin altında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 12: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	1200	929	696
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	613	241
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	371	148
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	50	134 m2	116 m2
			Toplam=1250 m2	Toplam=2659 m2	Toplam=1262 m2

Bahçe katında yer alan öğrenme mekanları ile açık oyun alanı arasında yarı kapalı alanlar bulunmaktadır. Bu mekanlar güzel havalarda sınıflarda gerçekleşen faaliyetlerin dışarı taşmasına fırsat vermiştir. (Şekil 4. 71)

Şekil 4. 71: Yarı Kapalı Alan

Açık oyun alanı, oyuncak açısından zengin olup, döşeme malzemesi olarak çoğunlukla çarpma ve düşmelere karşı düşünülmüş çimenin yanısıra çim görünüşlü plastik dış mekan halısı kullanılmıştır. Açık oyun alanı top oynama, bisiklete binme, koşma- zıplama, oturma- piknik yapma gibi faaliyetlere cevap verebilecek alanlara sahiptir. (Şekil 4. 72)

Şekil 4. 72: Açık Oyun Alanı

Acil Çıkış

Öğrenme mekanlarının, öğretmen odasının ve idari kısmın direkt dışarı ile ilişkili olması nedeniyle pek çok yerden acil çıkış mümkündür.

Servis Çıkışları

Mutfağın üst katıyla ilişkili ana girişten bağımsız bir servis girişi bulunmaktadır.Ve bu girişle ilişkili ayrı bir bahçe demir kapısı da bulunur.

4.1.7 İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu- İstanbul

İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu, İ. T. Ü. Maçka kampüsünde, konservatuar binasının bir kısmında yer almaktadır. Şu anda kreş ve anaokulu olarak kullanılan alan daha önce kütüphane ve yemekhane olarak da kullanılmıştır. İç mekanda kreş ve anaokulu kısmında yaklaşık 910 m^2 kullanım alanı bulunmaktadır. Şu anda hizmet verilen çocuk sayısı ise 62' dir. Burada aynı zamanda 7- 12 yaş çocuklara hizmet vermek amacıyla okul çıkış saatlerinde etüt sınıfları da bulunmaktadır. Deprem sonrası binaya güçlendirme yapılmıştır ve kreş- anaokulu kısmında değişiklikler olmuştur. Bu süreçte iç ve dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmış olup, renk ve mobilya seçimi ise eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı kreş ve anaokulu kısmı için 0- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina İ. T. Ü. Maçka kampüsünde yer aldığından fakülte ve hizmet binaları arasında yer almaktadır. Konservatuar, yabancı diller yüksek okulu, park ve otopark alanları binanın yakın çevresinde bulunan birimlerdir. Binanın özellikle konservatuar binası gibi gürültülü bir işleve sahip bir binanın parçası olması, belli zamanlarda (çocukların dinlenme saatleri gibi) son derece kullanışsız durumlar yaratmaktadır. (Şekil 4. 73)

Şekil 4. 73: İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

İ. T. Ü. Kreş ve Anaokulu kampüsün yakın çevresinde yer alan Gümüşsuyu, Taşkışla ve Maçka' daki İ. T. Ü. yerleşkelerinde çalışan ailelerin çocuklarına hizmet vermektedir. Bu üç nokta arasındaki mesafe oldukça yakındır, yürüme veya araçla ulaşım mümkündür. Okulun servis hizmeti bulunmamaktadır. Veliler çocuklarını iş çıkışı kendileri almaktadır. Binanın yakın çevresinde otopark bulunsa da bu otopark gün içinde daha çok Maçka kampüsünde çalışanlara hizmet vermektedir. Bu nedenle sadece çocuğunu almak için diğer kampüslerden gelenler tarafından bu kısa süre içerisinde tercih edilmemektedir. Binanın kendisine ait bir otopark alanının bulunmaması çocukların giriş çıkış saatlerinde bina önünde araç trafiğinin yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Binanın sokaktan algılanışı: Binanın bulunduğu çevre içerisinde algısı kolaydır. Ancak bina iç mekan hakkında fikir verecek özelliklere sahip değildir. İçeride okul öncesi eğitim hizmetinin verildiği sadece sahip olunan tabeladan anlaşılır.

Binanın imajı: İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulu konservatuar binasının bir bölümünde yer aldığından, bir kamu kuruluşunun dış görünüş özelliklerine sahiptir. Dolayısıyla özellikle bir çocuğun binanın içerisinde, onlar için bir mekanın bulunduğunu hayal etmesi oldukça zordur. Binanın yapısal özellikleri iç mekanın dışarı yansıtılmasına ve çekici bir atmosfer yaratılmasına izin vermemiştir

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Binanın yapısal ve kütlesel özellikleri ile kuruma ait özel açık alanın binayla ilişkisinin her yönden gerçekleşmemesi iç- dış mekan sürekliliğinin oluşmamasına neden olmuştur.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binanın girişi konservatuar girişinin hemen yanından sağlanmaktadır. Binaya yaklaşımda, binanın dışarıya yansıyabileceği ve gelen kişiyi girişe yönlendirebileceği bir ön bahçenin olmayışı giriş kapısına ulaşana kadar iç mekanda gerçekleşen eylem hakkında kişinin fikir edinememesine neden olmaktadır. Bina girişi saçakla desteklenmiştir. Ancak bu saçağın altında bile iç mekana ait izler bulunmamaktadır. (Şekil 4. 74)

Şekil 4. 74: Binanın Girişi

Yapısal ve strüktürel özellikler

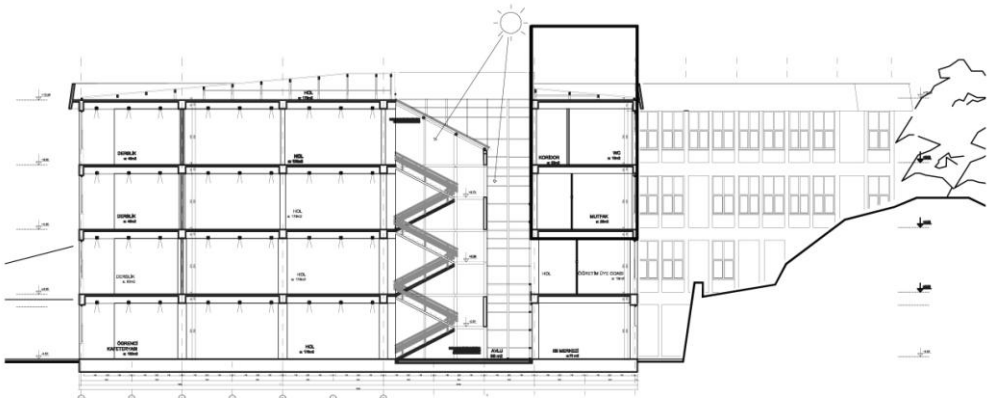
Kat adedi: İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu hizmet verdiği Konservatuar binası içerisinde birinci ve ikinci katların bir kısmında yer almaktadır.

Konstrüktif özelliği: İçerisinde iki farklı işlevi barındıran betonarme bir binadır. Kreş- anaokulunun girişi ile konservatuar girişi yanyanadır. Bina içinde bu iki farklı fonksiyon tamamen ayrılmış olup, iç mekanda birbirleri arasında herhangi bir ulaşım yoktur.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapısal zorlamalar nedeniyle öğrenme mekanları farklı m^2' lerde ve farklı katlarda çözülmüştür. Giriş katında yer alan iki

öğrenme mekanından her biri yaklaşık 30 m^2 iken, üst kattaki üç öğrenme mekanı yaklaşık 30 m^2, 36 m^2 ve 54 $m^{2,}$ dir.

Kat yüksekliği: Binanın mevcut tavan yüksekliği 4, 5 m.' dir. (Şekil 4. 75) Öğrenme mekanları için önerilen ideal tavan yüksekliği 2, 70- 3, 00 m. arası olduğundan mevcut yükseklik ideal değerleri karşılamamaktadır.

Şekil 4. 75: Bina Kesiti

Bazı mekanlarda (idari kısım, uyku odası, öğrenme mekanları gibi) tavan yüksekliğini alçaltmak ve $m^{2'}$ den kazanmak amacıyla asma katlar yaratılmıştır. (Şekil 4. 76)

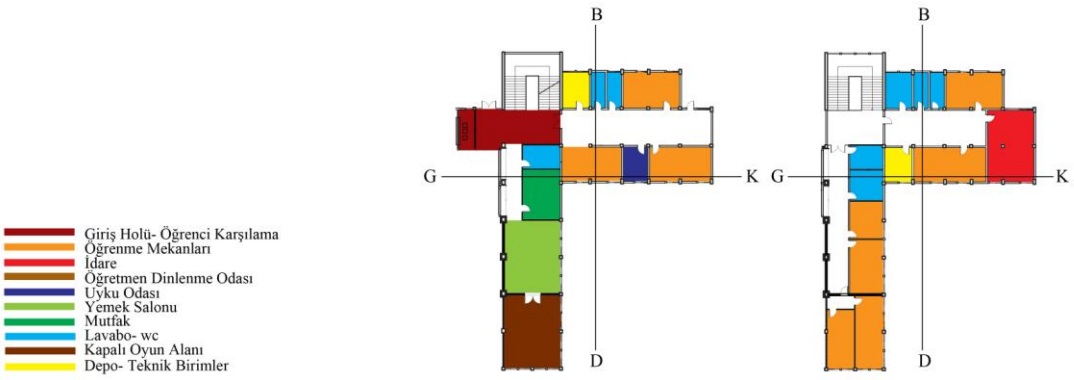
Şekil 4. 76: Öğrenme Mekanı ve Uyku Odasında Asma Kat Kullanımı

Katlar arası sirkülasyon: Binanın yeni işlevinde mevcut geniş merdivenleri kullanılmaktadır. Özellikle yemek yemek veya bahçeye çıkmak için ikinci kattaki öğrencilerin birinci kata inerken kullandıkları bu merdivenler çocuklar açısından son derece tehlikeli olup, büyükleri ve küçükleri yoran bir özelliktedir. Bu nedenle öğrenme mekanlarının bulunduğu koridorlarda ayrı bir düşey sirkülasyon düşünülmüştür. Bu merdivenler basamak ve rıht yüksekliği açısından çocuklara uymasa da korkuluk boyutları ve tedbir amaçlı yerleştirilmiş korkuluk kapıları ile çocukların kullanımında diğerine göre daha çok tercih edilen bir durumdadır. (Şekil 4. 77)

Şekil 4. 77: Ana Merdiven ve Koridorlarda Kullanılan Merdivenler

Yönlenme özellikleri

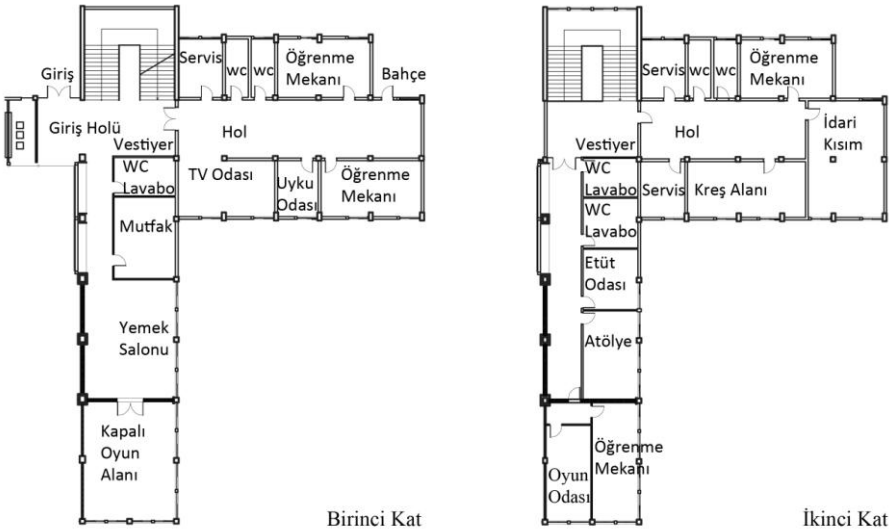

Şekil 4. 78: Mekanların Yönlenmesi

Bu örnekte mevcut odalar yeni işlevine göre değerlendirildiği için, bazı mekanların yönlenmesi tasarım sürecinde göz ardı edilmiştir. Çoğu öğrenme mekanının doğuya

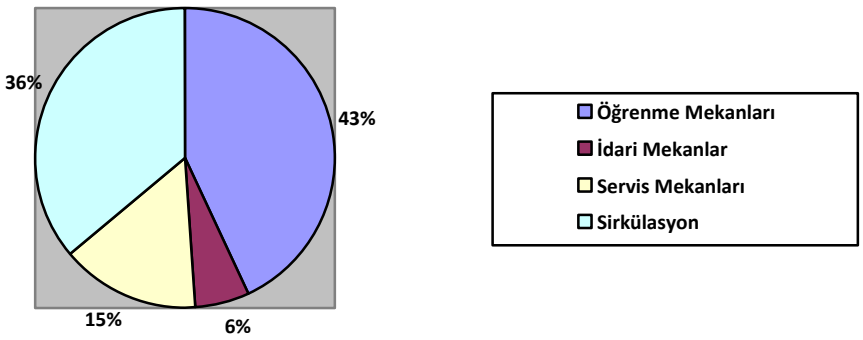
açılan pencereleri bulunsa da yapısal zorlamalardan ötürü bazı öğrenme mekanları hiç önerilmediği şekilde batıya açılmaktadır.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 79: İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında % 43' lük kısmını öğrenme mekanları, oyun odaları, yemek salonu ve uyku odası, % 6' lık kısmını idari mekanlar, % 15' lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 36' lık kısmını sirkülasyon alanları oluşturmuştur. (Şekil 4. 80) Binanın çok fazla kullanım alanına sahip olmasına rağmen yapısal özellikleri ve yeni işlevi için herhangi bir düzenlemenin yapılmaması nedeniyle, mekanların etkin bir şekilde kullanılamadığı ve sirkülasyon alanlarının gereksiz şekilde çok yer kapladığı görülmüştür.

Şekil 4. 80: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.13' te; mevcut çocuk sayısına (62) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda mevcut değerlerin ideal değerlerin çok üzerinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 13: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	317	241, 8	201, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	265, 6	218, 8	143, 8
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	330, 6	114, 7	68, 8

Bu değerler kapsamında öğrenme ve oyun mekanlarının anaokulu iç mekanında oldukça fazla yer kapladığı görülmektedir. Bu $m^{2'}$ nin yapısal kısıtlamalar sebebiyle etkin bir şekilde değerlendirilememiş olması çocukların öğrenim kalitesini olumsuz yönde etkileyebilecek bir özelliktir. Mekanların büyüklüğü ve kopukluğu onların çocukların konsantrasyonlarını düşürücü, hareket özelliklerini artırıcı bir iç mekan etkisi yaratmaktadır. Ayrıca tavan yüksekliğinin de fazla olması öğrenme mekanlarındaki faaliyetlerin verimliliğini düşürücü bir etki yaratması sebebiyle düşünülmesi gereken bir problemdir.

Mekanlar arası ilişki: Öğrenme mekanları yapısal zorlamalardan ötürü farklı katlarda ve farklı yerlerde birbirleri ile ilişkisiz bir şekilde konumlanmak zorunda kalmıştır. Öğrenme mekanlarından açık oyun alanlarına ve wc- lavabolara direkt bir ulaşım bulunmamaktadır. Özellikle 6 yaş grubu çocukların üst katta öğrenme mekanına

sahip olmaları, yemek salonunu ve bahçeyi kullanmak için sürekli aşağı inip çıkmalarına sebep olmaktadır.

İdari kısım giriş holünün yetersizliği sebebiyle üst katta ayrı bir mekanda örgütlenmiştir. Giriş holünde sadece vestiyer ve güvenlik görevlisi için alan bulunmaktadır. (Şekil 4. 81)

Şekil 4. 81: Giriş Holü

Giriş katında yer alan yemek salonu bütün öğrencilere yetecek büyüklükte olup mutfak ile direkt ilişkilidir. (Şekil 4. 82) Ancak mutfağın servis girişi bulunmamaktadır ve servis giriş- çıkışı binanın ana girişinden sağlanmaktadır. Yemek salonu aynı zamanda kapalı aktivite alanı ile ilişkilidir. Kapalı aktivite alanı yapısal zorlamalardan dolayı öğrenme mekanlarıyla ilişkili olarak konumlanmamıştır.

Şekil 4. 82: Yemek Salonu ve Kapalı Aktivite Alanı

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

İ. T. Ü. Maçka Kreşi ve Anaokulunda tercih edilen eğitim yaklaşımları, High/ Scope ve Çoklu Zeka yaklaşımları ile kısmen Montessori yaklaşımıdır.

Okul iç mekanı yaklaşımlar doğrultusunda incelendiğinde, yapısal zorlamalardan ötürü öğrenme mekanlarının birbirinden kopuk olarak konumlandırıldığı görülmüştür. Aynı şekilde kapalı oyun alanı, yemek salonu, tv odası, müzik odası gibi ortak kullanım alanları bina içerisinde farklı yerlerde ve her öğrenme mekanına farklı uzaklıkta yer almıştır. Mekanlar arası hiyerarşinin olmaması, farklı yerlerde bulunan farklı zeka alanlarının çocuklar tarafından seçilmesini zorlaştırıcı bir etki yaratmaktadır. Çocuk istediği faaliyeti böyle bir konumlandırma içerisinde gerçekleştiremeyecektir. Özellikle çoklu zeka yaklaşımını uygulayan okullarda olması gereken, çocuklara farklı zeka alanlarını aynı anda sunabilecek mekanlara sahip olmalarıdır.

Öğrenme mekanlarının bir uzantısı olarak düşünülmesi gereken açık oyun alanlarına direkt ulaşım yine yapısal zorlamalardan ötürü bu binada gerçekleştirilememiştir.

İ. T. Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.14' te; mevcut çocuk sayısına (62) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin arasında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 14: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	550	576	431, 5
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	380	149, 4
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	230	91, 7
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam=550 m2	Toplam=1932 m2	Toplam=850 m2

Açık oyun alanı oyuncak açısından çok zengin olmayıp, tırmanma, top oynama, bisiklete binme gibi faaliyetlere cevap veremez niteliktedir. Döşeme malzemesi olarak beton, toprak çimen ve oyun alanlarında modüler kauçuk döşeme kaplaması tercih edilmiştir. Ağaçların bol olması bahçede gölgeli alanlar yaratmıştır. Bu da güzel havalarda derslik, yemek salonu olarak da kullanılan bu mekanın, sıcak havalarda rahat şekilde kullanılmasını sağlayan bir özelliktir. (Şekil 4. 83)

Şekil 4. 83: Açık Oyun Alanı

Acil çıkış

Binanın ana girişi haricinde bahçe çıkışı, bu katta ki öğrenme mekanları tarafından acil çıkış olarak kullanılabilir. Ancak üst kata ulaşan yangın merdiveni bulunmamaktadır.

Servis çıkışları

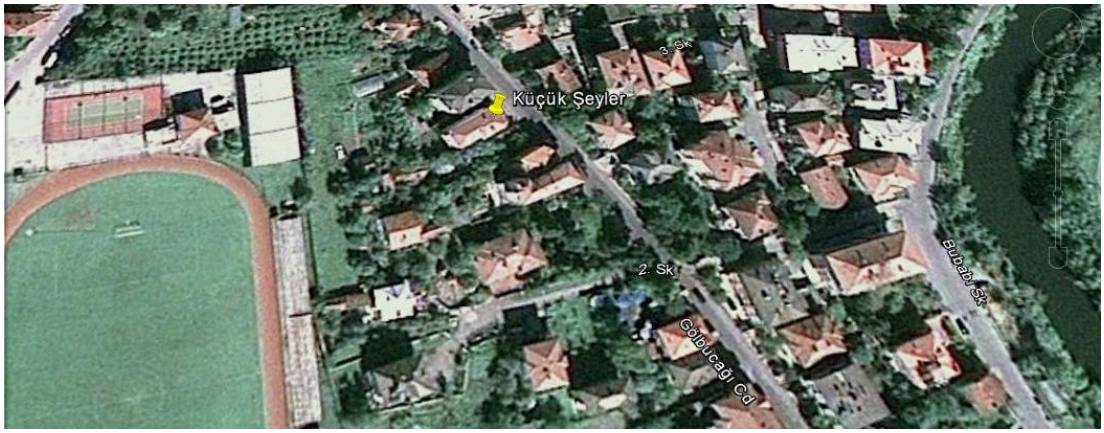
Mutfağın servis çıkışı bulunmadığından, mutfak servis giriş- çıkışı ana girişten sağlanmaktadır.

4.1.8 Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu- Bartın

Bartın Küçük Şeyler Anaokulu; Gölbucağı caddesinde işyeri binası olarak tasarlanan ve bir süre farklı hizmetler (fabrika yönetim merkezi, diş hastanesi) için kullanılan bir yapıda Eylül 2009' dan bu yana hizmet vermektedir. Bartın Küçük Şeyler Anaokulu Akademisi; Prof. Dr. Üstün Dökmen ve Uzm. Psi. Süleyman Hecebil' in Türkiye genelinde yürüttüğü şu anda 15 ilde 23 okulda devam eden Küçük Şeyler projesi kapsamında Bartın' da açmış oldukları okul öncesi eğitim kurumudur. İç mekanda toplam kullanım alanı yaklaşık 410 m^2 olup, hizmet verilen çocuk sayısı 43' dür. Binanın iç ve dış mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmıştır. Bununla birlikte iç mekanda tercih edilen renk ve mobilya seçimi ise eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina çevresinde, Bartın Çevre yolu, Bartın Atatürk stadyumu, okul binaları, müstakil bahçeli konutlar ve konut siteleri bulunmaktadır. Eski Bartın evlerinin korunduğu Gölbucağı Caddesi yeşillik açısından zengin bir caddedir. Kurum, şehir merkezine oldukça yakın olup, bulunduğu çevre için konut bölgesi denilebilir. (Şekil 4. 84)

Şekil 4. 84: Küçük Şeyler Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Bina ulaşım açısından oldukça merkezi bir konumda, hem konut hem de işyeri bölgesine hizmet edebilecek bir noktadır. Gölbucağı caddesinin çevre yolu ile olan bağlantısı olması caddede araç trafiğinin yoğun olmasına neden olmuştur. Ancak cadde eski bir cadde olması sebebiyle bu yoğunluğu karşılayacak genişlikte değildir. Bu durum bazı saatlerde bu caddede trafiğin yoğun olmasına sebep olmaktadır. Ancak okul çocuklarını araçla bırakan veliler için ve servis aracı için bir yanaşma veya otopark alanına sahip değildir. Bu durum özellikle çocukların giriş- çıkış saatlerinde trafik sıkışıklıklarına neden olabileceğinden düşünülmesi gereken bir problemdir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Binanın sokaktan algılanışı: Bartın Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu, sahip olduğu bilgilendirici tabela ve çevrelendiği alçak duvarlar sayesinde bulunduğu cadde üzerinden net bir şekilde algılanabilmektedir. (Şekil 4. 85)

Binanın imajı: Bina cephesi, mevcut halinde bulunan tuğla cephe kaplamasının yanısıra sonradan eklenen özel dış cephe boyamaları ile dışarıya iç mekanın fonksiyonu hakkında fikir vermektedir. Binaya eklenen geçici süslemeler, cephe boyamaları ve çevrede yer alan düzenlemeler, binanın çocuklar için bir yer olduğu izlenimini vermektedir.

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Cephede yer alan ve tipik Bartın evlerinin pencere boyutlarında düzenlenmiş pencereler ise bir okul öncesi eğitim binasında olması gereken iç- dış mekan algılamasını ve bütünlüğünü karşılayamaz niteliktedir. Aynı zamanda binanın kütlesel özellikleri ve çok katlı olması sahip olunan bahçe ile iç mekanın bütünleştirelememesinin diğer nedenleridir.

Şekil 4. 85: Binanın Dışarıdan Algılanışı ve Girişi

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Bahçe alanının yetersizliği, binaya yaklaşımda ön bahçe oluşumuna izin vermediği için, ön bahçe- revak ve bina girişi hiyerarşisinin yaratılamamasına neden olmuştur. Bina girişi sonradan eklenen camekan bir saçak ile desteklenmiştir. Ancak bu alan olması gereken boyutların altında ve önerildiği gibi yarı açık değildir.

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adedi: Bina; bodrum kat, giriş katı, birinci kat ve ikinci kat olmak üzere toplam 4 kattan oluşmaktadır.

Konstrüktif özelliği: Betonarme bir yapıdır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Yapının 4 katlı olması öğrenme mekanlarının birinci ve ikinci katta olmak üzere farklı katlarda ve farklı m^{2}' lerde çözülmesine neden olmuştur. Dört öğrenme mekanının ikisi 32 m^{2} iken diğer ikisi 41 $m^{2'}$ dir. Her öğrenme mekanının açılmış olduğu holde lavabo ve WC bulunmaktadır ancak yapısal kısıtlamalar öğrenme mekanlarının açık oyun alanları ile direkt ilişkili olmasını engellemiştir.

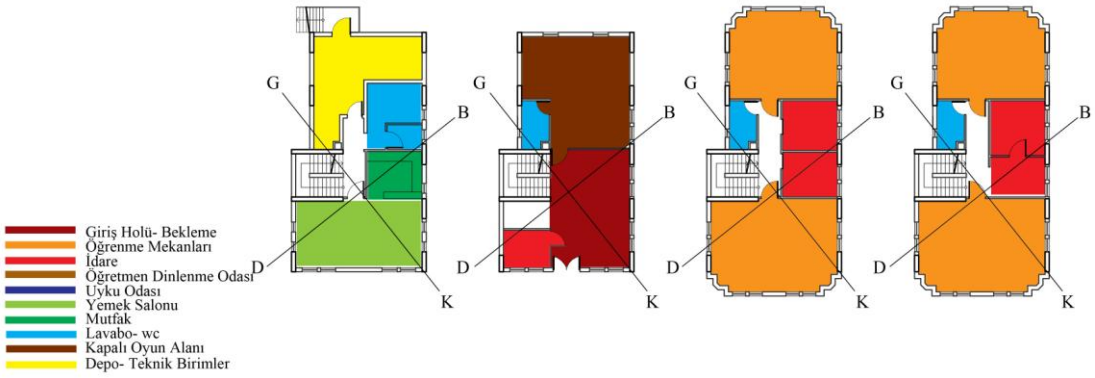
Kat yüksekliği: Tavan yüksekliği giriş katı, birinci kat ve ikinci katta 2, 90 m., bodrum katta ise 2, 65 m.' dir. Buna göre tavan yüksekliklerinin öğrenme mekanlarında önerilen 2, 70- 3, 00 m. aralığında olduğu görülmüştür.

Katlar arası sirkülasyon: Yapının mevcut merdivenleri iç mekanda aynen kullanılmıştır. Rıht yükseklikleri çocuklar için uygun değildir. Bu nedenle çocukların merdiven kullanımı kolaylaştıracak onların boyutlarına uygun korkuluklar eklenmiştir. Diğer okullarda da görüldüğü gibi merdiven başlarında kullanılan kapı korkuluklar, bu okul öncesi eğitim binasında da tercih edilmiştir. (Şekil 4. 86)

Şekil 4. 86: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

Şekil 4. 87: Mekanların Yönlenmesi

Bu örnekte evcut odalar yeni işleve göre değerlendirildiği için dört öğrenme mekanından ikisi önerildiği gibi doğu ve kuzey yönlerine açılırken diğer iki öğrenme mekanı güney ve batıya açılmaktadır. Batı yönü özellikle okul öncesi eğitim yapılarında hiçbir mekanın açılmasının istenmediği bir yöndür. Yapısal zorlamalar

bu iki öğrenme mekanının, ortak kapalı oyun alanının ve idari mekanların bir kısmının bu yönde konumlandırılmasına neden olmuştur. Böylelikle pek çok mekanın sabah güneşinden etkin bir şekilde faydalanması yapısal kısıtlamalar sebebiyle engellenmiştir.

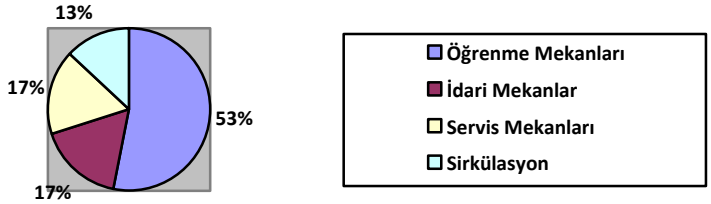
Bodrum kat hariç tüm mekanların iyi bir şekilde havalandırılmaya müsait pencerelere sahip olduğu görülmüştür. Mekansal kısıtlamalardan ötürü doğal aydınlatma ve havalandırmanın çok önemli olduğu mutfak ve yemek salonu bodrum katta konumlandırılmıştır. Buradaki pencerelerin küçük ve yetersiz olması nedeniyle yemek salonu ve mutfak iyi bir şekilde güneş ışığından faydalanamamakta ve doğal bir şekilde havalandırılamamaktadır.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 88: Küçük Şeyler Anaokulu Akademisi Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 53’ lük kısmını öğrenme mekanları, oyun salonu ve yemek salonu, % 17’ lik kısmını idari mekanlar, % 17’ lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 13’ lük kısmını sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 89)

Şekil 4. 89: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.15' de; mevcut çocuk sayısına (43) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda öğrenme mekanlarına ve idare+ personel+ servis mekanlarına ait mevcut alanın ideal değerin üzerinde maximum değerlere yakın uygun bir m^2' de olduğu görülürken, sirkülasyon alanlarının minimum ve ideal değerler arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, sirkülasyon alanlarının mevcut değerinin, olması gereken değerin altında olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4. 15: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	184	167, 7	139, 7
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	170	151, 7	99, 7
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	51, 45	79, 5	47, 7

Mekanlar arası ilişki: Binanın giriş holü idari kısım, danışma, vestiyer ve bekleme alanını içerecek şekilde geniş olup, ortak kapalı aktivite alanı ile ilişkilidir. Ortak kapalı aktivite alanı farklı yaş grupları tarafından farklı zamanlarda kullanılmaktadır. (Şekil 4. 90) İdari kısım sadece giriş katının haricinde, birinci ve ikinci katlarda da öğretmen odaları ile birlikte bulunmaktadır. Bu katlarda bu mekanlar öğrenme mekanları ile aynı hole açılmaktadır. Yapının çok katlı olması mekanların bu şekilde ayrı katlarda konumlandırılmasını zorunlu kılmıştır.

Şekil 4. 90: Ortak Kapalı Oyun Alanı (Url 9)

Mutfak ve yemek salonu yapının çok katlı olmasından kaynaklanan m^2 yetersizliği nedeniyle bodrum katta yer almaktadır. Yemek salonu bütün çocuklara hizmet verebilecek büyüklükte olsa da mekanın bodrum katta yer alması, doğal aydınlatma ve havalandırma açısından yetersiz kalmasına neden olmuştur. (Şekil 4. 91)

Şekil 4. 91: Mutfak ve Yemek Salonu

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu' nda çoklu zeka yaklaşımı kullanılmaktadır.

Öğrenme mekanları çoklu zeka yaklaşımı karşılayacak donanımdadır ve gerekli zeka merkezlerini içermektedir. Aynı zamanda iç mekandaki esnek yapı mekanın gerektiğinde farklı işlevlerde dönüştürülmesine imkan vermektedir. (Şekil 4. 92) Ancak yapısal zorlamalardan ötürü öğrenme mekanlarının bir uzantısı konumunda olması gereken açık oyun alanlarına direkt bir ulaşım söz konusu değildir.

Şekil 4. 92: Öğrenme Mekanları (Url 9)

Bütün yaş gruplarına hizmet eden kapalı aktivite alanının konum itibariyle öğrenme mekanlarından bağımsız olması çocukların burada yer alan zeka alanlarını kullanma isteğini gerçekleştirmesini zorlaştırmaktadır.

Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.16' da; mevcut çocuk sayısına (43) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin çok altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 16: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	150	399, 4	299, 2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	263, 5	103, 6
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	159, 5	63, 6
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan 465 m2	0	0	465 m2	0
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam=150 m2	Toplam=1568 m2	Toplam=644 m2

Açık oyun alanının ön kısmında yerlerde yapay çim örtü tercih edilirken; salıncak ve kaydırakların bulunduğu arka kısımda toprak ve çimen kullanılmıştır. Bahçe alanının yetersizliği nedeniyle, farklı hava şartlarında hizmet vermek amacıyla gerekli yarı kapalı aktivite alanları bulunmamaktadır. (Şekil 4. 93)

Şekil 4. 93: Açık Oyun Alanı (Url 9)

Acil çıkış

Binanın giriş katından ve bodrum katta bulunan çıkışlardan acil çıkış mümkün olup, birinci ve ikinci katlar için yangın merdiveni bulunmaktadır.

Servis çıkışları

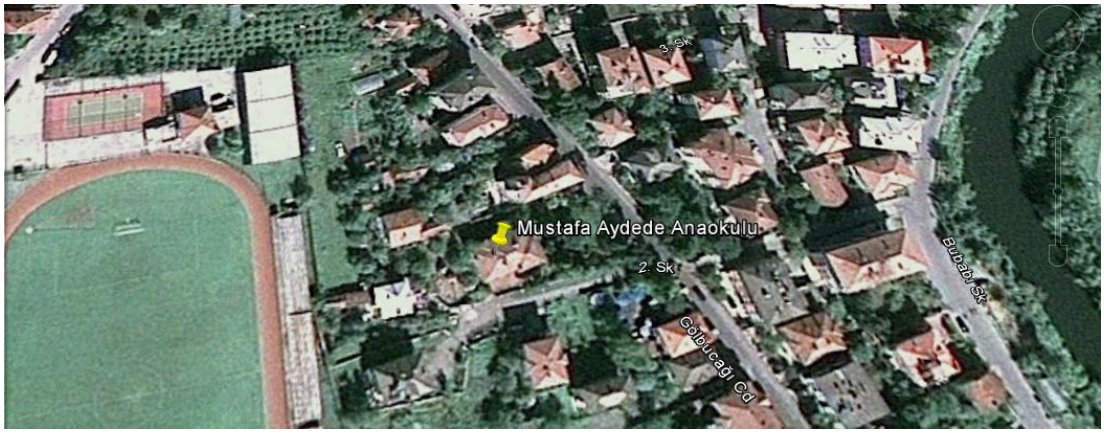
Mutfakla direkt ilişkili bir servis çıkışı bulunmamaktadır. Binanın ana girişi bu işlev için kullanılmaktadır.

4.1.9 Mustafa Aydede Anaokulu- Bartın

Mustafa Aydede Anaokulu, Bartın Gölbucağı caddesinde yer alan müstakil bahçeli bir konuttan dönüştürülmüştür. Ve Ekim 2010' dan beri burada hizmet vermektedir. Bu bina ilk olarak vali konağı olarak kullanılmış, daha sonra ise bar olarak işletilmiştir. Binanın iç mekanda yaklaşık kullanım alanı 280 m^2 olup şu anda hizmet verilen çocuk sayısı 50' dir. Binanın iç mekan organizasyonu bir mimar tarafından tasarlanmıştır. İç mekanda tercih edilen renk ve mobilya seçimi ise eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen çocuklar 5 ve 6 yaşındaki çocuklardır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina çevresinde Asma köprüsü, Bartın ırmağı, Bartın Atatürk Stadyumu, okul binaları, bahçeli eski Bartın evleri ile 3- 4 katlı konutlar bulunmaktadır. Binanın bulunduğu eski sokak, bahçeli evlerin sahip olduğu ağaçlar ile yeşilin oldukça hissedildiği güzel nezih ve sakin bir havaya sahiptir. Binanın bulunduğu konum konut bölgesi içerisinde olmasına rağmen, şehir merkezine ve işyeri bölgelerine de yakındır. Aynı zamanda yakın çevresinde yer alan liselerde çalışan aileler tarafından da tercih edilebilecek bir konumdadır. (Şekil 4. 94)

Şekil 4. 94: Mustafa Aydede Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Bina bulunduğu konum itibariyle, yakın mesafelerden yayalar için rahat bir ulaşım yoluna sahiptir. Ayrıca araç ile de ulaşım da oldukça kolaydır. Araçla ulaşımda bina yakınına yaklaşmak için alan bulunmaktadır. Aynı şekilde bu alan servis aracı tarafından da kullanılmaktadır. Böylelikle okul giriş- çıkış saatlerinde meydana gelebilecek trafik yoğunluğu bu servis ve otopark alanları ile giderilmiştir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Şekil 4. 95: Mustafa Aydede Anaokulu Sokaktan Görünüşü ve Dış Cephesi

Binanın sokaktan algılanışı: Mustafa Aydede Anaokulu bulunduğu sokak üzerinde bahçe kapısı, tabelası ve alçak duvarları ile bahçedeki ağaçların arkasından algılanabilen bir konumda yer almaktadır. Bahçeye girildiğinde ise iç mekan hakkında fikir edinilemeyen bir bina geleni karşılar. Bina hakkında bilgilendirici tabelaların binaya yaklaşımda yer almaması ve iç mekanın dışarıya taşmamış oluşu bu durumun en önemli nedenlerindendir.

İç mekanın dışarıyla görsel bağlantısı: Binanın kütlesel olarak içe dönük yapısı, çok büyük bir bahçesi olmasına rağmen kapalı alanların açık alanlar ile oldukça kopuk bir ilişki içerisinde olmasına neden olmuştur. (Şekil 4. 95)

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Ana giriş kapısı, binanın dışarıya açılan çok sayıda kapısı olması nedeniyle kafa karıştırıcı bir konumdadır. Bina oldukça geniş bir ön bahçe alanına sahip olsa da, girişi destekleyen bir revakın bulunmaması

girişe yönlenmenin sağlanamamasına neden olmuştur. Bina girişi ist kota ulaşan merdivenin yarattığı saçak ile desteklense de, saçak boyutları önerilen değerlerin altında ve girişi vurgulamayan niteliktedir. (Şekil 4. 96)

Şekil 4. 96: Binanın Giriş Kapısı

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adedi: Bina; giriş katı ve birinci kat olmak üzere toplam 2 kattan oluşmaktadır. Konstrüktif özelliği: Yığma bir yapıdır. Binanın hem zemin kattan, hem de birinci kattan girişleri bulunmaktadır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Üç adet öğrenme mekanı birinci katta konumlandırılmıştır. Yapısal zorlamalardan dolayı öğrenme mekanlarının m^2 bazında birbirlerinden farklı olduğu görülmüştür. Öğrenme mekanlarından biri 33 m^2, diğerleri ise 25 m^2 ve 30 $m^{2'}$ dir. Öğrenme mekanlarının birinci katta bulunmaları nedeniyle hiç birinin açık oyun alanı ile direkt ilişksi yoktur.

Kat yüksekliği: Giriş katında tavan yüksekliği 2, 70 m., birinci katta ise 2, 90 m' dir. Bu değerler ile öğrenme mekanları için önerilen 2, 70- 3, 00 m. aralığında olması gereken ideal tavan yüksekliğine öğrenme mekanlarının uyduğu tespit edilmiştir.

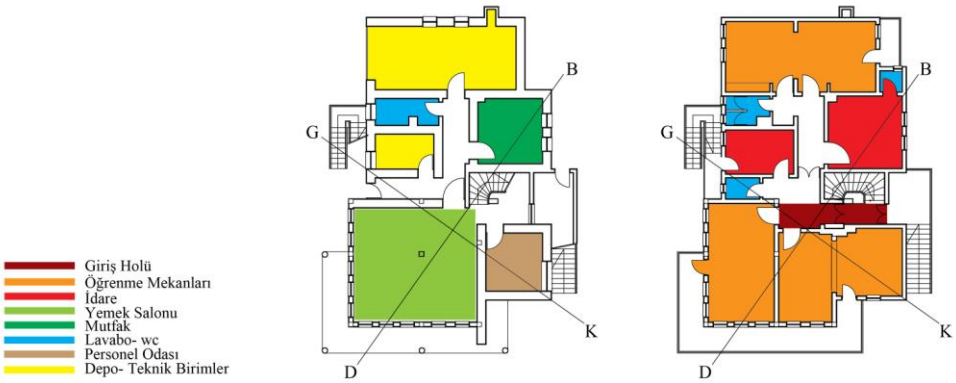
Katlar arası sirkülasyon: Mevcut merdivenler iç mekanda aynen kullanılmıştır. Merdivenler çocukların yemek salonuna ve bahçeye ulaşmada sık kullandıkları bir sirkülasyon alanı olduğundan, onların fiziksel ve boyutsal özelliklerine uygun korkuluklar eklenmiştir. Mevcut merdivenin mermer kaplama olması nedeniyle,

meydana gelebilecek kazaları azaltmak amacıyla merdiven üzerinde halı kullanılmıştır. (Şekil 4. 97)

Şekil 4. 97: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

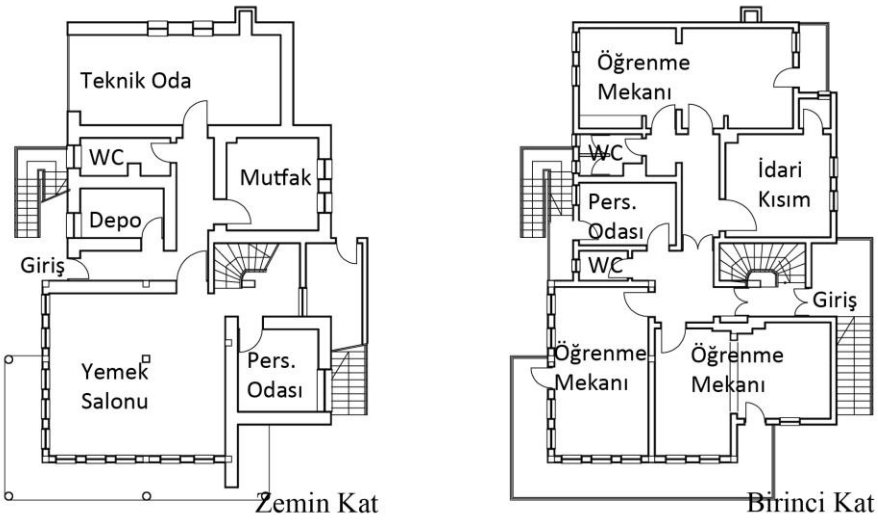

Şekil 4. 98: Mekanların Yönlenmesi

Bu örnekte mevcut odalar yeni işleve göre değerlendirildiğinden, üç öğrenme mekanından ikisi, personel odası ve yemek salonu sabah güneşinden iyi bir şekilde yararlanabilecek Güney- doğu, doğu ve kuzey doğu yönlerine açılsa da, yapısal zorlamalardan ötürü idari kısım ile öğrenme mekanlarından biri Batı ve Güney- Batı yönlerine açılmıştır.

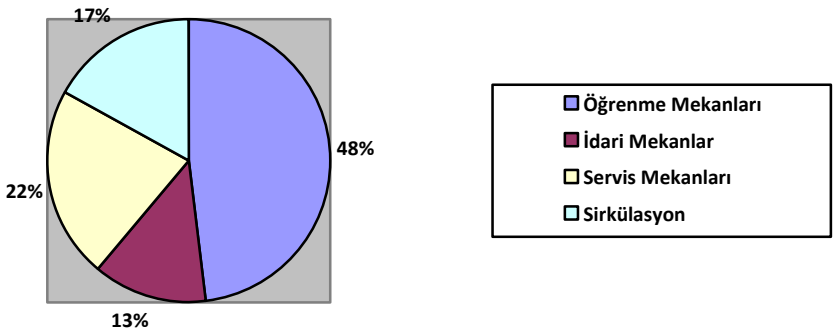
Bu binada doğal havalandırma tercih edilmektedir. Bütün mekanlarda, dışarısı ile hava sirkülasyonunun sağlanabileceği pencereler bulunmaktadır.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 99: Mustafa Aydede Anaokulu Kat Planları

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 48’ lik kısmını öğrenme mekanları ve yemek salonu, %13’ lük kısmıı idari mekanlar, % 22’ lik kısmını servis mekanları ve geri kalan % 17’ lik kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 100)

Şekil 4. 100: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.17' de; mevcut çocuk sayısına (50) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplama sonucunda mevcut değerlerin ideal ve minimum değerlerin çok altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 17: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	87	195	162, 5
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	141	176, 5	116
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	47, 5	92, 5	55,5

Mekanlar arası ilişki: Üç adet öğrenme mekanı ile idari birimler birinci katta yer alırken, hepsi aynı hole açılmaktadır. Bu holde aynı zamanda burada yer alan birimleri karşılayan lavabo- WC' ler de bulunmaktadır. Ancak öğrenme mekanlarının yapısal zorlamalardan ötürü bu lavabo ve WC' ler ile direkt bağlantısı bulunmamaktadır. Öğrenme mekanları aynı zamanda uyku saatlerinde portatif yataklar ile uyku odalarına dönüştürülmektedir.

Giriş katı ise tamamen servis amaçlı mekanları içermektedir. Bu katta bütün öğrencilere yetecek kapasitede büyük bir yemek salonu, yemek salonu ile ilişkili mutfak, lavabo ve WC, depolama alanları ve personel odası bulunmaktadır. Yemek salonu son derece aydınlık ve havadardır. (Şekil 4. 101)

Şekil 4. 101: Yemek Salonu

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Mustafa Aydede Anaokulu' nda Montessori, High/ Scope ve Çoklu Zeka yaklaşımlarının entegre edildiği bir program uygulanmaktadır.

Bu yaklaşımlar kapsamında okul ele alındığında, her sınıfın High/ Scope yaklaşımı gereği farklı materyalleri çocuklara sunabildiği bir ortamın varlığı söz konusudur. (Şekil 4. 102) Ancak sınıfların farklı zeka alanlarını içerecek ve her zeka alanı için özel oluşturulmuş istasyonları barındıracak kadar büyük olmadığı gözlenmiştir. Öğrenme mekanları bu nedenle bina içerisinde herhangi bir yerde kapalı oyun alanının bulunmaması nedeniyle hem oyun, hem öğrenme hem de dinlenme alanı olarak olması gereken değerlerin altındadır. Bu durum bu mekanlarda etkin öğrenmenin kalitesini düşürür niteliktedir.

Şekil 4. 102: Öğrenme Mekanları

Ayrıca Montessori yaklaşımınca önerilen ortak bir kapalı oyun alanı yapısal zorlamalardan ötürü bulunmamaktadır. Aynı şekilde yine yapısal zorlamalardan dolayı öğrenme mekanlarının açık oyun alanları ile direkt bir ilişkisi yoktur.

Mustafa Aydede Anaokulu için yapısal zorlama ve kısıtlamalardan ötürü tercih edilen eğitim yaklaşımlarına kısmen cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.18' de; mevcut çocuk sayısına (50) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın açık oyun alanı ile servis ve otopark alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu hesaplama sonucunda açık oyun alanı ideal değerlerin çok üzerinde olduğu görülürken, otopark ve servis alanlarının ideal ve minimum değerler arasında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 18: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	800 m2	464, 5 m2	348 m2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	100 m2	306, 5 m2	120, 5 m2
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	100 m2	185, 5 m2	74 m2
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	100 m2	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	100 m2	134 m2	116 m2
			Toplam= 1200 m2	Toplam= 1702 m2	Toplam= 720 m2

Okulun Ekim 2010' da açılmış olmasından ötürü henüz dış mekanla ilgili bir düzenlemeye gidilmemiştir. (Şekil 4. 103)

Şekil 4. 103: Açık Oyun Alanı

Acil çıkış

Binanın birinci katından 2 ve giriş katından 3 tane olmak üzere toplam 5 adet çıkış bulunmaktadır. Bu nedenle yangın merdiveni kullanılmamıştır.

Servis Çıkışları

Binanın mutfakla ilişkili yemek salonundan ve teknik odadan servis çıkışları bulunmaktadır.

4.1.10 Güneş Anaokulu- Bartın

Güneş Anaokulu; Bartın İskele Caddesi üzerinde yer alan, beş katlı bir konuttan dönüştürülmüştür. 2007 yılından beri burada hizmet vermektedir. Binanın iki katı anaokulu diğer üç katı ise dershane olarak işletilmektedir. Anaokulu iç mekanında yaklaşık 410 m^2 kullanım alanı olup, hizmet verilen çocuk sayısı 40' tır. Binanın iç ve dış mekan organizasyonu ile renk ve mobilya seçimi bir eğitim uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen yaş aralığı 2- 6 yaş arasıdır.

Binanın fiziksel çevresi

Bina çevresinde; müstakil bahçeli konutlar, apartmanlar ve işyerleri bulunmaktadır. Konum olarak işyeri ve konut bölgesinin kesiştiği bir noktada olup insan ve araç trafiği açısından oldukça yoğun bir alanda yer alır. (Şekil 4. 104)

Şekil 4. 104: Özel Güneş Anaokulunun Konumu

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu

Binanın bulunduğu İskele caddesi Bartın Yukarı Çarşı' ya bağlanan bir cadde olup, tek yönde işleyen, dar fakat oldukça yoğun kullanılan bir caddedir. Yakın çevrede yer alan dershane ve sinema binaları ise bu caddenin özellikle belli saatlerde tıkanmasına yol açmaktadır. Anaokulu binasına ait servis yanaşma alanı bulunsa da araçla çocuklarını almaya gelebilecek veliler için herhangi bir otopark alanı bulunmamaktadır. Bu da özellikle giriş çıkış saatlerinde oluşabilecek yoğunluk sebebiyle düşünülmesi gereken bir problemdir.

Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi

Binanın sokaktan algılanışı: Özel Güneş anaokulu Bartın çarşı mevkiinde çok sayıda binanın arasında yakın çevreden çok rahat bir şekilde fark edilmeyen bir konumda yer almaktadır. Dış cephesi eski Bartın evlerine göre düzenlenmiş olup, cephenin özellikleri ile çevresinde binayı algılama mesafesinin darlığı ve uygunsuzluğu binaya yaklaşırken iç mekan hakkında gelene bilgi verememektedir.

Binanın imajı: Bina hakkında fikir edinebilmeyi sağlayacak en önemli unsurlar anaokolunun tabelası ve birtakım süslemelerdir. Bu geçici eklemelerin haricinde bina bir çocuk mekanı olarak algılanmamaktadır. (Şekil 4.105)

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: Binanın cephesel ve kütlesel özellikleri ile bahçesiyle olan yetersiz ilişkisinin bir sonucu olarak iç- dış mekan sürekliliği her mekanda sağlanamamıştır. Binanın giriş katında bu ilişki sağlanamasa da, bahçe katında iç mekanın bahçe ile daha bütünleşik olarak ele alındığı çözümlere gidilmiştir.

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: Binanın girişi doğrudan bağlantılı olduğu cadde üzerinden gerçekleşir. Binaya ait bir bahçenin olmayışı, binanın çevresinde olması gereken korunaklı alanların yaratılmamasına neden olmuştur. Bu nedenle binaya yaklaşımda önerilen ön bahçe- revak ve bina girişi hiyerarşisi bu örnekte yoktur. Aynı zamanda bina girişi olması gereken boyutlarda bir saçak ile desteklenememiştir. (Şekil 4. 105)

Şekil 4. 105: Binanın Dışarıdan Algılanışı ve Girişi

Yapısal ve strüktürel özellikler

Kat adedi: Bina kot farkından dolayı giriş cephesinden 3 katlı gibi görünse de, aslında 4 katlı bir yapıdır.

Konstrüktif özelliği: Betonarme bir yapıdır. Binanın anaokulu olarak kullanılan kısmı birinci katta(giriş katı) ve bahçe katında olmak üzere toplam 2 kat üzerinde organize edilmiştir. Binanın çevresinde eski Bartın evlerinin bulunması sebebiyle binanın dış cephesinde eski evlere özgü detaylar ve boyutlar kullanılmıştır.

Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: Öğrenme mekanları yapısal zorlamalara rağmen belli bir $m^{2'}$ de çözümlenmiş olup birbirlerine yakın büyüklükte ve kalitededirler. Üç öğrenme mekanından ikisi 28 m^2 iken diğeri 27 $m^{2'}$ dir. Bu üç öğrenme mekanı giriş katında konumlanmıştır. Ancak yapısal zorlamalar nedeniyle açık oyun alanları ile direkt ilişkili değildirler. Bahçe katındaki diğer öğrenme mekanı ise küçük yaş grup için olup, açık oyun alanı ile direkt ilişkili şekilde çözülmüştür. Bu mekan aynı zamanda küçük yaş çocuklar için uyku saatlerinde uyku odası olarak da kullanılmaktadır. Kullanılan iç mekan alanı 30 $m^{2'}$ dir.

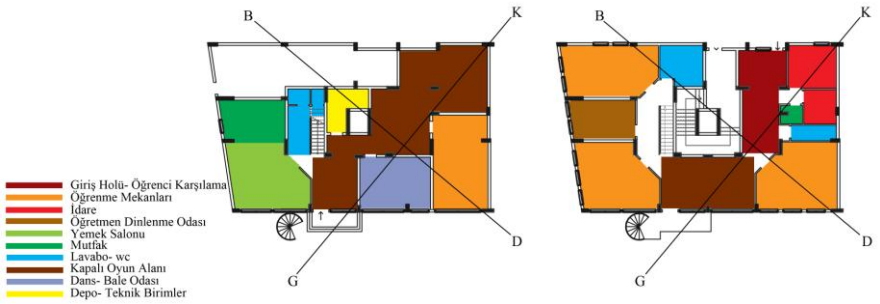
Kat yüksekliği: Tavan yüksekliği öğrenme mekanlarının bulunduğu giriş katında 3, 5 m. iken asma tavan ile ideal tavan seviyesine yaklaştırmak için 3 m.' ye düşürülmüştür. Bahçe katında bu yükseklik 2, 85 m.' dir. Bu değerler ile tavan yüksekliğinin ideal seviyede (2, 70- 3, 00 m.) olduğu görülmüştür.

Katlar arası sirkülasyon: Anaokulunun iki katta konumlanması nedeniyle mevcut merdivenler korkuluk kapılar ile korunaklı getirilmiştir. (Şekil 4. 106)

Şekil 4. 106: Merdiven Kullanımı

Yönlenme özellikleri

Şekil 4.107: Mekanların Yönlenmesi

Bu örnekte mevcut odalar yeni işleve göre değerlendirildiğinden dört öğrenme mekanından üçü güney ve doğu yönlerinde konumlanırken, biri yapısal zorlamalardan dolayı önerilmediği şekilde batı yönünde konumlandırılmıştır. İdari kısım ve giriş holünün de yine aynı şekilde Kuzey- batıya açıldığı görülmüştür.

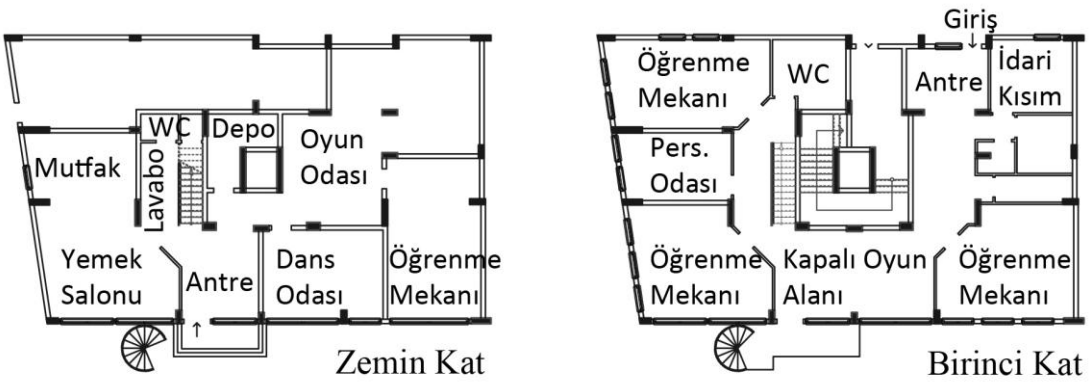
Bahçe katında yer alan yemek salonu ve dans odası buradaki aktiviteler için ideal Güney- doğu yönüne açılmaktadır. Zeminden tavana kadar olan pencereler ile bu mekanların doğal havalandırılması ve aydınlatılması iyi bir şekilde sağlanmaktadır.(Şekil 4. 108)

Şekil 4. 108: Bahçe Katındaki Dans Odası ve Küçük Yaş Grubu Öğrenme Mekanı

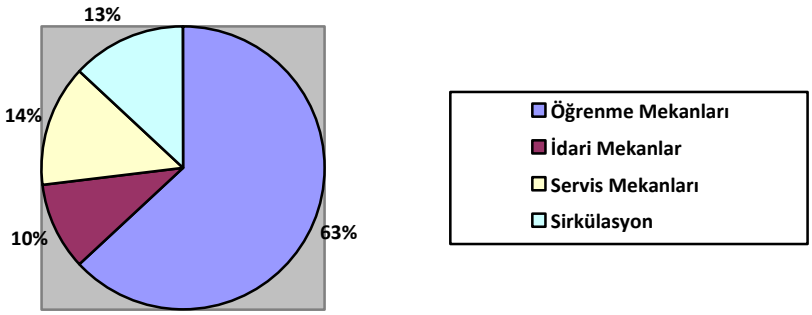
Bina içerisinde doğal havalandırma tercih edilip, çoğu mekanın dışarı ile direkt ilişkisini sağlayan pencereleri mevcuttur.

İç mekan organizasyonu

Şekil 4. 109: Güneş Anaokulu İç Mekan Organizasyonu

Binanın iç mekan organizasyonuna bakıldığında; % 63' lük kısmını öğrenme mekanları, oyun alanları, yemek salonu ve dans odası, % 10' luk kısmını idari mekanlar, % 14' lük kısmını servis mekanları ve geri kalan % 13' lük kısmını ise sirkülasyon alanlarının oluşturduğu görülmüştür. (Şekil 4. 140)

Şekil 4. 110: Mekanların Yüzde Olarak Dağılımı

Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Aşağıda verilen Çizelge 4.19' da; mevcut çocuk sayısına (40) göre çocuk başına düşen m^2 üzerinden, öğrenme mekanlarının, idare- personel- servis mekanlarının ve sirkülasyon alanlarının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Bu hesaplamaya göre öğrenme ve idare+ personel+ servis mekanlarının ideal ve maximum değerler arasında olduğu görülürken, sirkülasyon alanlarının olması gereken değerin altında olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4. 19: Mevcut Alan ile Olması Gereken Min. ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Öğrenme Mekanları (Birincil Alanlar)	3,90 m2	3,25 m2	200	156	130
İdare, Personel ve Servis Alanları (İkincil Alanlar)	3,53 m2	2,32 m2	141	141, 2	92, 8
Sirkülasyon Alanları	1,85 m2	1, 11 m2	47, 4	74	44, 4

Mekanlar arası ilişki: Binanın girişinde, giriş holü, çocuk karşılama bölümü, idari kısım yer almakta olup idari kısım bu kata ve giriş holüne hakim bir konumdadır. Veli görüşme ve bekleme alanının ayrıca bulunmamasından dolayı bu eylemler yönetici odasında gerçekleşmektedir.

Dört öğrenme mekanından büyük yaşlar için olan 3 sınıf giriş katında konumlanırken, küçük yaş grubu bahçe katında yer almaktadır. Her öğrenme mekanından bütün sınıfların ortak kullanabileceği ortak kapalı oyun alanlarına ulaşım mümkündür.

Mutfak ve yemek salonu açık oyun alanı ile direkt ilişkili bir konumda, bahçe katında yer almaktadır. Yemek salonu, bütün çocuklara aynı anda hizmet verebilecek büyüklüktedir. Aynı zamanda yemek salonu ve ıslak hacimlerle ilişkili bir konumda, merdiven altında çocukların buradaki eylemlerine cevap vermek amacıyla bir lavabo alanı düşünülmüştür. (Şekil 4. 111)

Şekil 4. 111: Yemek Salonu ve Lavabo Bölümü

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri

Güneş Anaokulu' nda, Montessori, High/ Scope ve Çoklu Zeka yaklaşımlarının entegre edildiği bir program uygulanmaktadır.

Eğitim yaklaşımları açısından iç mekan ele alındığında; öğrenme mekanları hizmet verilen çocuk sayısı için yeterli büyüklükte ve donanımdadır. (Şekil 4. 112) Dört öğrenme mekanından yapısal zorlamalardan ötürü sadece birinin açık oyun alanı ile direkt ilişkisi vardır. Lavabo- WC' ler öğrenme mekanlarının açıldığı ortak holdedir.

Şekil 4. 112: Öğrenme Mekanları

Ortak kapalı oyun alanlarının tüm öğrenme mekanlarının açıldığı bir konumda olması Montessori yaklaşımının da önerdiği bir çözümdür. Güneş Anaokulu' un iç mekanında önem verilen konu farklı yaş gruplarının bir arada vakit geçirebileceği ve birbirleriyle etkileşim halinde olarak öğrenebileceği ortamları onlara sunmaktır. Çünkü Montessori yaklaşımına göre küçük çocuklar en iyi şekilde kendinden büyük olan arkadaşlarını taklit ederek ve gözlemleyerek öğrenirler. Bu nedenle bu okul öncesi eğitim binası içerisinde ortak oyun alanları merkezi ve önemli bir konumda olup, farklı zeka alanlarını ve donanımları içermektedir. (Şekil 4. 113)

Şekil 4. 113: Ortak Kapalı Oyun Alanları

Güneş Anaokulu için, tercih edilen eğitim yaklaşımlarına iyi bir şekilde cevap verebildiği söylenebilir.

Açık oyun alanı ve dış mekan özellikleri

Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: Aşağıda verilen Çizelge 4.20' de; mevcut çocuk sayısına (40) göre çocuk başına düşen m^2 ve önerilen alanlar üzerinden, açık oyun alanı, okul sonrası oyun alanı, personel otopark ve sürüş alanı, aile- ziyaretçi otopark ve sürüş alanı, öğrenci servis indirme- bindirme alanı ve servis aracı park ve sürüş alanının olması gereken ideal ve minimum değerleri hesaplanarak, mevcut değerler ile karşılıştırılmıştır. Mevcut durum incelendiğinde arsanın sadece açık oyun alanı hizmetine cevap verebildiği görülmüştür. Bu örnekte otopark ve servis yanaşma alanları bulunmamaktadır. Bu hesaplama sonucunda yalnızca açık oyun alanı göz önünde bulundurulduğunda mevcut alanın ideal ve minimum değerlerin altında olduğu görülmüştür.

Çizelge 4. 20: Mevcut Açık Alan ile Olması Gereken Min. Ve İdeal Alanın Karşılaştırılması

MEKANLAR	Çocuk Başına Düşen m2		Mevcut Alan (m2)	Olması Gereken Alan (m2) (İdeal Değer)	Olması Gereken Alan (m2) (Minimum Değer)
	İdeal	Minimum			
Açık Oyun Alanı	9, 29 m2	6, 96 m2	200 m2	371, 6 m2	278, 4 m2
Personel Otopark ve Sürüş Alanı	6, 13 m2	2, 41 m2	0	245, 2 m2	96,.4 m2
Aile- Ziyaretçi Otopark ve Sürüş Ala	3, 71 m2	1, 48 m2	0	148, 4 m2	59, 2 m2
Okul Sonrası Oyun Alanı	Alan		0	465 m2	0
	465 m2	0			
Öğrenci Servis indirme- bindirme ala	147 m2	61, 5 m2	0	147 m2	61, 5 m2
Servis Aracı park ve sürüş alanı	134 m2	116 m2	0	134 m2	116 m2
			Toplam= 200 m2	Toplam= 1511 m2	Toplam= 611 m2

Açık oyun alanında döşeme malzemesi olarak çimen tercih edilmiştir. Döşemede sadece çimenin kullanılması bu mekanın farklı hava şartlarında bahçenin kullanımını kısıtlayıcı bir etkendir. Açık oyun alanı, tırmanma, asılma, sallanma, kayma, kum havuzu oyunları gibi eylemlere cevap verebilse de top oynama, bisiklete binme ve

grup oyunlarına etkin bir şekilde cevap verebilecek büyüklükte ve donanımda değildir. (Şekil 4. 114)

Şekil 4. 114: Açık Oyun Alanı

Acil çıkış

Binanın giriş katından ve bahçe katından acil çıkış mümkün olduğu gibi, giriş katından bahçeye ulaşan yangın merdiveni de bulunmaktadır.

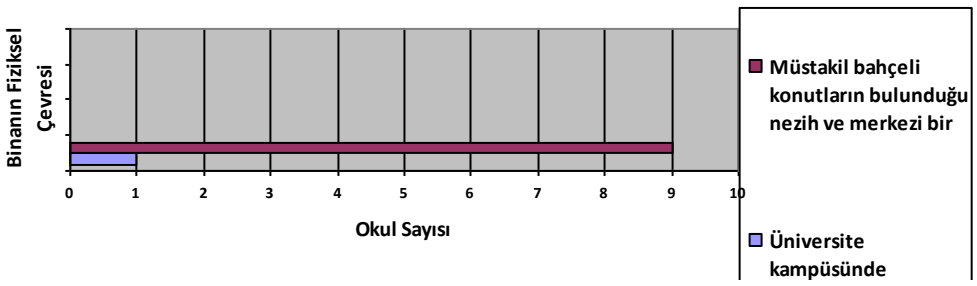
Servis çıkışları

Mutfak ile direk ilişkili bir servis çıkışı bulunmamaktadır.

4.2 Analiz Başlıklarının Genel Değerlendirmesi

Bu bölümde İstanbul' da 7, Bartın' da 3 olmak üzere toplam 10 mevcut binadan dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binasında gerçekleştirilen örnek analizinde elde edilen sonuçlar kullanılan 10 analiz başlığı altında değerlendirilmiştir.

Binanın fiziksel çevresi:

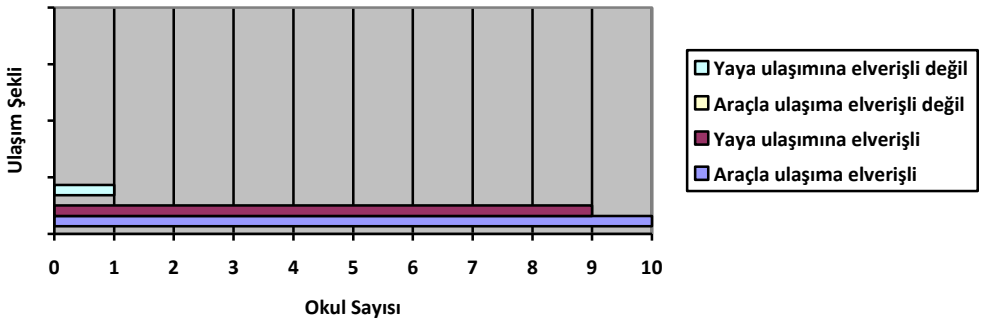
Şekil 4. 115: Binanın Fiziksel Çevresi

Çalışmaya katılan okullara göre, binanın fiziksel çevresinin okul öncesi eğitim binasına dönüştürülecek yapıların seçiminde dikkate alınan bir başlık olduğu görülmüştür. 10 kurumdan 9' u işyeri ve merkezi bölgelere yakın olan müstakil bahçeli konutların bulunduğu nezih mahallelerde bulunmayı tercih etmiştir. (Şekil 4.115)

Bununla birlikte İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu, üniversite bünyesinde çalışan ailelere hizmet amacına uygun bir şekilde kampüs içerisinde yer almaktadır. Ancak bu örnekte, çevre binaların (konservatuar binası), binanın seçilmesi sürecinde dikkate alınmadığı gözlenmiştir. Bu durum binanın kullanım sürecinde konforsuzluğa neden olmuştur.

Ulaşım özellikleri ve trafik içerisindeki durumu:

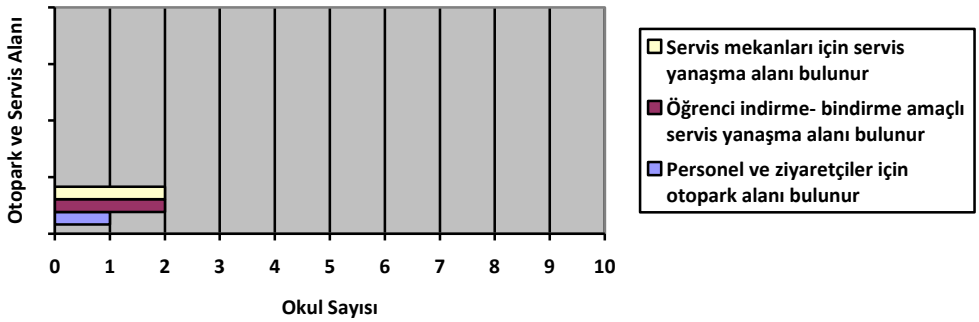
Bütün okullara bulundukları konumlar nedeniyle araçla ulaşım elverişlidir. Ayrıca 10 okuldan 9' una yaya olarak ulaşımın elverişli olduğu gözlenmiştir. Özel Pinokyo Işıl Anaokuluna ise araçla ulaşım uygun olsa da, yaya olarak ulaşımın bina çevresinde gökdelenlerin bulunması ve araç trafiğinin yaya trafiğinden fazla olmasından kaynaklı rahatsız edici olduğu görülmüştür. (Şekil 4. 116)

Şekil 4. 116: Ulaşım Şekilleri

Diğer yandan 10 okuldan sadece 1' inde personel ve ziyaretçiler için otopark alanı bulunmaktadır. Öğrenci indirme- bindirme amaçlı servis yanaşma alanı ise 10 okuldan 2' sinde bulunmaktadır. Binanın servis mekanları için gerekli servis yanaşma alanı ise 10 okuldan sadece 2' sinde görülmüştür. Bu gereksinimlerin okul

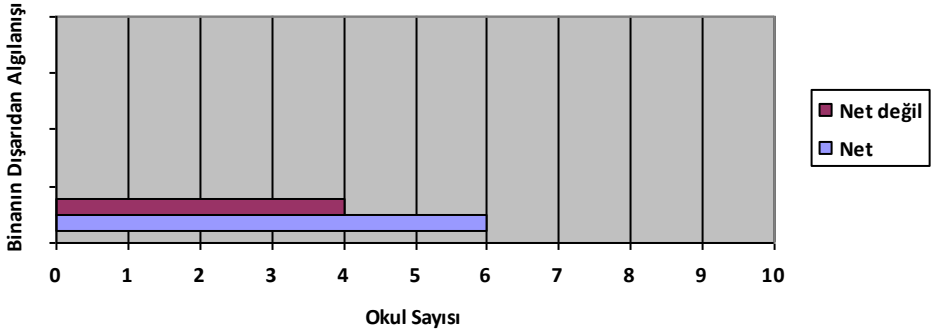
öncesi eğitim binalarının seçim sürecinde dikkate alınmadığı fakat kullanım sürecinde problemlere neden olduğu tespit edilmiştir. (Şekil 4. 117)

Şekil 4. 117: Otopark ve Servis Yanaşma Alanı Bulundurma

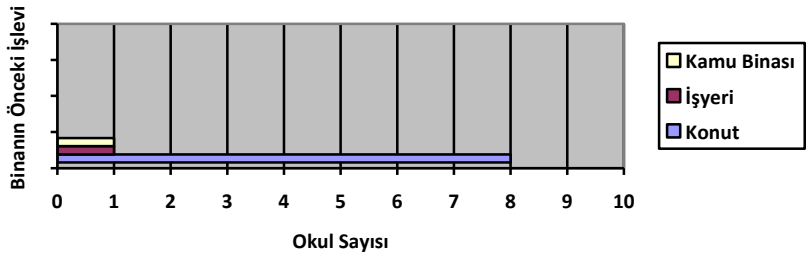
Binanın dış görünüş özellikleri ve girişi:

Binanın sokaktan algılanışı: 10 kurum binasından 6' sının önerildiği gibi bulundukları sokak ve caddeler üzerinden rahat algılanabilir bir konumda olduğu tespit edilirken, 4' ünün belli nedenlerden ötürü dışarıdan net algılanamadığı görülmüştür. Mutlu Çocuk Anaokulu bina çevresindeki bahçe duvarlarının çok yüksek ve binaya yakın tutulmasından, Özel Ayışığı Anaokulu çevresinde sahip olduğu yeşil dokunun fazlalığından, Pinokyo Işıl Anaokulu sahip olduğu bahçe kapısının özelliklerinden ve Güneş Anaokulu çevresindeki binaların konumundan dolayı net bir şekilde algılanamamaktadır. (Şekil 4. 118)

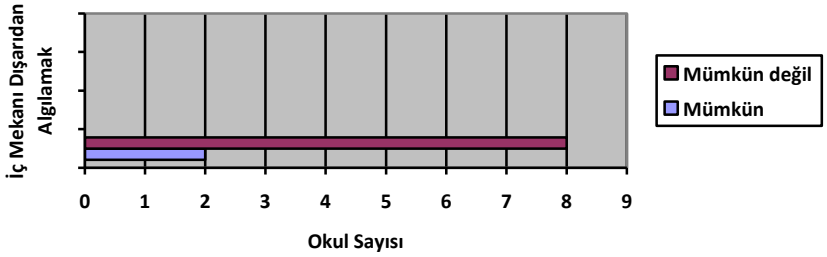
Şekil 4. 118: Binanın Bulunduğu Cadde Üzerinden Algılanışı

Binanın imajı: Beyaz Köşk, Mutlu Çocuk, Çilek ve Özel Ayışığı Anaokulları ahşap kaplamalı, kırma çatılı, panjurlu pencereli sıcak ve ilgi çekici köşklerden dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarıdır. Bu tarz kreş binaları sıcak ev atmosferini yansıtması açısından önerilen, model olarak evin kullanıldığı çözümlerdir. Bu nedenle 10 okuldan 4' ünün bu tarz binalardan seçildiği gözlenmiştir. Güneş, Mustafa Aydede, Küçük Şeyler, Neşem, Pinokyo ve İ.T.Ü Anaokullarında ise binanın okul öncesi eğitim binası olduğu dışarıdan tabela ve süslemeler gibi eklerden anlaşılmaktadır. (Şekil 4. 119)

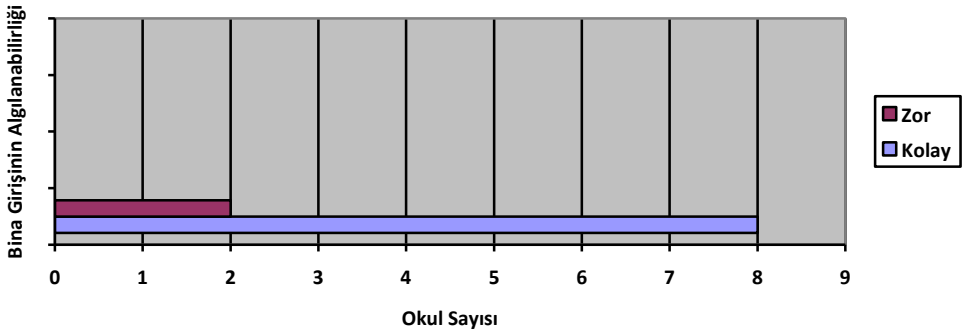
Şekil 4. 119: Binanın Eski Fonksiyonu ve Dışarıdan Algılanışı

İç mekanın dışarıyla görsel ve işlevsel bağlantısı: 10 okuldan sadece 2' sinde iç mekanı dışarıdan okumak mümkündür. Diğer 8 okulda ise tercih edilen binanın kütlesel ve cephesel özellikleri ile sahip olunan açık alanın niteliği, iç- dış mekan sürekliliğinin görsel ve işlevsel olarak gerçekleşememesindeki önemli etkenlerdir. Binaya yaklaşıldığında iç mekan hakkında çocuğun fikir edinebilmesi onun kendini güvende hissetmesi açısından okul öncesi eğitim binalarında sağlanması gereken önemli bir konudur. Ancak incelenen okulların seçiminde bu durumun çok dikkate alınmadığı gözlenmiştir. (Şekil 4. 120)

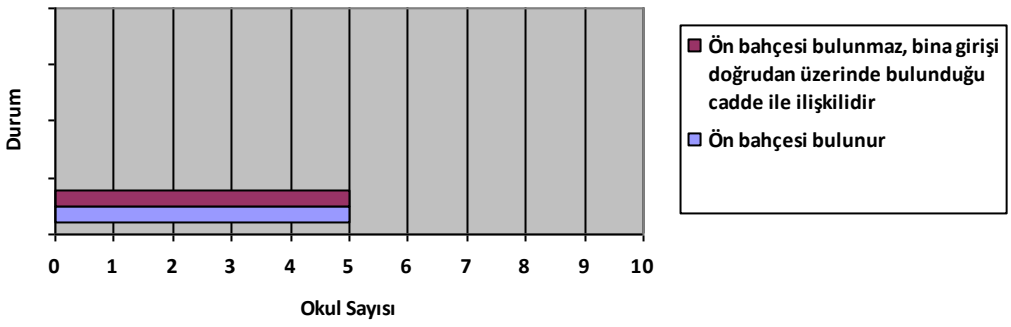
Şekil 4. 120: İç Mekanın Dışarıyla Görsel ve İşlevsel İlişkisi

Binaya yaklaşım- yönlenme ve bina girişi: 10 okuldan 8' inde bina girişini vurgulayıcı çalışmalara gidildiği gözlenmiştir. (Şekil 4. 121)

Şekil 4.121: Bina Girişinin Algılanabilirliği

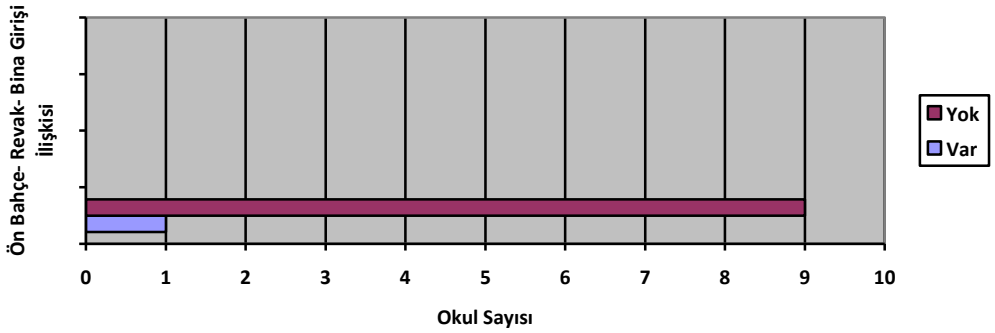
Bu 8 okuldan 5' inin doğrudan üzerinde bulundukları cadde üzerine açılması girişlerinin belirgin olmasına neden olmuştur. Ancak bu özellik önerilen bir çözüm değildir. Okul öncesi eğitim binalarının seçiminde binaya yaklaşımda binanın net bir şekilde algılanabileceği bir ön bahçenin olması gerekir. Ön bahçe, girişi vurgulayan patika, yarı kapalı geçitler ve bina girişini destekleyen geniş saçaklar, bahçe alanına girildiği anda kişiyi binaya yönlendirecek ve içeride gerçekleşen aktiviteler hakkında fikir verecektir. Ancak bu gereksinimin bina seçiminde bazı kurumlarca dikkate alınmadığı tespit edilmiştir. (Şekil 4. 122)

Şekil 4. 122: Bina Girişinin Konumu

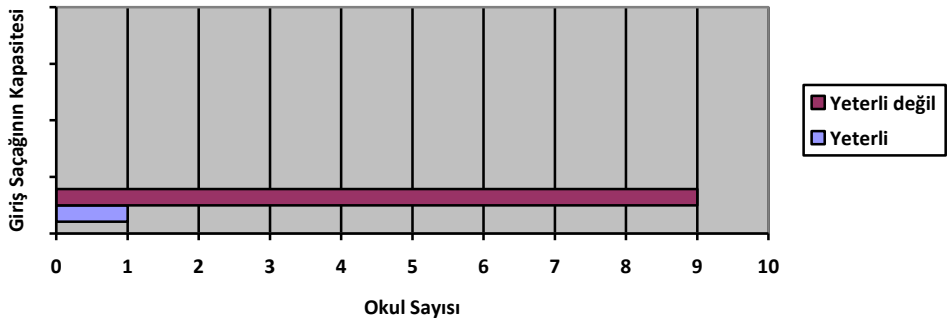
Ön bahçesi bulunan 5 okuldan 3' ünde girişe yönlenme sağlanmış olsa da, 2' sinde bahçe alanına girildiği anda giriş algılanamamaktadır.

Okul öncesi eğitim binalarında önerilen ön bahçe ve bina girişini destekleyen revaklı geçiş alanı 10 okuldan sadece 1' inde istenilen özelliklerde sağlanmıştır. (Şekil 4. 123)

Şekil 4. 123: Ön Bahçe- Revak- Bina Girişi Hiyerarşisi

10 okuldan sadece 1' inde bina girişini destekleyen saçaklı geçiş alanı önerilen kapasitedir. (önerilen min. 4,5m x 4,5m; Moore, 1979) (Şekil 4. 124)

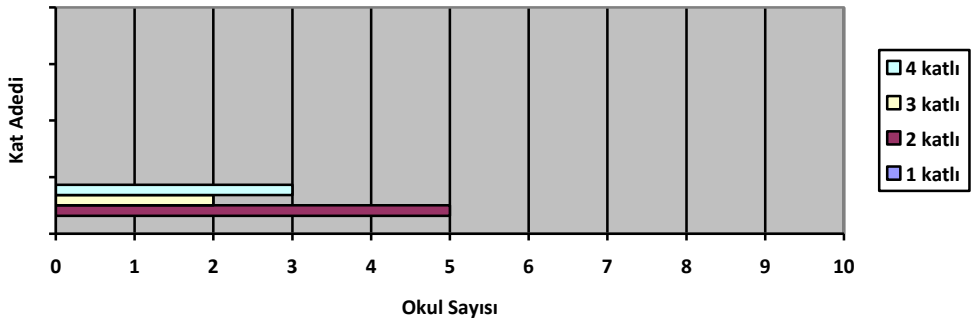

Şekil 4.124: Girişi Destekleyen Yarı Kapalı Alanın Kapasitesi

Yapısal ve Strüktürel Özellikler:

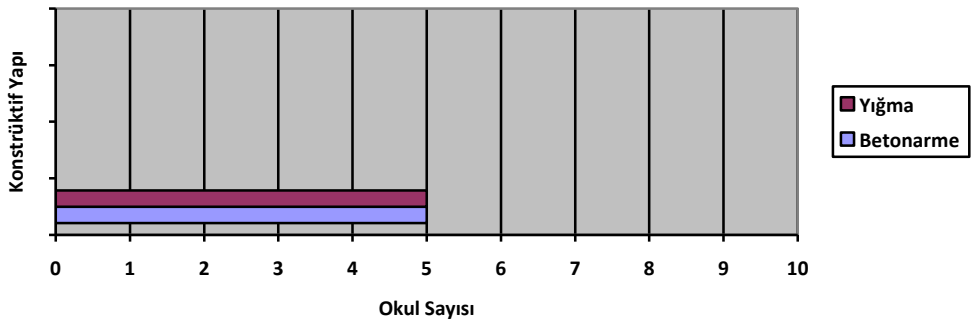
Kat adedi: Okul öncesi eğitim binaları için önerilen ideal kat adedi 1 olmasına rağmen incelenen 10 binadan yalnızca 1 tanesi tek katlı bir yapıdır. Bu tek katlı yapının çatı katıyla birlikte, kullanılan kat sayısı ise 2' dir. Buna göre 10 okuldan 5' inin kullanılan kat sayısı 2, 2' sinin 3, 3' ünün ise 4 olduğu gözlenmiştir. Bu

inceleme kapsamında dönüştürülen binaların kat adedinin, okul öncesi eğitim binası işlevine uygunluk açısından dikkate alınmadığı görülmüştür. (Şekil 4. 125)

Şekil 4. 125: Kat Adedi

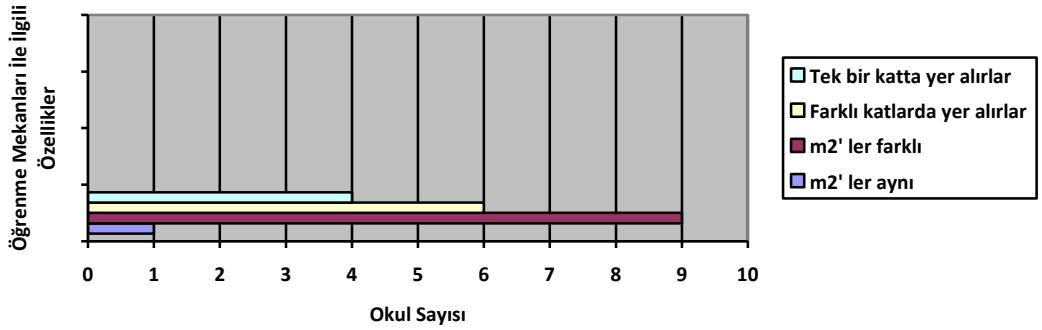
Konstrüktif özelliği: 10 okuldan 5' i betonarme, 5' i yığma yapıdır. Okul öncesi eğitim amaçlı kullanılacak bina seçiminde yığma yapılar, iç mekanda yapılacak değişikliklere imkan vermemesi açısından eğer gerekli fiziksel ve mekansal özelliklere sahip değilse tercih edilmemelidir. Bazı kurumlar bina seçiminde bunu dikkate almadığından, binaya ait yapısal kısıtlamalardan dolayı iç mekanın kullanımında sıkıntı yaşamaktadır. (Şekil 4. 126)

Şekil 4. 126: Binaların Konstrüktif Özellikleri

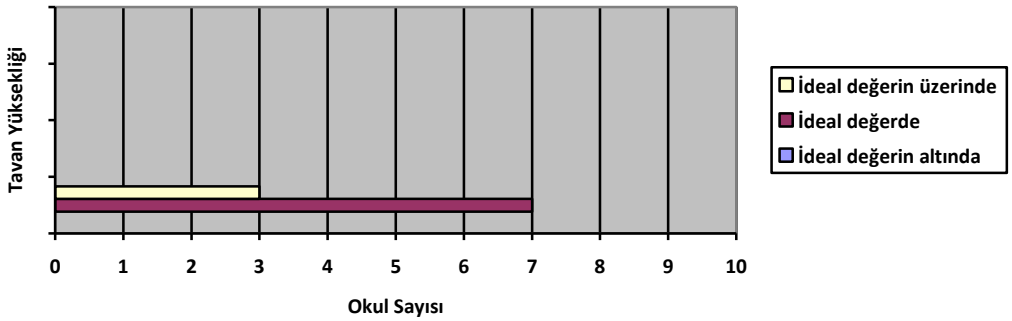
Öğrenme mekanlarının konumu ve alanı: 10 okuldan 6' sının sahip olduğu öğrenme mekanları ise yapısal zorlamalardan ötürü farklı katlarda ve farklı m^2' lerde çözülmüştür. 3' ü ise tek bir katta öğrenme mekanlarını toplamasına rağmen, öğrenme mekanlarının büyüklükleri ve kapasiteleri yapısal zorlamalardan ötürü

farklıdır. Sadece Güneş Anaokulu yapısal zorlamalara rağmen, öğrenme mekanlarını hem tek bir katta toplamış hem de eşit m^2' lerde çözümlemiştir. Buradan dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarında öğrenme mekanlarının yerleştirilmesinin çoğunun, rastgele ve mevcut odaların değerlendirilmesi şeklinde yapıldığı gözlenmiştir. (Şekil 4. 127)

Şekil 4. 127: Öğrenme Mekanları İle İlgili Özellikler

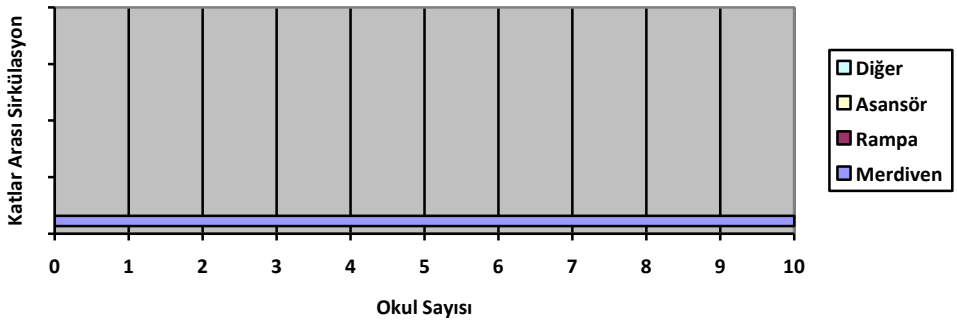
Kat yüksekliği: 10 okuldan 7' sinde öğrenme mekanlarının tavan yüksekliği ideal değerlerde iken, 3' ünde ise ideal değerin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Buradan çoğu okul öncesi eğitim kurumunun ideal tavan yüksekliğini dikkate aldığı söylenebilir. (Şekil 4. 128)

Şekil 4. 128: Öğrenme Mekanlarına Ait Tavan Yüksekliği

Katlar arası sirkülasyon: Çalışmaya katılan bütün kurumlarda katlar arası sirkülasyon hiç önerilmediği şekilde merdivenler ile gerçekleşir. Okul öncesi eğitim binalarının çok katlı olmaması gerekirken, çok katlı olanlarda ise rampalar güvenlik açısından

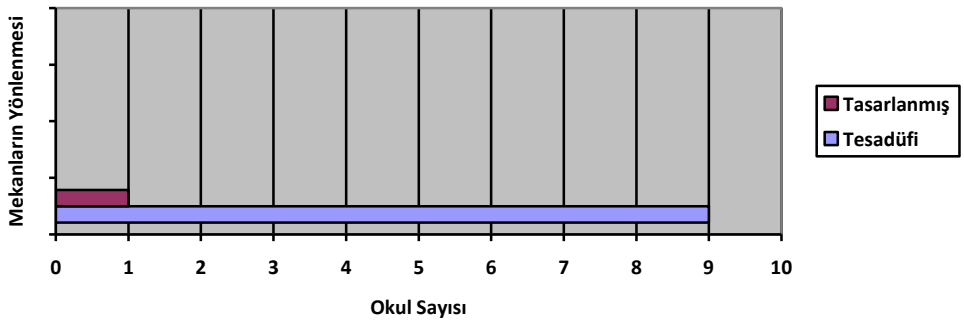
daha önerilebilir çözümlerdir. Ancak 10 okuldan hiçbirinde yapısal kısıtlamalardan dolayı bu tarz bir çözüme rastlanmamıştır. (Şekil 4. 129)

Şekil 4. 129: Katlar Arasında Tercih Edilen Sirkülasyon Elemanı

Yönlenme özellikleri:

İklimsel olarak mekanların yönlenmesinin mevcut çoğu okul öncesi eğitim binasında tesadüfi olduğu gözlenmiştir. 10 okuldan sadece 1 tanesinin bütün öğrenme mekanlarının doğu yönünde konumlandığı tespit edilmiş olup, diğer mekanlar için mevcut odaların değerlendirilmesi şeklinde çözüm üretildiğinden yönlenmenin dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarında dikkate alınmadığı görülmüştür. (Şekil 4. 130)

Şekil 4. 130: Mekanların Yönlenmesi

İç mekan organizasyonu:

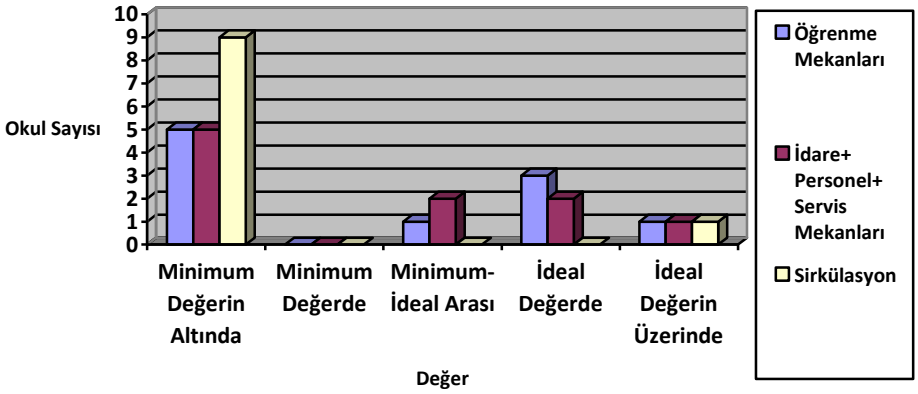
Mekan büyüklükleri ve çocuk sayısı ilişkisi: Çocuk başına düşen min. ve ideal değerler için yapılan alan hesabına göre;

- Öğrenme mekanları; 10 kurumun 5' inde olması gereken minimum değerin altında, 1' inde minimum ve ideal değerler arasında, 3' ünde ideal değerlerde ve 1' inde ideal değerlerin üzerindedir.

- İdare+ personel+ servis mekanları; 10 kurumun 5' inde olması gereken minimum değerin altında, 2' sinde minimum ve ideal değerler arasında, 2' sinde ideal değerlerde ve 1' inde ideal değerlerin üzerindedir.

- Sirkülasyon alanları ise; 10 kurumun 9' unda olması gereken minimum değerin altında iken, 1' inde ideal değerin üzerindedir.

Yapılan hesaplamalara göre çoğu okulun hizmet ettiği çocuk sayısına yetecek alana sahip olmadığı görülmüştür. (Şekil 4. 131)

Şekil 4. 131: Mekan Büyüklükleri ve Çocuk Sayısı İlişkisi

Mekanlar arası ilişki: Bütün okullarda rüzgarlık ve vestiyer alanı bulunsa da bekleme alanının 10 okuldan 3' ünde mekansal kısıtlamalardan dolayı bulunmadığı görülmüştür. Giriş hollerinin 10 okuldan 6' sında yeterli büyüklükte olmadığı

gözlenmiştir. Bu durum bu 6 okulda giriş holünde olması gereken güvenlik- danışma birimlerinin yer almamasına neden olmuştur.

Yemek salonlarının ve uyku odalarının, çoğu okulda yeterli büyüklükte ve donanımda olmadığı görülmüştür. 10 okuldan 3' ünde mekansal zorlamalardan ötürü yemek salonu ve mutfağın, 2' sinde ise uyku odalarının bodrum katta konumlandığı görülmüştür. Bodrum kat; yeterli doğal havalandırma ve aydınlatmadan faydalanamamasının yanında, acil durumlarda dışarıya doğrudan kaçış imkanı sunmamasından ötürü çocuklar tarafından kullanılan mekanlar için önerilmemektedir.

Mevcut binaya ait mekansal zorlamalardan ötürü bütün çocukların bir arada vakit geçirebilecekleri mekanlar dönüştürülmüş çoğu okul öncesi eğitim binasında dikkate alınmamıştır. 10 okuldan 7' si ortak kapalı aktivite alanına sahip olsa da, bunlardan sadece 3' ü bütün öğrencilerin aynı anda kullanımına cevap verebilmektedir.

Mekansal kısıtlamalardan dolayı çalışanların dinlenmek vb. ihtiyaçları için gerekli alanlar çoğu kurumca gözardı edilmiştir. 10 okuldan sadece 2' sinde personel odası, 4' ünde de öğretmen odası bulunmaktadır. Bütün okullarda öğretmen WC- lavabosu bulunmaktadır. Ancak personele ait WC- lavabo alanlarının hiçbir okulda bulunmaması nedeniyle bu mekanların personel+ öğretmen ortak kullanıldığı gözlenmiştir.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı ve iç mekan özellikleri:

10 okuldan 1' inde bütün öğrenme mekanları eşit m^2' de çözümlenmiştir. Öğrenme mekanlarının donanım ve kapasite açısından yeterli olması için dikkate alınması gereken bir özellik olmasına rağmen dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarında dikkate alınmadığı gözlenmiştir.

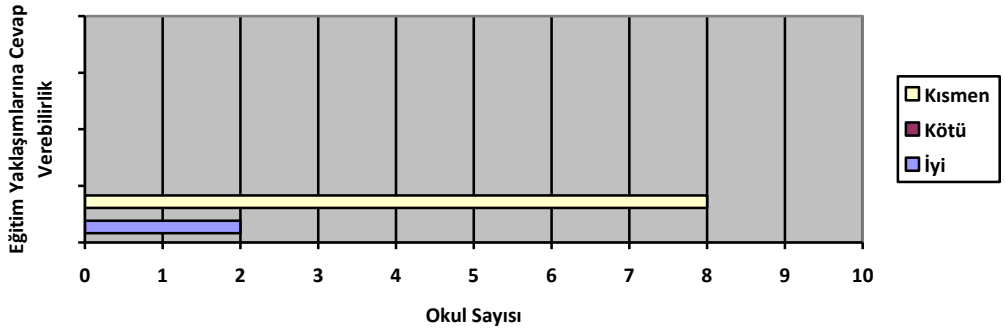
Öğrenme mekanlarının ortak kapalı aktivite alanı çevresinde konumlanması önermesine de 10 okuldan sadece 2' si cevap verebilir niteliktedir. Bu tarz mekanlar farklı yaş gruplarının bir arada vakit geçirebilmesi, birbirleri ile etkileşimde

bulunabilmesi açısından gereklidir. Ancak bunun da çoğu okul öncesi eğitim binasının seçiminde göz ardı edildiği görülmüştür.

Öğrenme mekanlarının farklı katlarda ve birbirinden kopuk olarak çözümlenmesi ise, yine eğitim yaklaşımlarınca önerilmeyen bir durum olup, 10 okuldan sadece 3' ünde öğrenme mekanlarının tek bir katta çözümlendiği görülmüştür.

İç- dış mekan sürekliliği eğitim yaklaşımlarınca olması gereken bir özellikken 10 okuldan 2' sinin öğrenme mekanlarından açık oyun alanına ulaşımı mümkündür. Öğrenme mekanlarının uzantısı olması gereken açık oyun alanlarının bu mekanlar ile direkt ilişkisi, çok önemli olmasına rağmen, çoğu eğitim kurumunca gözardı edilmiştir.

Çoğu kurumun yapısal kısıtlamalardan dolayı seçtiği eğitim yaklaşımının mekansal gerekliliklerini yerine getiremediği gözlenmiştir. Bu nedenle yapılan analizlere göre tercih edilen eğitim yaklaşımlarına, 10 okuldan 8' inin kısmen, 2' sinin ise iyi bir şekilde cevap verdiği söylenebilir. (Şekil 4. 132)

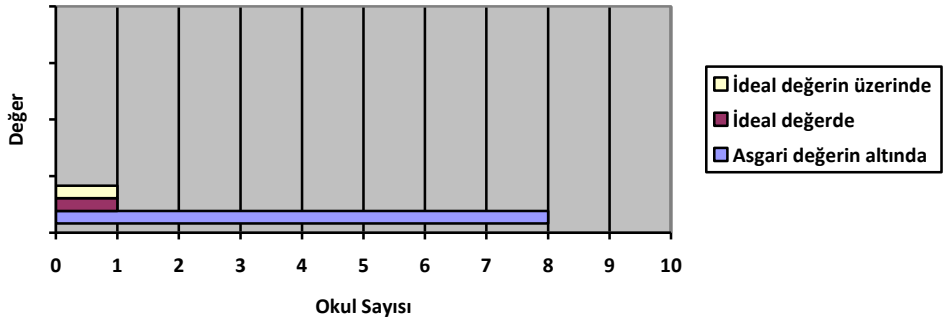

Şekil 4. 132: Eğitim Yaklaşımlarına Cevap Verebilirlik

Açık oyun alanı:

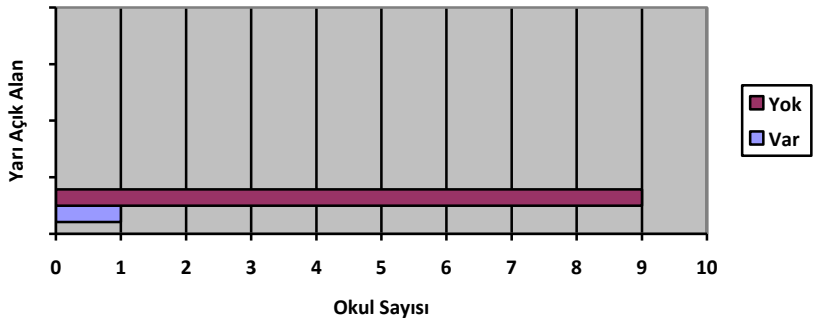
Dış mekan büyüklüğü ve çocuk sayısı: 10 okuldan 8' inin asgari değerin altında, 1' inin ideal değerde ve 1' inin ise ideal değerin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarının seçiminde açık oyun alanının yeterliliğinin göz önünde tutulmadığı görülmüştür. Öğrenme mekanları kadar önemli

olan, çocuğun daha özgür ve kendi kendine deneyimlerde bulunabileceği açık oyun alanlarının yeterliliği ve donanımı göz ardı edilmemesi gerekirken çoğu okul öncesi eğitim kurumunca dikkate alınmamıştır. Açık oyun alanları standartlar gereği tüm öğrencilere aynı anda hizmet verebilecek, onların birbirleri ile etkileşimde bulunabilecekleri donanımda ve büyüklükte olmalıdır. İncelenen okulların çoğunun hiç önerilmediği şekilde bu mekanları dönüşümlü olarak kullandığı görülmüştür. (Şekil 4. 133)

Şekil 4. 133: Dış Mekan Büyüklüğü ve Çocuk Sayısı İlişkisi

Diğer yandan farklı hava şartlarında kullanılmak amacıyla kapalı alanlar ile açık alanlar arasında olması gereken yarı açık alana, 10 kurumdan sadece 1' i sahiptir. Bu öğrenme mekanlarının uzantısı olan bu mekanların kurumlar tarafından dikkate alınmadığını göstermiştir. (Şekil 4. 134)

Şekil 4. 134: Yarı Açık Alan Bulundurma

Acil çıkış:

10 okulun da acil kaçış planları bulunmakta olup, acil çıkışları bulunmaktadır.

Servis çıkışı:

10 okuldan 7' sinin servis çıkışı bulunmakta olup, bunlardan yalnızca 5' i direkt mutfak ile ilişkilidir. Buradan servis çıkışı bulundurmanın kısmen dikkate alındığı gözlenmiştir.

4.3 Anket Çalışması

Örnek analizi öncesi çalışmaya katılan merkezler hakkında ön bilgilerin edinilmesi amacıyla, 10 okul öncesi eğitim merkezinde, yöneticilerle birebir olarak 59 açık-kapalı uçlu sorudan oluşan anket çalışması gerçekleştirilmiştir. (Örnek Anket için bkz. EK- A) Anket çalışmasında sorulan sorular 11 alt başlık altında hazırlanmıştır:

- Binanın önceki işlevine ait bilgiler (soru 1,2),
- Yeni işlevine dönüştürülmesi (soru 3,4,5,6,7,8),
- Binanın fiziksel çevresi (soru 9,10),
- Hizmet verilen öğrenci ve personel bilgileri (soru 11,12,13,14,15,16,17,18,19),
- Binanın yapısal özellikleri (soru 20,21,22,23,24),
- Tercih edilen eğitim yaklaşımı (soru 25,26,27,28,29,30,31,32),
- Program- zaman çizelgesi (soru 33,34,35),
- İç mekana ait özellikler ve iç mekan organizasyonu (soru 36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48),
- Açık oyun alanına ait özellikler (soru 49,50,51,52,53,54),
- Yönlenme- havalandırma- aydınlatma (soru 55,56,57,58),
- Acil durum tedbirleri (soru 59),

Aşağıda ise 11 başlıktan 8' ine yer verilmiştir. Diğer 3 başlıktan elde edilen veriler ise örneklerin birebir ele alındığı örnek analizinde sunulmuştur. Genel bilgi edinme amaçlı ele alınan anket başlıkları;

- Binanın önceki işlevine ait bilgiler,
- Yeni işlevine dönüştürülmesi,
- Hizmet verilen öğrenci bilgileri,
- Tercih edilen eğitim yaklaşımı,
- Program- zaman çizelgesi,
- İç mekana ait özellikler ve mekan organizasyonu,
- Açık oyun alanına ait özellikler,
- Acil durum tedbirleri' dir.

Anket çalışması sonuçları bu alt başlıklar altında, grafik ve çizelgeler eşliğinde sunulmuştur.

4.2.1 Binanın önceki işlevine ait bilgiler: 1. ve 2. soruları kapsar.

İncelenen 10 okuldan sekizi konuttan, biri kamu binasından ve biri de işyeri binasından okul öncesi eğitim merkezine dönüştürülmüştür. (Şekil 4. 135)

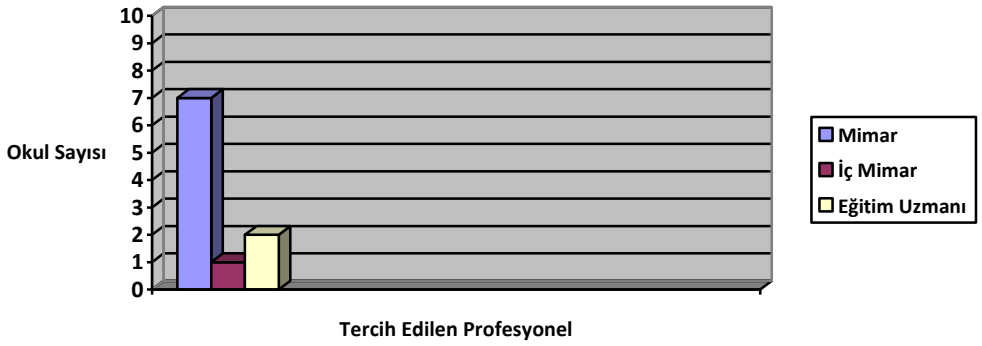

Şekil 4. 135: Önceki İşlev

4.2.2 Yeni işlevine dönüştürülmesi: 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. soruları kapsar.

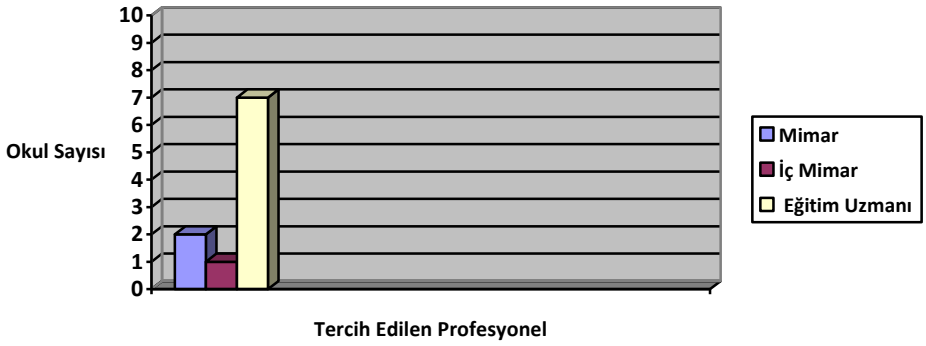
Dönüştürülme sürecinde iç- dış mekan organizasyonu, 10 okuldan 7' sinde mimar, 1' inde iç mimar, 2' sinde ise eğitim uzmanı tarafından gerçekleşmiştir. (Şekil 4. 136) İç mekan organizasyonunun mimar veya iç mimar tarafından gerçekleştirildiği 8 okulda, bu süreçte mimar- eğitim uzmanı ve iç mimar- eğitim uzmanı arasında

karşılıklı fikir alış- verişi gerçekleşmiştir. Sadece eğitim uzmanları tarafından mekan organizasyounun gerçekleştirildiği 2 merkezde ise, bu süreçte bir mimar ya da iç mimar ile karşılıklı fikir alış- verişinde bulunulmamıştır.

Şekil 4. 136: İç- Dış Mekan Organizasyonu

İç mekana ait düzenleme ile renk ve mobilya seçimi, 10 okuldan 7' sinde eğitim uzmanı, 2' sinde mimar, 1' inde ise iç mimar tarafından gerçekleştirilmiştir. (Şekil 4. 3)

Şekil 4. 137: İç Mekan Düzenlemesi ile Renk ve Mobilya Seçimi

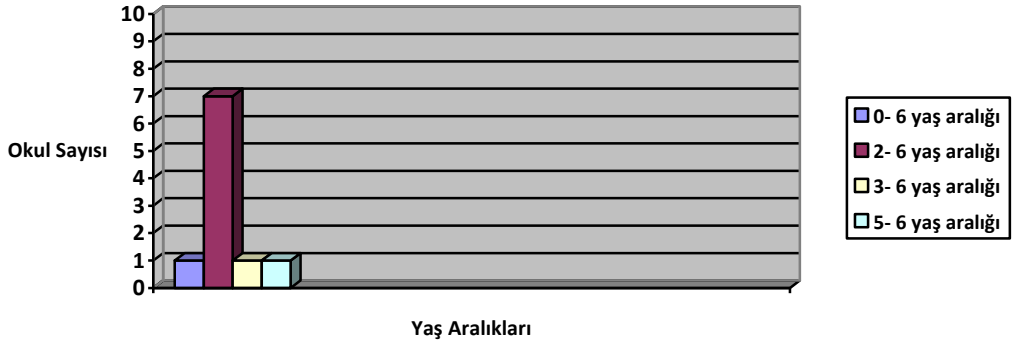
4.2.3 Hizmet verilen öğrenci ve personel bilgileri: 11., 12., 13.,14.,15.,16.,17.,18. ve 19. soruları kapsar.

Öğrenci sayısı 10 okuldan 1' inde 20- 30 arasında, 5' inde 40- 50 arasında, 4' ünde ise 50' nin üzerindedir. (Şekil 4. 138)

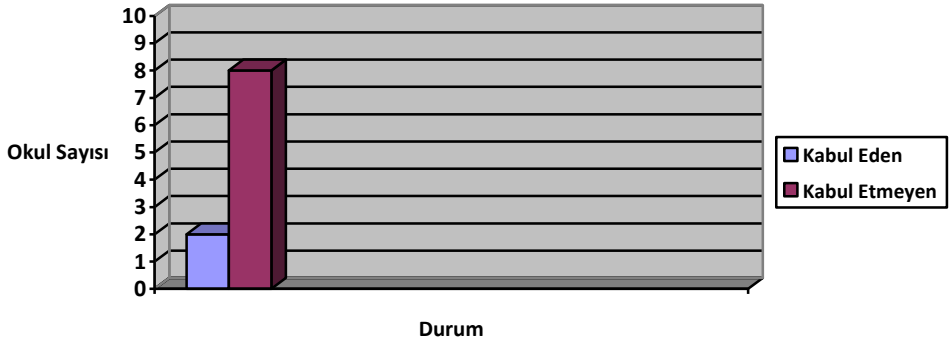
Şekil 4. 138: Öğrenci Sayısı

Hizmet verilen yaş grubu; 10 okul öncesi eğitim merkezinin 1' inde 0-6, 7' sinde 2-6, 1' inde 3- 6 ve geri kalan 1' inde 5- 6' dır. (Şekil 4. 139)

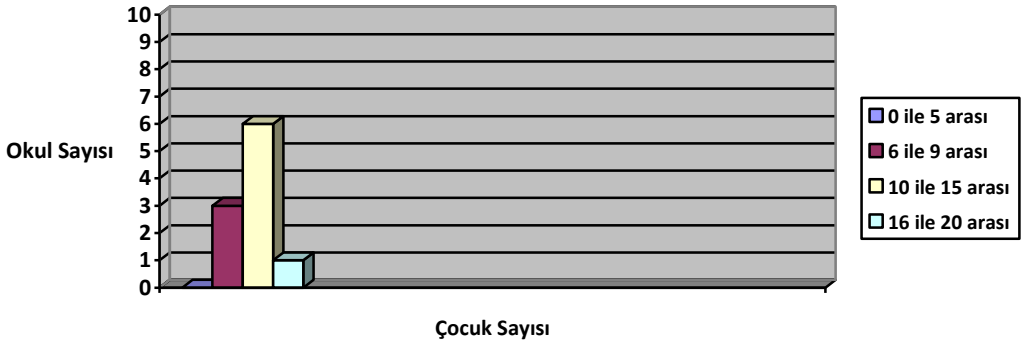
Şekil 4. 139: Hizmet Verilen Yaş Aralığı

10 okuldan 2' si bedensel engelli öğrenci kabul etmektedir. Ancak bunlardan 1' inde engelli öğrenciler için rampa ve engelli tuvaleti bulunmaktadır. Ayrıca bedensel engelli öğrenci kabul eden okul öncesi eğitim merkezleri çok katlı olup hepsinde katlar arası sirkülasyon yalnızca merdivenler ile gerçekleşmektedir. (Şekil 4. 140)

Şekil 4. 140: Bedensel Engelli Öğrenci Kabulü

10 okuldan 3’ ünde öğretmen başına düşen çocuk sayısı 6- 9, altısında 10- 15 ve birinde 16- 20 arasındadır. (Şekil 4. 141)

Şekil 4. 141: Öğretmen Başına Düşen Çocuk Sayısı

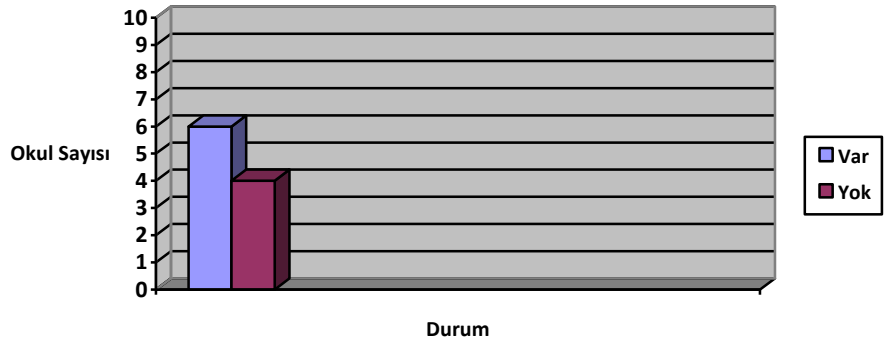
4.2.4 Tercih edilen eğitim yaklaşımı: 25., 26., 27.,28.,29.,30.,31. ve 32. soruları kapsar.

Çizelge 4. 21’ de çalışmaya katılan okul öncesi eğitim kurumları tercih ettikleri yaklaşımlar ile birlikte verilmiştir.

Çizelge 4.21: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Uyguladığı Yaklaşımlar

KURUM ADI / EĞİTİM YAKLAŞIMI	Reggio Emilia Yak. (Tamamen)	Reggio Emilia Yak. (Kısmen)	Montessori Yak. (Tamamen)	Montessori Yak. (Kısmen)	Waldorf Yak. (Tamamen)	Waldorf Yak. (Kısmen)	High/ Scope Yak. (Tamamen)	High/ Scope Yak. (Kısmen)	Çoklu Zeka Yak. (Tamamen)	Çoklu Zeka Yak. (Kısmen)	Diğer
Beyaz Köşk				■				■			■
Mutlu Çocuk		■		■		■	■		■		
Neşem				■				■		■	
Çilek		■		■		■					■
Özel Ayışığı								■	■		
Işıl Pinokyo		■								■	■
İ.T.Ü. Maçka				■			■		■		
Küçük Şeyler									■		
Mustafa Aydede				■			■			■	
Özel Güneş			■				■		■		

10 okul öncesi eğitim kurumunun 6’ sında ebeveynli oyun grubu bulunmakta, 4’ ünde bulunmamaktadır. (Şekil 4. 142)

Şekil 4. 142: Ebeveynli Oyun Grubu Bulundurma

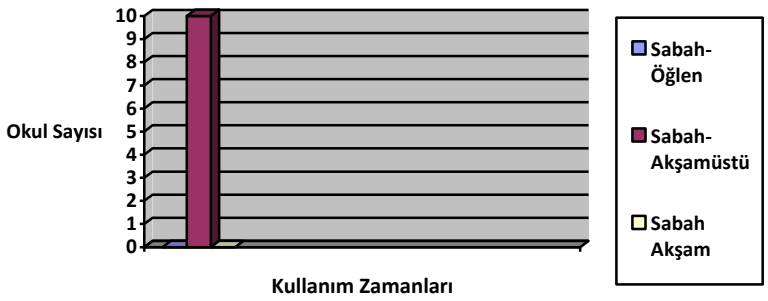
Çalışmaya katılan 10 okul öncesi eğitim kurumundan sekizi sahip oldukları binanın tercih ettikleri eğitim yaklaşımına cevap verebildiğini belirtirken, ikisi ise kısmen cevap verebildiğini söylemiştir. (Şekil 4. 143)

Şekil 4. 143: Yöneticilere Göre Yaklaşımlar Açısından Binalarının Yeterliliği

4.2.5 Program- zaman çizelgesi: 33., 34. ve 35. soruları kapsar.

10 okuldan onu da sabah- akşamüstü arası hizmet vermektedir. (Şekil 4. 144) Ayrıca İ.T.Ü. Maçka Kreş ve Anaokulu, okul sonrası 7- 12 yaş çocuklara etüt hizmeti sunmaktadır.

Şekil 4. 144: Hizmet Zaman Aralığı

Çalışmaya katılan 10 okulun 10' unda da uyku ve yemek saati vardır. (Şekil 4. 145)

Şekil 4.145: Uyku ve Yemek Saati

4.2.6 İç mekana ait özellikler ve iç mekan organizasyonu: 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43.,44.,45.,46.,47. ve 48. soruları kapsar.

10 okuldan 5' inde uyku odası bulunurken, 5' inde uyma eylemi öğrenme mekanlarında gerçekleşmektedir. (Şekil 4. 146)

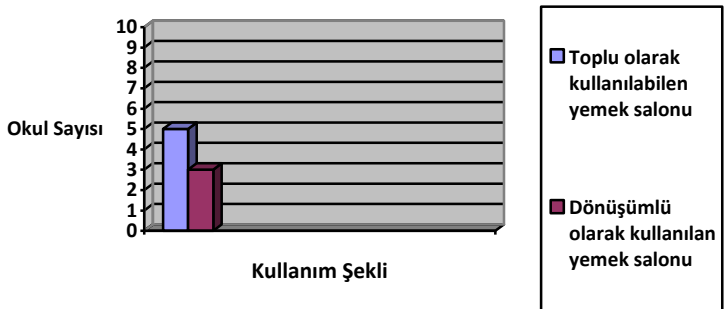
Şekil 4. 146: Uyku odası

10 okuldan 8’ inde ayrı bir yemek salonu bulunurken, 2’ sinde yemek yeme öğrenme mekanları içerisinde gerçekleşmektedir. (Şekil 4. 147)

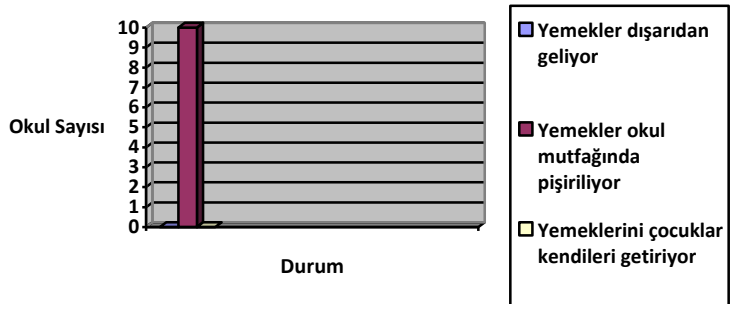
Şekil 4. 147: Yemek Salonu Kullanımı

Ayrı yemek salonu bulunan 8 okuldan 5’inde toplu olarak yemek yeme gerçekleşebilirken, 3’ ünde mekansal kısıtlamalar nedeniyle bu mekanlar dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4. 148)

Şekil 4. 148: Yemek Salonunun Kapasitesi

Bütün okullarda yemekler okul mutfağında hazırlanmaktadır. (Şekil 4. 149)

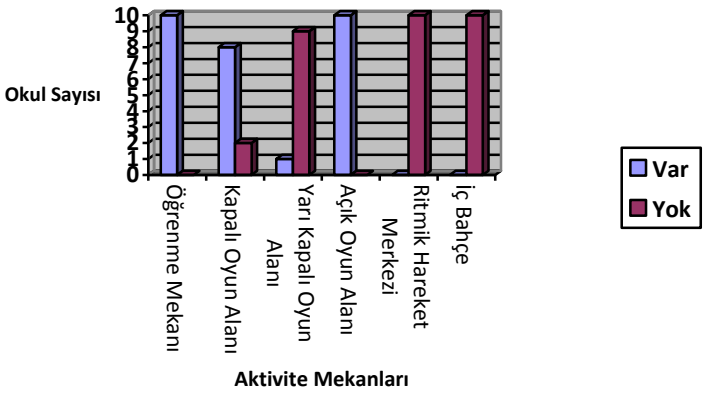
Şekil 4. 149: Yemeklerin Hazırlanması

10 okuldan 8’ inde mutfak ve yemek yeme alanları ilişkili konumlardayken, 2’ sinde yapısal kısıtlamardan dolayı farklı yerlerdedirler. (Şekil 4. 150)

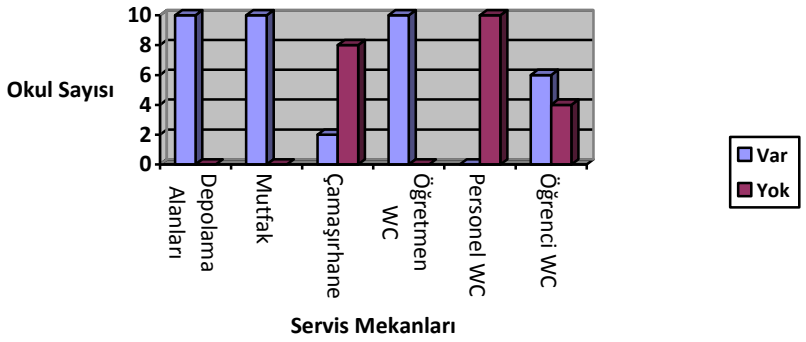
Şekil 4. 150: Mutfak- Yemek Yeme Alanı İlişkisi

Aşağıdaki grafikte, çalışmaya katılan kurumlardan kaçının; öğrenme mekanı, kapalı oyun alanı, yarı kapalı oyun alanı, açık oyun alanı, ritmik hareket merkezi ve iç bahçeye sahip olduğu, kaçının sahip olmadığı verilmiştir. Grafiğe göre bütün kurumlarda öğrenme mekanı bulunurken, kapalı oyun alanı 10 okuldan 8’ inde, yarı kapalı oyun alanı 10 okuldan sadece 1’ inde, açık oyun alanı ise bütün okullarda bulunmaktadır. Waldorf yaklaşımının öngördüğü ritmik hareket merkezi ile Reggio Emilia yaklaşımının öngördüğü iç bahçe çalışmaya katılan kurumların hiçbirinde bulunmamaktadır. (Şekil 4. 151)

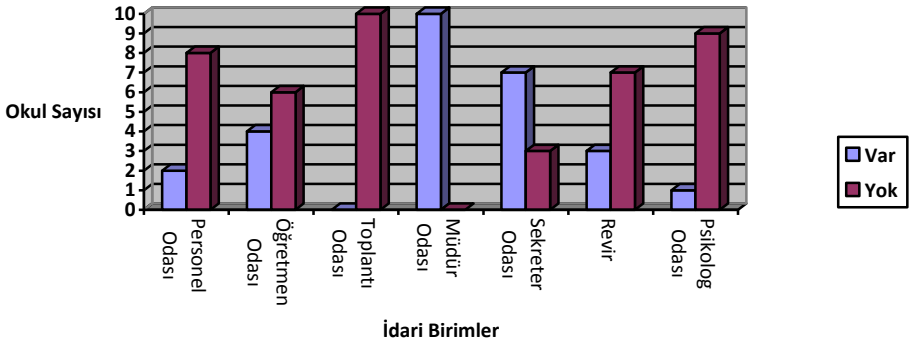
Şekil 4. 151: Aktivite Mekanlarını Bulundurma

Çalışmaya katılan bütün kurumların depolama alanları ve mutfağı bulunurken, çamaşırhane 10 okuldan 2' sinde bulunmaktadır. Öğretmen WC bütün okullarda bulunmaktadır. Personel WC hiçbir okulda bulunmamaktadır. Bu nedenle personelin ve öğretmenlerin aynı WC' yi kullandığı görülmüştür. Öğrenci WC 10 okuldan 6' sında bulunmakta bulup, 4' ünde bu mekanlar öğretmen WC' leri ile ortak kullanımlıdır. (Şekil 4. 152)

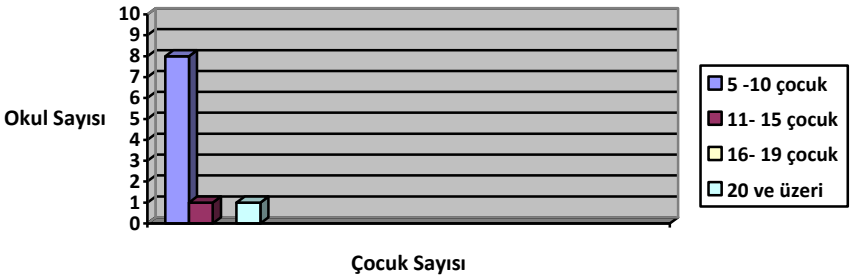
Şekil 4. 152: Servis Mekanlarını Bulundurma

Çalışmaya katılan 10 kurumdan; 2'sinde personel odası, 4' ünde ise öğretmen odası bulunmaktadır. Toplantı odası hiçbir okulda bulunmamaktadır. Müdür odası bütün okullarda bulunurken, sekreter odası 10 okuldan 7' sinde yer almaktadır. Revir 10 okuldan 3' ünde, psikolog odası ise 10 okuldan sadece 1' inde bulunmaktadır. (Şekil 4. 153)

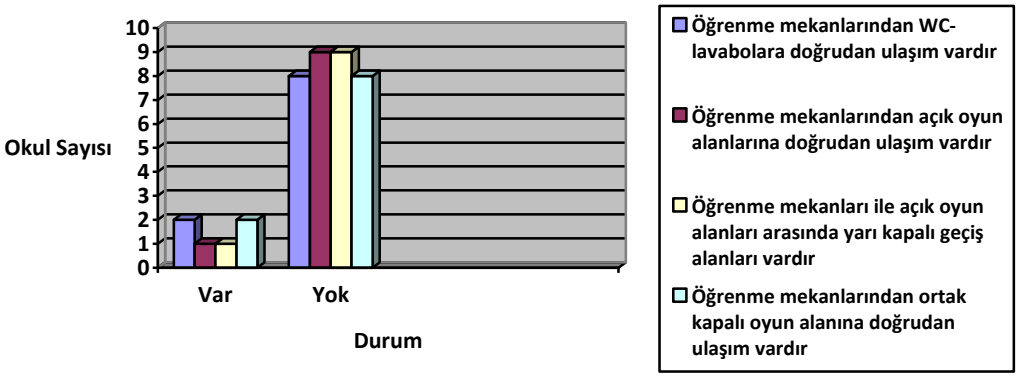
Şekil 4. 153: İdari Birimleri Bulundurma

10 okuldan 8' inde lavabo- WC başına düşen çocuk sayısı 5- 10, 1' inde 11- 15 ve 1' inde 20 ve üzeridir. (Şekil 4. 154)

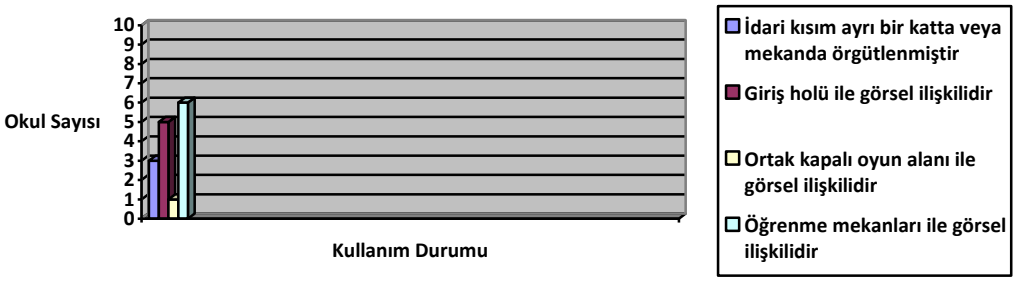
Şekil 4. 154: Lavabo- WC Başına Düşen Çocuk Sayısı

10 kurumdan sadece 2' sinde öğrenme mekanlarının lavabo- WC ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Ancak bu 2 örnekte bu durum bütün öğrenme mekanları için geçerli değildir. Öğrenme mekanlarından açık oyun alanına doğrudan ulaşım 10 okuldan sadece 1' inde sağlanmıştır. Öğrenme mekanları ile açık oyun alanları arasında olması gereken yarı kapalı alan 10 okuldan 1' inde görülmüştür. Öğrenme mekanlarının ortak kapalı oyun alanına açıldığı düzenleme ise 10 okuldan 2' sinde bulunmaktadır. (Şekil 4. 155)

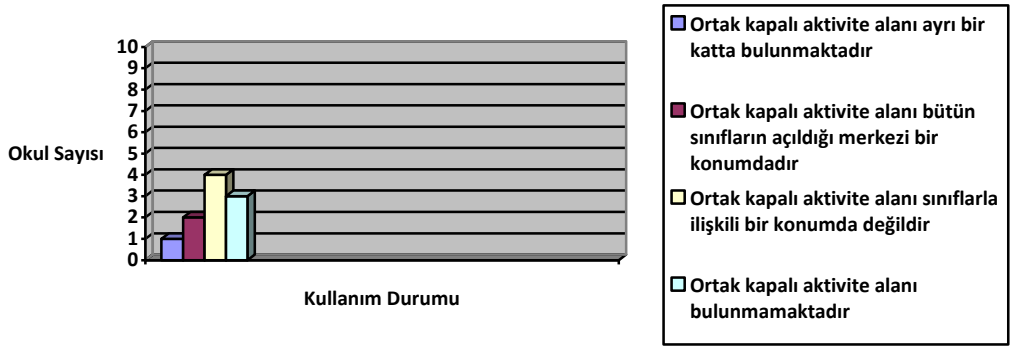
Şekil 4. 155: Öğrenme Mekanlarının Diğer Mekanlar İle İlişkisi

10 kurumdan 3' ünde idari birimler ayrı bir katta veya mekanda örgütlenmiştir. 5 kurumda idari birimler giriş holü ile görsel ilişki içerisindedir. İdari birimler 10 korumdan 1' inde ortak kapalı aktivite alanı ile görsel ilişki içerisindedir. 10 kurumun 6' sında idari birimler öğrenme mekanlarıyla görsel ilişki içerisinde konumlanmıştır. Ancak bunlardan 3' ünde bu görsel ilişki bütün öğrenme mekanları ile gerçekleşmez. (Şekil 4. 156)

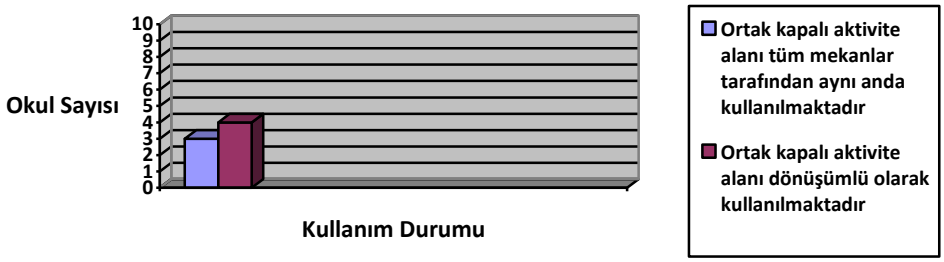
Şekil 4. 156: İdari Bölümün Konumu ve Diğer Mekanlar İle Olan İlişkisi

Ortak kapalı aktivite alanı 10 kurumdan 3' ünde bulunmamaktadır. 10 okuldan sadece 2' sinde bütün sınıfların açıldığı merkezi bir konumda iken, 4' ünde sınıflar ile ilişkili bir konumda değildir. Bir örnekte de kapalı aktivite alanının ayrı bir katta çözüldüğü görülmüştür. (Şekil 4. 157)

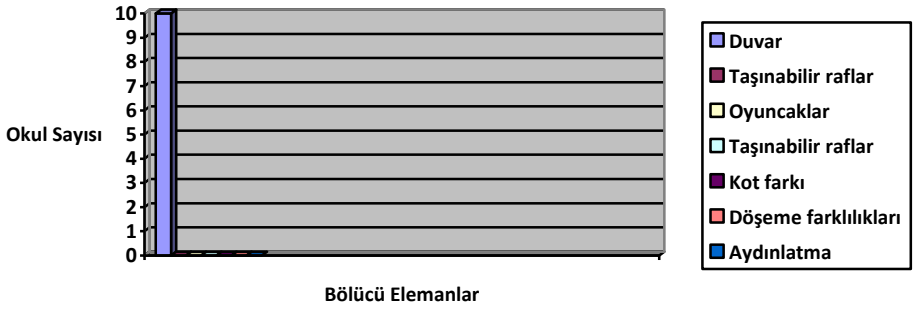
Şekil 4. 157: Ortak Kapalı Aktive Alanının Konumu ve Diğer Mekanlar İle İlişkisi

Ortak kapalı aktivite alanına sahip 7 okuldan sadece 3' ü bütün çocukların aynı anda kullanımına cevap verebilecek kapasitedir. Diğer 4' ünde bu mekanlar dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4. 158)

Şekil 4. 158: Ortak Kapalı Aktivite Alanının Kullanım Durumu

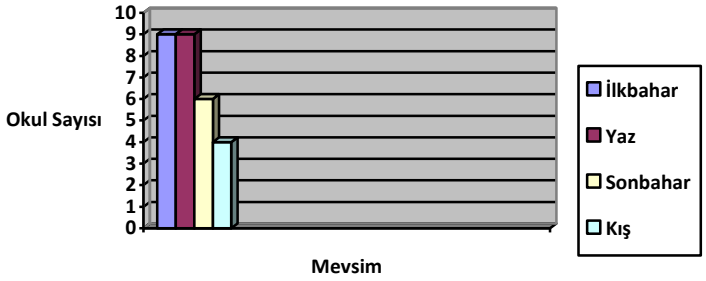
Öğrenme mekanları ve aktivite merkezleri bütün kurumlarda duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. (Şekil 4. 159)

Şekil 4. 159: Öğrenme ve Aktivite Alanlarının Sınırlandırılması

4.2.7 Açık oyun alanına ait özellikler: 49., 50., 51., 52., 53. ve 54. soruları kapsar.

Çalışmaya katılan okullara göre, bahçenin en çok kullanıldığı mevsimler ilkbahar ve yazdır. 10 okuldan 6' sında bahçe sonbaharda, 4' ünde ise kış aylarında da kullanılmaktadır. (Şekil 4. 160)

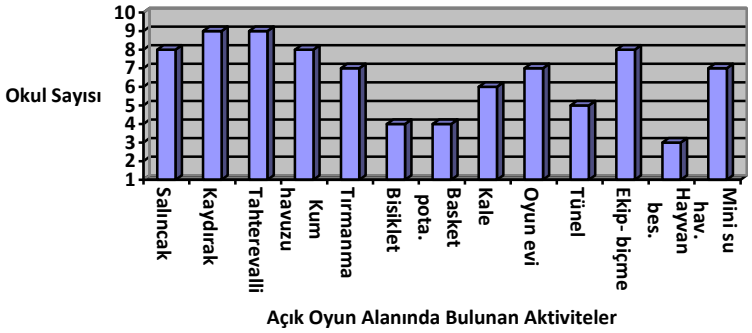

Şekil 4. 160: Açık Oyun Alanının Mevsimlere Göre Kullanımı

10 okuldan sadece 1' inde açık oyun alanının farklı hava şartlarında kullanımına uygun saçak ve pergolalı yarı kapalı alan bulunmaktadır.

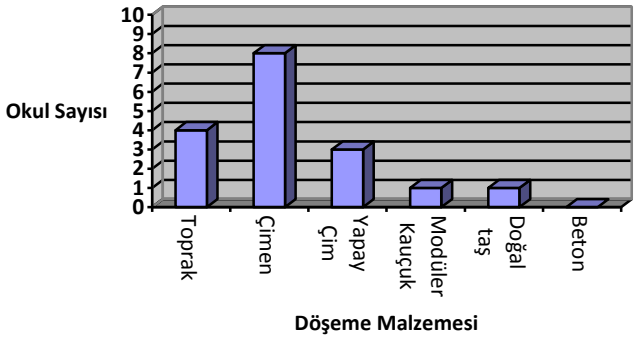
Şekil 4. 161' de okulların açık oyun alanlarında tercih edilen oyuncaklar ve aktiviteler verilmiştir. Buna göre 10 okuldan 9' unda kaydırak ve tahterevalli, 8' inde salıncak, kum havuzu ve ekip- biçme alanı, 7' sinde tırmanma alanı ve oyun evi, 6' sında kale, 5' inde tünel, 4' ünde basket potası ve bisiklet sürme alanı bulunurken

sadece 3’ ünde hayvan besleme alanı bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 10 okuldan 7’ sinde yaz aylarında kullanılmak üzere portatif su havuzu bulunmaktadır.

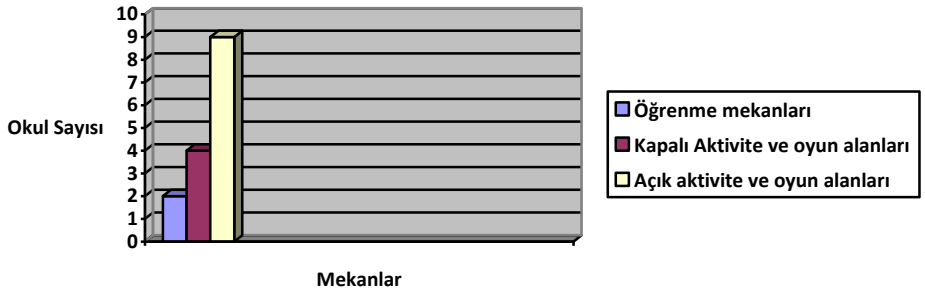
Şekil 4. 161: Açık Oyun Alanı Aktiviteleri ve Oyuncakları

10 okuldan 8’ inde açık alanlarda çimen tercih edilirken, 3’ ünde yapay çim kaplama, 4’ ünde toprak yüzeyler, 1’ inde modüler kauçuk döşeme kaplaması ve 1’ inde doğal taşın da kullanıldığı görülmüştür. (Şekil 4. 162)

Şekil 4. 162: Açık Alanlarda Tercih Edilen Döşeme Malzemeleri

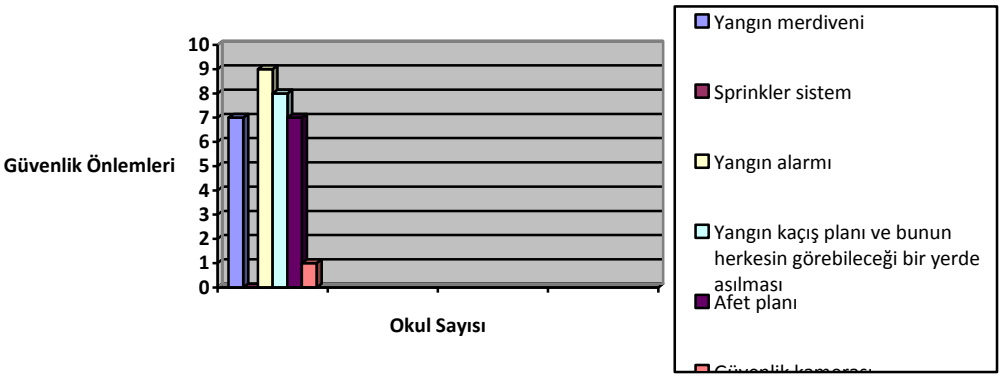
Çocuklar tarafından en çok tercih edilen mekan ya da mekanlar sorusuna; 10 okul yöneticisinden 9’ u açık oyun alanlarını gösterirken, ek olarak 10 yöneticiden 4’ ü kapalı aktivite alanlarını, 2’ si ise öğrenme mekanlarını da göstermiştir. (Şekil 4. 163)

Şekil 4. 163: Çocuklar Tarafından En Çok Tercih Edilen Mekanlar

4.2.8 Acil durum tedbirleri: 59. soruyu kapsar.

10 okuldan 7' sinde yangın merdiveni ve afet planı, 9' unda yangın alarmı, 8' inde yangın kaçış planı ve 1' inde güvenlik kamerası bulunmaktadır. Hiçbir okulda sprinkler yangın söndürme sistemi bulunmamaktadır. (Şekil 4. 164)

Şekil 4. 164: Okulların Almış Olduğu Güvenlik Önlemleri

4.4 Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirmesi

Çalışmaya katılan bütün kurumların yöneticileri ile birebir gerçekleştirilen anket çalışmasının sonuçları kullanılan 8 konu başlığı altında değerlendirilmiştir.

Binanın önceki işlevine ait bilgiler

Çoğu kurumun bina seçiminde konutları tercih ettiği gözlenmiştir. Konutların seçiminde, karakteristik cephe ve iç mekan özellikleri ile sahip olunan fiziksel

çevrenin etkili olduğu görülmüştür.

Yeni işlevine dönüştürülmesi

Çoğu kurumda iç- dış mekan organizayonu mimarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunun aksine iç mekan düzenlemesi ile renk ve mobilya seçiminin ise çoğunlukla eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Dönüştürülme süreci çoğunlukla iç mekandaki değişikleri ve düzenlemeleri kapsasa da iç mimarların bu süreçte çoğunlukla tercih edilmediği tespit edilmiştir. 10 okuldan sadece 1' inde iç mimarın hem iç mekan organizasyonunda hem de iç mekan düzenlemesi ile renk ve mobilya seçiminde rol aldığı görülmüştür.

Hizmet verilen öğrenci bilgileri

Çalışmaya katılan 10 okuldan 1' inde hizmet verilen çocuk sayısı 20- 30 arasında iken, 5' inde 40- 50, 4' ünde ise 50 ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

Kabul edilen yaş aralığı bütün okullarda 2- 6 yaş iken, İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulunda 0- 2 yaş bebeklere de hizmet verilmektedir.

10 okuldan sadece 2' si fiziksel engelli öğrenci kabul etmektedir. Fiziksel engelli öğrenci kabul eden okulların 2' si de çok katlı olup, katlar arası sirkülasyon merdiven ile gerçekleşmektedir. Bu 2 okuldan sadece 1' inde engelliler için lavabo- WC ve bina girişinde rampa bulunmaktadır. Bu eksiklikler fiziksel engelli öğrenci kabul eden okulların yeterli donanımda olmadığını ve bu durumun çalışmaya katılan bütün kurumlarca göz ardı edildiğini göstermiştir.

Tercih edilen eğitim yaklaşımı

Yapılan anket sonucunda bütün kurumlar sahip oldukları binaların tercih ettikleri eğitim yaklaşımına iyi bir şekilde cevap verebildiği savunmuştur. Ancak yapılan örnek analizinde eğitim yaklaşımlarının önerdiği fiziksel çevrenin sağlanması açısından binalar ele alındığında, 10 okuldan sadece 2' sinin iyi bir şekilde tercih edilen eğitim yaklaşımına cevap verdiği görülmüştür. Bu durum, okul yöneticilerinin tercih ettikleri eğitim yaklaşımının iyi bir şekilde gerçekleşmesinde müfredat, eğitim

ve öğretmen kalitesi kadar önemli olan fiziksel çevre kalitesi hakkında, yeterince bilinçli olmadıklarını göstermiştir.

Program- zaman çizelgesi

Çalışmaya katılan bütün kurumlar sabah- akşamüstü arasında hizmet vermektedir. Ayrıca bütün kurumlarda yemek ve uyku saati vardır.

İç mekana ait özellikler ve iç mekan organizasyonu

10 kurumdan 5' inde uyku odası bulunurken, 5' inde uyma eylemi öğrenme mekanlarında gerçekleşmektedir. Ancak uyku odasına sahip 5 kurumdan 3' ünün uyku odası uygun koşulların sağlanamadığı bodrum katta yer almaktadır. Ayrıca öğrenme mekanının uyku odası olarak kullanıldığı çoğu kurumda öğrenme mekanlarının uyku eylemi için gerekli yeterli donanıma ve mekansal özelliklere sahip olmadığı görülmüştür.

10 kurumdan 8' inde yemek salonu bulunurken, 2' sinde yemek yemek eylemi öğrenme mekanlarında gerçekleşir. Ancak yemek salonu bulunan 8 kurumdan sadece 5' i bütün öğrencilere aynı anda hizmet verebilecek kapasitedir. Geri kalan 3' ü farklı yaş grupları tarafından farklı zamanlarda kullanılmaktadır. Mekansal kısıtlamalar, yemek salonu gibi farklı yaş gruplarının etkileşimde bulunacağı mekanların 10 kurumdan 5' inde bulunmamasına ya da istenilen kapasitede yaratılamasına neden olmuştur.

Bütün okullarda yemekler okul mutfağında hazırlanmaktadır. 10 okuldan 8' inde yemek salonlarının mutfak ile ilişkili konumlandığı görülmüştür. Ancak yemek yeme eyleminin öğrenme mekanlarında gerçekleştiği 2 kurumda, öğrenme mekanları ile mutfağın ilişkili konumlanmaması kullanım sürecinde uygunsuzluklara neden olmuştur.

Bütün kurumlarda öğrenme mekanları ve açık oyun alanı bulunmaktadır. Açık oyun alanları ile kapalı oyun alanları arasında olması önerilen yarı kapalı oyun alanı ise sadece 1 okulda bulunur. Bu mekanlar farklı hava şartlarında açık alan kullanımını mümkün kılmanın yanısıra, açık ve kapalı alanlar arasında bir geçiş mekanı

oluşturması açısından gereklidir. Ancak yarı kapalı oyun alanlarının çoğu kurumlarca göz ardı edildiği görülmüştür.

Servis mekanlarına bakılacak olursa; bütün kurumlarda mutfak ve depolama alanları bulunmaktadır. Öğretmen lavabo- WC bütün kurumlarda bulunmaktadır. Ancak öğrenciler için lavabo- WC alanının 10 okuldan 6' sında bulunduğu diğerlerinde ise öğretmen ve öğrencilerin lavabo- WC alanlarını ortak kullandığı görülmüştür. Hiçbir kurumda personel için ayrı bir lavabo- WC alanı bulunmamaktadır. Bu durum, bu mekanların öğretmenler ve personel tarafından ortak kullanımını zorunlu kılmıştır. Çamaşırhane ise 10 kurumdan sadece 2' sinde bulunmaktadır.

İdari birimlere bakıldığında, bütün kurumlarda yöneticilere ait bir oda bulunmaktadır. Diğer yandan hiçbir kurumda toplantı odasına rastlanmamıştır. Öğretmen odası ise 10 okuldan 4' ünde bulunmaktadır. Öğretmen odasına sahip kurumlar bu mekanı aynı zamanda toplantı amaçlı kullandıklarını belirtmişlerdir. Çoğu kurumda çocukla birebir görüşmelere imkan verebilecek psikolog odasına rastlanmamıştır. Revir ise 10 okuldan sadece 3' ünde bulunmaktadır.

Çocuk başına düşen lavabo- WC sayısını çoğu okul önerilen değerlerde sağlamıştır. (10 çocuğa 1 lavabo- 1 WC, Preschool Services, 2007) 10 okuldan 8' inde çocuk başına düşen lavabo- WC sayısı 5- 10 arasındadır. Ancak diğer 2 okulda bu değerlerin 11- 15 ve 16- 20 arasında değiştiği görülmüştür.

Öğrenme mekanlarının konumunun ve diğer mekanlar ile olan ilişkisinin çoğu kurumda önerilen organizasyonda sağlanamadığı görülmüştür. Yapısal kısıtlamalardan dolayı öğrenme mekanlarından ıslak hacimlere sağlanması gereken doğrudan ulaşıma çoğu kurumda rastlanamamıştır. Aynı şekilde öğrenme mekanlarının kapalı aktivite alanları ve açık aktivite alanları ile ilişkili konumlanmasına çoğu kurumun sahip olduğu binaların yapısal özellikleri izin vermemiştir.

Açık oyun alanına ait özellikler

Çalışmaya katılan kurumlara göre, açık oyun alanının en çok kullanıldığı mevsimlerin ilkbahar ve yaz olduğu görülmüştür. Ayrıca 10 kurumdan 6' sı sonbaharda, 4' ü ise kışın da bahçelerindeki aktivitelere devam ettiklerini belirtmiştir. Ancak 10 okuldan sadece 1' inde farklı hava şartlarında kullanıma izin verecek yarı kapalı alanlara rastlanmıştır.

Salıncak, kaydırak, tahtarevalli, kum havuzu, oyun evi, tırmanma alanları ve mini su havuzunun açık oyun alanlarında en çok tercih edilen oyuncaklar olduğu görülmüştür. Bisiklete binme, top oynama gibi aktivitelerin çoğu kurumda tercih edilen döşeme malzemelerinin uygunsuzluğu ve açık alanın yetersizliği nedeniyle gerçekleştirilemediği görülmüştür.

Çoğu kurumda açık alan döşeme malzemesi olarak çimen tercih edilmiştir. Farklı hava şartları için elverişli yapay çim döşeme kaplaması ise 10 okuldan sadece 3' ünde kullanılmıştır. Yaralanmayı azaltıcı modüler kauçuk döşeme kaplamasının ise 10 kurumdan 1'inde tercih edildiği görülmüştür.

Çocuklar tarafından en çok tercih edilen mekan ya da mekanlar sorusuna; 10 okul yöneticisinden 9' u açık oyun alanlarını gösterirken, ek olarak 10 yöneticiden 4' ü kapalı aktivite alanlarını, 2' si ise öğrenme mekanlarını da göstermiştir. Bu durum çocukların çoğu vaktinin geçtiği öğrenme mekanlarının onların isteklerine yeterince cevap veremediğinin bir göstergesidir.

Acil durum tedbirleri

Çoğu kurumda acil durum tedbirleri alınmış olsa da, alınan tedbirlerin yeterli olmadığı görülmüştür. Özellikle bodrum katın çocuk mekanları olarak kullanıldığı kurumlarda dışarıya doğrudan açılan çıkışlar bulunmamaktadır. Ayrıca tercih edilen çoğu binanın çok katlı olması her odadan açık alanlara direkt ulaşılamamasına neden olmuştur. Aynı şekilde öğrenme mekanlarının birbirinden duvar ile ayrılması üst katlara ulaşan yangın merdiveninin her odadan kullanılamamasına neden olmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma sürecinde görülmüştür ki; ülkemizde çoğu okul öncesi eğitim binası mevcut yapılardan dönüştürülmüş olmalarından ötürü önemli eksikliklere sahiptir. Bu durum yurdumuzda hızlı bir çözüm olarak dönüştürülmüş okul öncesi eğitim binalarının üzerinde yeterince düşünülmemesi, eğitim sistemindeki problemler, eğitime yeterli bütçe ayrılmaması, , 'çocuk' ve 'çocuk mekanları' nın kavramsal olarak yetersiz algılanması gibi pek çok etkenin bir sonucu olarak karşımızdadır. Bu çalışma ile hedeflenen bu konuda yaşanan aksaklıklara dikkat çekmek olup, okul öncesi eğitim merkezine dönüştürme amaçlı binaların seçiminde dikkat edilmesi gereken hususları belirlemektir. Okul öncesi eğitim binalarıyla ilgili yapılan araştırmalara ve dönüştürülmüş yapılar üzerinden yapılan analiz ve anket sonuçlarına göre;

- Çalışmaya katılan kurumların çoğunun sahip olduğu fiziksel çevre, okul öncesi eğitim binaları açısından önerilen özelliklerde; şehir merkezine ve çeşitli kültürel faaliyetlere yakın, çalışan veya çalışmayan ailelerin ulaşımına araçla ve yaya olarak uygundur. Kurumların çoğunun konuttan dönüştürülmüş olması, sahip olunan fiziksel çevrenin istenilen özelliklerde (merkezi, nezih, ulaşım açısından elverişli) olmasının önemli nedenleri arasındadır. Diğer yandan kurumlara ulaşım istenilen özelliklerde rahat gerçekleşmesine rağmen, ulaştıktan sonra önemli hale gelen personel ve ziyaretçiler ile servis araçları için gerekli otopark ve servis yanaşma alanının pek çok kurumda göz ardı edildiği görülmüştür. Bu durumun kullanım sürecinde yarattığı konforsuzluklar göz önüne alındığında okul öncesi eğitim amaçlı seçilecek binaların; uygun fiziksel çevre ve ulaşım özelliklerine sahip olmasının yanısıra, yeterli otopark ve servis yanaşma alanını barındırmasına özen gösterilmelidir.

- Binanın dışarıdan algısı net olmalıdır. Bu nedenle bina kadar sahip olduğu açık alanın kalitesi de önemlidir. Bu alan hem binanın algılanışını hem girişe yönlenmeyi hem kaliteli açık oyun alanlarını hem de personel, ziyaretçi ve servis araçları için gerekli otopark ve yanaşma alanlarını (Moore, 1979) sağlamalıdır veya sağlayacak şekilde düzenlenebilmelidir. Çoğu kurumda binaya ait açık alanların yetersizliğinden dolayı bina girişini destekleyen ve girişe yönlendiren *ön bahçe- giriş revağı ve bina girişi* (Moore, 1979) hiyerarşisinin yaratılamadığı gözlenmiştir. Bu tarz açık alan özellikleri ve mekansal hiyerarşiler çocuğa binaya yaklaşımda iç mekanda gerçekleşen faaliyetler hakkında fikir vermesi ve binayı net olarak algılayabilmesi açısından gereklidir. Bu nedenle bina seçimi kadar, arsa seçimine de özen gösterilmeli; seçilecek arsanın boyutsal ve mekansal özellikleri ile çevre yollar, komşu arsalar ve bina ile olan ilişkisi dikkate alınmalıdır.

- Hizmet verilecek çocuk sayısı önceden belirlenmeli, bu sayıya göre seçilecek arsanın ve binanın kapasitesi belirlenmelidir. Pek çok araştırmacının çalışmaları sonucu ortaya koyduğu verilerden ve yabancı standartlardan derlenen çocuk başına düşen alan çizelgesine göre (Bkz Çizelge 2. 1), yapılan hesaplamalar sonucu çoğu kurumun hizmet verdiği çocuk sayısına yetersiz arsa ve bina alanına sahip olduğu görülmüştür. Bu gerçekle birlikte ülkemizde okul öncesi eğitim binaları için mekansal standartların yetersizliği bu durumun önemli nedenleri arasında gösterilebilir. Kapalı ve açık oyun alanları için çocuk başına düşen alan ile ilgili tek gerekliliğin *Özel öğretim kurumları standartlar yönergesi*' nde (Bkz EK C) bildirilmesi bu konuda ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların kısıtlılığının bir göstergesidir. *Standartlar yönergesi*' nin yurtdışındaki çalışmalar ve standartlarla karşılaştırılması durumunda ise ülkemizdeki değerlerin pek çok ülke standardının çok altında olduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili gerekli çalışmaların yapılması ve ülkemizdeki standartların dünya standartlarına yakın hale getirilmesi okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı ülkemizde dikkate alınması gereken önemli bir konudur.

- Okul öncesi eğitim amaçlı seçilecek bina sahip olduğu açık alanlar ile direkt ilişkili, iç- dış mekanın sürekli olarak kullanılabileceği yapısal özelliklere

sahip olmalıdır. İç mekanın dışarıdan okunabilmesi, dış mekanların içeriden izlenebilmesi ve iç ve dış mekanlardaki eylemlerin birbirine akması ile sağlanacak iç- dış mekanların bütünlüğü Sanoff (1995), Moore (1979, 1994), Cohen (1974) gibi pek çok araştırmacının önerdiği okul öncesi eğitim amaçlı binalara ait özelliklerdir. Çalışmaya katılan çoğu kurumda ise tercih edilen binaların seçiminde bu özelliğin dikkate alınmadığı görülmüştür. Bu durum izole edilmiş iç mekan içerisinde çocukların çevresinde yer alan doğal ve sosyal çevreyi öğrenme mekanlarından gözlemleyemesine neden olmuştur. Aynı zamanda binaya yaklaşımlarda iç mekanın okunanamasının çocukta yaratacağı tedirginliğin ve gerginliğin (Moore, 1979) çoğu kurumun bina seçiminde dikkate almadığı görülmüştür.

- Seçilecek binalar tek katlı, en çok ise iki katlı olmalıdır. Katlar arası sirkülasyon alanları çocukların boyutlarına ve fiziksel kabiliyetlerine uygun olmalı, gerekiyorsa güvenlik önlemleri için düzenlemelere gidilmelidir. (Cohen, 1974) Çalışmaya katılan çoğu kurumda ise bu durumun hiç dikkate alınmadığı görülmüştür. Halbuki okul öncesi eğitim binalarının en karakteristik özelliği tek bir katta geniş bir yüzey alanında, dış mekanla ilişkili bir şekilde çözülmüş olmalarıdır. Ülkemizde ise çok sık tercih edilen çok katlı konut yapıları, öğrenme mekanlarının farklı katlarda birbirinden kopuk yer almasına neden olmuştur. İncelenen kurumların hepsinin çok katlı yapılar tercih etmesi güvenlik açısından da pek çok yönden yetersizliklere neden olmuştur. Yabancı ülkelerde kullanılan standartlara göre (AR 608-1; NFPA) seçilecek okul öncesi eğitim binalarının zemin katta konumlanması zorunlu iken, zemin katın üzerinde yer alan kurumların gerekli önlemleri ve standartları yerine getirdikten sonra sadece 5 yaş ve üzerine eğitim verebileceği açıklanmıştır. Bunun yanısıra çocukların kullandığı bütün odaların dışarıya doğrudan açılan en az 2 kapısının bulunması ve bodrum katta çocuklara ait hiçbir mekanın bulunmaması gibi pek çok gereklilik yine bu standartlar kapsamında belirtilmektedir. Ülkemizde ise okul öncesi eğitim kurumlarına özel bu şekilde açıklamalı standartların yer almaması sonucu; incelenen okullarda istenmeyen kullanımlara rastlanmıştır. Bodrum katta yer alan uyku ve yemek odaları ile üst katlarda yer alan öğrenme mekanlarının tamamına ulaşmayan yangın merdivenleri bu durumun sadece birkaç

örneğidir. İstenmeyen sonuçlara yer vermemek için okul öncesi eğitim amaçlı bina seçiminde bu durumlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- İncelenen okul öncesi binaların büyük kısmının köşklerden ve villalardan dönüştürüldüğü gözlenmiştir. İç mekanda herhangi bir müdahalede bulunulamamasının en önemli nedenlerinden biri de bu binaların yığma yapı olmasından kaynaklanmıştır. Bu durum, öğrenme mekanlarının mevcut odalara rastgele yerleştirilmesi gibi çözümlere zorlamıştır. Bu şekildeki çözümler, farklı katlarda, farklı m^2' lerde ve farklı yönlere bakan farklı kapasitelerde, birbirleriyle alakasız öğrenme mekanlarının oluşmasına neden olmuştur. Bu nedenle seçilecek binanın iç mekanda düzenleme yapılabilmesine olanak sağlayacak esneklikte olmasına özen gösterilmelidir. Bu tarz binalar kırma çatıları, panjurlu pencereleri ile sıcak ev atmosferini sunması açısından çok sık tercih edilse de gözlemlendiği kadarıyla, iç mekan çözümlemesi, iç- dış mekan sürekliği ve eğitim yaklaşımlarına cevap verebilirliği açısından yetersiz kalmışlardır. Bu nedenle dış görünüş özelliklerinin yanısıra fonksiyonun gerçekleşeceği iç mekanın esnekliği göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

- İncelenen çoğu kurumun tercih ettikleri eğitim yaklaşımlarına iyi bir şekilde cevap verebilecek binalara ve açık alanlara sahip olmadığı görülmüştür. Eğitim yaklaşımlarınca (Reggio Emilia, Montessori, Waldorf) farklı yaş gruplarının ilişkili konumlanması, etkileşimde bulunabilmesi ve açık- kapalı mekanların doğrudan ilişkili olması gibi önermelerin çoğu kurumun tercih ettiği binaların yapısal özelliklerinden ötürü gerçekleştirilemediği gözlenmiştir. Tercih edilen çok katlı binaların yapısal özellikleri daha önce de bahsedildiği gibi öğrenme mekanlarının farklı katlarda, birbirinden kopuk olarak yerleştirilmesine neden olmuş, ortak alanlar ve açık alanlar ile bu mekanların ilişkili olamamasına neden olmuştur.

- Binanın iç mekan düzenlemesinde mekansal ve boyutsal standartlarla, tercih edilen eğitim yaklaşımları ve bu yaklaşımların iç mekan için önermeleri dikkate alınmalıdır. Belirlenen niteliklere cevap verebilecek binalar seçilmelidir. Aynı zamanda iç mekan tasarımında tasarımcının yöneticiyle,

eğitmenle, personelle ve çocuklarla yapacağı birebir diyaloglar ve mekanlarla ilgili yapacağı gözlemler faydalı olacaktır. Okul öncesi eğitim binası iç mekanı tasarlarken sadece oyuncakların konulduğu sıradan mekanlar yaratmak yerine, mekanların da öğretici olduğu tasarımlar yapmaya özen gösterilmelidir. Mekan , ev ortamından farklı olarak birtakım faaliyetlere cevap verebilmeli, öğretici olmalı ve çocuğun kişisel deneyimlerine ev sahipliği yapabilmelidir. Mekanların çocukların ilgisini çekebilecek, onlara süprizler sunabilecek, yaratıcı hayal güçlerini sınırlandırmayacak şekilde tasarlanmasına özen gösterilmelidir. İncelenen örneklerde görülmüştür ki, çoğu kurumun iç mekan düzenlemesi, mobilya seçimi ve renk tercihi bu konuda uzman olan iç mimar ya da mimarlar tarafından değil de eğitim uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu durum okul öncesi eğitim binalarında bu çalışmanın en başından beri savunulan, fiziksel çevrenin çocuğun eğitimsel ve gelişimsel hayatındaki öneminin ülkemizde henüz tam olarak anlaşılamadığının bir göstergesidir. Australian Council Of Social Welfare Ministers' ta (1993) belirtildiği gibi iyi tasarlanmış ve sahip olunan binanın yapısal özelliklerine göre düzenlenmiş bir iç mekanın, uygulanan müfredat, eğitim ve personel kalitesi kadar önemli olduğu unutulmamalıdır.

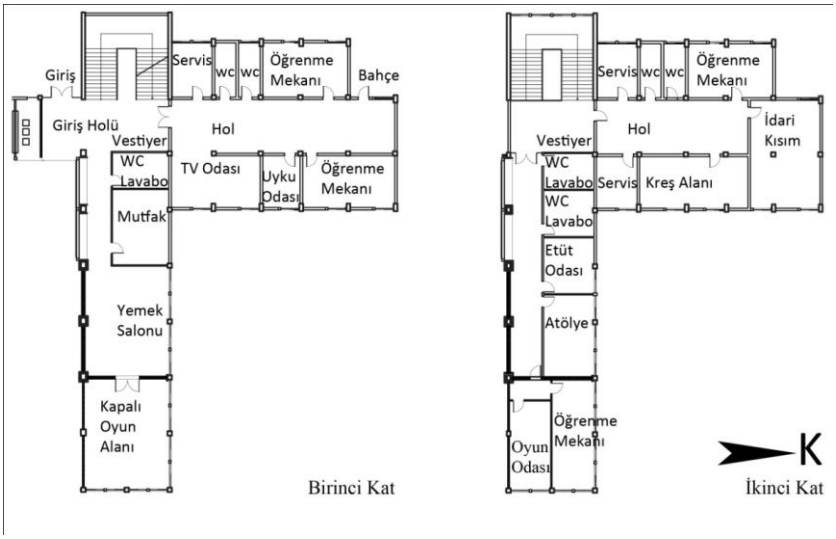
5.1 IMP3- Öneri Dönüştürme Projesi

5.1.1 IMP3 hakkında

'İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulu için iç mekan düzenlemesi', İç Mimari Tasarım Uluslarası Yüksek Lisans –IMIAD- programının 3. Dönem iç mimari proje (IMP3) dersi kapsamında şahsım tarafımdan, proje yürütücüleri Öğr. Gör. Dr. Özge Cordan ve Öğr. Gör. Frederico Fialho Teixeira' nın katkılarıyla üretilmiştir. Seçilen tez konusuyla ilişkili yürütülen proje kapsamında, tez konusu hakkında ön verilerin toplanması ve konuyla ilgili seçilen bir örnek üzerinden problemli yönlerin belirlenerek çözüm getirici bir iç mekan önerisi sunulması hedeflenmiştir. Hazırlanan çalışma bir öneri proje olup, gerçek hayatta uygulanmamıştır.

5.1.2 Dönüştürme önerisi- İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulu için iç mekan düzenlemesi

Mevcut durum hakkında

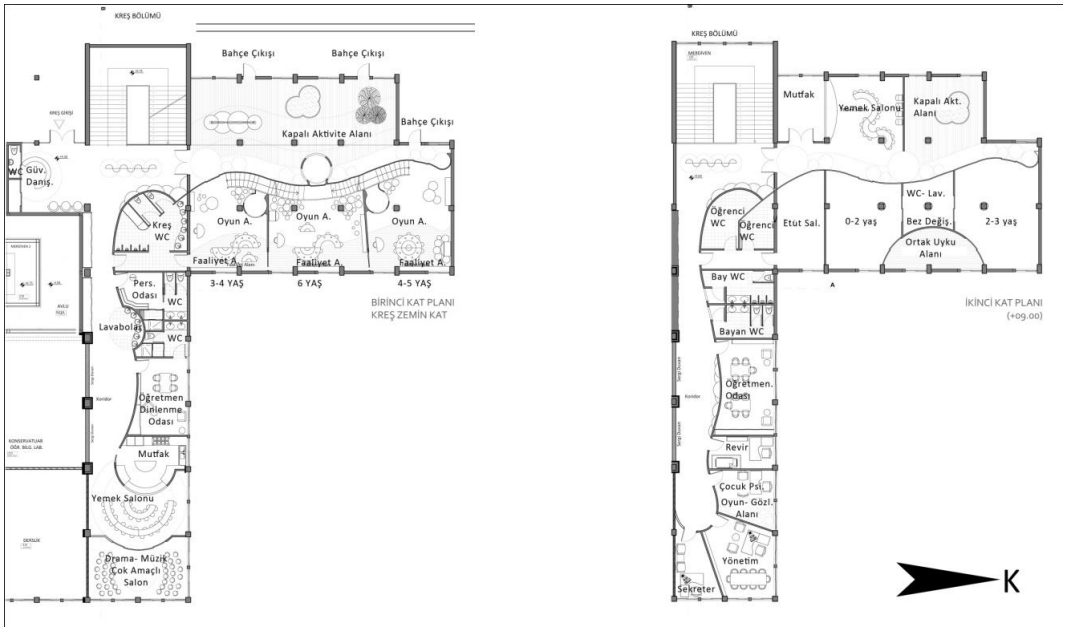

Şekil 5. 1: Mevcut Plan

Projenin geneline bakıldığında; İ.T.Ü. Maçka kreşi ve anaokulu yapısı aslında konservatuar binasının bir kısmının anaokulu için kullanılmaya başlanmasıyla bugünkü işlevini kazanmıştır. Bu özelliğinden ötürü yapının bazı yönleriyle barındırdığı anaokulu ve kreş fonksiyonunu layıkıyla yerine getiremediği görülmüştür. Bu projede öncelikle mekanların genel düzenlemesine birtakım müdahalelerde bulunulmuştur. Sonuç olarak ise, giriş katı için bir iç mekan düzenlemesi sunulmuştur. Bu müdahalelerin gerçekleştirilmesinde; okul içerisinde geçirdiğim süreler, çocuklar arasında yaptığım gözlemler ile öğretmenler ve müdire hanımla gerçekleştirdiğim diyalogların çok büyük etkisi olmuştur.

Mevcut binanın giriş katı; giriş holünü, 3- 4 ve 4- 5 yaş çocuklarının grup odalarını, mutfağı, depoyu, ıslak hacimleri, yemek salonunu ve kapalı aktivite alanını kapsamaktadır. Aynı zamanda açık oyun alanlarına ulaşım da bu kattan sağlanmaktadır. Giriş katın üstündeki katta ise; idari birimler, öğretmen odaları, 0- 2, 2- 3 ve 6 yaş çocukların grup odaları bulunmaktadır. (Şekil 5. 1)

Bu düzenlemede en rahatsız edici özellikler, mevcut duvarlar, 4,5 m. yüksekliğindeki yüksek tavanlar, bina içerisindeki geniş ve karanlık koridor alanları ile yemek yemek ve açık oyun alanını kullanmak için sürekli aşağıya inmek durumunda kalan 6 yaş grubunun üst katta konumlandırılmasıdır. Ayrıca bina genelinde çocukların ilgisini çekebilecek iç mekan düzenlemesinin olmayışı, mekanlara olan ilginin sadece oyuncak kaynaklı olması da proje kapsamında dikkate alınan diğer problemli başlıktır.

Şekil 5. 2: Önerilen Genel Plan Düzenlemesi

Tasarım sürecinde dikkate alınan analiz başlıkları

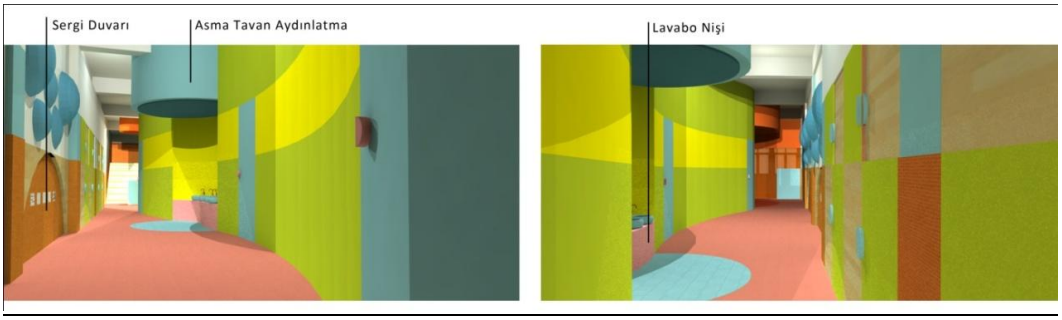
İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulu için iç mekan düzenlemesi gerçekleştirilirken, bu çalışma sürecinde ele alınan okul öncesi eğitim binalarının analizinde kullanılan başlıklardan iç mekan ile ilgili olanlar doğrultusunda bir öneri sunulmuştur. Bu başlıklar;

- Yapısal ve strüktürel özellikler,
- Yönlenme özellikleri – doğal aydınlatma ve havalandırma olanakları-
- İç mekan organizasyonu,

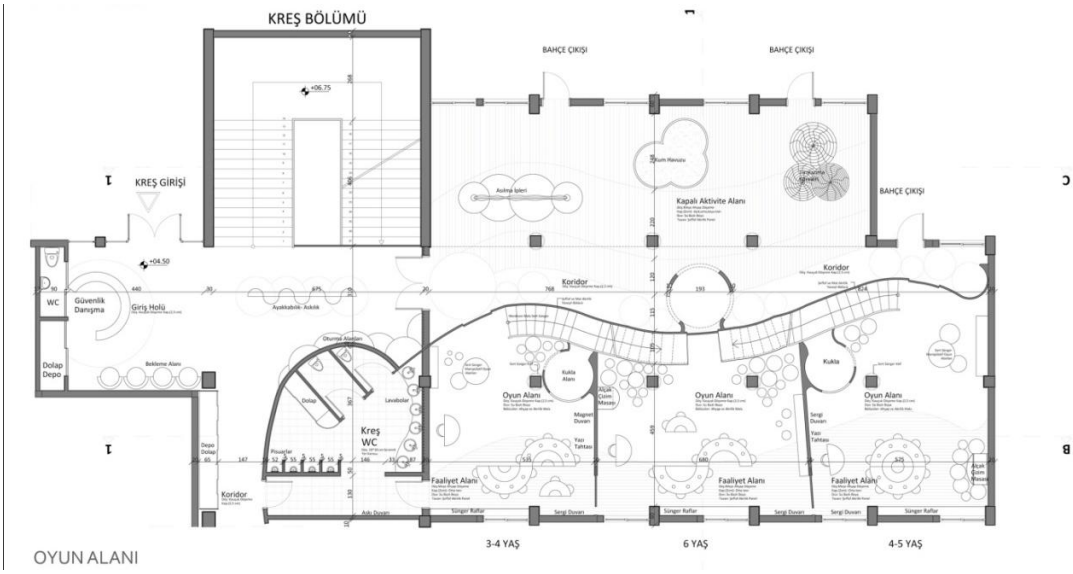
- Tercih edilen eğitim yaklaşımı doğrultusunda iç mekan özellikleridir.

Yapısal ve strüktürel özellikler:

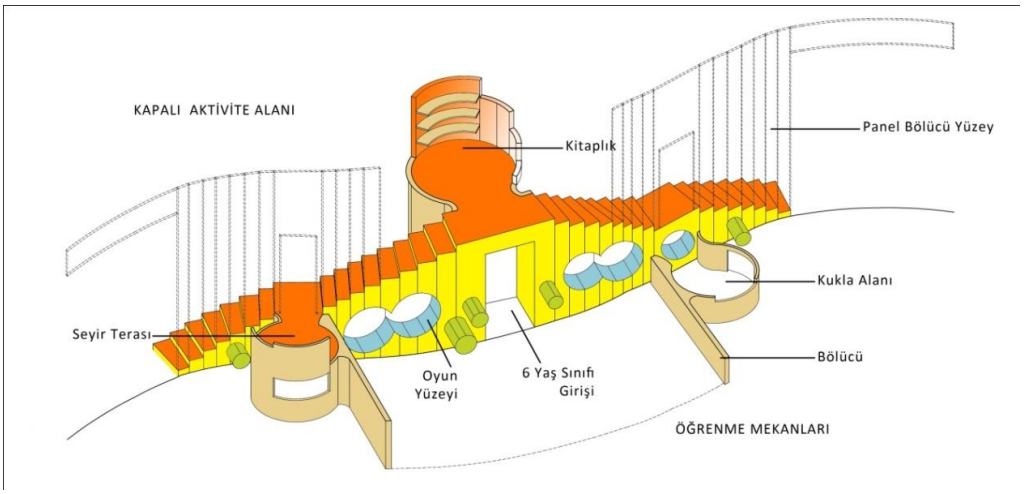
Problemli yönler	Çözüm önerisi
• Mevcut duvarlar	• Planlamada strüktürel özelliklerin elverdiği ölçüde mevcut duvarların yerine eğrisel yüzeyler kullanılmıştır. Böylelikle tavan yüksekliğinin de fazla olması nedeniyle oluşan uzun, dar ve karanlık koridorların olumsuz etkisi azaltılmaya çalışılmıştır. Bu uzun, dar ve karanlık koridorlar özellikle çocukların istenmeyen mekanlarda istenmeyen davranışlar (koridor boyunca koşma isteği) göstermelerine neden olmaktadır. Mevcut duvarlar yerine yaratılan eğrisel yüzeyler ve bu yüzeyler içerisine eklenen yeni fonksiyonlar ile çocukların istenmeyen yerlerde koşmalarını engelleyecek duraklama alanları yaratılmıştır. Özellikle bu durumla yemek salonuna ulaşılan uzun dar koridorda çok sık karşılaşıldığından burada çocukların yavaşlamalarını sağlayacak lavabo nişi ve sergileme duvarları düşünülmüştür. (Şekil 5. 3) Ayrıca eğrisel yüzeyler ile çocuklara farklı gelebilecek, onların birtakım ihtiyaçlarına yanıt verebilecek ve yaratıcı özelliklerini geliştirebilecek mekanlar yaratılmak istenmiştir. (Şekil 5. 4, Şekil 5. 5)

Şekil 5. 3: Yemek Salonuna Ulaşan Koridor, Lavabo Nişi ve Sergi Duvarları

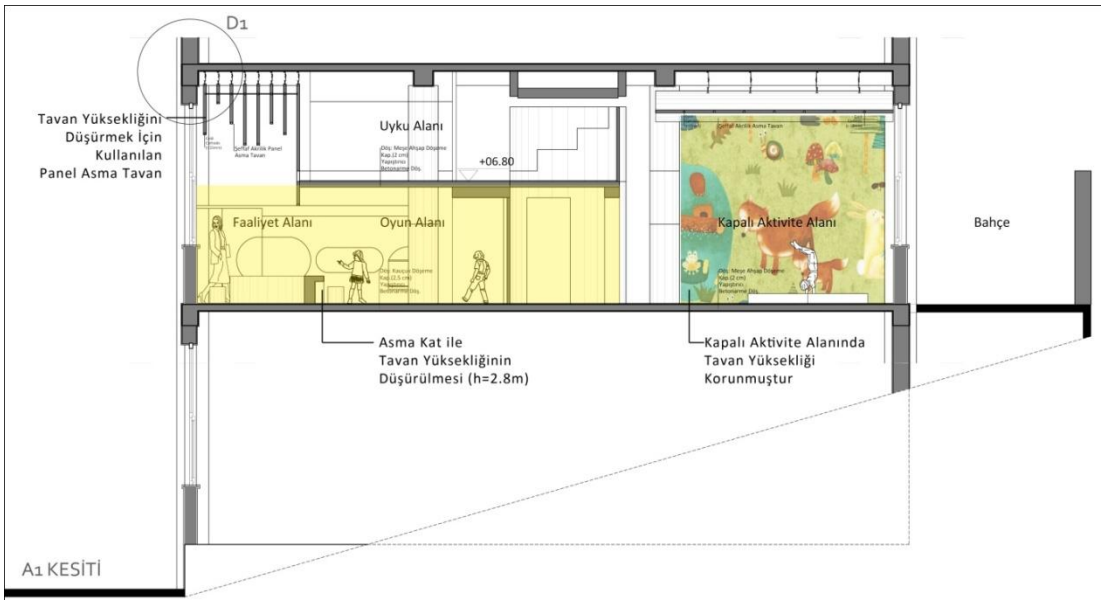

Şekil 5. 4: Giriş, Islak Hacim, Öğrenme Mekanları ve Kapalı Aktivite Alanı

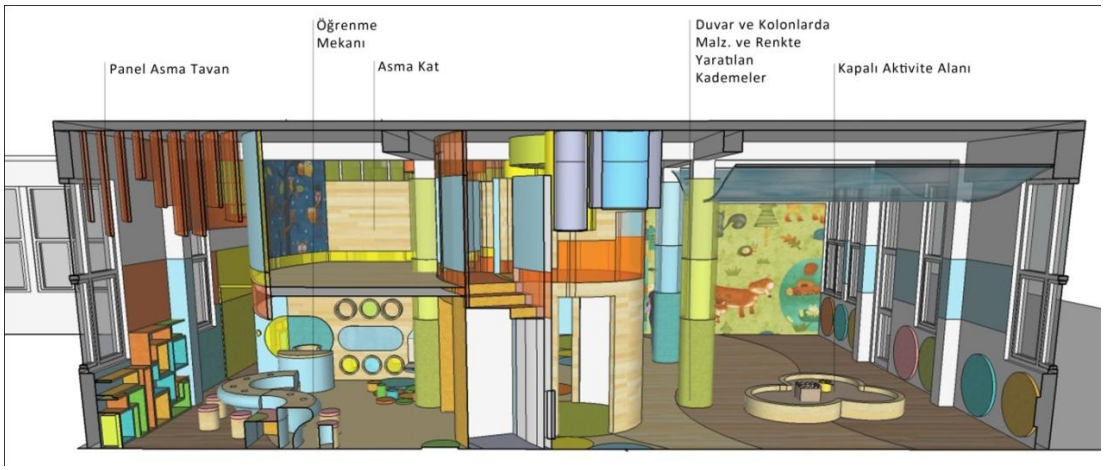

Şekil 5. 5: Kapalı Aktivite Alanı ile Öğrenme Mekanları Arasında Oyun Alanlarına Dönüşen Bölücü Merdiven

Problemli Yönler	Çözüm Önerisi
• 4,5 m. tavan yüksekliği	• Bu yükseklik bazı mekanlar (kapalı aktivite alanları) için elverişli olsa da, özellikle öğrenme mekanlarında ve bina genelindeki ara mekanlarda (lavabo- wc, koridorlar vb.) olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu nedenle bina genelinde kullanılan, aydınlatma amaçlı dairesel formlu asma tavanlar ve duvarlarda hem renk hem de malzeme bazında yaratılan kademeler ile tavan yüksekliğinin etkisi azaltılmaya çalışılmıştır. Öğrenme mekanlarında ise çocukların yüksek tavan etkisiyle oluşabilecek istenmeyen davranışlarını azaltmak için, yaratılan asma kat ve kullanılan panel asma tavan elemanları ile tavan yüksekliği ideal seviyeye düşürülmüştür. (Şekil 5. 6, Şekil 5. 7, Şekil 5. 8, Şekil 5. 9) Çocukların daha özgür hareket edebilecekleri ve fiziksel yapılarını geliştirebilecekleri kapalı aktivite alanında ise tavan mevcut değerinde bırakılmıştır. (Şekil 5. 10)

Şekil 5. 6: Panel ve Asma Tavan Kullanımı ile Öğrenme Mekanlarında Tavan Yüksekliğinin Düşürülmesi

Şekil 5. 7: Kesit 3 Boyutlu

Şekil 5. 8: 3- 4 ve 4- 5 Yaş Grup Odaları

Şekil 5. 9: 6 Yaş Grubu Odası

Şekil 5. 10: Kapalı Aktivite Alanı

Yönlenme özellikleri- doğal aydınlatma ve havalandırma olanakları-

Problemli Yönler	Çözüm Önerileri
• Öğrenme mekanlarının	• Bütün öğrenme mekanları doğuya açılacak şekilde konumlanmıştır. Batıya açılan bölüm ise açık oyun alanı ile doğrudan ilişkili kapalı aktivite alanı olarak düşünülmüştür.
• Batıya açılan lavabo- WC' ler	• Ortak bir alanda kuzey- doğu cephesinde yer alacak şekilde konumlandırılmış olup, mekanik havalandırma önerilmiştir.

İç mekan organizasyonu

Problemli Yönler	Çözüm Önerileri
• Kullanılmayan geniş sirkülasyon alanları	• Bu alanlar çocuklara bina içerisinde kaybolma hissi vermesinin yanısıra, mekanlar arası kopukluğun da en büyük nedenidir. Yapılan düzenleme ile bu alanları sirkülasyon alanı gibi algılatmak yerine işleyen mekanlara dönüştürerek kişilik kazandırılmaya çalışılmıştır. Böylelikle çocukların bu geçiş alanları hakkında belleklerinin oluşması hedeflenmiştir. Öğrenme mekanlarıyla ilişkili sirkülasyon alanı, uzun- dar- karanlık koridor algısından uzaklaştırılmıştır. (Şekil 5. 11) Kapalı aktivite alanı ile öğrenme mekanları arasında çocukların ilgisini çekebilecek bir geçiş yoluna dönüştürülmüştür. Bu geçiş mekanı çocuklar için çevredeki aktiviteleri algılayabilecekleri, etkileşimde bulunabilecekleri şeffaflığı sunmuştur. (Şekil 5. 12)

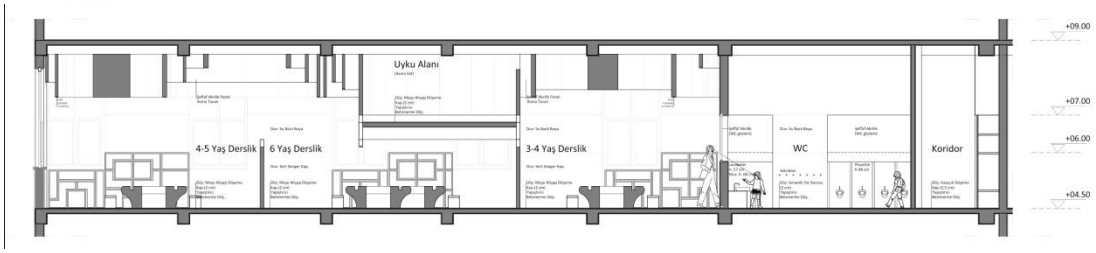

Şekil 5. 11: Koridorun Mevcut Durumu

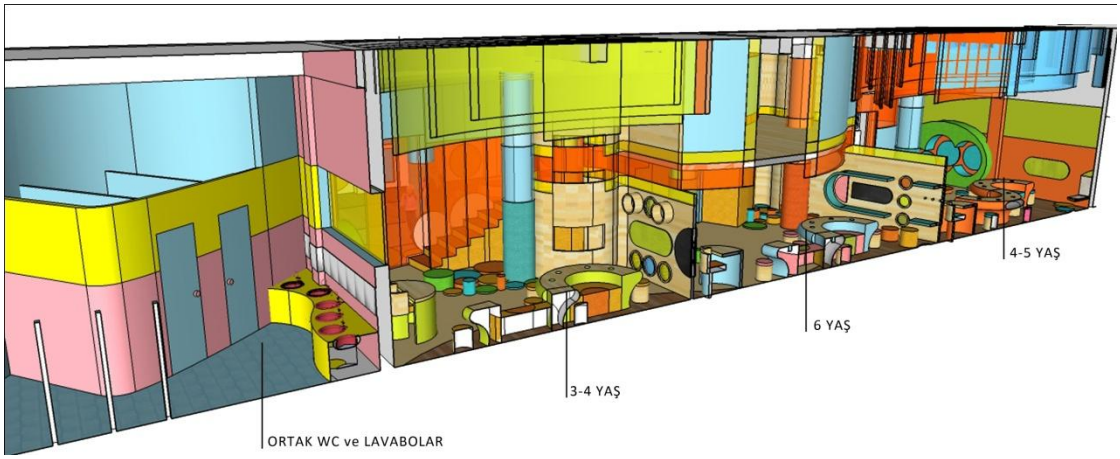

Şekil 5. 12: Önerilen Mekan Önerisi

Problemli Yönler	Çözüm Önerileri
• İlişkili mekanların farklı yerlerde konumlanmasından kaynaklanabilecek adaptasyon kaybı	• Yaşları yakın gruplar bir arada zemin katta çözülmüştür. (3- 4, 4- 5, 6 yaş) (Şekil 5. 13, Şekil 5. 14) Böylelikle yakın yaş grupları arası etkileşimin artması hedeflenirken; bu yaş gruplarının yoğun olarak kullandıkları giriş katında yer alan yemek salonu, kapalı aktivite alanı ve açık oyun alanını rahatça kullanabilecekleri bir konumda olmaları sağlanmıştır.

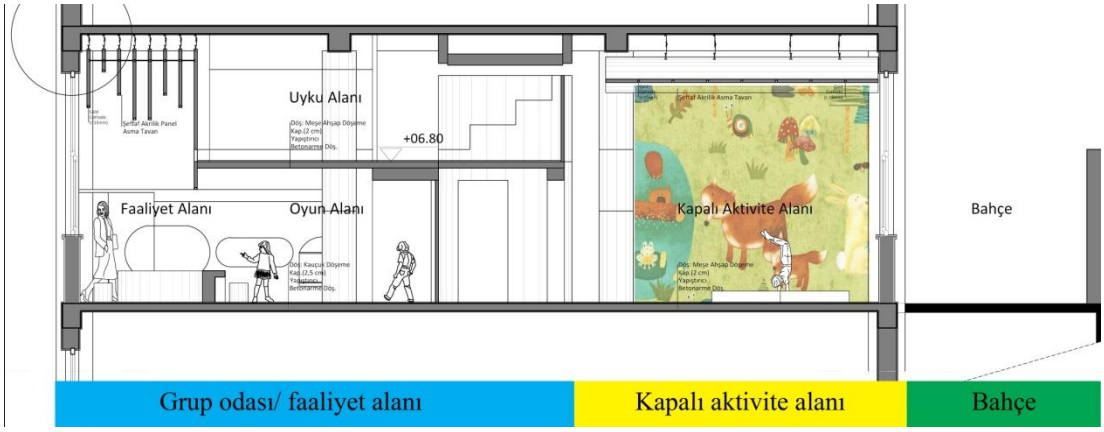

Şekil 5. 13: Öğrenme Mekanları Arası İlişki- Kesit

Şekil 5. 14: Öğrenme Mekanları Arası İlişki

Problemli Yönler	Çözüm Önerileri
• İç- dış mekan sürekliliğinin olmaması	• Yeni düzenlemede grup odalarından kapalı aktivite alanına, oradan da açık oyun alanına ulaşılan bir hiyerarşi yaratılmıştır. (Şekil 5. 15) Bu hiyerarşi hareketin daha az olduğu grup odalarından, hareketin daha çok olduğu açık oyun alanına doğrudur. Tavan yükseklikleri ise daha önce belirtildiği gibi fonksiyona göre değişmekte olup, hareketin en özgür gerçekleştiği açık oyun alanında ise sonsuza (gökyüzü) ulaşmıştır.

Şekil 5. 15: İç- Dış Mekan İlişkisi

Tercih edilen eğitim yaklaşımı açısından iç mekan özellikleri

İ.T.Ü. Maçka kreş ve anaokulunda tercih edilen eğitim yaklaşımları; High- scope,

çoklu zeka ve Montessori' dir.

Problemli Yönler	Çözüm Önerileri
• Öğrenme mekanları arası kopukluk (Montessori)	• Strüktürel özellikler elverdiğince giderildi. Ortak aktivitelerde bulunabilecek yakın yaş grupları bir araya gerirldi. Böylelikle farklı yaş gruplarının etkileşimde bulunabilecekleri bir düzenleme sağlanmış oldu.
• Öğrenme mekanlarının ortak bir oyun alanına açılması (Montessori)	• Öğrenme mekanlarında kopuk bir şekilde yemek salonuyla ilişkili olan kapalı aktivite alanı öğrenme mekanlarıyla doğrudan ilişkili bir alanda çözümlendi.
• Etkin öğrenmenin gerçekleşmesi (High-scope)	• Materyallerin sergilenmesinin ve çocuğun özgürce materyalleri seçebilmesinin yanısıra, yaratılan iç mekan düzenlemesi ile çocuğa mekan içerisinde özgür dolaşım ve kendi başına birtakım deneyimlerde bulunma imkanı sağlanmıştır. Burada mekanın sadece barındırdığı materyaller ile değil, kendi fiziksel özellikleri ile de öğrenmeye katkıda bulunması sağlanmıştır.
• Öğrenme mekanlarının açık oyun alanları ile ilişkili konumlanması (High- scope, Çoklu zeka, Montessori)	• Önerilen iç mekan düzenlemesi ile öğrenme mekanları, kapalı aktivite alanı ve açık oyun alanı arasındaki sürekli ilişki sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

Anlı, A., 2005. Okul Öncesi Eğitim Merkezleri: Bağdat Caddesi Alan Çalışması, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aral, N., Kandır, A ve Yaşar, M., 2001. Okul Öncesi Eğitim-1-, YA- PA Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş., İstanbul.

AR 608-1., Army Regulation 608-1, Army Community Service Center, Department of the Army Washington, DC.

ASHRAE, Standard 55- 1992. The American Society of Heating, Refrigeration and Air- Conditioning Engineers.

Aytaç, K., 2006. Çağdaş Eğitim Akımları (Yabancı Ülkelerde), Mevsimsiz Yayınları, Ankara.

Babaoğlu, **Ş.,** 2007. Okul Öncesi Eğitim Merkezleri: Antalya şehri, Lara- Arapsuyu- Dokuma/ Çallı/ Bayındır Semtleri Alan Çalışması, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bayhan, P., Bencik, S., 2008. Erken Çocukluk Dönemi Programlarından Waldorf Yaklaşımına Genel Bir Bakış, *Makale*, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 15- 25.

Caples. E., 1996. Some Guidelenes for Preschool Design, Young Children, 14-21.

Cohen, D.J., 1974. Serving Preschool Children 3, Washington, DC: U.S. Department of Health, Education and Welfare, Office of Human Development, Publication, 74- 1057.

Çakır, İ., 2009. Eğitimde Yeni Bir Yaklaşım: Çoklu Zeka Kuramı, *Makale*, Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Kırıkkale.

Dopyera, M.L. ve Dopyera J., 1990. Becoming a Teacher of Young, Random House, New York, 201.

Dudek, M., 2008. Schools and Kindergartens: A Design Manual, Birkhauser Publisher.

Durmuş, S., 2006. İlköğrenim Öncesi ve İlköğrenim Yapılarında Planlama ve Tasarım Sürecine Katılımcı Yaklaşım, *Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dündar, S., 2007. Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 209- 230.

Evans, G.J., Kliewer, W. ve Martin J., 1991. The Role of The Physical Environment in the Health and Well- being of Children. New York: Hemisphere.

Gump, P.V., 1975. Ecological Psychology and Children, Chicago: University of Chicago Press.

Günay Bilaloğlu, R., 2004. Okul Öncesi Eğitimde High/ Scope yaklaşımı, *Makale*, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adana.

Öymen Gür, Ş., Zorlu, T., 2002. Çocuk Mekanları, Yem Yayınları, İstanbul.

Hendrick, J., 1997. The Reggio Emillia Influence at the University of Michigan-Dearborn Child Development Center Challenge and Change, First Step Toward Teaching The Reggio Way, Prentice- Hall, U.S.A.

Hohmann, M., ve Weikart, D.P., 2000. Küçük Çocukların Eğitimi, Çeviren: Sibel Saltiel Kohen ve Ülfet Öğüt, Hisar Eğitim Vakfı Yayınları, Kuruçeşme, İstanbul.

Johnson, L.C., Muirhead, B. ve Hierlihy, D., 1993. The Physical Environment As a Determinant of the Health and Well- being of Children and Youth: A Review of Literature. Toronto: Premier‘ s Council on Health, Well-being and Social Justice.

Karabey, H., 2009. Dosya: Yapıların Kullanım Süreci ve Mimarın Sorumluluğu-Kullan- Tüket- Terket: Levent, *Makale*, Mimarlık Dergisi, sayı 349-Eylül- Ekim.

Lillard, P.P., 1972. Montessori a Modern Approach, schocken Books, New York.

Moore, G.T., 1979. Recommendations for Childcare Centers, Milwaukee, Community Design Center.

Moore, G.T., 2001. Designed Environment for Young Children: Emprical Findings and Implications for Planning and Design, Faculty of Architecture, University of Sydney.

Moore, G.T., ve Lackney, J.A., 1994. Educational Facilities For the Twenty- first Century: Research Analysis and Design Patterns, Milwaukee, WI: Center for Architecture and Urban Planning Research, University of Wisconsin, (3. Edition).

Morrison, G.S., 1976. Early Childhood Education Today, Edinborg Charles E. Merril Publishing Company.

New, R., 1989. Early Child Care and Education, Italian Style: The Reggio Emillia Day Care and Preschool Program, ERIC, ED319483.

New, R., 1993. Reggio Emilia: Some Lessons For U.S. Educators, ERIC, ED 354988.

NFPA., National Fire Protection Association.

NICHD., 1995. National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Network, Child care in the 1990s: The NICHD Study of Early Child Care. Poster Symposium at the Society for Research in Child Development, Indianapolis, Indiana.

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği., 2004.

Palestis, E., 1994. Lessons from Reggio Emilia, Principal, 73(5), 16- 17.

Philips, D.A., 1987. Quality in Child Care: What does the research tell us?, Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Pollowy, A., 1977. The Urban Nest, Stroudsburg, PA: Dowden, Hutchinson & Ross.

Poyraz H., ve Dere H., 2001. Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara.

Pre- School Services., 2007. Standarts in Pre- School Centres (Pre- schools and day nurseries).

Prescott, E., David T.G., 1976. Concept Paper on the Effects of the Physical Environment, Pasadena, CA: Pasific Oaks College.

Prescott, E., Jones, E., 1967. Group Day Care As a Child Rearing Environment, Pasadena, CA: Pasific Oaks College.

Sanoff, H., 1995. Creating Environments for Young Children, BookMasters, Inc., Mansfield, Ohio.

Shreiber, M.E., 1996. Lighting Alternatives: Considerations for Child Care Centers, Young Children, 51(4), 11- 13

Smith, P.K., Connolly, K.J., 1980. The Ecology of Preschool Behaviour, Cambridge, England: Cambridge University Press.

Şener, E., 2001. Okul Öncesi Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/ Dönüşebilir/ Esnek Bir ' Fiziksel Çevre Modeli', *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Temel, **F.,** 1994. Montessori' nin Görüşleri ve Eğitim Yaklaşımı, *Makale,* Okul Öncesi Eğitimi Dergisi, 26, 18- 22.

Temel, F., 2005. Okul Öncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, *Makale*, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Nisan 2005, Sayı 62.

Terrance, L., 1963. Schema Theory and the Role of Socio- Spatial Schemata in Environmental Psychology, *Makale*, Psychological Theories For Environmental Issues, Ashgate Publishing Limited, England, 2003.

Tuğluk, N., Gündoğdu, K. ve Kaya, İ., 2006. Okul Öncesi Eğitimde Montessori Yaklaşımı, *Makale*, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Erzurum.

Yavuzer, H., 2011. Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna… Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 33. Basım.

Yılmaz, G., 1994. Okul Öncesi Eğitim Yapıları: Çocuğun Fizyolojik ve Psikolojik Özelliklerinin Tasarıma Etkileri, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Url 1 < *http://www.okulstore.com/KAMPET-PLASTIK-SUNGERLI-pid-273.html*>, alındığı tarih 01.09.2011.

Url 2 < *www.thecoolhunter.net.kids*>, alındığı tarih 08.09.2011.

Url3<*http://www.imagineschooldesign.org/detail.html?&tx_ttnews%5Bswords%5D=diana%20school&tx_ttnews%5Btt_news%5D=30&tx_ttnews%5BbackPid%5D=5&cHash=767b50d87a* >, alındığı tarih 15.03.2012.

Url 4 < *http://www.architectureweek.com/2011/0406/culture_2-2.html*>, alındığı tarih 15.03.2012.

Url 5 < *http://hertzbergertca.blogspot.com/2009/10/montessori-school-delf.html*>, alındığı tarih 15.03.2012.

Url 6 < *http://www.whywaldorfworks.org/02_W_Education/index.asp*>, alındığı tarih 05.03.2011.

Url 7 < *http://www.facebook.com/groups/103467889687931/photos/*>, alındığı tarih 10.10.2011.

Url 8 <*http://picasaweb.google.com/lh/photo/AxBUjYGqe3bgvl3nY6yWVg*>, alındığı tarih 10.10.2011.

Url 9 < *http://bartinkucukseyler.com/foto-galeri.php?&s=2*>, alındığı tarih 10.10.2011.

Url10<*http://www.mufettisler.net/teftis/teftis-rehberleri/109-anaokullari-teftis-rehberi.html*>, alındığı tarih 15.04.2012.

EKLER

EK A: Okul öncesi eğitim kurumlarına uygulanan anket formu
EK B: 2010- 2011 ÖĞRETİM YILI ANAOKULLARI REHBERLİK VE TEFTİŞ KILAVUZU (Url 10)
EK C: ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI STANDARTLAR YÖNERGESİ, 2012

EK A: Okul öncesi eğitim kurumlarına uygulanan anket formu

Okul Öncesi Eğitim Kurumunun İsmi:
Okul Öncesi Eğitimin Kurumunun Mevkii:

1-Eğitim binanız kreş ve anaokulu yapısı olarak mı tasarlanmıştır?
a)Evet
b)Hayır

2- Eğer herhangi bir yapıdan dönüştürülmüş ise önceki işlevini lütfen belirtiniz.
a)Konut
b)Okul
c)İşyeri
d)Dershane
f)Diğer

3- Eğitim binanızın iç ve dış mekân organizasyonları bir profesyonel tarafından mı tasarlandı?
a)Evet
b)Hayır

4-Eğer bir profesyonel tarafından tasarlandıysa, lütfen mesleğini belirtiniz.
a)Eğitim Uzmanı
b)Mimar
c) İç Mimar
d)Hepsi
e)Hiçbiri

5-Eğer eğitim yapınız, bir Mimar veya İçmimar tarafından tasarlandıysa tasarım sürecinde, mimarın veya içmimarın bir eğitim uzmanıyla karşılıklı bir diyaloğu oldu mu?
a)Evet
b)Hayır

6- Eğitim yapınızın beklentilerinize ve faaliyetlerinize ne derece iyi bir şekilde yanıt verdiğini düşünüyorsunuz?
a)Tamamıyla
b)Kısmen
c)Fena değil
d)Hiç

7-Mekânsal ve fonksiyonel uyuşmazlıktan kaynaklanan bir probleminiz varsa lütfen belirtiniz.
……
……
……
……
……

8- Öğrenme mekânlarında tercih ettiğiniz iç mekân düzenlemesi ile renk ve mobilya seçimi;
a)Eğitim Uzmanıyla
b)Mimarla
c)İçmimarla
d)Hepsiyle
e)Hiçbiriyle kararlaştırılmıştır.

9-Okulunuzun en yakın çevresinde;
a)Park
b)Müstakil yapılar
c)Alışveriş Merkezi
d)Okul
e)3-4 Katlı Konut
f)5 Kat Üzeri Konut
g)Hastane
h)Otoyol bulunmaktadır.

10-Okulunuz araç trafiği açısından hangi durumlarda zorluk çekmektedir?
a)Yaya Geçidi
b)Trafik ışığı ihtiyacı
c)Öğrenci Servis aracı alanı (Eğer böyle bir sistem yoksa belirtiniz)
d)Otopark problemi
e)Servis aracının servis girişine yanaşamaması ile ilgili problemler

11- Eğitim kadronuz kaç kişiden oluşmaktadır?

12- Eğitimciler dışında çalıştırdığınız çalışan kadronuzda aşağıdakilerden hangileri bulunmaktadır?(Birden fazla olanların yanlarına sayısını lütfen belirtiniz)
a)Doktor
b)Psikolog
c)Hemşire
d)Muhasebeci
e)Sekreter
f)Aşçı
g)Temizlikçi
h)Bekçi
ı)Bahçıvan
i)Şoför

13- Okulunuz hangi yaş gruplarına hizmet vermektedir?
a)0-2 yaş
b)2-3 yaş
c)3-4 yaş
d)4-5 yaş
e)6 yaş

14- Okulunuzdaki yaş sınıflandırılması ne şekilde yapılmaktadır?

15- Okulunuzun öğrenci sayısı kaçtır?

a)20- 30
b)31- 39
c)40-50
d)50 üzeri

16-Okuluzda bir öğretmen başına düşen öğrenci sayısı kaçtır?
a)0- 5
b)6- 9
c)10- 15
d)16- 20

17-0-2 yaş grubuna hizmet veriyorsanız, ayrıca düzenlenmiş bebek bölümünüz var mı?
a)Evet
b)Hayır

18- Bedensel engelli öğrenci kabul ediyor musunuz?
a)Evet
b)Hayır

19- Eğer kabul ediyorsanız ne gibi donanımlarınız mevcut? Lütfen belirtiniz?
a)Engelli asansörü
b) Engelli tuvaleti
c)Engelli Rampası
d)Özel oyuncuk ve raf sistemi
e)Tekerlekli sandalye

20- Okulunuz kaç katlıdır?
a)Tek katlı
b)2 katlı
c)3 katlı
d)4 katlı
e)5 katlı

21- Okul binanızın yapımında kullanılan malzeme nedir?
a)Çelik
b)Ahşap
c)Kâgir
d)Betonarme

22-Bina içerisindeki tavan yüksekliğiniz kaç m'dir?
a)2.30
b)2.30-2.70
c)2.70-3.00
d)3 m'den fazla

23- Bina içerisinde tavan yüksekliği her yerde aynı şekilde midir? Yoksa mekânlara göre farklılık göstermiş durumdadır?
a)Mekânlara göre farklılık gösterir
b)Mekânlara göre farklılık göstermez, her yerde aynıdır.

24- Tavan yüksekliklerindeki bu farklılıklar ne tür elemanlarla sağlanmıştır?
a)Asma tavan
b)Sarkan aydınlatmalar
c)Tavan süsleri veya oyuncakları
d)Asma katlar

25-Eğitim programınızda yer alan aktiviteleri işaretleyiniz.
a)Resim
b)Müzik
c)Bale
d)Yüzme
e)Dans
f)Seramik
g)Binicilik
h)Jimnastik
ı)Folklor
j)Bilgisayar
k)Drama
l)Yemek Pişirme
m)İngilizce (varsa ekleyiniz)

26-Ebeveynli oyun grubunuz var mı?
a)Var
b)Yok
c)İleriki zamanlar için düşünülmekte

27- Aşağıdaki eğitim yaklaşımlarından hangisini veya hangilerini tanıyorsunuz?
a)Reggio Emillia Eğitim Yaklaşımı
b)Montessori Eğitim Yaklaşımı
c)Waldorf Eğitim Yaklaşımı
d)Highscope Eğitim Yaklaşımı
e)Çoklu Zekâ Eğitim Yaklaşımı

28-Bu yaklaşımlardan hangisini ve hangilerini uyguladığınızı; kısmen ve tamamen olarak belirterek, lütfen işaretleyiniz.
a)Reggio Emillia Eğitim Yaklaşımı (kısmen) (tamamen)
b)Montessori Eğitim Yaklaşımı (kısmen) (tamamen)
c)Waldorf Eğitim Yaklaşımı (kısmen) (tamamen)
d)Highscope Eğitim Yaklaşımı (kısmen) (tamamen)
e)Çoklu Zekâ Eğitim Yaklaşımı (kısmen) (tamamen)

29- Eğitim yapınızın mekânsal bağlamda benimsemiş olduğunuz eğitim yaklaşımına veya yaklaşımlarına en iyi şekilde cevap verebildiğini düşünüyor musunuz?
a)Evet
b)Hayır
c)Kısmen

30- Uyguladığınız yaklaşımda, size en yakın mekân tanımını lütfen işaretleyiniz.
a)Farklı zekâ alanlarını içeren Serbest Mekân

b)Düzenli ve Hazırlanmış Çevre
c)Farklı İlgi Alanları ile Bölünmüş Mekân
d)Sevecen Mekân
e)Sınıf Aslında Tüm Dünyadır
f)Güzel, Ev Benzeri sıcak ortam

31-Eğitim yaklaşımınızda öğretmenin rolünü size en yakın ifade eden tanımı lütfen işaretleyiniz.
a)Çevreyi hazırlayan, çocuklara fırsatlar hazırlayıp onlara rehberlik eden, gözlemci
b)Yöneltici, terbiye edici, ortak, gözlemci
c)Çocuklara karşı sevgili ve kararlı, onların duyularını ve zihnini aynı anda geliştirecek ortamı sağlayan
d)Gelişimin destekleyicisi, aktivitelerde etkin ve katılımcı olup aynı zamanda gözlem yapan ve aktiviteler hakkında düşünen

32-Çocuğun gelişiminde en önemli olduğunu düşündüğünüz aktiviteyi lütfen işaretleyiniz.
a)Doğaya yapılan geziler
b)Dramatik oyunlar
c)Yaratıcı etkinlikler
d)Kültür gezileri

33- Okulunuzda çocuklar hangi zaman aralıklarında bulunmaktadır?
a)Sabah- Öğlen
b)Sabah- Akşamüstü
c)Sabah- Akşam
d)Okul sonrası- etüt amaçlı

34- Okulunuzda bir uyku saatiniz var mı? Eğer varsa hangi yaşları kapsadığını yanında belirtiniz.
a)Var
b)Yok

35- Okulunuzda yemek saatiniz var mı?
a)Var
b)Yok

36-Okulunuzda;
a)Çocukların uyuması için ayrı bir uyku odası vardır.
b)Uyku alanları öğrenme mekânları içerisinde portatif yataklarla yaratılmaktadır.
c)Toplu yemek yiyebilecekleri yemek salonu vardır.
c)Yemek salonu çok amaçlı salon olarak da kullanılmaktadır.
d)Ayrı bir yemek salonu yoktur, yemekler öğrenme mekânlarında yenilmektedir.
e)Yemekler dışarıdan geliyor.
f)Yemekler okul mutfağında pişiriliyor.
g)Yemeklerini çocuklar kendileri getiriyor.

37- Okulunuzda hangi mekânlar bulunmaktadır? Lütfen işaretleyiniz.
a)Öğrenme Mekânları
b)Kapalı Oyun Alanı

c)Yarı Kapalı Oyun Alanı
d)Açık Oyun Alanı (Bahçe)
e)Çok Amaçlı Salon
f)Ritmik Hareket Merkezi
g)İç Bahçe
h)Depolama Alanları
ı)Uyku Alanı
i)Mutfak
j)Yemek Salonu
k)Çamaşırhane
l)Personel Odası ve Tuvaletleri
m)Öğretmen Odası ve Tuvaletleri
n)Toplantı Odası
o)Müdür Odası
p)Sekreter Odası
r)Psikolog Odası
s)Revir

38- Duvarlarda hangi mekânlarda, hangi renkler tercih edilmiştir? Lütfen yanlarına yazarak belirtiniz.
a)Giriş Holü
b)Koridorlar ve Sirkülasyon Alanları
c)Öğrenme Mekânları
d)Kapalı Oyun Alanı
e)Uyku Alanı
f)Yemek Salonu
e)Çok Amaçlı Salon
f)Tuvalet ve banyolar

39- Öğrenci tuvaletleri,
a)Yaş gruplarına göre ayrılır.
b)Cinsiyete göre ayrılır.

40- Tuvalet başına düşen çocuk sayısı kaçtır?
a)5-10
b)11-15
c)16-19
d)20 ve üzeri

41- Öğrenme mekânlarından;
a)Tuvalet ve lavabolara doğrudan bir ulaşım vardır.
b)Açık oyun alanlarına doğrudan bir ulaşım vardır.
c)Açık oyun alanları ile aralarında Yarı Kapalı Oyun Alanları vardır.
c)Ortak kapalı oyun alanına doğrudan bir ulaşım vardır.
d)İç bahçeye direk bir ulaşım vardır.
e)Ritmik hareket merkezine doğrudan ulaşım vardır.

42- İdare bölümünüz,
a)Ayrı bir mekânda veya katta örgütlendirilmiştir.
b)Giriş Holü ile görsel ilişki içerisindedir.

c)Ortak Kapalı Oyun Alanı ile görsel ilişki içerisindedir.
d)Öğrenme mekânları ile görsel bir ilişki içerisindedir.

43-Okulunuzdaki ortak kapalı aktivite alanı;
a)Ayrı bir katta bulunmaktadır.
b)Merdiven ile ulaşılır.
c)Asansör ile ulaşılır
d)Bütün sınıfların açıldığı merkezi bir konumdadır.
e)Kapı ile ulaşılır.
f)Birkaç basamak ile ulaşılır.

44- Ortak Kapalı Aktivite Alanınız farklı yaş grupları tarafından aynı zamanda kullanılmakta veya kullanılabilmekte mi?
a)Evet
b)Hayır

45-İç mekânlarda esneklik olanağınız var mı?
a)Evet
b)Hayır

46-İç Mekânlarda; oyun, öğrenme ve ilgi alanları birbirinden ne gibi bölücülerle ayrılmaktadır?
a)Duvar
b)Taşınabilir raflar
c)Oyuncaklar
d)Taşınabilir Paravanlar
e)Kot farkı
f)Döşeme farklılıkları
g)Aydınlatma elemanlarındaki farklılıklar

47-Kapalı alanlarda, oyun ve öğrenme mekânlarında hangi döşeme malzemelerini tercih ediyorsunuz?
a)Halı
b)Ahşap Döşeme Kaplaması
c)Kauçuk Döşeme Kaplaması

48- Öğrenme Mekânlarında; çocukların oturma düzenlerinde hangisi veya hangileri sağlanmıştır?
a)Toplu Halde
b)Kümeler Halinde
c)Bireysel

49- Okulunuzun bahçesi varsa, en çok kullanıldığı mevsimleri belirtiniz?
……
…….
50- Farklı hava koşulları için bahçenizde pergola veya saçak tarzı özel mekânlarınız var mı? Bu mekânları nasıl havalarda niçin tercih ediyorsunuz belirtiniz.
……
…….

51- Açık aktivite ve oyun alanınızda(bahçe) her yaşta çocuğun ihtiyaçlarını karşılayabilecek oyuncaklar mevcut mudur?
a)Evet
b)Hayır

52-Yanına sayılarını yazarak bahçenizde bulunan oyuncakları lütfen belirtiniz.
a)Salıncak
b)Kaydırak
c)Tahterevalli
d)Kum havuzu
e)Tırmanma aleti
f)Bisiklet
g)Basket potası
h)Kale
ı)Oyun Evi
j)Tünel
k)Çocuklar için ekip biçme alanı
l)Hayvan besleme alanı
m)Mini su Havuzu

53- Bahçe zemininde ne gibi kaplama malzemeleri tercih edilmiştir?
a)Toprak
b)Çimen
c)Yapay çim kaplama
d)Modüler Kauçuk zemin kaplaması
e) İri çakıl taşları
f)Beton

54-Okuluzda çocuklar tarafından en çok tercih edilen mekân ya da mekânlarınız hangisidir?
a)Öğrenme Mekânları
b)Kapalı Aktivite ve Oyun Alanları
c)Açık Aktivite ve Oyun Alanları

55- Okulunuzda havalandırmayı nasıl sağlıyorsunuz?
a)Doğal Havalandırma
b)Yapay Havalandırma

56-Gün ışığından etkin bir şekilde faydalanabildiğinizi düşünüyor musunuz?
a)Evet
b)Hayır

57- Doğal aydınlatmayı ne gibi yapısal elemanlarla sağlıyorsunuz?
a)Geniş pencereler
b)Zeminden tavana pencereler
c)Çatı pencereleri
d)Diğer

58- Güneş kontrolünü ne gibi elemanlarla sağlıyorsunuz?
a)Perde

b)Güneş kırıcıları
c)Doğal engellemeler(ağaç gibi)

59- Acil durumlarda almış olduğunuz tedbirler aşağıdakilerden hangisi veya hangileridir?
a)Yangın merdiveni
b)Sprinkler sistemi
c)Yangın alarmı
d)Yangın kaçış planı ve bunun herkesin görebileceği bir yerde asılması
e)Afet Planı

Saygılarımla

EK B: 2010- 2011 ÖĞRETİM YILI
ANAOKULLARI REHBERLİK VE TEFTİŞ KILAVUZU

Okul öncesi eğitim kurumlarının teftişi, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ile Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve teftiş Yönergesi esaslarına göre Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği doğrultusunda yapılır(Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde:48). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 56 ncı maddesinde; "Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur." Hükmü yer almaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan ve resmi okul öncesi eğitim kurumu niteliğinde olan kurumların, Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumların teftişinde olduğu gibi teftiş planına alınarak, eğitim ve öğretime ilişkin teftiş, rehberlik ve denetimlerinin periyodik olarak eğitim müfettişlerince yapılması gerekmektedir(Okul Öncesi Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğünün 05/12/2005 tarih ve 3414 sayılı yazısı).

A- FİZİKİ DURUM

1. Okul Bahçesi:

1.1. Okul çevre duvarı bulunur (MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi Madde: 17/a-6).

1.2. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim etkinliklerinin sağlıklı ve iyi bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanı ile bahçenin bulunması ve amacına uygun olarak düzenlenmesi esastır. Düzenlemeler eğitim öğretimin olmadığı zamanlarda yapılır. Bu düzenleme yapılırken; çocukların motor becerilerinin ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi, gezip oynamalarına imkân sağlanması, çevre sevgisinin kazandırılması, trafik eğitim pisti, kum havuzu, bahçe oyun araçları ve bahçenin ağaçlandırılması için yeterli toprak alanın bulundurulmasına özen gösterilir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 54).

1.3. Okul bahçesinde Atatürk büstü bulunur; bakım ve koruması yapılır (1928 sayılı TD, 14/01/1981 tarih ve 282/81 sayılı genelge).

1.4. Okul bahçesinde bulunması gereken bayrak direği standarda uygun olur (Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 6-7).

2. Tabelalar (Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Tanıtım Yönetmeliği, Madde:5, 6, 7; MEB Kurum Tanıtım Kılavuzu):

2.1. Tabelalara binaların ana giriş kapısının sol yanında yer verilir.

2.2. Tabelalar, yaklaşık 50 metre uzaklıktan okunabilecek netlikte, ebatları binanın büyüklüğü ile orantılı ve mimari özelliğine uygun, iklim şartlarına dayanabilir malzemeden, ışıklı veya ışıksız olarak yapılır.

2.3. Kurum tabelası; pembe zemin üzerine siyah renkte temel büyük harflerle Türkçe yazılır.

2.4. Kurum tabelasında il, ilçe adlarından sonra gelmek üzere kurumun ismi yer alır.

2.5. Özel okul tabelalarında, okulun isminin önünde "özel" ifadesine yer verilir.

2.6. İl, ilçe ve kurum adı, kılavuzdaki örneklerde gösterildiği gibi logonun sağında yer alır.

2.7. Tabelalarda logo ve yazı dışında başka unsurlara yer verilmez.

2.8. Kurumlarının yerleşimindeki; birimi, bölümü, katları gösteren yönlendirme tabelaları yönetmelik ve kılavuza uygun olarak düzenlenir.

2.9. Adlandırma tabelaları olarak ifade edilen tabelalar, yönetmelik ve kılavuzda belirtilen standartlara uygun olur.

2.10. Yerleşke özelliği taşıyan kurumların bahçe girişinin uygun bir yerine kurumun bölüm ve birimlerini belirten yerleşim planı konulur.
2.11. Yerleşke özelliği taşıyan kurumların ana giriş (bahçe) kapısında kullanılan tabelaların zemin rengi yerleşim bünyesinde bulunan kurumların renklerinden birisi olarak o kurum tarafından belirlenir veya Bakanlığın tabela renginde düzenlenir.
2.12. Kurumların uygun bir köşesinde okulun tarihçesine, Kuruma hizmeti geçen kişi ve kuruluşların, mezun olan ünlülerin, kurum yöneticisinin fotoğraflarına ve yaptıkları hizmetleri anlatan tablolara yer verilir.
2.13. MEB Kurum Tanıtım Yönetmeliği ile MEB Kurum Tanıtım Kılavuzu uygulamalarında, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 30/03/2007 tarih ve 2007/28 sayılı Genelgesi de dikkate alınır.

3. Binanın Kullanılması

3.1. Anaokulu binaları amacı dışında kullanılamaz. Hangi nedenle olursa olsun, projede belirtilen kullanım alanlarında izinsiz değişiklik yapılamaz (Okul öncesiEğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 57).
3.2. Kurumda; okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliğinde belirtilen bölümler ile özel kurumlar için Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesinin 18. maddesinde belirtilen bölümler oluşturulur.
3.3. Dernek ve vakıflar, kamu kurum ve kuruluşlarının ismini alamaz, bu kurum ve kuruluşların hizmet binaları ve müştemilatı içinde faaliyet gösteremez ve bu kuruluşlara ait araç ve gereci kullanamaz (5072 sayılı Kanun, Madde: 2/a).
3.4. Özel Okullarda: Bunlara ilave olarak;
3.4.1. Okul öncesi eğitim kurumlarında MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün "Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi"nin 18. maddesinde sayılan bölümler zorunludur. Yine bu bölümlerin donanımları ile ders araçları da aynı yönergenin hükümlerine uygun olmalıdır.
3.4.2. Genel kontenjan, derslikler ve laboratuvarlarda değişiklik yapılmaması şartıyla sadece kurum açma iznini veren merci tarafından belirlenen kurumun diğer bölümleri arasında yapılacak yerleşim planı değişiklikleri, Genel Müdürlükçe belirlenecek standartlar dikkate alınarak kurum müdürlüğünce yapılır. Değişiklik yapılan yerleşim planının bir örneği kurum açma iznini veren merciye gönderilir (Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği Md; 19/3).
3.4.3. Okul yönetimince öğretim yılı başında, uygulanabilecek nitelikte bir temizlik planı yapılır; plan yapılırken okulun var olan işgücü potansiyeli ve yapılacak hizmetler dikkate alınır ve günlük, haftalık, aylık, yarıyıl ve yaz tatilinde yapılacak işler ayrıntılı bir şekilde gösterilir. Binanın genel temizliği mesai saatleri dışında yapılır (Temizlik Rehberi 2092 sayılı TD). Bakanlığımıza bağlı tüm öğretim kurumlarının ortak kullanım alanlarının temizliği konusunda 2009/20 sayılı genelge hükümlerine uyulur.
3.4.4. Okullarda su tesisatının sağlam olmasına dikkat edilir. Suyun kesilmesi halinde veya su tesisatı bulunmayan okullarda temizlenmesi kolay, kapağı sağlam musluklu kaplarda su bulundurulur.
3.4.5. Okul öncesi eğitim kurumu, bahçesi bulunan; a) Tamamı okula ait binalarda, b) Binanın bahçe katının birbirine bitişik dairelerinde, c) Birbirine bitişik binaların bahçe katının birbirine bitişik dairelerinde, ç) Binanın bahçe katında ve bahçe katının bir üst ya da bir alt arka arkaya katlarında açılır (Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 12) .

4. Koridorların Düzenlenmesi

4.1. Atatürk Köşesi;

4.1.1. Anaokullarında eğitim etkinliklerinin yapıldığı alanların dışında uygun bulunan bir yerde, Atatürk ilke ve inkılâplarını içeren anlamlı bir kompozisyon oluşturacak şekilde Atatürk Köşesi düzenlenir ve köşe sürekli güncelleştirilir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 47).
4.1.2. Atatürk ile ilgili yayınların yer alacağı bir "Atatürk Kitaplığı"nı kapsayacak şekilde; düşündürücü, duygulandırıcı ve heyecan verici, Atatürk ve ilkeleriyle içten bir bağ kurulmasını sağlayıcı nitelikte düzenlenmelidir (MEB TTK Başkanlığının 21/03/1977 tarih ve 3953/6 sayılı kararı).
4.1.3. Atatürk köşelerinde Türk Bayrağı da bulundurulur (Türk Bayrağı Tüzüğü Madde: 20).
4.1.4. Özel okul öncesi eğitim kurumlarında, eğitim etkinliklerinin yapıldığı alanların dışında uygun bulunan bir yerde, Atatürk inkılâp ve ilkelerini içeren anlamlı bir kompozisyon oluşturacak şekilde Atatürk Köşesi düzenlenir (Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 8).
4.2. Okul koridorlarında Türk tarih ve kültürüne ait levhalar ve eğitici ve sanat değeri olan resimler bulundurulur (TTK Başkanlığının 01/11/1990 tarih ve 1990/44 sayılı Genelgesi).
4.3. Belirli gün, hafta ve programlarla ilgili afiş, resim ve panolar süresi içerisinde teşhir edildikten sonra kaldırılır (MEB Yayımlar Dairesi Başkanlığının 23/11/1992 tarih ve 1992/54 sayılı genelgesi).
4.4. Bakandan başlamak üzere genel müdür, vali, kaymakam, bölge müdürü, il müdürü, ilçe müdürü gibi sıralı amirlerin veya kurumun eski yöneticilerinin fotoğrafları kurum binasına asılamaz (Başbakanlığın 2004/26 sayılı Genelgesi, 01/12/2004 tarih ve 25657 sayılı RG).
4.5. Öğrencilerin faaliyetleri (resim, şiir, kompozisyon, önemli günlerde çekilmiş fotoğraflar) panolarda uygun sürelerde sergilenebilir.
4.6. Şeref köşesi hazırlanır (Okulun, tanıtımı, aldığı ödülleri, okulun yetiştirdiği Türk büyükleri, varsa okula ismini veren / yaptıran kişiye ait bilgileri içeren resim ve yazılar) (MEB İMB Rehberlik ve Teftiş Yönergesi Madde : 5/1-c, 17/a-7) .
4.7. İlkyardım dolabı ve çantası bulundurulur ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur. Dolapta doktor reçetesi ile alınmayan ve doktor tavsiyesine göre kullanılması gereken ilâçlar bulundurulamaz ve öğrencilere kullandırılmaz (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 53)
4.8. Şartları oluşmuşsa, okulda bir müze kurulur. Müze kurmak için şartlar oluşmamışsa "Okul Tarihçesi Köşesi" hazırlanır (MEB Okul Müzeleri Yönergesi, Madde: 11, 2218 Sayılı TD).
4.9. Öğrencilerin trafik bilinci ve kültürü kazanmaları amacıyla "Trafik Panosu" düzenlenir (MEB 1998/117 Sayılı Genelge).
5. Güvenlik:
5.1. Sivil Savunma Tedbirleri (Sivil Savunma ile ilgili Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü, Madde 62; Kamu Binaları, Daire ve Müessesler İçin Sivil Savunma Kılavuzu Madde, 112; MEB Savunma Sekreterliğinin 11/07/2000 tarih ve 2000/836 sayılı yazısı, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik): Anılan tüzük ve kılavuza göre personel sayısı 100 den az olan kurumlar Sivil Savunma planı hazırlamazlar. Bu kurumlar Sivil savunma Tedbir Planı hazırlar ve Mahalli Mülki Amirlerine onaylatırlar. İstendiği taktirde planın bir örneğini milli eğitim müdürlüğüne ve il ve ilçe sivil savunma müdürlüklerinde muhafaza edilmek üzere gönderirler. Bu planlar Bakanlığa gönderilmez. Yıllık ortalama personel mevcudu 100 ve daha yukarısı olan kurumlarda, İçişleri Bakanlığınca yayınlanan 'Daire ve Müesseseler İçin Sivil

Savunma Kılavuzu' esaslarına göre bir Sivil Savunma Planı hazırlanarak milli eğitim müdürlüğüne onaylatılır.

5.1.1. Hazırlanan Tedbir Planının yürütülmesini, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin 126-128. Maddeleri hükmüne göre oluşturulan söndürme, kurtarma, koruma ve ilk yardım ekipleri gerçekleştirir. Ayrıca sivil savunma ekipleri kurulmaz (MEB Savunma Sekreterliğinin 11/07/2000 tarih ve 2000/836 sayılı yazısı).

5.1.2. Sivil savunma ve itfaiye teşkilatlarından da yararlanılarak, sivil savunma ve yangınlara yönelik ikaz-alârm tatbikatı, deprem haftasında personel tahliye tatbikatı yapılmalı ve tatbikatlarla ilgili raporlar düzenlenmelidir (1423 ve 2105 sayılı TD; MEB. Sivil Savunma Denetim Rehberi).

5.1.3. Koruyucu güvenlik tedbirlerine yönelik ziyaretçi defteri tutulur, ziyaretçilere giriş kartı verilir (MEB Sivil Savunma Denetim Rehberi, Madde 6).

5.1.4. Kurumda bir Sivil Savunma Dosyası hazırlanarak, ilgili her türlü yazı, resim, broşür vs. bu dosyada saklanmalıdır (İKY, Ek; 14/ b–9).

5.2. Yangından Korunma Önlemlerinin Alınması (Binaların Yangından Korunması
Hakkında Yönetmelik(BYKHY); Milli Eğitim Bakanlığı Yangın Önleme Söndürme Yönergesi):

5.2.1. Yangına müdahaleyi kolaylaştırmak bakımından, itfaiye araçlarının yapıya kolayca yanaşmasını sağlamak üzere, yapıların ana girişine ve civarına park yasağı konulması ve bu hususun trafik levha ve işaretleri ile gösterilmesi şarttır (BYKHY, Madde:7/3).

5.2.2. Yüksek binalar ile toplam kapalı kullanım alanı 1000 m 2 'den büyük eğitim binalarında, binaya ait yangın tahliye projeleri, bina girişinde ve yangın sırasında itfaiyenin kolaylıkla ulaşabileceği bir yerde bulundurulur. Bu projelerde; binanın kaçış yolları, yangın merdivenleri, varsa itfaiye asansörleri, yangın dolapları, itfaiye su verme ağızları, yangın pompaları ile jeneratörün yeri işaretlenir (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, Madde:7/4).

5.2.3. Çatı aralarında kolay alevlenici, parlayıcı ve patlayıcı madde bulundurulamaz. Isıtma, soğutma, haberleşme ve iletişim alıcı ve verici elektrikli cihazlarının çatı arasına yerleştirilmesi gerektiği takdirde, elektrikli cihazlar için, yangına dayanıklı kablo kullanılması ve çelik boru içerisinden geçirilmesi gibi, yangına karşı ilave tedbirler alınarak yetkili kişiler eliyle ilgili yönetmeliklere uygun elektrik tesisatı çekilebilir. Çatı giriş kapısı devamlı kapalı ve kilitli tutulur. Çatıya bina sahibi, yöneticisi veya bina yetkilisinin izni ile çıkılabilir. Çatı araları periyodik olarak temizlenir (BYKHY, Madde: 61).

5.2.4. Taşınabilir söndürme tüplerinin tipi ve sayısı, mekânlarda var olan durum ve risklere göre belirlenir. Buna göre (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, Madde: 99);

5.2.4.1. A sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, çok maksatlı kuru kimyevi tozlu veya sulu,

5.2.4.2. B sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru kimyevi tozlu, karbondioksitli veya köpüklü,

5.2.4.3. C sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru kimyevi tozlu veya karbondioksitli,

5.2.4.4. D sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru metal tozlu, söndürme tüpleri bulundurulur.

5.2.4.5. Düşük tehlike sınıfında her 500 m2, orta tehlike ve yüksek tehlike sınıfında her 250 m² yapı inşaat alanı için 1 adet olmak üzere, uygun tipte 6 kg'lık yangın söndürme tüpü bulundurulması gerekir.
5.2.4.6. Söndürme tüpleri dışarıya doğru, geçiş boşluklarının yakınına ve dengeli dağıtılarak, görülebilecek şekilde işaretlenir ve her durumda kolayca girilebilir yerlere, yangın dolaplarının içine veya yakınına yerleştirilir. Söndürme tüplerine ulaşma mesafesi en fazla 25 m olur.
5.2.4.7. Taşınabilir söndürme tüpleri için, söndürücünün duvara bağlantı asma halkası duvardan kolaylıkla alınabilecek ve zeminden asma halkasına olan uzaklığı yaklaşık 90 cm'yi aşmayacak şekilde montaj yapılır.
5.2.4.8. Arabalı yangın söndürücülerin TS 11749- EN 1866 ve diğer taşınabilir yangın söndürme tüplerinin TS 862- EN 3 kalite belgeli olması şarttır.
5.2.4.9. Yangın söndürücülerin periyodik kontrolü ve bakımı TS 11748 standardına göre yapılır. Söndürücülerin bakımını yapan üreticinin veya servis firmalarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığının dolum ve servis yeterlilik belgesine sahip olması gerekir. Servis veren firmalar, istenildiğinde müşterilerine belgelerini göstermek zorundadır. Söndürme
tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının yapılması, standartlara uygun toz kullanılması ve dört yılsonunda tozunun değiştirilmesi şarttır.
5.2.4.10. Binalara konulacak yangın söndürme tüplerinin cinsi, miktarı ve yerlerinin belirlenmesi konusunda, gerekirse mahalli itfaiye teşkilatının görüşü alınabilir.
5.2.5. Kurumdaki personelden söndürme, kurtarma, koruma ve ilk yardım ekipleri kurulur, eğitilir ve zaman zaman tatbikat yapılır (BYKHY, Madde:126- 130).
5.2.6. Odun ve kömür gibi katı yakıtlar ile yüksek oranda is bırakan sıvı yakıtlar kullanıldığı takdirde, borular ayda bir, bacalar ise iki ayda bir temizlenir. Baca temizliği, mahallin itfaiye teşkilatı tarafından yapılır. Ancak, bu konuda itfaiye teşkilatından aldığı izin ile ve belediye encümeninin belirlediği fiyat tarifesi üzerinden faaliyet gösteren özel firmalar var ise, temizlik onlara da yaptırılabilir (BYKHY, Madde: 58).
5.2.7. Binalarda kurulan elektrik tesisatının, kaçış yolları aydınlatmasının ve yangın algılama ve uyarı sistemlerinin, yangın hâlinde veya herhangi bir acil hâlde, binada bulunanlara zarar vermeyecek, panik çıkmasını önleyecek, binanın emniyetli bir şekilde boşaltılmasını sağlayacak ve güvenli bir ortam oluşturacak şekilde tasarlanması, tesis edilmesi ve çalışır durumda tutulması gerekir. Sistemlerin ve cihazların periyodik kontrolü, test ve bakımları, bina sahibi veya yöneticisi ile bunların yazılı olarak sorumluluklarını devrettiği bina yetkilisince yaptırılır (BYKHY, Madde: 67).
5.2.8. Doğalgaz ve LPG tesisatlı kazan dairelerinin işletilmesinde yönetmeliği 55. maddesindeki hükümler dikkate alınır. Doğalgazlı kazan dairesini işletecek personel mutlaka yetkili bir kurum tarafından verilen doğalgazlı kazan dairesi
işletmeciliği kursunu bitirdiğine dair sertifikalı olmalıdır. Bunun uygulanmasında bina yöneticisi sorumludur (BYKHY, Madde: 55).
5.2.9. Kamu binalarında bir gece bekçisi ve/veya güvenlik görevlisi bulunması asıldır. Gece bekçisi temin edilemeyen yerlerde, hizmetli sayısı 2'den fazla değilse, durum en yakın emniyet birimine 6 ayda bir yazılı olarak bildirilir ve binanın devriyeler tarafından sık sık kontrol edilmesi sağlanır. Hizmetli sayısı 2'den fazla ise ve asıl görev aksatılmadan yürütülebilecekse,
hizmetliler sırayla gece nöbeti tutarlar ve ertesi gün istirahat ederler (BYKHY, Madde: 125; İKY Madde: 89).

5.2.10. Alarm sistemi oluşturulur, yangın algılama ve uyarı sisteminin, el ile, otomatik olarak veya bir söndürme sisteminden aldığı uyarılardan biri veya birkaçı ile devreye girmesi gerekir (BYKHY, Madde: 74, 75).
5.2.11. Kaçış yolları oluşturulur ve işaretlerle gösterilir (BYKHY, Madde: 31).
Yapının kullanımda olduğu sürece zorunlu çıkışlar kolayca erişilebilir durumda tutulmalı, kapılar açılabilmeli ve önlerinde engelleyiciler bulunmamalıdır (MEB Yangın Önleme Söndürme Yönergesi, Madde 25).
5.2.12. A cil durum hâlinde, binayı tahliye için kullanılacak olan çıkışları gösteren, acil durum çıkış işaretleri yerleştirilir. Bu işaretler; yeşil zemin üzerine beyaz olarak yazılır (BYKHY, Madde: 73).
5.2.13. D oğal gaz kullanılan alanlara (kazan dairesi, yemekhane, çayocağı vb.) güvenlik için gaz alarm dedektörü konulmalıdır (2008/71 nolu "Yangın Emniyet Tedbirleri" konulu Genelge).
5.2.14. Deprem anında düşüp tehlike yaratabilecek eşya ve araçlar sabitlenir (MEB Deprem Kılavuzu).
5.3. Baz istasyonları: Baz istasyonları, eğitim kurumlarına ait alanlara, kurumun yetkilisi ve istasyonun kurulacağı il veya ilçenin mülki amirinden izin alınmak suretiyle kurulabilir (Mobil Telekomünikasyon Şebekelerine Ait Baz İstasyonlarının Kuruluş Yeri, Ölçümleri, İşletilmesi ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik, Madde: 16).
6. Türk Bayrağı Mevzuatını Uygulama (2893 Sayılı Türk Bayrağı Kanunu 24/09/198 3 tarih ve 18171 Sayılı RG., Türk Bayrağı Tüzüğü, 17/03/1985 tarih ve 18697 Sayılı RG):
6.1. Bayrak, Türk Bayrağı Kanunu ve Tüzüğüne uygun olur (Türk Bayrağı Kanunu, Madde: 2, Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 3, 4, 5).
6.2. Aynı alanda birden çok binaya yerleşmiş bulunan kamu kurum ve kuruluşlarında tek Bayrak çekilir. Ayrı alanlarda birden çok binaya yerleşmiş kamu kurum ve kuruluşlarında ise her binaya Bayrak çekilir. Birden çok kamu kurum ve kuruluşunun bulunduğu bir binaya mülki idare amirinin belirlediği kurumca tek Bayrak çekilir (Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 15/A).
6.3. Göndere çekilecek Bayrak okul (kurum) müdürünün odasında düzgün katlanmış (Bayrağın katlama biçimi için bkz. Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 21/A) temiz beyaz bir örtü içerisinde camlı bir dolapta muhafaza edilir (MEB Bayrak Törenleri Yönergesi, Madde:10).
6.4. Yırtılmış, eskimiş, rengi solmuş bayraklar kullanılmaz (Türk Bayrağı Kanunu, Madde: 7, Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 26).
6.5. Sürekli çekili kaldığı yerlerde Bayrak, bakım, onarım ve yenisiyle değiştirilmesi için sabah veya akşam alacakaranlık zamanında törensiz olarak indirilir ve çekilir (Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde: 8).
6.6. Bayrak, Türk Bayrağı Tüzüğünün 21. Maddesi ile Türk Bayrağı Kanununun 6. Maddesinde belirtilen yerler dışında, örtü amacıyla kullanılamaz (Türk Bayrağı Tüzüğü, Madde 21, 26, Türk Bayrağı Kanunu, Madde 6).
6.7. Türk Bayrağı, gönderde, sürekli çekili kalır (Türk Bayrağı Kanunu Madde: 3, Türk Bayrağı Tüzüğü Madde: 8/G).
6.8. Yırtılmış, eskimiş, solmuş bayraklar ilçelerde Kaymakamlıklara, illerde Valiliklere
teslim edilir; Kaymakamlıklarca toplanan bayraklar, valiliklerine teslim edilir (Türk Bayrağı Tüzüğü Madde: 38, Eskimiş, Solmuş, Yırtılmış ve Kullanılamayacak Duruma Gelmiş Bayrakların Yok Edilmesi Usul ve Esaslarını Gösterir Yönetmelik, Madde: 5, 6 08/06/2001 tarih ve 24426 sayılı RG).

6.9. Türk Bayrağı Kanunu ve Türk Bayrağı Tüzüğüne aykırı fiiller Türk Ceza Kanununun 300. Maddesi uyarınca cezalandırılır.
6.10. 12 Mart tarihinde "İstiklal Marşı'nın Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif ERSOY'U
Anma Günü" törenleri düzenlenir (07.03.2008 tarih ve 26809 sayılı RG; 2008/12 Nolu Genelge).

7. Okul Kitaplığı

Standartlar yönergesinde bulunması gereken bölümler arasında yer almamaktadır. Kitaplık ayrı bir bölüm olarak düzenlenebileceği gibi Standartlar Yönergesinde belirtilen bölümlerden biri ile de aynı alan içerisinde düzenlenebilir. Kurum kitaplığında, özel öğretim mevzuatı bulundurularak bunlardan yönetici ve öğretmenlerin yararlanması sağlanır. Ayrıca kurumda verilen programın türüne göre gerekli kaynaklar ve program kitapları bulundurulur.

8. Kurumda tütün veya tütün mamullerinin yasaklanması,

Örneğine uygun sigara içilmez levhaları asılır (4207 ve 5727 sayılı Kanunlar; MEB Sağlık İşleri Daire Başkanlığının 2008/35 sayılı Genelgesi). Tüm eğitim kurumlarının koridorları ile kapalı ve açık alanlarında kesinlikle sigara içilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

9. Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi,

Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde etkinlik köşeleri, sanat etkinlikleri ve buralarda kullanılacak oyun malzemeleri büyük önem taşımaktadır. Eğitim ortamlarında evcilik, blok, müzik, fen ve matematik, kitap, manipülatif oyuncaklar köşeleri ve sanat etkinliklerinin yapıldığı alan mutlaka oluşturulur. Ayrıca, oyun alanları ve bahçe düzenlemesi yapılır.

10. Kameralı İzleme Sistemi Uygulaması,

Anaokulu, anasınıfı, kreş, yuva ve diğer okul öncesi eğitim kurumlarında kameralı izleme
sistemi kurulması ve uygulanması hakkında Bakanlığımız Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığından alınan 4/9/2008 tarih ve 7124 sayılı yazıda; "Söz konusu kurumlardaki eğitim
etkinliklerinin kameralı sistemle izlenmesinin uygun olmayacağı, ancak güvenlik amacıyla
öğretim etkinlikleri yapılan bölümlerin dışında kalan yerlerin kamerayla izlenebileceği değerlendirilmektedir."(Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün 27/01/2009 tarih ve 778 sayılı yazısı)

B- EĞİTİM-ÖĞRETİM DURUMU

1. Kurullar

1.1. Öğretmenler Kurulu (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 22):
1.1.1. Öğretmenler kurulu, okul müdürünün başkanlığında, müdür yardımcısı ve okulda görevli öğretmenlerden oluşur. Müdürün bulunmadığı zamanlarda öğretmenler kuruluna müdür yardımcısı başkanlık eder. Okulda görevli usta öğreticiler kurul toplantılarına dinleyici olarak katılırlar.
1.1.2. Öğretmenler kurulu, eğitim yılı başında, ikinci yarıyıl başında, eğitim yılı sonunda ve okul yönetimince gerek duyulduğu zamanlarda toplanır.
1.1.3. Kurulun toplantı gündemi, müdür tarafından bir hafta önceden duyurulur. Olağanüstü yapılan kurul toplantılarında bu süre aranmaz.
1.1.4. Öğretmenler kurulu toplantılarında alınan kararlar, tutanakla tespit edilir ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Mazereti nedeniyle toplantıya katılanlar

tarafından imzalanır. Mazereti nedeniyle toplantıya katılamayanlar, tutanakta belirtilir ve bilgi edinmeleri için kendilerine okutturularak imzalatılır.

1.1.5. Kurul, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 22. Maddesinde gösterilen konuları görüşür:

1.1.5.1. İlk toplantıda, önceki yılın değerlendirilmesi ile yeni eğitim yılı çalışma esasları belirlenir ve iş bölümü yapılır.

1.1.5.2. Eğitim programları ile önceki yılın eğitim plânları incelenerek ortak bir anlayış oluşturulur.

1.1.5.3. Meslekî yayınlar, eğitim alanındaki değişim ve yeni gelişmeleri değerlendirilir.

1.1.5.4. Yıl içinde kutlanması gereken özel gün ve bayramlar tespit edilir. Yıllık ve günlük planlar ile gezi, gözlem planları arasında birlik sağlanır.

1.1.5.5. Çocukların yaş gruplarına göre kişilik gelişimi, sağlık, beslenme, sosyal ilişkiler, ekonomik ve aile durumları değerlendirilerek alınacak önlemler görüşülür.

1.1.5.6. Ana sınıfı ve uygulama sınıfı öğretmenleri, bağlı bulundukları okulun kurul toplantılarına katılır ve okul öncesi eğitimi ile ilgili konuların değerlendirilmesini sağlar.

1.1.5.7. Eğitim yöntem ve tekniklerinin uygulanılmasında ve kullanılan eğitim materyallerinin geliştirilmesinde amaç-araç ilişkisi göz önünde tutulur. Toplantıya katılamayanlar bilahare kurul tutanağım okuyarak bilgi edinirler.

1.1.5.8. Aile eğitimi çalışmalarının plânlanmasında iş birliği sağlanır.

1.1.5.9. Eğitim yılı içinde yapılan toplantılarla ilgili çalışmalar gözden geçirilip değerlendirilir. Eksiklik ve aksaklıkların giderilmesi için alınacak önlemler görüşülür ve kararlaştırılır.

1.1.6. Okul-Aile Birliği Yönetim Kurulu üyeliği için birer asil ve yedek müdür yardımcısının; öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise bir asil, bir yedek müdür yardımcısı/öğretmenin seçimi yapılır (MEB Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, Madde: 11/a).

1.1.7. Muayene ve Kabul Komisyonu üyeliği için iki öğretmenin seçimi yapılır (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği Madde: 40).

1.1.8. Sene sonu öğretmenler kurulu toplantısında, seçici komisyonda görev yapacak iki öğretmenin seçimi yapılır (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği Madde: 11).

1.1.9. Öğretmenler kurulu toplantılarında alınan kararlar tutanakla tespit edilir ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Toplantıya katılmayanlar da bu tutanakta belirtilir ve bilgi edinmeleri bakımından kendilerine imzalatılır (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği Madde: 22). Öğretmenler Kurulu Karar Tutanakları, okulda 5 yıl saklanır (MEB Arşiv Hizmetleri Yönergesi, Madde: 7).

1.1.10. Kurul toplantıların eğitim saatleri dışında yapılması esastır (Madde: 22).

1.2. Zümre Öğretmenler Kurulu (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 4-t, 23):

1.2.1. Aynı yaş grubu çocukların eğitiminden sorumlu öğretmenlerden oluşur

1.2.2. Zümre öğretmenler kurulu toplantısı, anaokulu, uygulama sınıfı ve anasınıflarında okul müdürlüğünce yapılacak plânlamaya uygun olarak; öğretmenlerin okul öncesi eğitimin geliştirilmesi çalışmalarında ortak bir anlayış oluşturmaları, grupları ile ilgili eğitim etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözüm yollarının araştırılması ve meslekî gelişmelerle ilgili bilgi alışverişinde bulunmaları için eğitim yılı başında, ortasında, sonunda ve ihtiyaç duyuldukça yapılır.

2. Törenler, Bayramlar ve Özel Günler:

2.1. Bayrak Törenleri:

2.1.1. Bayrak çekilirken ve indirilirken tören yapılır. Bayrak törenlerinin gereken biçimde yapılmasından o mahaldeki yetkili amirler sorumludur (Türk Bayrağı Kanunu Madde: 3).

2.1.2. Tören yapmak üzere ayrı bir Bayrak direği bulunur. Okulda tek bir Bayrak direği mevcut ise Bayrak, tören zamanında uygun bir süre önce indirilir (Türk Bayrağı Tüzüğünün 06/04/2001 tarih ve 24365 Sayılı RG ile Değişik 15/B Maddesi).

2.1.3. Okullardaki Bayrak töreninde Bayrağı çeken veya indiren kişi çekilmesinden sonra veya indirilmesinden önce Bayrağı selamlar. Öğretmenler ve okuldaki diğer kamu görevlileri törene başları açık olarak saygı duruşu ile katılırlar. Varsa bando eşliğinde, yoksa boru veya komutla İstiklal Marşı söylenir (Türk Bayrağı Tüzüğünün 29/06/2001 tarih ve 24447 Sayılı RG ile Değişik 22/F Maddesi).

2.1.4. Bayrak törenleri ile ilgili olarak 13/01/2005 tarih ve 25699 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği"nin 29. Maddesi ile Mart 2007 tarih ve 2594 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığının Bayrak Törenleri Yönergesi"nde
belirtilen hususlara uyulur.

3. Özel Gün ve Bayramlar:

3.1. Özel gün ve bayramlar, okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların yaşlarına, gelişimlerine ve eğitim etkinliklerine uygun olarak sınıf içi etkinlikler ile okul merkezli olmak
kaydıyla eğitim etkinlikleri şeklinde düzenlenir. Bu etkinlikler, okulda görevli öğretmenlerin birlikte hazırlayacakları program çerçevesinde yapılır. Okul öncesi eğitimin tanıtımı ve yaygınlaştırılması amacıyla çocukların gelişim düzeyi ve velilerin ekonomik durumları da dikkate alınarak okul öncesi eğitimi yılsonu şenlikleri düzenlenebilir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 50).

3.2. Okul öncesi çağı çocuklarına yönelik il dışı gezileri, çocukların anne-babalarının katılımı ve valilik onayıyla düzenlenebilir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 50).

3.3. Veliler, istekli olmaları durumunda okul yönetiminin hazırlayacağı program doğrultusunda eğitim etkinliklerine katılabilirler. Aile eğitimi ile ilgili etkinlik ve toplantılara, okul yönetimi velilerin katılımlarını sağlar (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 51).

4. Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları (MEB Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Yönergesi, Personel Genel Müdürlüğünün MEB Taşra Teşkilatı TKY Uygulama Projesi, "MEB Taşra Teşkilatı TKY Uygulama Projesi Kılavuzu", MEB Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları Ödül Yönergesi, 2005/64 nolu MEB TKY Uygulamalar ve Ödüllendirme Genelgesi) Yukarıda sıralanan mevzuat hükümleri temel alınarak, çalışmalar yapılır. Bu kapsamda, MEB Taşra Teşkilatı Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Projesinde belirtilen aşağıdaki TKY Uygulama/İşlem Basamakları yerine getirilir;

4.1. Okul/Kurum Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE) Oluşturulması,

4.2. Okul/Kurumun Stratejik Planının Hazırlanması ve Gelişim Hedeflerinin Belirlenmesi,

4.3. Özdeğerlendirme' nin Yapılması,

4.4. Özdeğerlendirme Sonuçlarına Göre İyileştirmeye Açık Alanların Önceliklendirilmesi ve İyileştirme Ekiplerinin (Çalışma Grubu) Oluşturulması,
4.5. Okul/Kurumun İyileştirme Planlarının Hazırlanması,
4.6. İyileştirme Planları Doğrultusunda Yıllık Okul/Kurum Gelişim Planının Hazırlanması,
4.7. Yıllık Okul /Kurum Gelişim Planının Uygulanması,
4.8. Gözden Geçirme (Biçimlendirici Değerlendirme),
4.9. Düzeltilmiş Yıllık Okul /Kurum Gelişim Planının Uygulanması,
4.10. Son Değerlendirme ve Rapor Yazımı,
4.11. Kurumun, yaptığı çalışmalarla "Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları Ödül Yönergesi" kapsamında ödül için başvuru yapıp yapmadığı değerlendirilir.

5. Eğitim Etkinliklerinin Planlanması ve Değerlendirilmesi: Yıllık ve Günlük Planlar ile
etkinlikler *“Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge”, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı* "nın açıklama bölümleri ve örnek planlar" ile *“Öğretmen Kılavuz Kitabı 1* ve *Öğretmen Kılavuz Kitabı Etkinlikler* " hükümlerine uygun olarak hazırlanır.
5.1. Okul öncesi eğitimi öğretmenleri, ünitelendirilmiş yıllık ders ve plânlarını kendi mevzuatı hükümlerine göre hazırlar (Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge, Madde: 10). İlgili yönerge hükümleri ile öğretim programında yer alan açıklamalar ve örnekler temel alınarak hazırlanır.
5.2. Tatil, bayram ve diğer özel günler belirlenerek "Yıllık Çalışma Takvimi" hazırlanır (Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge, Madde: 10).
5.3. Hazırlanan yıllık plân, okul müdürüne öğretim yılının başlamasından itibaren 15 gün içinde onaylattırılır. Öğretmen, yıllık plânın onaylanmış bir örneğini yararlanmak üzere yanında bulundurur. Yıl içinde meydana gelebilecek aksaklıkları nedenleri ile birlikte not eder (Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge, Madde: 11).
5.4. Her eğitim-öğretim yılı sonunda ünitelendirilmiş yıllık plân ve günlük ders plânları; okulun yöneticileri, öğretmenleri ve usta öğreticilerinin katılacağı bir toplantıda değerlendirilir. Okul yönetimi tarafından tutanakla belirlenen plânlama çalışmalarında görülen eksikliklerin ve yanlışlıkların bir sonraki eğitim-öğretim yılında yinelenmemesi için gerekli önlemler alınır (Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge).
5.5. Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Plânlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde: 7/f).

6. Zaman Çizelgeleri:
6.1. "36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı" Ekinde gösterilen "Okul Öncesi Eğitim Kurumları Eğitim Etkinlikleri Çizelgesi" (Tam gün, yarım gün, ikili eğitim) ve bu çizelgenin "Açıklama" bölümü temel alınarak düzenlenir.
6.2. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar için düzenlenen eğitim etkinliklerinin aralıksız olması esastır. Bir çalışma saati süresi 50 dakikadır. Tam gün eğitim yapılan bağımsız anaokulu ve uygulama sınıflarında öğle yemeği için 60 dakika ara verilir.
6.3. Tam gün eğitim yapılan okullarda haftanın salı, çarşamba ve Perşembe günlerinde günlük çalışma saati süresi sona eren öğretmenlerin görev yerlerinden

ayrılmaları hâlinde, velilerin çocukları teslim almaları sağlanır. Velileri tarafından teslim alınmayan çocuklara bu saatlerde okul müdürlüğünce yapılacak plânlamaya uygun olarak; anaokulu müdürü/bölüm şefi, varsa anaokulu müdür yardımcısı, nöbetçi öğretmenler tarafından nezaret edilir ve velilerine teslim edilir. Zorunlu hâllerde, okulda görevli sözleşmeli personelin yukarıda belirtilen sorumlulara yardımcı olmaları sağlanabilir. Bu kurumlarda binanın fizikî durumu, kapasitesi, personel sayısı, çevre şartları, velilerin istekleri ve çocuk sayısı göz önünde bulundurularak;

6.3.1. Anaokulları ve uygulama sınıflarında tam gün eğitim ile ikili eğitimden biri veya her iki eğitim şekline bir günlük eğitim süreci içinde yer verilebilir.

6.3.2. Ana sınıflarında ikili eğitim yapılması esastır. Ancak, normal öğretim yapılan ve ikinci grup oluşturacak sayıda çocuk bulunmayan okullarda okulun öğretim şekline uygun olarak da eğitim yapılabilir.

6.3.3. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin çalışma saatleri, Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar ile Okul Öncesi Eğitim Programına uygun olarak; tam gün eğitimde bir günde en çok 9, haftada 42 çalışma saati süresini, ikili ve yarım gün eğitimde ise bir günde 6, haftada 30 çalışma saati süresini geçmeyecek şekilde okul yönetimince düzenlenir.

6.3.4. Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek, çalışan anne-babanın taleplerini karşılamak için bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayıda her yaş grubundan başvurunun olması hâlinde; okul müdürlüğünce Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda, çocuklar için önem ve öncelik arz eden konuları kapsayan ve valiliklerce onaylanacak program çerçevesinde iki ayı geçmemek üzere yaz aylarında da eğitim yapılabilir. Yaz aylarında yapılan eğitimde, okul öncesi eğitimden yararlanamayan 60-72 aylık çocuklara öncelik tanınır. Yaz eğitimine katılmış olmaları bu çocuklara yeni eğitim yılı için kayıtta öncelik hakkı sağlamaz. Yaz eğitimi döneminde yapılan eğitim çalışmalarının sonuçları, değerlendirilerek rapor hâlinde valiliklerce Bakanlığa bildirilir.

6.4. Özel Anaokullarında, resmi benzerlerinden farklı zaman çizelgelerinin uygulanması Milli Eğitim Bakanlığının iznine tabidir (MEB Özel Okullar Çerçeve Yönetmeliği, Madde: 41).

7. Eğitim ve Öğretim Programları:

7.1.1. 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı'na ve Öğretmen Kılavuz Kitabına MEB Talim ve Terbiye Kurulunun internet adresinden ulaşılabilir.

7.1.2. Programda Uygulanacak Etkinlikler:

7.1.3. Serbest Zaman, Türkçe, Oyun ve Hareket, Müzik, Fen ve Matematik, Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları, Drama, Alan Gezileri, Sanat konularında etkinlikler yapılır.

7.1.4. Bir günlük eğitim içinde (tam gün eğitim); sabah ve ikindi kahvaltı sürelerinin 30 dakika, uyku/dinlenme süresinin ise 60-120 dakika arasında yapılmasına özen gösterilmelidir.

7.1.5. Öğretmen, bu çizelgede yer alan eğitim etkinliklerinden, o gün içinde yapacaklarını belirlemeli, etkinlikleri zaman bloklarına ayırmalı ve günlük planında bu etkinliklere yer vermelidir. Bir gün içinde, yukarıda sıralanan etkinliklerin hepsine yer verilmesi gerekli değildir. Örneğin, alan gezisi yapıldığında bu etkinliklerden bazılarına yer verilmeyebilir. Ayrıca bir ya da birkaç çalışma, bir etkinlik içinde bütünleştirilebilir.

7.1.6. Çocukların, olayların zaman içinde yer alışlarını daha iyi kavrayabilmeleri için okula geliş, kahvaltı, toplanma, temizlik, öğle yemeği, uyku/dinlenme gibi günlük

işlerin zamanında yapılmasına özen gösterilmesi önerilmektedir. Ancak ikili ya da yarım gün eğitim yapılan kurumlarda öğle yemeği ile uyku / dinlenme etkinlikleri yer almamaktadır.

7.1.7. Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlköğretim Okulu Yabancı Dil Öğretim Etkinlikleri Programı (MEB TTK Başkanlığının 30/03/2000 tarih ve 32 Sayılı Kararı, Nisan 2000 tarih ve 2511 sayılı TD):

7.1.8. Programın uygulanmasına; okul ve kurumların eğitim ortamlarının uygun olması, öğrenci velilerinin istemesi ayrıca öğretmenler ve okul aile birliği kurullarında görüşülerek benimsenmesi sonucu il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bildirilir ve başlanılır.

7.1.9. Program, okul öncesi eğitim kurumlarında 5-6 yaş öğrencilerine yöneliktir.

7.1.10. Programın amacı, öğrenciye anadili dışında ikinci bir dilin varlığını sezdirmektir.

7.1.11. Özel Anaokullarında, resmi benzerlerinden farklı öğretim programının uygulanması, Milli Eğitim Bakanlığının iznine tabidir (MEB Özel Okullar Çerçeve Yönetmeliği, Madde: 41).

7.1.12. Personel ve fizikî imkânları yeterli olan okul öncesi eğitim kurumlarında, velilerin istemeleri hâlinde çocukların eğitimlerinin desteklenmesi amacıyla eğitim saatleri dışındaki zamanlarda faaliyet göstermek üzere çocuk kulüpleri kurulabilir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Ek Madde 1).

7.2. Temel Çalışma Kuralları (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde 8):

7.2.1. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması esastır. Ancak, 180 inci iş gününün haftanın ilk üç iş gününe rastlaması durumunda, eğitim yılının bitim tarihi, bir önceki haftanın son iş gününe alınarak kısaltılabilir. Kurumların eğitim-öğretim yılı içinde eğitime açılması ve zorunlu olarak eğitime ara verilmesi durumlarında bu süre aranmaz.

7.2.2. Bir gruptaki çocuk sayısının 10 dan az, 20 den fazla olmaması esastır. Çocuk sayısı fazla olduğu takdirde ikinci grup oluşturulur. Ancak, her bir grubun azamî çocuk sayısı dolmadan yeni grup oluşturulamaz. Tek ana sınıflarında ve uygulama sınıflarında ise sınıf kapasitesi dikkate alınarak çocuk sayısı 25 e kadar çıkarılabilir.

7.2.3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar için düzenlenen eğitim etkinliklerinin aralıksız olması esastır. Bir çalışma saati süresi 50 dakikadır. Tam gün eğitim yapılan bağımsız anaokulu ve uygulama sınıflarında öğle yemeği için 60 dakika ara verilir. (Url 10)

EK C: ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI STANDARTLAR YÖNERGESİ, 2012

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.ÖÖG.0.06.02.010.06.01 / 1243 17 ŞUBAT 2011

Konu:Özel Öğretim Kurumları
Standartlar Yönergesi

.....VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a)05/03/2010 tarihli ve B.08.0.ÖÖG.0.06.02.010.06.01/1930 sayılı Makam Olur'u,
b)05/03/2010 tarihli ve B.08.0.ÖÖG.0.06.02.010.06.02/1931 sayılı yazı,
c)17/02/2011 tarihli ve B.08.0.ÖÖG.0.06.02.010.06.01/1242 sayılı Makam Olur'u,

Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi ilgi (a) Makam Oluru ile yürürlüğe girmiştir. Yönergede ilgi (c) Makam Oluru ile değişiklik yapılmıştır.

Genel Müdürlüğümüzün http://ookgm.meb.gov.tr adresinde yayımlanan Yönergeye değişiklikler işlenmiş olup, ilgi (b) yazı yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mehmet KÜÇUK
Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM:
B Planı

MEB.KAMPÜSÜ 06500 E-BLOK
BEŞEVLER ANKARA
Tel :0 312 213 47 25
Faks :0 312 212 24 61
Web:http://ookgm.meb.gov.tr
E-Posta:ookgm@meb.gov.tr

EĞİTİME %100 DESTEK
EĞİTİMDE REFORM Daha aydınlık gelecek!

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI STANDARTLAR YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler
Amaç
MADDE 1- (1)Bu Yönergenin amacı özel öğretim kurumlarının tesis ve binalarıyla bu tesis ve binalarda bulunması gereken araç gereçlerle ilgili standartları belirlemektir.
Kapsam
MADDE 2- (2)Bu Yönerge Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel öğretim kurumlarını kapsar.
Dayanak
MADDE 3- (1)Bu Yönerge 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmıştır.
Tanımlar
MADDE 4- (1)Bu Yönergede geçen;
a)Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
b)Derslik ve ders yapılan diğer bölümler: Kapıları koridora açılan, pencereleri binanın dış cephesinde bulunan ve alanları belirtilen ölçülerde olan bölümleri,
c)Direksiyon eğitim alanı (Pist): Motorlu taşıt sürücüleri kurslarının direksiyon eğitimi derslerinin yapıldığı, amacına uygun düzenlenmiş alanı,
ç)Kitaplık: Yalnız kitap konulan, istekli öğrencilere ödünç kitap verilen yeri,
d)Kurum: 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında bulunan özel öğretim kurumlarını,
e)Kütüphane: Kitap konulacak bölüm ile okuma ve çalışma salonu bulunan, istekli öğrencilerin ödünç kitap almalarına ve ders çalışmalarına imkân veren yeri,
f)Laboratuar: Fizik, kimya, biyoloji ve fen bilgisi derslerinin yapılması amacıyla ayrılmış ve düzenlenmiş yerleri,
g)Okuma salonu: Öğrencilerin boş zamanlarında kitap okuyabilmeleri ve çalışma yapabilmeleri amacıyla ayrılan yeri,
ğ)Oyun bahçesi: Okullarda tören yapılan ve öğrencilerin açık havada teneffüs saatlerinde serbestçe dolaşmalarına imkân veren, binanın arsa üzerinde bulunduğu alan dışındaki alan veya bu alan ile birlikte en fazla %50 oranında binanın en az bir tarafı bahçeye açılan zemin/bahçe katı alanının toplamını,
h)Oyun etkinlik odası: Anasınıfında 48-72 ay, anaokulunda 36-72 ay çocukların eğitimi amacıyla açılan sınıfı,
ı)Sosyal dinlenme tesisi: Direksiyon eğitim alanında öğretici ve kursiyerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan tesisi,
i)Teneffüshane: Bina içinde, derslik, laboratuar, kütüphane, yönetim bölümleri ve eğitim-öğretime ayrılan diğer bölümler dışında öğrencilerin yağışlı veya soğuk havalarda teneffüs saatlerinde serbestçe dolaşmalarına imkân veren alanı,
j)Uygulama sınıfı: 36-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı diğer öğretim kurumları bünyesindeki okul öncesi eğitim sınıfını,
k)Yönetmelik: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Özel Okullar

A-KURUM BİNASI

Okul yeri ve seçimi

MADDE 5- (1) Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin; okul bina ve tesislerinden varsa bahçe kapıları, yoksa bina kapıları arasında en az 100 metre uzaklıkta bulunması zorunludur. Binaların birden fazla kapısı varsa en yakın kapı esas alınır. ***(17/02/2011 tarih ve 1242 sayılı Makam Oluru) 100 metre uzaklığın ölçümünde, mevcut cadde ve sokaklar üzerinden yaya yolu kullanılarak, yaya kurallarına göre gidilebilecek en kısa mesafe dikkate alınır.***

İnceleme raporları

MADDE 6- (1)Özel okul olarak kullanılmak istenen binalarda yapılan incelemelerde; 5580 sayılı Kanun ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile bu Yönergede belirtilen esaslarla birlikte;

a)Binanın sağlamlık ve dayanıklılığı ile genel görünüşü, ayrıca bulunduğu yer gibi fiziki nitelikler,

b)Herhangi bir tehlike anında öğrencilerin binayı kolaylıkla terk edebilmeleri için sağlanan çıkışlar,

c)Binada açılması istenen kurumun tür ve düzeyi,

ç)Kaç öğrencinin eğitim görebileceğine ilişkin kontenjan tespiti gibi öğrencilerin sağlıklı bir eğitim-öğretim görmelerine yardım edici etkenler, tek tek dikkate alınarak, düzenlenecek raporlarda bu hususlara ayrı ayrı yer verilir.

Yerleşim planı

MADDE 7- (1)Özel okullar, Bakanlıkça veya Yönetmelik gereği illerde valiliklerce onaylanmış olan yerleşim planına göre kurumdaki derslik, oda ve diğer bölümleri düzenler.

(2)Yerleşim planlarında; Bakanlığın veya valiliğin izni olmadan herhangi bir değişiklik yapılamaz.

(3)Yerleşim planlarında; binanın arsaya yerleşiminde, her katın ayrı ayrı odalarının krokilerine, oyun bahçesi ile diğer yerlere, oda ve koridorların ölçülerine yer verilir.

(4)Yerleşim planları, her blok ve her kat için ayrı ayrı en az 35 x 50 cm veya A3 boyutundaki kağıtlara yapılır. Yerleşim planlarında birimlerin ebatları ve m2'leri belirtilmelidir.

(5)Yerleşim planlarında belirtilen bölümler, amaçları dışında kullanılamaz.

(6)Dersliklerde, yerleşim planında belirtilen kontenjandan fazla öğrenci bulundurulamaz.

(7)Özel okullar:

a) Okul öncesi eğitim kurumu, bahçesi bulunan;

1)Tamamı okula ait binalarda,

2)Binanın bahçe katının birbirine bitişik dairelerinde,

3)Birbirine bitişik binaların zemin veya bahçe katının birbirine bitişik dairelerinde,

4)Binanın bahçe katında ve bahçe katının bir üst ya da bir alt arka arkaya katlarında açılır.

(b)İlköğretim ve ortaöğretim okulu açılacak binaların, kullanım hakkının tamamının okula ait bahçe içerisinde ve müstakil olması gerekir.

c)Resmi dengi okullardan farklı program uygulayacak olan özel okulların standartları ayrıca Bakanlıkça belirlenir.

Derslik ve diğer ders yapılan bölümlerin pencere alanı

MADDE 8- (1)Özel okulların derslik ve diğer ders yapılan bölümlerinde bulunan pencerelerin, binanın dış cephesinde olması ve doğal havalandırmayı sağlaması gerekir. Derslik ve diğer ders yapılan bölümdeki pencerenin alanı, o bölümüm taban alanının % 10'undan az olamaz.

Dersliklerde her öğrenci için kullanım alanı

MADDE 9- (1)Okul öncesi eğitim kurumlarının oyun etkinlik odasında her öğrenci için kullanım alanı 1,5 m2, ilköğretim ve ortaöğretim okullarının dersliklerinde her öğrenci için kullanım alanı 1.2 m² den az olamaz.

Derslik kapıları

MADDE 10- (1)Özel okullarda derslik ve diğer ders yapılan bölümlerden kontenjanı 20'ye kadar olan dersliğin kapısı en az 80 cm, kontenjanı 20 den fazla olan dersliğin kapısı en az 90 cm'dir. Derslik kapılarının genişliği 140 cm ve daha fazla olursa kapılar çift kanatlı yapılır.

(2)Kapıların genişliği, kapı kasasının içten içe ölçülerek belirlenir.

(3)Derslik kapıları koridora doğru açılmalıdır. Derslik kapılarının dışa açılmaması hâlinde, duvara paralel olarak açılır şekilde sürgülü veya akordiyon kapı yapılabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında derslik kapıları içeri de açılabilir.

(4)Çift taraflı derslik bulunan koridorlarda kapılar karşılıklı açılmamalıdır.

Merdivenler

MADDE 11- (1)Özel okul olarak kullanılacak binanın merdivenlerinin genişliği, binaya verilen toplam kontenjan dikkate alınarak öğrencilerin aynı anda güvenli ve rahatlıkla inip çıkabilecekleri genişlikte olmalıdır.

(2)Bedensel özürlü bireyler için okulun bahçe ve bina girişi ile zemin katının merdiven bulunan bölümlerinde rampa bulunur.

Tavan yüksekliği

MADDE 12- (1)Özel okul binalarının derslik, laboratuar, teknoloji ve tasarım dersliği ve benzeri eğitim-öğretim birimlerinde tavan yüksekliklerinin 3 m'den az olmaması esastır.

(2)Derslik tavan yüksekliğinin 3 m'den az olması hâlinde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında her öğrenci için 3,5 m³, okul öncesi eğitim kurumlarında 4,5 m³ hacim düşecek şekilde kontenjan tespit edilir.

(3)Derslik ve ders yapılan diğer bölümlerin tavan yüksekliği, o yerin tabanı ve tavanı arasındaki mesafe ölçülerek bulunur.

Koridorlar

MADDE 13- (1)Özel okul binalarının koridorları;

a)Tek taraflı sınıf kapısı açılan koridorlarda;

1)Koridora bir sınıf kapısı açılıyorsa en az 1,75 m,

2)Koridora açılan sınıf kapısı birden fazla ise en az 2,25 m,

b)İki taraflı sınıf kapısı açılan koridorlarda en az 2,75 m.

genişlikte olmalıdır.

(2)Kontenjanı 100 öğrenciyi geçmeyen okullarda koridorların genişliği öğrencilerin rahatlıkla girip çıkmalarına imkân verecek genişlikte olmalıdır. **Havalandırma düzeni**

MADDE 14- (1)Özel okullarda bulunan toplantı ve gösteri için çok amaçlı salonda, kapalı spor salonunda ve kapalı beden eğitimi salonlarında havalandırma düzeni bulunmalıdır.

Su deposu

MADDE 15- (1)Özel okullarda su kesintileri için en az okulun bir günlük su ihtiyacını karşılayacak büyüklükte su deposu veya tankı bulundurulur.

Aydınlık düzeyleri

MADDE 16- (1)Özel okulların bölümleri yeterli şekilde aydınlatılır.

Derslik sayısı ve kontenjanı

MADDE 17- (1)Okulların seviyesine göre en az öğretim süresi kadar derslik bulunur.

(2)Derslikler;
a) (17/02/2011 tarih ve 1242 sayılı Makam Oluru) Okul öncesi eğitim kurumlarında (anaokulu, anasınıfı ve uygulama sınıfı) en çok 25 öğrenciye bir derslik,
b) Fen, sosyal bilimler, sağlık meslek ve benzeri liselerde en fazla dengi resmî okulların mevzuatında belirtilen sayıda öğrenci için bir derslik,
c) Diğer okullarda en fazla 30 öğrenciye bir derslik
olacak şekilde hesaplanır.
(3)İlköğretim ve ortaöğretim okullarında bir derslik alanı 20 m² den aşağı olamaz. Farklı program uygulayan okullar için derslik alanı Bakanlıkça belirlenir.

B-ÖZEL OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

Bulunması gereken bölümler

MADDE 18- (1)Özel okul öncesi eğitim kurumlarında bulunması gereken bölümler:
1-Kurucu veya kurucu temsilcisi odası: Kurucunun veya kurucu temsilcisinin müdür olması durumunda istenmez.
O ilçede veya ilde aynı kurucuya ait özel öğretim kurumunda kurucu odası var ise kurucunun diğer kurumlarında kurucu odası bulunmayabilir.
2-Müdür odası: En az 10 m2 olmalıdır.
3-Öğretmenler odası: (isteğe bağlı) 8 öğretmene kadar en az 10 m2, 8'den fazla her öğretmen için 1,5 m2 yer ilâve edilir.
4-Büro hizmetleri, arşiv ve dosya odası: Kontenjanı 50 öğrenciden fazla olan okullarda, en az 10 m2 olmalıdır. Toplam alan 10 m² olmak şartıyla gerektiğinde büro hizmetleri, arşiv-dosya odası ayrı düzenlenebilir.
5-Uyku odası: (İsteğe bağlı) Okul öncesi eğitim kurumlarında; uyku odalarında her öğrenci için hava hacmi 10 m3, kullanım alanı ise 3 m2 den aşağı olamaz. (Kontenjan verilmez)
6-Oyun etkinlik odası: En az 15 m2 olmalıdır. Oyun odalarında her öğrenci için kullanım alanı 1,5 m2 dir.
7-Oyun bahçesi: Okullarda binaya verilecek toplam öğrenci kontenjanı ile orantılı ölçüde bahçe bulunmalıdır. Bahçenin alanı her öğrenci için en az 1,5 m2 alan düşecek şekilde olmalıdır.
8-Mutfak: İhtiyaç duyulan ölçüde olmalıdır. (Yemeklerini dışarıdan getiren kurumlarda aranmaz.)
9-Yemek odası: (İsteğe bağlı) İhtiyaç duyulan ölçüde olmalıdır.
10-Tuvalet:
a)Her 30 öğrenci için öğrencilerin yaşına uygun bir tuvalet ve bir lavabo,
b)30 öğretmene kadar bir tuvalet ve bir lavabo,
c)Erkek öğrenciler için isteğe bağlı olarak pisuvar ayrılır.
30'dan fazla öğretmeni olan okullarda, her 30 öğretmen için bir tuvalet ve bir lavabo ayrılır. Ayrıca erkek öğretmenler için isteğe bağlı olarak pisuvar ayrılabilir.
Tuvalet ve lavabolar kurumda öğrenim gören kız ve erkek öğrenciler ile bayan ve bay öğretmenler için ayrı ayrı düzenlenir.
Kurum kontenjanı tespit edilirken, pisuvarlar dikkate alınmaz.
(17/02/2011 tarih ve 1242 sayılı Makam Oluru)Okuldaki kız ve erkek öğrenci lavabo ve tuvaletlerinden birer tanesi özürlü bireylerin kullanımına uygun şekilde düzenlenir.
Öğrenci kontenjanı 150 ve fazlası olan özel okul öncesi eğitim kurumlarında ayrıca*:*
11-Müdür yardımcısı odası: En az 10 m2 olmalıdır.

12-Yardımcı hizmetliler odası
13-Yemek odası bulunur.
(2)İhtiyaç duyulması hâlinde müdür başyardımcısı odası, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğindeki şartların yerine getirilmesi hâlinde genel müdür ve genel müdür yardımcısı odaları düzenlenebilir.
(3)(17/02/2011 tarih ve 1242 sayılı Makam Oluru) Bölümlerin, alan (m2) veya hacim (m3) olarak yapılan ölçümler sonucu çıkan küsuratlı rakamlar bir üst tam sayıya yükseltilir. Yükseltilen tamsayı o bölüm için aranılan en az m2 veya (m3)'ün hesabında esas alınır.
(4)Bölümlerin kontenjanları belirlenirken 0,5 ve daha büyük çıkan küsuratlı rakamlar bir üst tam sayıya yükseltilir.

ÖZGEÇMİŞ

Nazlı Kanbur 1987 yılında Bartın' da doğdu. 2001 yılında Fatih İlköğretim Okulunda orta, 2005 yılında Bartın Davut Fırıncıoğlu Anadolu Lisesinde ise lise öğrenimini tamamladı. Balıkesir Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesinde 2005 yılında kazandığı Mimarlık bölümünü 2009 yılında bölüm ikinciliği ile bitirdi. 2009 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İç Mimari Tasarım Bölümünde- IMIAD (International Masters in Interior Architecture Design) eğitime başladı. Değişim yarıyılında bir dönem Edinburg- İskoçya' da Edinburgh College of Art' da eğitim gördü. Ardından Almanya Stuttgart' ta Hochschule Für Technik Stuttgart' da ' Constructing Atmospheres' isimli workshop' a katıldı. Şu anda halen yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.